

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

11-12
listopad – prosinec
2015

35. ročník

• Příloha: Čtení na Vánoce

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 14. 12. 2015 v 18:00

Sedmero krkavců (pohádka, Česko / Slovensko, 2015, 97 min., anglické titulky)

Režie: Alice Nellis; předloha: Božena Němcová (pohádka); scénář: Alice Nellis; kamera: Matěj Cibulka; hudba: Vašo Patejdl

Hrají: Martha Issová, Sabina Remundová, Lukáš Příkazký, Václav Neužil ml., Zuzana Bydžovská, Jana Oláhová, Csongor Kassai, Kristína Svarinská, Marián Geišberg, Erika Guntherová, Jakub Zindulka, Barbora Mudrová, Zuzana Čapková, Matej Marušin, Miro Noga, Juraj Hrčka, Marta Maťová, Noël Czuczor, Erika Stárková, Taťjana Medvecká, Svatopluk Skopal, Petr Pospíchal, Vladimír Javorský, Petra Horváthová

Pohádkový příběh vychází z klasické pohádky Boženy Němcové *Sedmero krkavců*. Mladá dívka na sebe bere těžký úkol. Musí se pokusit zachránit své bratry a zbavit je prokletí, které na ně uvrhla nechtíc jejich matka.

Pondělí 11. 01. 2016 v 19:30

Kawasakiho růže (drama, Česko, 2009, 95 min.)

Režie: Jan Hřebejk; scénář: Petr Jarchovský; kamera: Martin Šácha; hudba: Aleš Březina

Hrají: Lenka Vlasáková, Daniela Kolářová, Martin Huba, Milan Mikulčík, Antonín Kratochvíl, Petra Hřebíčková, Ladislav Chudík, Martin Schulz, Anna Šimonová, Isao Onoda, Ladislav Smoček, Vladimír Kulhavý, Zuzana Šavrdová, Josef Pařenica, Vladimír Stočes, Jan Urban, Petr Kožušník

Kdo může posuzovat minulé viny? Kdo je může odpouštět? Může jim čas obrousit hrany? Nebo pokání, jímž se vinící posléze pokusí spasit? Drama Jana Hřebejka podle Cenou Sazky oceněného scénáře Petra Jarchovského vytváří spletitý řetězec podobných otázek a nabízí celou škálu často protichůdných odpovědí. Středobod příběhu tvoří postava renomovaného psychiatra (Martin Huba), morální autority, který má u příležitosti výročí založení republiky získat významné státní ocenění. Právě připravovaný slavnostní akt se stane katalyzátorem událostí, které na povrch vyplaví hříchy minulosti, jež mu mohou zlomit vaz. Za výkony ve vedlejších rolích byli Českým lvem oceněni Daniela Kolářová a Ladislav Chudík. Ačkoliv film v oscarovém klání nakonec nepostoupil, ocenění se mu dostalo i v zahraničí. Na Berlinale získal cenu za nejlepší film nesoutěžní sekce Panorama a ocenění od Mezinárodní konfederace uměleckého a esejistického filmu (CICA).

Předběžné termíny promítání v roce 2016:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 11. 01., 08. 02., 14. 03., 11. 04., 09. 05., 06. 06.,
12. 09., 10. 10., 07. 11., 12. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v **19:30**.

Změna programu vyhrazena.

Srdečně vás zveme
na koncert

Pěveckého sboru a orchestru Collegium 2010
gymnázia Jiřího z Poděbrad

13. 12. 17:00
Karlskirche, Karlsplatz, 1040 Wien

Sbormistryně a dirigentka: Dr. Jaroslava Dunovská
Klavír: Ing. Tomáš Pergel

Program:

1. *Gloria* – Sally K. Albrecht
2. *Agnus Dei* – Leo Delibes (Messe breve)
3. *O, salutaris* – Leo Delibes (Messe breve)
4. *Panis angelicus* – Cesar Franck
5. *As long as I have music* – Don Besig
6. *Falling Slowly* – Glen Hansard, Markéta Irglová
7. *Voda, voděnka* – Svěrák, Uhlíř
8. *Hallelujah* – Leonard Cohen, arr. Jiří Holubec
9. *Tisíc andělů* – Čechomor
10. *Česká mše vánoční* (vybrané 3 části) – Jakub Jan Ryba

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

promítací sezóna 2015 bude v tomto roce zase zakončena tradiční pohádkou. Začátek představení je mimořádně v 18:00! Také v novém roce 2016 Vás opět každé druhé pondělí v měsíci můžeme pozvat na pravidelná promítání do kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s Českým centrem a českým velvyslanectvím.

Další dvojčíslo časopisu (1-2) je tradičně z časových důvodů plánováno k vydání na přelomu ledna a února. Bohužel jsme do říjnové uzávěrky tohoto čísla neobdrželi lednové programy některých organizací, abychom Vás o nich mohli včas informovat, velmi nás mrzí.

V tomto čísle nacházíte přiloženy složky na zaplacení předplatného:

- pro členy Kulturního klubu na rok 2016 – 35 EUR inkl. časopis;
- pro nečleny – abonenty časopisu 37 EUR.

Prosíme, abyste předplatné vyrovnali co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zasílání složek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte prosím na složence označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond.

Přeji Vám příjemné chvíle nad stránkami Kulturního klubu.

ing. Helena Baslerová, šéfredaktorka

Upozornění:

Bohužel jsme do konce uzávěrky nedostali zprávu o potvrzení autorských práv a výši požadavku na promítání filmů. I přesto doufáme, že se nám podaří, tak jak je oznámeno, filmy promítnout.

Vážení čtenáři,

na závěr mi dovolu, tak jako každý rok, poděkovat týmu Kulturního klubu – výboru, redakci, redakčnímu kruhu – za jeho obětavou a bezplatnou práci a také poděkovat za podporu a trpělivost jejich rodinným příslušníkům. Srdečné díky patří všem přispěvovatelům a příznivcům Klubu, všem spřízněným institucím a spolkům i Vám, čtenářům, za Vaši přízeň.

Jménem Kulturního klubu a také jménem svým Vám přeji pokojné a radostné Vánoce a šťastný a úspěšný nový rok 2015!

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial, obsah, impressum	3
Kalendář: prosinec 2015 – únor 2016	4
Církevní kalendář	9
Rozhovor	10
Kultura	12
Události	37
Zajímavosti	43
Ekonomika	49
Správy zo Slovenska	62
Sokol & sport	68
Úvahy a postřehy	74
Z české a slovenské Vídně a okolí	77
Oznámení	84
Informace & inzerce	96
Příloha: Čtení na Vánoce	I-XVI

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic,
Anna Krivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, dr. Martin Franc, P. dr. Jan Horák, Ludvík Kavín,

Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Andrea Ozábalová,

dr. Kweta Ozábalová, Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, doc. JUDr. Marián Velický, CSc.,
ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Tiskárna Sládek, Znojmo

VÝSTAVY, FESTIVALY, KURZY

do 04. 12. Igor GROSSMANN: *Dedina: Fotografie zo Slovenska 1955-1972*

Igor Grossmann (1924-2013), legenda slovenskej fotografie, mal široký námetový záber, od krajiniiek, európskych miest a reportáží, cez priemysel až k hudbe, abstraktným a žánrovým obrazom a portrétom osobností slovenskej kultúry. Do konca 60. rokov 20. storočia, kedy sa z rodnej Žiliny presťahoval do Bratislavy, zachytával prostredie slovenskej dediny. Učarovala mu dedina, bohatstvo jej ľudového odkazu ukryté v bytčianskych dvoch, kysuckých kopaniciach, oravských dolinách a liptovských holiach.

Galerie auf der Pawlatsche, AAKH, Spitalgasse 2-4/Hof 3, 1090 Wien

Slovenský inštitút – Galerie auf der Pawlatsche

do 10. 12. Roman BENICKÝ: *Mobilita pre ľudí s postihnutím* (fotografie)

Presne rok pred začiatkom Olympijských a paralympijských letných hier v Rio de Janeiro v Brazílii predstaví slovenský fotograf Roman Benický fascinujúce fotografie z paralympiád. Časť výstavy je paralelne vystavená v Slovenskom inštitúte vo Viedni.

Haus der Europäischen Union, Wipplingerstr. 35, 1010 Wien

Slovenský inštitút v spolupráci so Slovenským paralympijským výborom, Rakúskym paralympijským výborom a Informačnou kanceláriou Európskeho parlamentu a zastúpenia Európskej komisie v Rakúsku.

10. 12. 2015 – 11. 01. 2016 *Jubilejná výstava BIB 1967-2015*

18:30 Vernisáž

Pri príležitosti 25. ročníka Bienále ilustrácií Bratislava BIB predstavíme retrospektívnu prehliadku ilustrácií a kníh ocenených na bienále od jeho vzniku v r. 1967 až po aktuálny ročník. Jadrom výstavy bude medzinárodná kolekcia detských kníh, ktorých ilustrácie boli ocenené Grand Prix a Zlatým jablkom na BIB 1967-2015. Táto unikátna zbierka z fondov Knižnice BIBIANY ponúka zaujímavé porovnanie rôznorodých ilustračných, grafických a vydavateľských prístupov i tradícií v tvorbe detskej knihy vo svete. Zbierka je atraktívna umelecky i lingvisticky – okrem svetových jazykov sú v nej zastúpené aj knihy vydané v katalánčine, flámčine, estónčine, ale i japončine, thajčine či perzštine. Knižnú zbierku bude sprevádzať kolekcia knižných ilustrácií, za ktoré ich autori získali prestížne ocenenie Grand Prix BIB.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien,

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Slovenský inštitút v spolupráci s Medzinárodným domom umenia pre deti Bibiana v Bratislave.

do 10. 01. 2016 *Pomalú začalo byť zase dobre / Langsam ist es besser geworden*

Výstava predstavuje životní osudy vybraných trčiceti pamätníků, rodáků z Moravy a Čech, kteří v roce 1945 museli, „protože byli Němci“, ještě jako děti odejít z tehdejšího Československa. Sedmdesát let poté dávají dohromady své vzpomínky.

Dolnorakouský archiv ve spolupráci s Centrem pro výzkum

migrace Dolnorakouské krajské knihovny. Kurátor výstavy: Mag. Niklas Perzi, Zentrum für Migrationsforschung, Stará radnice, Radnická 10, Brno 3, denně 10:00-18:00, kromě českých svátků

do 29. 01. 2016 *Abbé Libansky: 4imJeep*

Před sedmdesáti lety skončila druhá světová válka, před šedesáti lety opustily okupační jednotky Rakousko. V těchto deseti „meziletech“ (1945-1955) bylo Rakousko obsazeno americkými, sovětskými, britskými a francouzskými spojenci a panovala zde velice napjatá historická a politická situace. V padesátých letech, kdy studená válka dosáhla své „nejhorší“ fáze, seděli ve Vídni „4imJeep“ – Rus, Američan, Brit a Francouz –, bavili se spolu, pili kávu a kouřili cigarety. Situace, která byla na Východě naprosto nepředstavitelná. Vídeň, vybombardované město rozdělené na okupační zóny, je hlavním tématem prostorové instalace ve formě kulisy. Druhá část výstavy se věnuje rakouským historickým dokumentům a propagandistickým materiálům tehdejší ČSR (od roku 1960 ČSSR).

Abbé Libansky, pražský rodák a signatář Charty 77, emigroval v roce 1982 do Rakouska. Od té doby žije a pracuje ve Vídni.

RKF, Praha 1, RKF, Jungmannovo náměstí 18, Praha 1, po – pá 10:00-17:00 kromě rakouských a českých svátků

do 29. 01. 2016 *Visegrad Karma – Der Weg zur Demokratie*

Plakatkunst aus Tschechien, Polen, der Slowakei und Ungarn, die die Ära des Zusammenbruches der kommunistischen Regime reflektiert.

Tschechische Zentrum Wien, Herrengasse 17

do 31. 01. 2016 *Flirting With Strangers*

Begegnungen mit Werken aus der Sammlung 21er Haus, Schweizergarten, Arsenalstraße 1, 1030 Wien
Mittwoch und Donnerstag 11:00-21:00 Uhr, Freitag bis Sonntag 11:00-18:00 Uhr, an Feiertagen geöffnet

do 28. 02. 2016 *Klimt / Schiele / Kokoschka und die Frauen*

Unteres Belvedere, 10:00-18:00, st 10:00-21:00

MAK – ÖSTERREICHISCHES MUSEUM FÜR ANGEWANDTE KUNST / GEGENWARTSKUNST

Stubenring 5, 1010 Wien

Tel.: +43 1 711 36-0, Fax: +43 1 713 10 26

office@MAK.at

<http://www.mak.at/besuchen/information>

do 10. 01. 2016 *100 beste Plakate 14. Deutschland / Österreich / Schweiz*

Bereits zum zehnten Mal zeigt das MAK in der Ausstellung 100 BESTE PLAKATE 14. Deutschland / Österreich / Schweiz die einhundert überzeugendsten Gestaltungskonzepte im wohl heißesten Medium der visuellen Alltagskultur: dem Plakat. Die aktuellen Siegerprojekte des beliebten Grafikdesignwettbewerbs bestechen mit hintergründigem Bildwitz, explosiver Farbgebung sowie exakten Ausführungen und demonstrieren eindrücklich, dass ein Plakat mehr als nur banale Werbefläche sein kann. Viele

der prämierten Arbeiten setzen außerdem auf ein subtiles Spiel mit Typografie. Innovative Ideen finden sich auch im Herstellungsprozess: Der diesjährige Wettbewerb zeigt, dass man Plakate ohne Weiteres im Hightech-Verfahren stricken oder eine thermo-isolierende Rettungsdecke als Trägermaterial für einen Siebdruck verwenden kann.
MAK-Kunstblättersaal

do 28. 03. 2016 Stefan SAGMEISTER: *The Happy Show*

In *The Happy Show* lotet Stefan Sagmeister, der Großmeister des Grafikdesigns, die Grenzen zwischen Kunst und Design aus und überschreitet sie. Die Ausstellung dokumentiert seine zehn Jahre andauernde Untersuchung des Glücks anhand von Videos, Drucken, Infografiken, Skulpturen und interaktiven Installationen.

do 05. 06. 2016 *Der private Josef Hoffmann: Wohnungswanderungen*

Im Gegensatz zu seinem Lehrer Otto Wagner (1841-1918), aber in erstaunlichem Gleichklang mit seinem Opponenten Adolf Loos (1870-1933) hat Josef Hoffmann (1870-1956) nie ein eigenes Haus für sich und seine Familie errichtet oder eingerichtet. Während Otto Wagner jede Stufe seiner Entwicklung hin zur „modernen Architektur“ in seiner Karriere mit der Neugestaltung einer eigenen Wohnung oder der Errichtung einer Villa begleitete (zwischen 1882 und 1918 bewohnte er nicht weniger als sieben Domizile, die er auch ausführlich fotografieren ließ und über die er publizierte), zeigt sich sein Schüler Josef Hoffmann sehr auf seine Privatsphäre bedacht. Abgesehen von seinem Elternhaus in Brtnice, dessen Neueinrichtung nach dem Tod der Eltern 1907 in der Zeitschrift *Das Interieur* 1911 in einem Beitrag dokumentiert wurde, kennen wir – durch veröffentlichte Fotos – Josef Hoffmanns Junggesellenwohnung in der Magdalenenstraße 12 (*Das Interieur*, 1900), die Wohnung in der Margaretenstrasse 5 (Hohe Warte, 1904-1905) und schließlich die Wohnung Neulinggasse 24 in Wien (Die moderne Wohnung und ihre Ausstattung, 1905). Von den Wohnungen Paulanergasse 12 und Salesianergasse 33 in Wien, die er ab 1924 und von den späten 1930er Jahren bis zu seinem Tod 1956 bewohnte, sind keine Innenaufnahmen bekannt.

Die zehnte Jahresausstellung *Der private Josef Hoffmann: „Wohnungswanderungen“* im Josef Hoffmann Museum bietet die Möglichkeit, sich auf eine „Wohnungswanderung“ im Sinne Adolf Loos' durch die Wohnensembles Josef Hoffmanns zu begeben. Es werden noch nie gezeigte Objekte aus dem Privatbesitz Josef Hoffmanns, die Inspiration, Hausrat und Sammelobjekt waren, mit zeitgenössischen Fotodokumenten, die Hoffmann bestellte und inszenierte oder als Erinnerungsfotos beiläufig selbst aufnahm, zusammengeführt.

In den Einrichtungen seiner Privatwohnungen erweist sich Hoffmann als Gestalter ohne Berührungängste. Die Wohnsituationen der Familie Hoffmann, die im privaten Fotoalbum festgehalten sind, das Ann Marie Hoffmann-Beerens (eine Schwiegertochter Hoffmanns) dem Josef Hoffmann Museum und der Gemeinde Brtnice als Geschenk überlassen hat, kontrastieren mit den – im Sinne eines Garniturdenkens – vollkommen durchgestalteten Apartments und Häusern für Josef Hoffmanns Auftragge-

ber. Intimes Wohnen versus repräsentatives Wohnen, ein Muster-, Stil- und Zeitmix versus Einheitlichkeit.
Josef Hoffmann Museum, Brtnice, Tschechische Republik

LEOPOLD MUSEUM

Museumsplatz 1, 1070 Wien,
Tel./Fax: +43.1.525 70 / 1500
MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org
Po, st – ne 10:00-18:00 a čt 10:00-21:00

do 11. 01. 2016 *Farbenrausch Meisterwerke des deutschen Expressionismus*

Herausragende Meisterwerke des deutschen Expressionismus aus der Sammlung des Osthaus Museum in Hagen zeigt das Leopold Museum 2015 in seiner großen Herbstausstellung. Werke der Brücke-Künstler Ernst Ludwig Kirchner, Otto Mueller und Karl Schmidt-Rottluff, der Blaue Reiter-Exponenten Alexey von Jawlensky, Franz Marc u.a. sowie zahlreiche Werke von Christian Rohlfz zeigen den Aufbruch der deutschen Avantgarde in die Moderne.

do 08. 02. 2016 *Sengl malt. Eine Retrospektive*

Die Ausstellung über den in Wien lebenden und arbeitenden Künstler Peter Sengl gibt einen umfassenden, retrospektiven Einblick in das malerische und zeichnerische Werk des österreichischen Künstlers Peter Sengl (geb. 1945), der in der Schau auch mit neuen Arbeiten überrascht.

Leopold Museum – Privatstiftung

do 29. 02. 2016 *Flüchtige Schönheit Kunst und Design der 1920er Jahre aus der JTI Collection Vienna*

Die JTI Collection Vienna der JTI Austria GmbH (vormals Austria Tabak) geht bis auf die Wiener Weltausstellung 1873 zurück und umfasst rund 10 000 tabakhistorische Objekte und Bilder. Sie ist damit eine der umfangreichsten ihrer Art in Europa.

1928 schrieb die österreichische Tabakregie Werbegeschichte, indem sie renommierte Künstler einlud, bei der Neugestaltung ihrer Packungen mitzuwirken. Die Liste der Teilnehmer liest sich wie ein *Who is Who* der damaligen Kunstszene. Mitglieder von Secession oder Hagenbund, wie Josef Dobrowsky, Anton Faistauer, Oskar Laske, Carry Hauser, Franz von Zülow, Ludwig Heinrich Jungnickl, Albert Paris Güthersloh, Alfred Gerstenbrand, lieferten ebenso Entwürfe, wie Künstlerinnen und Künstler der Wiener Werkstätte und des Werkbundes. Darunter Gabi Lagus Möschl, Mathilde Flögl, Maria Strauss-Likarz, und Oswald Haerdtl. Nicht nur das Design der Packungen, sondern auch neue Marken sollten eine Öffnung zur Moderne signalisieren. Die Sorten Jam, sowie eine nach einer zeitgenössischen Jazzoper von Ernst Krenek benannte Marke zeugen von der Amerikabegeisterung der Zeit. Mit der Asta wurde erstmals eine spezielle Zigarette mit rotem Seidenmundstück für die mondäne Frau lanciert.

Die Ergebnisse dieses Wettbewerbes zur Ästhetisierung eines Alltagsproduktes spiegeln nicht nur den herrschenden Zeitgeist wider. Sie treten darüber hinaus in einen spannungsreichen Dialog mit der Kunst der Zwischenkriegszeit aus der Sammlung des Leopold Museums.

ALBERTINA

do 10. 01. 2016 *Lyonel Feininger und Alfred Kubin. Eine Künstlerfreundschaft*

„Von den heutigen Zeichnern schätze ich Sie ganz besonders,“ schrieb Alfred Kubin am 25. November 1912 an Lyonel Feininger. Nachdem die beiden Zeichnungen miteinander getauscht hatten, begannen sie einen intensiven Briefwechsel, der ihre kurze, aber innige Freundschaft begleitete. Die Albertina widmet dieser faszinierenden wie überraschenden Verbindung eine außergewöhnliche Ausstellung, die mit rund 100 Gemälden und Grafiken die Freundschaft zwischen den vermeintlich grundverschiedenen Künstlern nachzeichnet.

do 17. 01. 2016 *Black & White: Highlights aus der Fotosammlung der Albertina*

Die Ausstellung Black & White bildet den Auftakt einer Reihe regelmäßig wechselnder Präsentationen eigener Bestände der Fotosammlung der Albertina. Rund 100 Meisterwerke geben einen Überblick über verschiedene Genres wie Porträt-, Architektur- und Landschaftsfotografie und stellen bedeutende fotografische Strömungen vor. Der Piktorialismus mit Heinrich Kühns feinen Tonstudien, Akte von Rudolf Koppitz, die Neue Sachlichkeit mit Architekturstudien von Albert Renger-Patzsch und Ruth Hallensleben, oder auch Streetlife- und dokumentarische Fotografie des 20. Jahrhunderts, etwa von Henri Cartier-Bresson, Lisette Model, William Klein, Robert Frank und Lee Friedlander sind in der Schau vertreten.

do 24. 01. 2016 **Edvard MUNCH: Liebe, Tod und Einsamkeit**

Edvard Munch ist einer der einflussreichsten Protagonisten der Moderne. Mit 120 Meisterwerken der Druckgrafik, die meist nur in einem einzigen Exemplar existieren, zeigt die Albertina die berühmtesten Ikonen dieses norwegischen Künstlers, darunter Der Schrei, Madonna, Der Kuss und Melancholie. Munchs Schaffen nimmt eine Sattelstellung zwischen Symbolismus und Expressionismus ein und zeugt von seiner lebenslangen Auseinandersetzung mit den existenziellen Fragen des Menschen. Liebe, Tod und Einsamkeit sind die bis heute aktuellen Themen seiner Kunst. Alle Exponate der Schau stammen aus der weltweit größten und bedeutendsten Privatsammlung von Meisterdrucken Edvard Munchs.

JÜDISCHES MUSEUM

do 28. 03. 2016 *Die Universität. Eine Kampfzone*

Die Universität als jüdisches Hoffnungsgebiet und Ort blutiger Pogrome. Eine Erzählung über Inklusion und Exklusion aus jüdischer Perspektive. Eine Ausstellung über 650 Jahre jüdisch-universitäre Beziehungsgeschichte in Wien.

Als Rudolf IV. die Universität Wien als katholische Bildungsstätte gründete, hatten die Wiener Juden bereits ihr eigenes Bildungssystem in der Stadt etabliert. Nach ihrer Vertreibung 1421 wurde ihr geistiges Zentrum, die Synagoge am heutigen Judenplatz, abgerissen. Mit den Steinen baute sich die Wiener Universität ein neues Gebäude...

Museum Dorotheergasse

So – Fr 10:00-18:00, Sa Geschlossen

do 08. 05. 2016 *Wiesenthal in Wien*

Simon Wiesenthal (1908-2005) hat wie kaum ein anderer die Aufarbeitung der Nazi-Vergangenheit und damit ein wichtiges, lange ausgeblendetes Kapitel der Nachkriegsgeschichte Österreichs geprägt. Wien wurde für den in Galizien geborenen Holocaust-Überlebenden zum Angelpunkt eines unermüdlichen Einsatzes auf der Suche nach Gerechtigkeit. Mit seiner langjährigen Forderung nach einem Mahnmal für die in der Schoa ermordeten Jüdinnen und Juden setzte sich Wiesenthal in den 1990er Jahren durch und veränderte damit auch das Erscheinungsbild seiner neuen Heimatstadt. Das Museum Judenplatz ist für diese Schau kein zufällig gewählter Ort. Hier befinden sich die Erinnerungen an die erste Wiener jüdische Gemeinde und hier steht das von ihm durchgesetzte Mahnmal an die Holocaust-Opfer.

So – Do 10:00-18:00, Fr 10:00-14:00, Sa Geschlossen

JEDNOTLIVÉ AKCE

01. 12. 12:30 **Poludňajší koncert – Marco Braulin (klavír)**

Marco Braulin pochádza zo Slovenska a momentálne žije v Ríme. Pravidelne koncertuje po celej Európe.

V spolupráci s Hudobným centrom v Bratislave.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

si.wien@gmx.at

01. 12. 19:00 **Zviera (Rusko)**

V spolupráci s EUNIC Austria. Viac informácií na www.facebook.com/EUNICAustria

Pravidelne o 19:00 Divadelný festival EUNIC

Mágia jazyka | Festival súčasnej európskej divadelnej dramaturgie

Divadelný festival predstavuje diela súčasných dramatikov z celej Európy. Všetky divadelné predstavenia odznejú v pôvodných jazykoch s nemeckými titulkami.

Taliansky kultúrny inštitút, Ungargasse 43, 1030 Wien

Slovenský inštitút

05. 12. 20:00 **Mikulášská merenda**

Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien

Sokol XVI/XVIII, Vlastenecká omladina

06. 12. 11:00-12:30 **Matinee zu Věc Makropulos**

Wiener Staatsoper GmbH

Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

11. 12. 20:30 **X-MAS with The Turnarounds**

Vánoční koncert absolventů české školy

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Vstup 19:00, info a vstupenky na www.djsmusic.at

13. 12. 19:00 **Premiére Leoš Janáček: Věc Makropulos**

Dirigent: Jakub Hrůša, Regie: Peter Stein

Wiener Staatsoper GmbH

Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

13. 12. 17:00 **koncert: Pěvecký sbor a orchestr Collegium 2010 gymnázia Jiřího z Poděbrad**

Sbormistryně a dirigentka: dr. Jaroslava Dunovská, klavír: Ing. Tomáš Pergel

ADVENTNÝ PUNČ

Srdečne pozývame – rezervujte si termín – tešíme sa na predvianočné stretnutie.

- **Začiatok/Beginn:** 17,00 hod./ Uhr v spolku RSKS/ im Verein ÖSKV
- **Vstupné/Eintritt:** dobrovoľný príspevok/ freiwillige Spende

SEKRETARIÁT RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien

Úradné hodiny: utorok: 9,00 – 11, 00, štvrtok: 18, 00 – 19,30

Tel: 01/596 13 15, Email: rsks@slovaci.at

Karlskirche, Karlsplatz, 1040 Wien
Ve spolupráci s Pfarre St. Karl Borromaeus a Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku

13. 12. 17:00-21:00 Čaj o páté

Velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

14. 12. 18:00 film Sedmero krkavců (pohádka / fantasy, Česko / Slovensko, 2015, 97 min.)

Režie: Alice Nellis, podľa pohádky Boženy Němcové, Scénár: Alice Nellis

Hrají: Martha Issová, Sabina Remundová, Lukáš Příkazký, Václav Neužil ml., Zuzana Bydžovská, Jana Olhová, Csongor Kassai, Kristína Svarinská, Marián Geišberg, Erika Guntherová, Jakub Zindulka, Barbora Mudrová, Zuzana Čapková, Matej Marušin, Miro Noga, Juraj Hřčka, Marta Maťová, Noël Czuczor, Erika Stárková, Taťjana Medvecká, Svatopluk Skopal, Petr Pospíchal, Vladimír Javorský, Petra Horváthová

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK – ZÚ – ČcV

15. 12. 19:30 Leoš Janáček: *Věc Makropulos*

Dirigent: Jakub Hruša, Regie: Peter Stein
Wiener Staatsoper GmbH
Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

16. 12. 20:00 Vianočný koncert – Bratislavský chlapčenský zbor a Patrícia Janečková (sopranistka)

Bratislavský chlapčenský zbor získal niekoľko ocenení na

medzinárodných súťažiach (USA – Des Moines, Rusko – Moskva), účinkoval na profesionálnych festivaloch na Slovensku, vo Francúzsku, v Rakúsku, Holandsku a i., je držiteľom mnohých ocenení, medzi nimi je aj zlatá medaila prezidenta SR. Teleso disponuje širokým repertoárom sakrálnej a profánnej hudby. V jeho podaní možno počuť gregoriánske chorály, renesančnú hudbu, koncertné omše, štylizácie ľudových piesní aj tvorbu súčasných skladateľov.

16-ročná sopranistka Patrícia Janečková spieva od svojich štyroch rokov. Prvé reálne kontakty s operným javiskom absolvovala už ako členka Operného štúdia Divadla Antonína Dvořáka v Ostrave. Ako 10-ročná zvíťazila v konkurencii ostravskej Janáčkovskej filharmónie a dostala po prvý raz možnosť zaspievať si so symfonickým orchestrom. V roku 2010 sa stala víťazkou česko-slovenskej televíznej šou Talentmania. V r. 2014 získala 1. miesto v rámci súťaže Concorso di musica sacra v Ríme.

Peterskirche, Petersplatz, 1010 Wien
Slovenský inštitút

18. 12. 19:30 Leoš Janáček: *Věc Makropulos*

Dirigent: Jakub Hruša, Regie: Peter Stein
Wiener Staatsoper GmbH
Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

19. 12. 15:00 Vánoční odpoledne s bohatou tombolou

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
Sokol Vídeň III/XI a České srdce Vídeň III/XI

20. 12. 19:30 Leoš Janáček: *Věc Makropulos*

Dirigent: Jakub Hruša, Regie: Peter Stein
Wiener Staatsoper GmbH
Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

2016

11. 01. 19:30 film *Kawasakiho růže* (drama, Česko, 2009, 95 min.)

Režie: Jan Hřebejk
Scénár: Petr Jarchovský
Kamera: Martin Šácha
Hudba: Aleš Březina

17. 01. 2016 19:30 Festival Resonanzen: Collegium 1704 / Luks

Interpreten: Collegium 1704, Ensemble, Collegium vocale 1704, Vokalensemble

Ann Hallenberg, Mezzosopran, Céline Scheen, Sopran, Oscar Verhaar, Countertenor, Kamila Mazalová, Alt, Alesio Tosi, Tenor, Václav Čížek, Tenor, Marián Krejčík, Bariton, Lisandro Abadie, Bass

Václav Luks, Dirigent

Programm: Georg Friedrich Händel: *Te Deum* (Utrecht Te Deum HWV 278) (1713)

Donna, che in ciel di tanta luce splendi. Cantata a voce sola con stromenti e coro HWV 233

Großer Saal

Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien

www.konzerthaus.at, Tel.: 242 002, Info: 24200-100

23. 01. 15:00-17:00 Dětský maškarní ples

Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien

Sokol XVI/XVIII

23. 01. 19:00 Masopustní zábava

Schützengasse 30, 1030 Wien

Jednota sv. Metoděje VII. odbor

23. 01. 20:00 Maškarní ples

Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien

Sokol XVI/XVIII, Vlastenecká omladina

9., 13., 18., 22. 02. Antonín Dvořák: *Rusalka*

Dirigent: Tomáš Netopil, Regie: Sven-Eric Bechtolf

Wiener Staatsoper GmbH

Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

05. 03. od 20:00 Maturitní a reprezentační ples

Parkhotel Schönbrunn

Hietzinger Hauptstr. 10-14, 1130 Wien

Školský spolek Komenský a Menšinová rada

03., 05., 08., 11. 04. Leoš Janáček: *Příhody lišky Bystroušky*

Dirigent: Tomáš Netopil, Regie: Otto Schenk

Wiener Staatsoper GmbH

Opernring 2, 1010 Wien, Tel. (+43/1) 514 44 / 2250, 7880

INFORMACE:

Je přiložen aktuální **program Českého centra ve Vídni**.

Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznámení*.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel

České ozvěny / Slovenské ozveny Beiträge in Tschechisch

und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien,

tel.: 535 23 60

e-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at,

<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at,

e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,

tel.: +43 1 596 13 15,

fax: +43 1 595 57 99,

sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOWAKISCHER SCHULVEREIN /

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova,

e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich.

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Na přední straně obálky: **Ladislav ČEPELÁK: *Kaštanová alej***, lept na papíře, soukromá sbírka

Ladislav Čepelák (1924 - 2000) - český grafik, kreslíř a ilustrátor, od r. 1954 člen SČUG Hollar, působil též v Jednotě umělců výtvarných či v Tvůrčí skupině Říjen. Zastoupen ve sbírkách NG Praha, Galerie hlavního města Prahy a v soukromých sbírkách doma i v zahraničí. Umělecké zaměření: grafika (lept, akvátinta, mezzotinta), kresba, ilustrace, tvorba do architektury. Během působení na Akademii výtvarných umění v Praze v letech 1954-1990 vychoval několik desítek žáků - jeho ateliérem prošlo více než pět desítek studentů, z nichž většina se ztotožnila s tvůrčí filozofií svého učitele. V sedmdesátých a osmdesátých letech, v době jeho profesorského působení, se vyhranil a formuloval pojem Čepelákovy školy, vyznačující v dějinách moderní české grafiky zásadní estetický směr s kontemplativně-expressivním pohledem na přírodu, přírodní makro- i mikrokosmos, s použitím minimalizovaných grafických prostředků.

Na zadní straně obálky: **Jaromír STRETTI-ZAMPONI (1882-1959): *Vánoční trh na Havlíčkově (dnes Senovážném) náměstí***, grafický list ze sbírek Muzea hl. města Prahy

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: Hagenmüllergasse 31, 1030 Wien

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:
mše svatá **každou neděli a svátek v 08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:
mše svatá **každou neděli a svátek v 10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Salesianum, Wien 3:
mše svatá **druhou neděli v měsíci v 11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Don Bosco-Haus, Wien 13:
mše svatá **třetí sobotu v měsíci v 18:00**

KALENDÁŘ AKCÍ: prosinec 2015

ÚT 08. 12.

Svátek Panny Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu: Mše svatá v 10:00 hodin v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“ na Rennwegu 63, Vídeň 3.

NE 13. 12.

SALESIANUM: Dětská mše svatá v 11:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3. Přijde mezi nás svatý biskup Mikuláš – nadílka pro děti.

ČT 24. 12.

Vánoční mše svatá pro děti a rodiče v 16:00 hodin v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3.

Půlnoční mše svatá ve 22:00 hodin v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“ na Rennwegu 63, Vídeň 3. Chrámový sbor zpívá vánoční mši „Hej, Mistře“ od J. J. Ryby.

PÁ 25. 12.

Slavnost NAROZENÍ PÁNĚ – Mše svatá v 10:00 hodin v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“ na Rennwegu 63, Vídeň 3. – **Zpíváme tradiční vánoční koledy**, jak je sestavil bývalý ředitel školy Komenský pan Ota Homolka.

Tschechische Gemeinde in der Erzdiözese Wien / Česká duchovní služba oblast Vídeň

Kath. Mission für Tschechen pořádá **ZIMNÍ REKREACI**
pro mládež 14-18 let ve Fulpmes / Stubaital od 30. ledna
do 6. února 2016. Zájemci, laskavě se přihlaste písemně
na e-mail: paula.carmignato@rozhledy.at

Tschechischsprechende Don Bosco-Familie / Salesiáni Dona Boska ve Vídni a v Linci

Nový projekt Karlskirche

Úsilí provinciála řádu křižovníků s červenou hvězdou Mag. Martina Pastrňáka, O. Cr., jimž náleží kostel Karlskirche, nabylo pevné obrysy. Pan provinciál vedle dalších povinností a aktivit již od svého nástupu do funkce hodlal také obnovit tradici výuky hudby při Karlskirche. Budoucí řádová hudební škola, jež bude propojovat element duchovní s uměleckým, má již svého ředitele. Stal se jím Mgr. Michal Kroček, který dokončuje všechny administrativní i organizační záležitosti, aby mohla být škola podle plánu otevřena ve druhém pololetí školního roku 2015/16. O všech těchto krocích, ale i jiných skutečnostech vyprávěl Mgr. Kroček, správně zapálený profesionální klavírista, jenž vedle vlastní umělecké činnosti nabyl i bohaté zkušenosti pedagogické z působení na mezinárodním gymnáziu a hudebních školách.

Mgr. Michal Kroček

Ve školním roce 2015/16 se otevírá při kostele Karlskirche možnost hudebního vzdělávání. Jedná se o jednorázový kurz, anebo jde o formu hudební školy?

Mgr. M. Kroček: Pokud se vše podaří, chtěli bychom, aby se opravdu jednalo o hudební školu, tedy o řádovou hudební školu (řád křižovníků s červenou hvězdou). Naše úsilí bude vést k tomu, aby škola dobře prosperovala.

Jaký je oficiální název školy, pod kterým bude evidována?

Mgr. M. Kroček: Oficiální název ještě není, obdržel jsem určité informace, ale přesné pojmenování zatím není stanoveno.

Kdo bude moci tuto hudební školu navštěvovat? Kde se bude vyučovat?

Mgr. M. Kroček: Hudební škola bude nabízet základní stupeň uměleckého vzdělávání, tzn. pro děti od šesti do patnácti let, popř. i starší. Učování bude probíhat v řádovém provinčním domě, vhodné prostory jsou v současné době zařizovány. Současně probíhá zajišťování budoucích vyučujících atd. Činnost hudební školy tedy nezačne v září, otevřena bude až ve druhém pololetí školního roku.

Jaké obory se budou vyučovat?

Mgr. M. Kroček: Postupně bychom chtěli nabídnout širší škálu výuky hudebních nástrojů, začínat budeme určitě tím nejrozšířenějším nástrojem, a to je klavír, následně přibudou smyčcové a dechové nástroje, rovněž výuka zpěvu. Časem se, alespoň doufáme, podaří vybudovat pěvecký sbor.

Měla by tato hudební škola vzdělávat žáky také tak, aby mohla být při Karlskirche ustanovena schola?

Mgr. M. Kroček: Ano, tato myšlenka je velmi aktuální, neboť vede k oživení křesťanské komunity při Karlskirche. To odpovídá i původní orientaci této hudební školy – propojit hudební vzdělávání s vírou. Bylo by pěkné, kdyby současná schola, tvořená dospělými, byla v budoucnu doplněna o dětské členy.

Mohou se do této řádové školy přihlásit i příslušníci jiného vyznání než římsko-katolického či bez vyznání? Jak vysoké bude školné?

Mgr. M. Kroček: To jsou detaily, které budu muset ještě se členy řádu křižovníků dořešit a doladit. Mám již jisté informace o dotacích této školy a po konečných jednáních bude stanovena i např. výše školného.

Odkud pocházíte? Co jste vystudoval?

Mgr. M. Kroček: Pocházím ze severní Moravy, z Havířova. Studoval jsem klavír na Janáčkově konzervatoři v Ostravě a posléze Institut pro umělecká studia na Ostravské univerzitě. Dnes existuje tento Institut pod jiným názvem, a to jako Fakulta umění při Ostravské univerzitě. Moje cesta k hudbě byla trochu klikatá, nástroj klavír jsem si „vyhlídl“ sám jako dítě a s pravidelnou výukou jsem začal relativně pozdě, ve svých deseti letech. Musel jsem toho tedy hodně dohonit, abych byl schopen přesvědčit přijímací komisi na Konzervatoři v Ostravě, že jsem na požadované úrovni pro studium klavíru. Po čtyřech letech – tedy maturitě z nástroje – jsem pak přešel na již zmíněnou vysokou školu. Na vysoké škole jsem se věnoval i komorní hudbě. Podařila se nám tehdy docela zajímavá věc. Dostali jsme se prostřednictvím známosti flétnistky našeho souboru s dcerou skladatele

Jana Nováka k jeho skladbě – *Sonatě tribus*, která ještě nebyla vydána tiskem. Tehdy se ještě v Čechách obecně málo vědělo o jeho tvorbě. Dílo jsme nastudovali z rukopisu, pořídili jsme i nahrávku pro Český rozhlas do archivu.

Ovládáte hru i na jiné nástroje?

Mgr. M. Kroček: Studium hry na klavír bylo natolik náročné, že nepřipadalo v úvahu věnovat se i nějakému dalšímu nástroji. Pochopitelně mohu učit začátečníky na zobcovou flétnu, třeba i na kytaru, mým koníčkem jsou také varhany, kterým jsem se po studiích začal věnovat. Pro výuku ve škole chci zajistit zase jen odborníky na ten který nástroj.

Každá hudební škola potřebuje nejen prostory pro svůj provoz, ale i nástroje, které budou vyučovány. Je běžné, že hudební školy zapůjčují svým žákům nástroje strunné (housle, violoncello), dechové, neboť nelze žádat po rodičích, aby pro své děti zakoupili hudební nástroj, když není jisto, zda-li dítě u nástroje „zůstane“.

Mgr. M. Kroček: U toho největšího nástroje – klavíru – lze rodičům doporučit pronájem u známých klavírních firem, které jsou na tuto službu vybaveny, ostatní nástroje si bude škola pro sebe pronajímat, předpokládám, že pro tento účel bude existovat také nějaký fond.

Podle jakých metod bude probíhat výuka? Budete vycházet ze svých zkušeností s českou metodikou, či budete kombinovat to nejpřírodnější z české a rakouské? Bude škola zaměřena klasicky, tzn. výuka na klasické hudební literatuře a klasické technické průpravě – stupnice, etudy, prstová cvičení?

Mgr. M. Kroček: Osobně se domnívám, že klasická cesta hudebního vzdělávání je to nejzákladnější, nejdůležitější, neboť to všechno ostatní z toho vychází, tedy veškerá populární hudba, jazz. V klasické hudbě je mnohem širší a větší škála možností, jak dítě obohatit. Tato hudba napomáhá vychovat z dětí emočně bohaté lidi, osobnosti, které nebudou, jak je bohužel dnes aktuální, svět ničit, ale budou ho tvořit. Myslím si, že právě prostřednictvím klasické hudby je možnost předávání tohoto obohacování mnohem větší než cestou populární hudby. Samozřejmě že mají děti rády právě to, co je současné, tedy pop music, což lze využít jako doplněk výuky, zpestření, kdy právě samy poznají, že základy získané z klasické hudby – technika hry – mohou s úspěchem využít i v této oblasti. Ideální je tedy takové propojení.

Jak bude probíhat výběr žáků pro školu z hlediska hudebního nadání – smysl pro rytmus, sluch atd.?

Mgr. M. Kroček: Zatím nejsem plně seznámen s rakouským prostředím, abych věděl, nakolik je běžné provádět nějaké talentové zkoušky. Rovněž v ČR se nekonají talentové zkoušky, zájem o hudební školy, tedy být žákem hudební školy, tam hodně poklesl. Samozřejmě že není možné přijmout každé dítě, jistý stupeň hudebních schopností tam musí být.

Máte vyzkoušenou metodu, která vede žáky k pochopení základní nutnosti hry na nástroj – pravidelné cvičení doma, nikoliv jen hra v hodině s vyučujícím?

Mgr. M. Kroček: V tomto smyslu je nejúčinnější metoda odměny – teď nemyslím, že dítě bude něco dostávat, ale odměny ve formě pochvaly. Pochvala za to, jak dobře nacvičilo zadané věci, formou pochvaly je i umožnění vystoupení na školním koncertu, dítě tak samo vidí, že to, co „obětovalo“ určitému výkonu, bylo smysluplné. Pak bude komunikace mezi vyučujícím a žákem jednodušší.

Taková komunikace zde bude probíhat v němčině. Jak jste jazykově vybaven?

Mgr. M. Kroček: Na gymnáziu jsem maturoval z angličtiny, tam jsem rovněž dělal němčinu. Před příchodem do Vídně jsem pokračoval s němčinou

v soukromých hodinách, v létě jsem ve Vídni absolvoval intenzivní kurz němčiny. Samozřejmě musím nadále svoji němčinu zlepšovat.

Podle jakého klíče budete vybírat přednesové skladby pro žáky, ve Vašem případě pro klavíristy?

Mgr. M. Kroček: Žák by měl poznat celou šíři hudebních stylů, proto by měl hrát takřkajíc všechno, ale učitel pak musí respektovat žákovu oblibu toho kterého stylu a volit v tomto smyslu pro něho odpovídající repertoár tak, aby byl žák schopen pochopit výraz skladby a prezentovat ho. Zkrátka žáci musí hrát s chutí, musí mít pocit, že se na všem spolupodílejí. A to je rys důležitý pro další motivaci – žák si sám něco vybral a nyní cítí odpovědnost za to úkol zvládnout.

Jak budou vypadat osnovy školy?

Mgr. M. Kroček: Samozřejmě že jsou osnovy nutné pro jakoby jednotlivé ročníky, ale myslím si, že i zde v Rakousku došlo, podobně jako v Česku, k zavádění stylu individuálních osnov v rámci jednotlivých škol. Vzhledem k tomu, že jsme privátní škola, nikoliv státní, budeme si podobné osnovy tvořit sami.

Na hudební školu však patří vedle nástrojové výuky i hodiny hudební nauky – notové písmo, stupnice, intervaly, akordy, základní informace z dějin hudby.

Mgr. M. Kroček: Ano, to je běžná náplň předmětu hudební výchova. Mám zkušenost, že právě hudební nauka je nejméně populární aktivita hudebních škol. Proto bude důležité najít pro výuku tohoto předmětu odpovídající sílu, která bude schopna žákům zprostředkovat co nejpříjemnější formou předmět hudební nauky. A hudební nauka je velmi důležitá pro nástrojovou výuku. Když dítě nebude znát noty, nebude mít pojem o tom, co je to rytmus, to opravdu nepůjde s hraním dohromady. Navíc z hudební nauky získá dítě i pojem o tom, že teď nehraje jen nějaké noty, ale skladbičku J. S. Bacha.

Hudební škola by měla být vybavena rovněž hudební literaturou – tedy notovým materiálem pro žáky. Bude převažovat např. u klavírních začátečnicků klasická klavírní škola, anebo ta dnes módní s mnoha obrázky?

Mgr. M. Kroček: Materiálu je nepřeborné množství, prošel jsem např. nedávno ve Vídni aktuální klavírní školy. Srovnání bylo pro mě rozporuplné. Zjistil jsem, že ty klavírní školy s obrázky (anglosaské země) byly ve většině případů především hravé, ale ne metodické, což mi chybělo. Tím, že pocházím z ČR, kde byl nesporný vliv ruské klavírní školy, tedy především velmi dobře propracovaná metodika, hledám v klavírní škole propracovaný systém. České klavírní školy se tohoto standardu drží. Jako vyučující klavíru jsem kombinoval více klavírních škol, musí tam být ovšem onen systém a ty školy s obrázky mohou být použity jako zpestření, doplněk při výuce. Samozřejmě bude škola disponovat notovým materiálem nejen pro klavíristy, ale i ostatní nástroje a tak, jak je to na jiných školách běžné, bude tento notový materiál zapůjčovat.

Předpokládám, že Vídeň pro Vás není neznámým městem, že jste ji navštívil již před svým nástupem do funkce ředitele nové hudební školy. Co Vás při první návštěvě ve Vídni nejvíce fascinovalo a co jste musel při dalších návštěvách opakovaně vidět?

Mgr. M. Kroček: Velký dojem na mě udělal chrám sv. Karla Boromejského, tedy Karlskirche. Zážitkem pro mě byla Státní opera, dění kolem ní. Vzalo mě např. promítání představení v Opeře na velké plátno na ulici, tento způsob sdílení kultury mezi lidmi na ulici, to mě velmi oslovilo.

Jako profesionální klavírista musíte také cvičit. Kolik Vám k tomu vybudě času?

Mgr. M. Kroček: Během studia na univerzitě jsem samozřejmě cvičil hodně hodin denně (6-7), když jsem pak působil pedagogicky na gymnáziu a hudební škole, už jsem hrál jen na takové udržení. Pokud mě ale čekalo vystoupení s kolegy z našeho tria, byla příprava pochopitelně zase intenzivní. Ve Vídni bohužel ještě nemám svůj klavír, ke křídlu ve farním sále se téměř nedostanu, protože musím stále něco zařizovat. Až dorazí můj klavír do Vídně, bude to něco jiného.

Klavír – hudba je pro Vás to nejprvnější, vlastně hobby a profese současně. Jaké další koníčky máte?

Mgr. M. Kroček: Mám rád přírodu, výlety do hor mě vždy znovu „dobíjejí“. Na severní Moravě je pro mě blízkost moravsko-slezských Beskyd vždy příjemná. I nyní, když se vracím na návštěvu do svého kraje, nemohu návštěvu hor vynechat. Rád také čtu, dívám se na zajímavé filmy.

Před svým příchodem do Vídně jste byl jistě informován o existenci české menšiny v dobách minulého a předminulého století, ale i v současnosti. Máte přehled o organizacích české menšiny?

Mgr. M. Kroček: Povědomí o české menšině jsem měl, měl jsem příleži-

tost zúčastnit se kulturní akce, kterou pořádala jedna organizace, a to koncertu v Karlskirche na podzim loňského roku.

Vaše sdělení mě velmi potěšilo, neboť tento koncert organizoval Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku při příležitosti ukončení Roku české hudby. Jaké máte profesní plány do budoucna? Zůstanete jen u funkce ředitele školy, nebo si také „odskočíte“ jako výkonný umělec na pódium?

Mgr. M. Kroček: Pro mě je velkou výzvou a příležitostí se tohoto projektu zúčastnit – otevření řádové hudební

školy. Určitě mě to bude do budoucna maximálně naplňovat, chtěl bych, aby se to dobře povedlo. Na uměleckou činnost samozřejmě nehodlám zapomenout. Mám v hlavě plno projektů, jeden z nich je propojení staré a nové hudby prostřednictvím starých nástrojů. Moje kolegyně z Německa se tímto zabývá a pro tuto věc mě doslova strhla. Vystudovala hru na barokní flétnu a společně chceme spojit právě tento nástroj s klavírem v soudobé moderní hudbě.

Děkuji Vám za rozhovor

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Má vlast – pocta české krajinomalbě, jedinečná kulturní událost

Spolek výtvarných umělců Mánes a Správa Pražského hradu připravily po více než třiceti letech zásadní výstavu mistrů české krajinomalby 18. až 21. století, která probíhala v Jízdárně Pražského hradu a v Galerii Diamant SVU Mánes až do listopadu tohoto roku.

Spolek výtvarných umělců Mánes vznikl v roce 1887 a existuje dodnes. Členy spolku byli od samého počátku ti nejlepší výtvarní umělci své doby. Prvním starostou se stal Mikoláš Aleš a spolek se hned při vzniku přihlásil k odkazu Josefa Mánesa.

Každý umělec se musí zabývat otázkou, odkud jde a kam. Pokud hledá odpověď, musí znát svou historii, zem, své předky. Jednou ze základních hodnot je vztah k vlasti. Vlast je synonymem krajiny a krajina tichým svědectvím dějin – místo, které člověk vlastní v srdci i na zemi.

Spolek výtvarných umělců (SVU) Mánes od svého počátku sdružoval malíře, sochaře, architekty, skláře, kunsthistoriky a stal se součástí českého kulturního a společenského života. Zároveň vždy, v celé své historii, trval na kvalitě a prověřených hodnotách. Svou autoritou pomáhal budovat vlastní stát. Je spolkem masarykovským a vedle svého vlastenectví „otvíral okna do Evropy“. Proto i na výstavě *Má vlast – Pocta české krajinomalbě* byla většina prezentovaných děl pracemi „mánesáků“. Poslední století a čtvrt jsou dějiny české kultury a výtvarného umění provázány se Spolkem výtvarných umělců Mánes tak silně, že lze prohlásit, že SVU Mánes je neoddelitelným fenoménem české kultury a umění. Když se řekne Mánes, je řeč o nejlepších umělcích českého národa.

Zde jsou alespoň někteří z nich: Mikoláš Aleš – první starosta spolku, Bauch, Benda, Beneš, Braunerová, Blažíček, Boettinger, Bílek, Cimbura, Čapek, Dvořák, Eliáš st., Engelmüller, Filla, Fagner, Gočár, Gutfreund, Grus, Havelka, Hejna, Hoffbauer, Adolf Hoffmeister, Holan, Holub, Holý, Honsa, Hudeček, Hubáček, Chochol, Istler, Janák, Janeček, Jíra, Jiránek, Jurkovič, Justitz, Jiroudek, Kafka, Kaloč,

Kalvoda, Kaván, Klimeš, Kodet, Koníček, Kotěra, Kremlička, Kuča, Kuba, Kubín, Kubišta, Kupka, Kysela, Lada, Liesler, Lauda, Lolek, Makovský, Masaryk, Mařatka, Muzika, Nechleba, Nejedlý, Novotný, Nowak, Paderlík, Panuška, Piskač, Plečnik, Preissig, Preisler, Procházka, Prucha, Rabas, Rada, Radimský, Ronovský, Schwaiger, Sklenář, A. Slavíček, J. Slavíček, Stefan, Stretti, Sucharda, Svoboda, Svolinský, Sychra, Šaloun, Šíma, Šimoun, Špála, Špillar, Štursa, Tittelbach, Štyrský, Švabinský, Toyen, Trampota, Trnka, Ullman, Uprka, Wachsmann, Zábranský, Zrzavý, Žufan a mnoho a mnoho dalších.

Jedinečná expozice *Má vlast* představila návštěvníkům 450 obrazů a 150 kreseb zapůjčených ze sbírek Pražského hradu a předních uměleckých institucí, které mapují vývoj české krajinomalby v chronologické posloupnosti s důrazem na význačná období, krajinářské školy a nejvýraznější osobnosti. Mezi exponáty byly zastoupeny kresby Mikoláše Aleše, Josefa Lady, Antonína a Josefa Mánesových, Emila Filly, Václava Špály, Jana Zrzavého a mnoha dalších předních českých umělců. Některá vystavená díla navíc nebyla doposud veřejnosti nikdy prezentována.

Adolf Kosárek: *Podzimní krajina*

Krajinomalba patřila a patří celosvětově k divácky a ná-
vštěvnicky nejpřitažlivějším výtvarným okruhům. Krajiny
coby všeobecně srozumitelné a emočně sdílné obrazy evo-
kují jednoznačně pozitivní pocity, jako jsou domov, rodina,
svoboda, vlast, harmonie. Cílem výstavy bylo posílit vědo-
mí národní důležitosti, ukázat rozmanitost koutů celé čes-
ké země a rozličné typy uměleckého pojetí krajinomalby
v běhu několika po sobě jdoucích generací. Díla však ne-
představila jen krásu české země. Na výstavě pro ucelený
dojem z díla českých krajinářů bylo možno nalézt mezi vy-
stavenými obrazy ozvuky z cest a dále zachycených čes-
kýma očima – byly zde vystaveny i nestárnoucí scénérie
z Francie, Itálie, pobřeží Jadranu a dokonce i z exotických
krajín, jako jsou například Čína nebo Cejlon, dnešní Srí
Lanka.

Antonín Chittussi: *Lovětínský rybník*

Jan Zrzavý: *Lipnice*

Výstava takového rozsahu a kvality byla v Čechách po-
prvé. Jediná srovnatelná expozice se současnou byla uspo-
řádána před čtyřiceti lety [1] akademikem Jiřím Kotalí-
kem ve Valdštejnské jízdárně.

(mk)

Homo politicus

K připomínce 120. výročí narození kreslíře a karikaturisty
Františka Bidla se konala v Památníku národního písemnic-
tví na Strahově výstava věnovaná jeho tvorbě pod názvem
František Bidlo – Homo politicus.

František Bidlo vystoupil ve dvacátých letech jako je-
den z nejvýraznějších autorů politických kreseb a během

třicátých let byl kritiky nazýván prvním a nejvýznamnějším
politickým karikaturistou své doby. Po celý život měla jeho
tvorba silně levicové zaměření.

Podle autora výstavy Jakuba Hausera to byla politická
karikatura, kterou Bidlo dokázal povýšit nad ilustrace kri-
tických komentářů – jeho politické, sociálně kritické a pro-
tiválečné kresby jsou působivé svým výtvarným vyjádře-
ním, nikoliv slovem. Výstava představila zejména Bidlovy
vize blížící se války, tvorbu kritizující sociální nerovnosti či
policejní represe. Jedna její část byla věnována i kresbám
pro Štýrského *Erotickou revui*.

František Bidlo neměl žádné umělecké vzdělání, pochá-
zel z velmi chudých poměrů, za první světové války bojoval
na italské frontě. Pohyboval se ale v uměleckém prostře-
dí, které se v Praze tehdy utvářelo kolem některých umě-
leckých kaváren, třeba Union, Tůmovka či Národní kavár-
na. Kreslení měl dlouho jako zálibu a až od roku 1928,
kdy mu bylo třiatřicet let, se mu věnoval profesionálně.
Kreslil především politické a propagační plakáty a letáky,
karikatury a ilustroval knihy. Jako silně levicově zaměře-
ný aktivně tvořil pro deníky a časopisy stejně orientované.
Jeho ideologická orientace se odrazila v nekompromisním
postoji k celé politické reprezentaci československé první
republiky včetně jejích nejvyšších představitelů. Ve svých
kresbách často velmi doslovně předpovídal důsledky po-
liticalkých změn třicátých let a sám se stal pouhý den po
německé kapitulaci v květnu 1945 obětí nacismu. Zemřel
na následky svého onemocnění skvrnitým tyfem, kterým
se nakazil v Terezíně, kde byl vězněn zejména kvůli svým
předválečným protifašistickým plakátům a karikaturám.

František Bidlo přispěl zásadním způsobem k tomu,
že byla karikatura přijata jako relevantní žánr výtvarného
umění.

(mk)

Ředitelem Sbírký starého umění NG bude historik Marius Winzeler

Novým ředitelem Sbírký starého umění Národní galerie
(NG) bude od ledna švýcarský historik umění Marius Win-
zeler. Přichází z Městských muzeí v Žitavě, která od roku
2009 vedl. Mezi jeho hlavní cíle v Praze patří obnova dlou-
hodobých expozic. Předchozího šéfa Sbírký starého umě-
ní Víta Vlnase odvolal ředitel NG Jiří Fajt už loni v prosinci.
Spolu s ním skončily také ředitelky Sbírký umění 19. stolo-
tí a Sbírký moderního a současného umění. Personální vý-
měnu Fajt avizoval od svého nástupu loni v červenci. Od-
volání ředitele se ale veřejně bránili. Uváděli, že je v da-
nou chvíli jejich odvolání bezdůvodné a děje se uprostřed
úspěšných výstav a bez toho, že by měl za ně Fajt adekvát-
ní náhradu.

Cena Jindřicha Chalupického 2015

Letošními finalisty jsou Vojtěch Fröhlich, Lukáš Karbus,
Barbora Kleinhamlová, Pavla Sceranková a Pavel Sterec.
Fröhlich, Karbus a Kleinhamlová jsou ve finále poprvé,
zatímco Pavla Sceranková a Pavel Sterec již byli jednou
nominováni. V průběhu celého roku se představili v rámc-
ci doprovodných programů na několika místech České re-
publiky a působení v Ceně Jindřicha Chalupického završí
na výstavě *Finále 2015*.

Porota, která je vybrala: předsedkyně Holly Block, renomovaná kurátorka a ředitelka The Bronx Museum of the Arts v New Yorku, členy poroty dále jsou výtvarník Jiří Kovanda, teoretička umění a ředitelka Slovenské národní galerie Alexandra Kusá, Islandan Gunnar B. Kvaran, ředitel The Astrup Fearnley Museum of Modern Art v Oslu, teoretička umění a kurátorka Pavlína Morganová a Marina Shcherbenko, kurátorka a odborná poradkyně v Bottega Gallery a Shcherbenko Art Centre v Kyjevě, a výtvarný kritik a kurátor Marek Pokorný, umělecký manažer Galerie města Ostravy PLATO a bývalý ředitel Moravské galerie v Brně.

Slavnostní vyhlášení vítěze 26. ročníku Ceny Jindřicha Chalupeckého je 20. listopadu v Besedním domě Filharmonie Brno v moravské metropoli. Letošní ročník má navíc jednu výjimečnou událost. V rámci 25. výročí od založení Ceny Jindřicha Chalupeckého a také úmrtí významného teoretika, který dal ceně jméno, bude ve Veletržním paláci Národní galerie v Praze představena rozsáhlá výstava zkoumající „anatomii“ samotné ceny, její institucionální aspekty i napětí mezi její historií a současností.

Společnost Jindřicha Chalupeckého

Z podnětu Václava Havla, dramatika a spisovatele, akademického malíře Theodora Pištěka a básníka a výtvarného umělce Jiřího Koláře byla dne 27. května 1990 založena v Lánech výroční prestižní cena pro mladé výtvarné umělce České republiky. Nese jméno předního českého teoretika a kritika výtvarného umění a literatury, esejisty a filozofa Jindřicha Chalupeckého.

Čeští umělci budou stále víc a častěji vidět ve světových galeriích, i když je to dlouhodobý proces, domnívá se Charlotta Kotíková Pocheová, členka Společnosti Jindřicha Chalupeckého a Správní rady Společnosti Jindřicha Chalupeckého

Bývalá kurátorka současného umění Brooklynského muzea v New Yorku a pravnučka prvního československého prezidenta T. G. Masaryka, která žije ve Spojených státech, letos oslaví 75. narozeniny. Jestli uměl komunistickej režim něco opravdu dobře a důsledně, tak nenávidět. Nenáviděl nejen konkrétní osoby, ale i jejich děti a i další jejich potomky... Zvlášť když se někdo provinil třeba tím, že se stal prvním prezidentem Československé republiky jako T. G. Masaryk. Charlotta Kotíková se narodila 13. 12. 1940 v Praze do rodiny historika umění a znalce Prahy Emanuela Pocheho a Herbery Masarykové. Dědečkem Charlotty Kotíkové byl Herbert Masaryk, syn T. G. Masaryka a Charlotty Garrigue Masarykové.

Již ve škole jí někteří její spolužáci, ovlivnění komunistickou výchovou, za to, že je pravnučkou TGM, napadali. A o studiu na vysoké škole si mohla nechat jenom zdát, byla přece dcerou Herbery Masarykové. Až v uvolněnějších šedesátých letech jí režim studium umožnil, a i tehdy jenom večerně. Charlottu zlákal moderní umění, naplno se mu jako kurátorka mohla věnovat až ve Spojených státech, kam se svým manželem, skladatelem a flétnistou Petrem Kotíkem, odešla v roce 1970. Odchod to byl zprvu legální. Manžel dostal nabídku pracovat v Buffalu a Charlotta se za ním vypravila s osmiměsíčním synem Tomášem. Když si ale po čase zažádali o prodloužení pobytu, česko-

slovenské úřady jejich žádosti zamítly a z manželů Kotíkových se podobně jako z tisíců dalších Čechoslováků rázem stali emigranti.

Charlotta začala pracovat v buffalské Albright-Knox Art Gallery a postupně se vypracovala až do vedení této instituce. Zde se také narodil Kotíkovým druhý syn Jan Jakub. Kotíkovi se v roce 1983 přestěhovali do New Yorku. Zvláštní souhrou okolností bydlí v Brooklynu jen pár metrů od místa, kde se narodila její prababička, Charlotta Garrigue Masaryková, dům ale již nestojí. Charlotta Kotíková získala místo v Brooklynském muzeu, nejprve v oddělení kresby a grafiky, už za dva roky ale vedla celé oddělení soudobého umění. Uspořádala na stovku výstav současných i zahraničních umělců, spolupracovala s galeriemi po celém světě. Jako první v „kamenné“ galerii vystavovala graffiti. Stala se uznávanou odbornicí v oblasti moderního umění, byla komisařkou americké expozice na benátském Biennale, s řadou významných newyorských umělců ji pojí přátelství. I když své působení v Brooklyn museum ukončila, působí dále jako nezávislá kurátorka, pracuje rovněž v poradních sborech několika newyorských alternativních kulturních institucí a připravuje výstavy a navíc se pravidelně vrací do České republiky, za rodinou a přáteli i za prací na Chalupeckého ceně.

Jako tisíce českých exulantů musela i Charlotta Kotíková řešit otázku, zda se po listopadu 1989 nemá vrátit natrvalo do vlasti. Desítka let, které prožila ve Spojených státech, pracovní možnosti a kontakty i jiný životní styl ji ale přivedly k rozhodnutí, že v Americe zůstává. Zde navíc žije se svou rodinou i její starší syn Tomáš. Mladší Jan, také výtvarník, se sice přestěhoval zpátky do Čech, ve svých pětácti letech tu ale v roce 2007 podlehl těžké nemoci.

I když většinu roku stráví za oceánem, snaží se Kotíková českou výtvarnou scénu stále sledovat, třeba z časopisů a avíz o výstavách. Podle ní je v Česku hodně nadaných umělců, na otázku, kteří z nich mají šanci prosadit se za hranicemi, ale nerada odpovídá. „Je to vždy na úkor někoho jiného,“ míní Kotíková.

Charlotta Kotíková

JUBILEUM

Stanislav Kolíbal (* 11. 12. 1925, Orlová)

Patří ke klíčovým osobnostem českého a evropského umění posledních více než padesáti let. Zabývá se plastikou, kresbou, úpravami knih a instalací výstav. V letech 1990-1993 působil jako profesor na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru Socha – instalace. Řadí se k významným představitelům českého konceptuálního umění. Dne 28. října 2005 převzal od prezidenta Václava Klause státní vyznamenání medaile Za zásluhy. Svá díla vystavoval od roku 1943, samostatně od roku 1949. Mezi nejznámější patří například reliéfní zeď Československého velvyslanectví v Londýně či pankrácké předmostí Nuselského mostu.

Stanislav Kolíbal: „Na kresbu se dívám jako na samostatný výtvarný výkon, jako na svébytné umění. Není to studie, není to návrh pro plastiky, ač mě při kreslení někdy napadá i variace s prostorovým tvarem. Kreseb si cením stejně jako obrazů nebo soch. Pro mě zůstává vzorem morálním, lidským i uměleckým Paul Cézanne. Když cokoliv zavánělo nějakou oficialitou nebo mediální senzací, tak se Cézanne sbalil a odešel. Nešlo mu nikdy o úspěch, ale o tvorbu, o dílo, o umění.“

Stanislav Kolíbal: *Socha pro vítr*, 1966, sádra, drát

PŘEDSTAVUJEME

Eva Výborná (* 7. 11. 1965, Český Krumlov)

Tvorba malířky a sochařky Evy Výborné je inspirována jejími hlubinnými zkušenostmi a vzpomínkami. Výborná patří ke generaci, která vstoupila na scénu českého výtvarného umění v první polovině devadesátých let. V roce 1996 ukončila studium na Akademii výtvarných umění v Praze a vrátila se do Dobré Vody u Českých Budějovic, kde žije a pracuje. Tak jako někteří jiní z jejích kolegů využívá vedle malby k vyjádření svých pocitů média fotografie, ale jako jedna z mála pracuje s abstraktním jazykem geometrie, s prostorem, barvou a světlem. Samostatně vystavuje od

roku 1993, od roku 1996 působí jako pedagog na SUPŠ Sv. Anežky české v Českém Krumlově.

Eva Výborná: z cyklu *Někde*, 2002, barevná fotografie

ÚMRTÍ

Ve věku 87 let zemřel sochař a šperkař Pavel Krbálek

Ve věku sedmaosmdesáti let zemřel v Praze sochař, malíř a šperkař Pavel Krbálek. Krbálek pocházel z moravské kovářské rodiny a jako jeden z mála sochařů na světě zpracovával zlato kovááním. Podílel se na úspěšné kolekci šperků československých výtvarníků pro světovou výstavu Expo 67. Jeho celoživotním motivem se staly figurální kompozice – jeho díla znamenala v domácím prostředí návrat k abstraktnímu pojetí v kované plastice. V roce 1961 vystavil své práce na přehlídce uměleckého kovářství v Lin-

dau u Bodamského jezera, kde zastupoval Československo jako jediný účastník. V roce 1968 Krbálek opustil Československo a usadil se ve švýcarském Luzernu. Po roce 1989 žil Krbálek střídavě v Luzernu, v Praze a Miroslavi, kde rekonstruoval kovárnu, která patřila jeho předkům.

Zemřel grafik Jiří Bouda

Ve věku jednaosmdesáti let zemřel akademický malíř a grafik Jiří Bouda. Syn akademického malíře Cyrila Boudy zachycoval ve svých litografiích a kresbách hlavně krajinu a městskou architekturu a také lokomotivy a vlaky.

VZPOMÍNKA

Zdeněk Pešánek (12. 6. 1896 Kutná Hora – 21. 11. 1965 Poustevny u Rumburka)

Zdeněk Pešánek byl český sochař, malíř a architekt, průkopník v oblasti multimediálního kinetického umění. Studoval na sochařské a kamenické škole v Hořicích a na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru Jana Štursy. Vzdělání si ještě doplnil soukromým studiem architektury u Jana Kotěry. Jako student projevovat smysl pro výrazné tvary, postupně se však vzdálil klasickému pojetí soch a tradiční sochařské materiály vyměnil za elektrické světlo, pohyb, zvuk a barvu. Od roku 1924 byl členem Devětsilu. Je považován za nedocenenou osobnost české i světové meziválečné avantgardy, za tvůrce, který se s pozoruhodnou soustavností věnoval kinetickému multimediálnímu umění a realizoval ve své době nejvíce prací tohoto typu. Jako první na světě vytvořil kinetické plastiky umístěné ve veřejném prostoru (Edisonova transformační stanice). Svým osobitým přístupem a používáním neonu jako uměleckého výrazového prostředku předběhl vývoj výtvarného umění nejméně o třicet let, proto mu patří významné místo ve světových dějinách umění 20. století.

Zdeněk Pešánek: *Mužské a ženské torzo*, model světelné fontány pro světovou výstavu v Paříži, 1936, neon, sklo, plexisklo, umělý kámen, dřevo, dráty

Miloš Jiránek (19. 11. 1875, Lužec – 2. 11. 1911, Praha)

Miloš Jiránek byl český malíř, výtvarný kritik, literát a překladatel. V malířském díle byl ovlivněn impresionismem

a moderními francouzskými směry. V letech 1894-1899 studoval filozofii na pražské univerzitě a na Akademii u profesorů Maxmiliána Pirnera a Vojtěcha Hynaise malbu. Byl významnou osobností generace devadesátých let, neúnavný organizátor výstavní a ediční činnosti Svazu výtvarných umělců Mánes. Roku 1900 podnikl studijní cesty do Mnichova a Paříže, kde se účastnil Světové výstavy. Byl oslaven a mocně ovlivněn tvorbou soudobé Francie a španělských malířů na výstavě v Grand Palais. Byl iniciátorem řady výstav francouzského umění (například v roce 1902 výstava Augusta Rodina a francouzského moderního umění, roku 1903 výstava francouzské grafiky, 1904 výstava děl Edvarda Muncha atd.). Výtvarné kritiky publikoval v *Radikálních listech* a *Volných směrech*, které také redigoval. Napsal celou řadu studií o zakladatelích francouzského moderního umění. Napsal teoretické studie o Josefu Mánesovi, v roce 1908 vyšla jeho kniha *Dojmy a potulky*, v roce 1909 kniha *O českém malířství moderním*. Pod vlivem pařížských zážitků namaloval svá nejlepší díla *Čtenářka*, *Sprchy v pražském Sokole* (1908), *Na balkóně*, *Písaři* (1909), *Bílá studie* (1910). Se svými díly se zúčastňoval spolkových výstav, samostatně vystavoval v Topičově salónu v roce 1910, v Mánesu 1911. Řada prezentací jeho děl byla uspořádána posmrtně (1925, 1936, 1952).

Alena Ladová (29. 12. 1925, Praha – 25. 6. 1992, Praha)

Alena Ladová byla akademická malířka, knižní ilustrátorka, scénografka a spisovatelka. Jejím otcem byl národní umělec Josef Lada. Sklony ke kresbě a malbě se u ní projevíly, stejně jako u jejího otce, velmi záhy. Studovala tři roky kresbu na Státní grafické škole u prof. Karla Tondla. Poté působila jeden rok v ateliérech Zlín-Kudlov, vzdělání zakončila na Vysoké škole umělecko-průmyslové v roce 1948 absolutoriem u prof. Emila Filly.

Tvorba Aleny Ladové je pro veřejnost známá především z dětských ilustrací. Ilustrovala přes devadesát knih určených dětem a mládeži, mezi nimi kupříkladu v sedmdesátých letech 20. století velmi oblíbenou knihu *Kluci, holky a Stodůlky* od Evy Bernardinové. V roce 1963 napsala a ilustrovala knihu *Můj táta Josef Lada*. Její kresby se objevovaly v tištěných periodikách, dětských časopisech, kalendářích, na pohlednicích s vánoční nebo velikonoční tematikou nebo i na obálkách hudebnin. Její výtvarný a odborný vliv můžeme vidět v animovaných filmech *Kocour Mikeš* (26 dílů), *Budulíněk Mandelinka*, *O statečné princezně*. Sama navrhla výtvarné dekorace, kostýmy a rekvizity nejméně do šestnácti pořadů Československé televize.

První divadelní spolupráce přišla už v roce 1946, kdy navrhla scénu a kostýmy do hry *Zlodějská komedie* od Josefa Tomana (hráno v Divadle 5. května, dnes Státní opera Praha), naproti tomu poslední záležitostí byla v roce 1986 divadelní pohádka od Josefa Lady *Bubáci a hastrmani*, která byla realizována v kladenském divadle.

Rothmayerova vila

Pro veřejnost byla otevřena další z pražských památek upomínající na architekturu první poloviny 20. století, středošovicí Rothmayerova vila. Její správce, Muzeum hlavního města Prahy, v ní připravilo expozici věnovanou architektu Otto Rothmayerovi a jeho učiteli Josipu Plečnikovi. Otevřeno je čtyři dny v týdnu, ale jen po předchozí rezervaci. Rothmayer (1892-1966) je autorem tří rodinných vil, několika pomníků a spolupracoval také na Plečnikově vinohradském kostele. Asketická podoba vily se omezuje na základní tvary kvádry a válce, který ukrývá schodiště. Interiéry vily nebyly rozlehlé, zásadní bylo jejich napojení na verandu a zahradu, kterou architekt sám navrhl. Její důmyslná zákoutí inspirovala řadu návštěvníků vily, sérii fotografií zátiší zahrady vytvořil například fotograf Josef Sudek. Rothmayerova rodina žila ve vile až do roku 2008. Tehdy architektův syn pod podmínkou rekonstrukce a zpřístupnění prodal vilu Praze.

Stavbami roku jsou most v Jaroměři i dostavba základní školy

Stavbami roku 2015 jsou Komenského most v Jaroměři, dostavba základní školy v Dobřichovicích, podzemní komplex na Staroměstském náměstí v Mladé Boleslavi, nástavba vysoké pece Bolt Tower v Ostravě a obnova budov v areálu Důl Hlubina tamtéž. Výsledky vyhlásila Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství, která soutěž organizuje. Do letošního 23. ročníku soutěže přišlo rekordních 72 přihlášek. Z nich porota v září vybrala patnáct finalistů a nyní i vítěze. Bez ocenění nakonec zůstaly například pražský Trojský most nebo multifunkční centrum Quadrio.

Sobotka v New Yorku převzal knihy z pozůstalosti Placzeka

Český premiér Bohuslav Sobotka v New Yorku převzal 260 knih o architektuře ze soukromé knihovny Adolfa Kurta Placzeka. Tento vídeňský rodák, který zemřel před patnácti lety, byl členem významné rodiny spjaté s Brnem, kde až do své smrti v roce 1922 působil jako městský a později moravský zemský rabín jeho dědeček Baruch Placzek. Adolfovým bratrancem byl slavný atomový fyzik Georg Placzek, narozený v Brně, který se zřejmě jako jediný Čech na vedoucím místě podílel na projektu Manhattan, což byl tajný americký vývoj atomové bomby.

Adolf Placzek, známý jak Dolf, vystudoval ve Vídni dějiny umění a v roce 1938 uprchl před nacisty do Londýna a odtud o dva roky později do New Yorku. Na Kolumbijské univerzitě vystudoval knihovnické vědy a poté se zúčastnil světové války v americké armádě. V roce 1948 nastoupil do architektonické knihovny Kolumbijské univerzity, jejímž byl dvacet let do roku 1980 ředitelem. Pod jeho vedením se knihovna v oboru architektury stala jednou z nejuznávanějších na světě. Placzekova dcera Sylvia Brewdaová letos věnovala 260 knih z otcovy osobní sbírky České repub-

lice, respektive brněnskému Metodickému centru moderní architektury ve vile Stiassni.

V Praze vzniká film o brazilském architektovi českého původu

V Praze a okolí se natáčí umělecký dokument o životě a práci brazilského architekta českého původu Alfréda Willera. Snímek, jehož hlavním kameramanem je brazilský tvůrce a rodák z Uruguaye César Charlone, držitel Oscara za film *Město bohů* z roku 2002, režíruje Marina Willerová.

Alfréd Willer se narodil v Kaznějově u Plzně v roce 1930 jako syn strojního inženýra Viléma Willera, který objevil způsob, jak synteticky vyrobit kyselinu citrónovou. Po vpádu nacistů do ČSR v roce 1939 byla rodina nucena opustit Kaznějov. Původně chtěli její členové opustit republiku. Byly jim však odebrány pasy, a tak se Willerovi uchýlili do Prahy, kde jako jedna z pouhých dvanácti židovských rodin přežili okupaci. Právě díky patentu na výrobu strategické suroviny – kyseliny citrónové. V roce 1947 se Willerovi odstěhovali do Brazílie. Alfréd Willer se v Brazílii řadí mezi takové legendy architektury, jako jsou například Oscar Niemeyer nebo Juscelino Kubitschek. Ve svém městě Curitiba se zasadil o základy územního plánu a zrealizoval tam mnoho pozoruhodných staveb.

Plzeň otevřela interiér od Loose, je unikátní výškovou dispozicí

V Plzni se otevřel na pravidelné prohlídky další byt navržený světově uznávaným architektem Adolfem Loosem na Klatovské třídě 110. Po Vídni se v Plzni dochovalo nejvíce jeho bytových realizací, zatím jsou přístupné tři. Byt někdejšího spolumajitele továrny na drátěné zboží a gramofonové jehly Oskara Semlera je unikátní v tom, že jako jediný v Plzni má šestipodlažní dispozici s plynule navazujícími prostorami různých výšek, tak zvaný Raumplan, řekl architekt Petr Domanický. Vzhledem ke zhoršujícímu se zdravotnímu stavu stál zřejmě architekt Loos jen u stanovení koncepce bytu. Realizaci vedl jeho žák Heinrich Kulka. Podle Domanického je ale zároveň byt vrcholem Loosova díla v Plzni, neboť jako jediný nabízí prostorové členění – Raumplan. Oskar Semler totiž jako jediný z plzeňských investorů dovolil Loosovi zasáhnout radikálně do koupelného domu.

Heinrich Kulka, také dle vlastní volby Jindřich nebo Henry, (29. 3. 1900, Litovel – 9. 5. 1971, Auckland, Nový Zéland) byl česko-rakouský architekt židovského původu a mezinárodního významu. Narodil se v moravské Litovli v rodině obchodníka s galanterií, rod Kulků byl ale již dávno na Moravě usazený – dříve v Hranicích a Lipníku. Heinrich absolvoval základní českou školu v Litovli, poté odešel studovat architekturu na Technickou univerzitu do Vídně. Stal se ještě účastníkem soukromých kurzů na škole Adolfa Loose a jeho pomocníkem (kresličem), postupně Loosovým asistentem a v závěru i partnerem a spoluautorem. Po roce 1928, kdy byl Loos postižen velmi vážnou zdravot-

ní indispozicí, podíl Kulky na dílech (obvykle jednoznačně připisovaných jen Adolfu Loosovi) výrazně vzrostl.

V Tančícím domě začala retrospektiva Bořka Šípka

Retrospektivní výstava českého výtvarníka, designéra a architekta Bořka Šípka s názvem *Out Of Limits* začala v galerii Art Salon S v Tančícím domě. V instalaci, kterou připravil sám autor, je téměř 200 děl od skleněných uměleckých objektů až po designové kusy nábytku, jež Šípek vytvořil za posledních dvacet let. Součástí výstavy jsou i díla z období začátků jeho tvorby či váza *Neuchopitelný šípek*, kterou pro Šípka navrhl bývalý český prezident Václav Havel. Výstava začala v den narozenin Havla, s nímž Šípek poji- lo dlouhé přátelství.

Vzpomínka na architekta Bohumíra Kozáka

Prof. Bohumír Kozák byl český architekt, představitel funkcionalismu, teoretik architektury a ochránce památek. Narodil se 4. 12. 1885 ve Velké Lhotě. Studoval architekturu na pražské technice jako žák Josefa Schulze a Jana Kouly, poté pracoval v ateliéru Antonína Balšánka a Osvalda Polívky v Praze. Od roku 1919 měl vlastní ateliér, později stavební společnost Dušek – Kozák – Máca. Projektoval a realizoval množství staveb, zejména v Praze, kde postavil řadu významných funkcionalistických budov, například jeho projekt areálu lékařských a sociálních ústavů v Praze-Horní Krči, dnes známých jako Thomayerova fakultní nemocnice. Slavnostní výkop základů provedl 10. července 1926 úřadující pražský primátor JUDr. Karel Baxa. Na projektu se též podílel Ing. arch. Ladislav Kozák, mladší bratr Bohumíra Kozáka. Toto výjimečné architektonické, urbanistické, ale též sociální dílo patří v ČR k nejzdařilejším svého druhu. Nebo budova Církve československé evangelické čp. 1169 v ulici Žateckých 11 v Nuslích (společně s bratrem Ladislavem). Bohumír navrhl interiér modlitebny, který je netradičně řešený na diagonální osu, s dynamickými křivkami stěn a lavic. Bohumír Kozák vypracoval v rámci vypsaných soutěží též několik projektů na přemostění nuselského údolí. Na jednom z nich spolupracoval s prof. Stanislavem Bechyně (1887-1973). Další jeho projekt z roku 1938, který se příliš neliší od dnešní reality, byl doporučen k realizaci, kterou ale přerušila druhá světová válka.

Za svého plodného života projektoval bezpočet veřejných i soukromých staveb, například telefonní ústřednu na Žižkově, administrativní komplex budov Avion, dnes spíše známý jako Luxor na Václavském náměstí, administrativní palác Broadway s pasáží spojující Příkopy s Celetnou ulicí, ve kterém později působilo dlouhá léta kino Sevastopol. Zde byl spoluautorem Ing. arch. Antonín Černý (1896-1976). Složitost stavby si vyžádala ještě spolupráci dvou statiků: pro klenby pasáže to byl František Dašek a klenbu prostoru kinosálu František Svatoš. Četné Kozákovy realizace se uskutečnily i mimo hlavní město. Především objekty sborů československé a československé církve pro Poděbrady, Čáslav, Prostějov, Zruč nad Sázavou a další místa.

Bohumír Kozák se také představil se jako autor knih *Architekt na cestách*, *Mluva pražské architektury*, *Poklady pražské architektury* a řady dalších. Získal doktorát technických věd. Byl vynikajícím kreslířem architektury. Jeho

vynikající neopakovatelné kresby starých pražských budov a zákoutí, shrnuté v jeho publikacích, zůstanou trvalou hodnotou.

Prof. Ing. arch. dr. Bohumír Kozák zemřel ve vysokém věku 1. dubna 1978.

Architekt, který v Hirošimě postavil dům, který jako jediná budova v epicentru přestál americký útok atomovou bombou

Architekt Jan Letzel se narodil 9. 4. 1880 v Náchodě. Studoval architekturu u profesora Jana Kotěry. Letzelovým snem bylo působení v cizině a tam také začal svou tvůrčí práci.

Jeho hlavní touhou bylo Japonsko, kde také strávil plných třináct let (1907-1920). V letech 1922-1923 podnikal opět cesty do Japonska, tentokrát však za účelem česko-japonských styků. Tehdy také zažil jedno z největších zemetřesení a zážitek této přírodní katastrofy na něho silně zapůsobil. Letzelovy práce v Japonsku byly opravdu velkolepé. Vyzdobil slavnostní síň německého císařství v Tokiu, projektoval kláštery Sacré coeur a Stella matutina, jezuitskou univerzitu, budovy Ústředního svazu japonských lékařů, obchodní muzeum v Ósace, hotely a mnoho jiných. Jeho dílem byl i pavilón průmyslové výstavy v Hirošimě, který jako jediná stavba v centru města přečkal výbuch atomové bomby. Dnes tento pavilón slouží jako Muzeum míru a Bombe Dome. O jeho uchování pečuje společnost za starou Hirošimu – Orizuru Ne Kai. Na budově je umístěna pamětní deska, která hlásá, že dne 6. 8. 1945 v 8:15 hodin explodovala atomová bomba přesně 570 m nad touto budovou. V tu chvíli celé město Hirošima leželo popelem a stát zůstala pouze kostra této budovy.

Letzel však nebyl pouze stavitelem, ale i výtvarníkem. Malířstvím a modelováním se zabýval hlavně v období první světové války, kdy musel přerušit svou architektonickou činnost. Působil v Tokiu jako první – neplacený – obchodní atašé československého vyslanectví. Jeho tvůrčí práci a záměry přerušila náhlá smrt. Zemřel dne 26. 12. 1925 v Praze. Pochován je v Náchodě.

Josef Mocker (22. 11. 1835 – 5. 11. 1899)

Josef Mocker byl český architekt a restaurátor. Studoval v Praze na Vysoké škole technické a na Akademii výtvarných umění ve Vídni. Byl členem České akademie věd a umění, projektoval novostavby a podílel se na mnoha dostavbách a obnovách významných chrámů a hradů. Patřil k nejvýznamnějším představitelům neogotiky. Byl příznivcem puristického přístupu v restaurování památek. K jeho přednostem patřilo zpracování kvalitní dokumentace ke každé restaurované stavbě. Jeho restaurátorské práce ovšem již jeho současníci často kritizovali pro odklon od původního charakteru staveb. Ze svých zkušeností Josef Mocker sepsal několik publikací o problematice restaurování památek.

Antonín Wiehl

Antonín Wiehl byl český architekt, stavitel, muzejní pracovník, konzervátor památkové péče a mecenáš. Náleží ke generaci Národního divadla a k vůdčím osobnostem

novorenesance, která navazovala na tradici české renesance 16. století.

Narodil se 26. dubna 1846 v Plasích. V letech 1864-1868 studoval architekturu u prof. Zítka na pražské technice, poté cestoval po Evropě. První zaměstnání našel u arch. Fr. Schmoranze ve Slatiňanech, v letech 1871-1873 byl asistentem na české technice v Praze. V roce 1873 se stal samostatným architektem. Po jmenování stavebním radou je v letech 1882-1894 členem Obecního zastupitelstva pražského. Stává se vyhledávaným pražským vlasteneckým architektem, brzy značně zámožným. Byl zvolen prvním předsedou českého Spolku inženýrů a architektů SIA. Od roku 1887 byl konzervátorem Ústřední komise pro zachování památek. Roku 1895 byl jmenován členem České akademie pro vědy, slovesnost a umění, v níž pracuje v umě-

leckých a archeologických komisích. Svůj dům na Václavském náměstí i značné jmění odkázal České akademii věd. Umírá 4. listopadu 1910 v Praze.

Po prvních dílech ovlivněných italskou renesancí dospěl k osobitému výtvarnému projevu. Ve svých novorenesančních stavbách se snažil zhodnotit typicky české architektonické tradice z konce 16. století – štítů domů, sgrafitová průčelí, členění oken apod. Patřil proto k nejtypičtějším představitelům české novorenesance. Na výzdobu svých domů povolával přední umělce tzv. generace Národního divadla – Alše, Ženíška, Myslbeka, Suchardu, Schnircha aj. Sám byl vynikajícím kreslířem a malířem a učitelem generace architektů, představované Polívkou, Bašánkem, Koulou, Stibralem, Kříženeckým, Zeyerem, Štechem aj.

Ing. arch. Kamil Dvořák, DrSc.

VÝSTAVY

Gentleman Ivan Medek

Národní muzeum si v letošním roce připomíná devadesáté výročí narození a páté výročí úmrtí českého novináře, hudebního publicisty a disidenta Ivana Medka (1925-2010). V Národním památníku na Vítkově mají návštěvníci možnost zhlédnout panelovou výstavu s názvem *Ivan Medek. Nesmlouvavě přímý gentleman*, představující tuto významnou osobnost ve fotografiích, doplněných několika osobními dokumenty a předměty.

Ivan Medek se narodil 13. června 1925 v Praze do významné české rodiny. Jeho otcem byl legionářský generál a spisovatel Rudolf Medek, jeho dědečkem impresionistický malíř Antonín Slavíček. Ivanův bratr Mikuláš Medek je známý jako jeden z nejpozoruhodnějších českých malířů 20. století. Přes svoji babičku Annu, rozenou Slavíčkovou, se později oba bratři stali nevlastními pravnučky prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. V roce 1929 se otec Ivana Medka Rudolf stal ředitelem nově vzniklého Památníku osvobození, umístěného v komplexu budov na úpatí Vítkova (dnešní Armádní muzeum Žižkov), kam se celá rodina přestěhovala do přiděleného služebního bytu. Výstava v Národním památníku na Vítkově se tak koná na místě, v jehož blízkosti se odehrávalo Medkovo dětství. Národní muzeum v Národním památníku na Vítkově návštěv-

níkům dlouhodobě představuje prostřednictvím expozic a výstav významné události a osobnosti evropských dějin minulého století. Medkova rodina patří mezi ty, jejichž životní osudy byly úzce spojeny s dramatickými historickými událostmi Československa i počátkem samostatné České republiky.

Ivan Medek studoval na akademickém gymnáziu a poté na konzervatoři, kterou musel z politických důvodů v roce 1948 opustit. Pracoval jako hudební kritik, hudební organizátor pro dirigenta Václava Talicha, koncertní jednatel a dramaturg České filharmonie, publicista v Českém rozhlasu a České televizi a redaktor v nakladatelství Supraphon. Byl jedním z prvních signatářů Charty 77 a v roce 1978 patřil mezi sedmáct zakládajících členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Vzhledem k tomu, že ve své vlasti byl vystaven neustálé perzekuci, odešel v srpnu 1978 do exilu. Usadil se ve Vídni, kde se stal stálým spolupracovníkem rozhlasové stanice Hlasu Ameriky a později byl dopisovatelem dalších rozhlasových stanic – Rádia Svobodná Evropa, BBC, Deutsche Welle a Radio Vatikán, mj. spolupracoval s Přemyslem Janýrem. Byl členem výboru Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, připravoval programy Klubu, přispíval do stejnojmenného bulletinu. Jeho manželka Helena Medková podpořila svým uměleckým vystoupením mnohý Klubový kulturní pořad. Od roku 1980 pracoval jako poradce u Amerického fondu pro československé uprchlíky v uprchlickém táboře Traiskirchen. Patřil mezi zakladatele Československého dokumentačního střediska nezávislé literatury, byl spolupracovníkem Committee for the Defence of the Unjustly Persecuted (CDUP) – britského Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných – a úzce spolupracoval s laickým katolickým sdružením Opus bonum Anastáze Opaska.

Po návratu do Prahy pracoval Medek jako poradce České filharmonie, mezi lety 1990-1992 působil také jako poradce ministra kultury ČR. V roce 1992 se pak stal předsedou Federální rady pro rozhlasové vysílání. Od roku 1993 byl rovněž členem kolegia ministra vnitra ČR a kolegia ministra kultury ČR. V roce 1993 přijal nabídku prezidenta Václava Havla a stal se ředitelem Odboru vnitřní politiky

na Pražském hradě a v březnu 1996 byl jmenován vedoucím Kanceláře prezidenta republiky.

Za svou celoživotní činnost obdržel řadu ocenění – 28. října 1991 mu prezident Václav Havel udělil Řád T. G. Masaryka, v roce 1999 získal medaili Za zásluhy, v roce 2008 mu udělil čestnou plaketu předseda vlády ČR Mirek Topolánek, o rok později pak získal od ministra obrany vyznamenání Zlatá lípa. Je nositelem novinářské Ceny Ferdinanda Peroutky za rok 2008.

Ivan Medek zemřel 6. ledna 2010 v Praze.

Výstava v Národním památníku na Vítkově připomíná Ivana Medka nejen prostřednictvím fotografií, ale nabízí také pohled na řadu zajímavých dokumentů a předmětů. Mezi ně patří například dopis Rudolfa Medka synu Ivanovi k 7. narozeninám, dopis Anny Masarykové (Ivanovy tety) z května roku 1990 či svatební blahopřání Františka Schwarzenberga novomanželům Medkovým z roku 1945. Ze školních let stojí za zmínku vysvědčení Ivana Medka z Akademického gymnázia z roku 1941. Řadu dokumentů doplňuje například váha na dopisy, používaná v exilu, nebo novinářská cena Ferdinanda Peroutky za rok 2008.

Výstava Ivana Medka bude otevřena do konce roku 2015 a doplňuje tak řadu předešlých projektů, mezi něž patřila i výstava *Rudolf, Ivan a Mikuláš Medkovi*, uspořádaná v roce 2010.

Otevřením výstavy Národní muzeum navazuje na další projekty, mapující význačné historické události a postavy 20. století.

(mk)

Čeští umělci ve Francii

V Moravské galerii v Brně probíhá výstava pod názvem *Zastihla je noc. Čeští umělci ve Francii v letech 1938-1945*, která mapuje osudy českých výtvarných umělců za druhé světové války v Paříži.

V době Václava Brožíka a Alfonse Muchy byla Francie pro české umělce zemí zaslíbenou a inspirativní. Druhá světová válka však mnohé změnila, spoluúčast Francouzů na mnichovské dohodě považovali čeští umělci a intelektuálové za zradu. To vyjadřovali někteří umělci různými karikaturami i smutkem, který byl patrný na jejich obrazech – například Jan Zrzavý. Ale i přesto se Paříž stala místem emigrace mnoha českých výtvarníků a návštěvníci výstavy mají možnost postupně sledovat jejich další osudy, životní i umělecké.

Na výstavě je shromážděno mnoho desítek obrazů a kreseb Josefa Šímy, Aléna Diviše, Jana Zrzavého, Adolfa Hoffmeistera, Františka Kupky nebo Antonína Pelce. Díla pocházejí ze státních, ale i soukromých sbírek v Čechách i v zahraničí. Vedle toho se podařilo zajistit třeba i vystavení vzácného alba grafických listů *Za Československo, pocta mučednické zemi*, které vydali čeští umělci v Paříži v roce 1939. Svými díly se na něm podíleli také Pablo Picasso, Marc Chagall nebo Ossip Zadkine.

Současně je velmi zajímavá i bohatá dokumentace dobových událostí i jednotlivých lidských příběhů. Jedna kapitola je například věnována událostem kolem Domu československé kultury v Paříži, které přímo zasáhly do života Adolfa Hoffmeistera, Aléna Diviše a Antonína Pelce. Tito umělci byli nejprve obviněni ze špionáže, zatčeni a posléze skončili ve vězení La Santé. Přestože se jim nakonec nic

z obvinění neprokázalo, byli i nadále nuceně internováni ve sběrných táborech, než se jim nakonec podařilo přes Maroko z Francie obsazené Němci utéct. Jejich tehdejší beznadějná situace je jasně zachycena na obrazech a kresbách. Expozice připomíná i osudy dalších českých umělců v Paříži okupované Hitlerem, například prakticky neznámé malířky Edity Hirschové a kralupského rodáka Geoga Karse. Nejpozoruhodnější umělecky i významem je určitě část výstavy, věnovaná válečné tvorbě Josefa Šímy, který byl tehdy již francouzským občanem.

Výstava *Zastihla je noc* potrvá do 10. ledna 2016. Její velký význam je nejen v tom, že nabízí vynikající umělecká díla z pozapomínaných čtyřicátých let minulého století, ale že také ukazuje cestu k pochopení mnoha dobových kulturních i politických souvislostí.

Výstava měla svoji premiéru v Chebu, kde se celý projekt zrodil. V Brně se představuje v rozšířené podobě.

(mk)

Současné výstavy Moravská galerie v Brně: Cena Jindřicha Chalupického

Prestižní cena pro mladé výtvarné umělce České republiky nese jméno předního českého teoretika a kritika výtvarného umění a literatury, esejisty a filozofa Jindřicha Chalupického. Letošními finalisty jsou Vojtěch Fröhlich, Lukáš Karbus, Barbora Kleinhamplová, Pavla Sceranková a Pavel Sterec, jejichž díla poprvé v historii CJCH vystavuje Moravská galerie v Brně. Slavnostní vyhlášení vítěze 26. ročníku Ceny Jindřicha Chalupického se konalo 20. listopadu 2015 v Besedním domě Filharmonie Brno.

Výstava potrvá do 17. ledna 2016.

Red. pozn.: Cenu Jindřicha Chalupického za rok 2015 získala Barbora Kleinhamplová, která ve finálové výstavě měla videoinstalaci složenou z digitalizovaných částí lidského těla a další video z lekce jógy smíchu.

Modfolk. Modernita v lidovém. Ateliér designu oděvu a obuvi Liběny Rochové na UMPRUM

Exkluzivně pro prostory Jurkovičovy vily vznikla výstava oděvních modelů módní návrhářky Liběny Rochové, jejího asistenta Vojtěcha Novotného a studentů z ateliéru designu oděvu a obuvi pražské Vysoké školy uměleckoprůmyslové. Koncepte navrhovaných oděvů budou vycházet ze stříhové jednoduchosti, praktického řešení, konstruktivních principů obsažených v lidovém oděvu, ale i v lidovém stavitelství a řemeslech. Součástí výstavy budou módní fotografie oděvů.

Výstava byla otevřena do 1. prosince 2015.

Dům U Černé Matky Boží

Pokud je řeč o českém kubismu, vždy padne mezi prvními jméno domu U Černé Matky Boží, který byl postaven podle návrhu Josefa Gočára. Uměleckoprůmyslové museum zde připravilo novou stálou expozici (architekt Jiří Javůrek). Muzeum své sbírky představí ve stylových interiérech. Doboší designéři a architekti vnímali nábytkovou tvorbu jako velmi důležitou součást své práce a přikládali jí stejnou váhu jako volnému umění. Prostor dostaly i vybraná

díla kubistického malířství a sochařství – malby Emila Filly, Bohumila Kubišty, Josefa Čapka, Václava Špály a Otokara Kubína a plastiky Otto Gutfreunda. Architektura bude kromě samotného domu U Černé Matky Boží představena pomocí projekcí, dobových snímků a architektonických návrhů.

Expozice kubismu souvisí i s výstavou věnovanou secesi, kterou Uměleckoprůmyslové museum prezentuje v ne-dalekém Obecním domě.

Expozice českého kubismu se v domě U Černé Matky Boží otevřela 18. listopadu.

Věci a slova. Umělecký průmysl, užité umění a design v české teorii a kritice 1870-1970

Výstava sleduje dynamický vývoj uměleckého průmyslu, užitého umění a designu v letech 1870-1970.

Výstava potrvá do 10. ledna 2016.

Výstava Hynek Martinec: Intellectual Properties

Český malíř Hynek Martinec (* 12. 11. 1980, Broumov) posledních deset let úspěšně působí v zahraničí. Přes Paříž se dostal do Londýna, kde se prosadil především díky ceně, kterou získal v soutěži pořádané v roce 2007 londýnskou National Portrait Gallery. Nyní vystavuje v pražské Galerii Václava Špály. Ve svém díle se snaží propojit klasická díla ze střední Evropy se současným kontextem. „Když vstoupíte do galerie, mé obrazy mohou působit jako retro. Ale při bližším zkoumání v nich objevíte prvky dnešní doby,“ říká Martinec. Martinec tvoří fotorealistické obrazy a novou sérii jeho technicky dokonalých děl mohou zájemci vidět na výstavě *Intellectual Properties*, kterou až do 6. prosince hostí pražská Galerie Václava Špály.

Bez hranic

Umění krušnohorského regionu z období let 1250-1550 představí výstava ve Valdštejnské jízdárně nazvaná *Bez hranic* s podtitulem *Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí*. Rozkvět hraniční oblasti a jejích lokálních uměleckých ohnisek, jimiž byla bohatá královská a poddanská města, velké a významné kláštery či hornická centra, bude ilustrovat na 200 uměleckých děl. Návštěvníci uvidí velké křídlové oltáře, ukázky deskového i knižního malířství, sochařství či památky zlatnictví a uměleckého řemesla. Název *Bez hranic* odkazuje na těsné kontakty a provázanost krajiny po obou stranách krušnohorského hřebene.

V Bludově se otevře unikátní muzeum zaměřené na Jeseníky

V Bludově na Šumpersku se otevře unikátní dětské muzeum zaměřené na Jeseníky. Návštěvníci v něm budou moci všemi smysly poznávat tamní přírodu, historii a řemesla. Seznámí se také s tím, jaké známé osobnosti z hor pod Pradědem pocházejí, lidé budou moci rovněž ochutnat tradiční místní speciality. Podle tvůrců projektu jde o první regionální dětské muzeum v Česku.

Sekora nebyl jen autor *Ferdy*, ukazuje pozůstalost a výstava

Pracovní i soukromý život výtvarníka a spisovatele Ondřeje Sekory včetně neznámých detailů přibližuje pozůstalost, kterou letos získalo a postupně zpracovává Moravské zemské muzeum v Brně. Veřejnost do sbírky nahlédne díky dlouhodobé výstavě v prostorách muzea v Hudcově ulici. V dokumentech a fotografiích z pozůstalosti se odráží celý Sekorův život od narození přes novinářskou kariéru po sklonek života se statusem zasloužilého umělce. Je patrné, jak do něj zasahovaly velké dějinné události. Zároveň se v dokumentech i dalších materiálech projevuje jeho osobnost a záliby.

Vidím neboť je noc

Pozvánka na výstavu Toyen *Vidím neboť je noc*

Museum Kampa na počest své zakladatelky Medy Mládkové a u příležitosti oslav jejích narozenin uspořádalo unikátní výstavu Toyen, česko-francouzské malířky Marie Čermínové, nazvanou *Vidím neboť je noc*. Expozice vedle nejznámějších děl představuje i řadu u nás dosud nevystavovaných obrazů z padesátých a šedesátých let minulého století.

Meda Mládková malířku osobně znala a v době, kdy žila v Paříži, se s ní přátelila. Meda Mládková ve svém exilovém nakladatelství Edition Sokolova vydala jako jednu z prvních knih autorčinu první francouzskou monografii *Toyen*, která byla na tehdejší dobu mimořádně působivě

graficky provedená. Manželé Mládkovi dostali od autorky darem několik děl, která jsou rovněž součástí výstavy.

Národní muzeum představuje to nejlepší z historie Akademie věd

Ukázky vzácné korespondence Jana Amose Komenského, partituru Dvořákovy *Osmé symfonie* nebo unikátní 3D animaci pravěkých lidí představuje výstava *Věda – národ – dějiny*. V Národním muzeu (NM) v Praze připomíná 125 let od založení Akademie věd ČR. Potrvá do 10. ledna příštího roku. Další nově otevřenou výstavou v NM je *Grammatyka Česka*, soubor nejdůležitějších starých tisků gramatik v knižní i digitální podobě.

Výstava Karel Malich 91 představí do 17. ledna jeho aktuální díla

Výstava *Karel Malich 91*, která se koná v pražské Galerii Sklenář při příležitosti 91. narozenin malíře a sochaře Karla Malicha, nabídne do 17. ledna 2016 jeho díla, která vznikla v posledních dvou letech. Dva okruhy výstavy představují to nejaktuálnější, s čím se v poslední době Malich zabýval – nástěnné plastiky v první a grafické listy v části druhé. „Karel Malich je vynikající sochař, kreslíř a malíř, všechna jeho díla mají vizionářskou povahu,“ dodal na vernisáži galerista Zdeněk Sklenář.

Teplický rodák Julius Payer

Julius Payer (1842, Teplice – 1915, Bled, Slovinsko) je dnes především známý jako vůdce rakousko-uherské polární expedice, při které došlo k objevu Země Františka Josefa (1872-1874). Tento důstojník rakousko-uherské armády byl ovšem také proslulý alpinista, kartograf a malíř. V roce 100. výročí Payerova úmrtí přibližuje regionální muzeum odborné i laické veřejnosti osobnost a dílo tohoto bezesporu nejslavnějšího teplického rodáka.

Teplice, Jízdárna teplického zámku, Regionální muzeum v Teplicích, p. o., Zámecké náměstí 14

Výstava je otevřena do 10. ledna 2016.

Výstava Praha Husova a husitská, 1415-2015 byla obohacena o nové exponáty

Výstava *Praha Husova a husitská, 1415-2015*, kterou pořádá Archiv hlavního města Prahy a Muzeum hlavního města Prahy v Clam-Gallasově paláci do 24. 1. 2016, byla obohacena o dva deskové obrazy z přelomu 15. a 16. století. Od 18. listopadu 2015 je na výstavě možné spatřit originál bohatě iluminovaného rukopisu Breviře Benedikta z Valdštejna z fondu Národní knihovny. V rámci výstavy probíhají komentované prohlídky s prof. PhDr. Petrem Čornejem, DrSc., a edukační program pro školy vytvořený lektorským oddělením Muzea hlavního města Prahy.

Začala výstava o českobudějovické katedrále

V galerii českobudějovické radnice začala výstava, která prezentuje období rozmachu, prosperity, ale i tragédií českobudějovické katedrály sv. Mikuláše. Prezentuje archeo-

logické nálezy, vizualizuje její podoby od 13. století a přibližuje i její méně přístupné a méně známé prostory. Národní památkový ústav výstavu spolu s muzeem a archívem připravil k 750. výročí založení města. Součástí jsou komentované prohlídky katedrály. „Atraktivní součástí výstavy jsou i autentické archeologické nálezy náboženských předmětů a hrobových výbav z bývalého hřbitova obklopujícího kostel sv. Mikuláše, například růžence, medailony, křížky, čelenky, prsteny a pozůstatky pohřebních oděvů z 16. až 18. století. Vystavena tu je kopie listiny z roku 1297 s první písemnou zmínkou o kostele sv. Mikuláše,“ řekl ČTK jeden z kurátorů výstavy Martin Gaží.

Výstava Akademie věd prezentuje ikony české kultury

Výstava *Smysl pro umění* poprvé představí umělecká díla, která podporovala Česká akademie věd. Zároveň má ukázat bohatý průřez tvorbou ikon české kultury. Akademie kromě výzkumné činnosti sdružovala od svého založení v roce 1890 až do roku 1952 také výtvarné umělce, literáty a hudebníky. Jejich zástupci oceňovali každoroční přemíi nejvýznamnější umělecké výkony tehdejší doby. Výstava se veřejnosti otevřela v Salmovském paláci v Praze a potrvá do 10. ledna příštího roku. Připravila ji Národní galerie v Praze ve spolupráci s Akademií věd ČR. Mezi oceněné výtvarníky patřili například Vojtěch Hynais, Mikoláš Aleš, Josef Václav Myslbek, František Kupka, Vojtěch Preissig, Josef Lada a architektky Kamil Hilbert, Josef Havlíček, Karel Honzík nebo Josef Gočár.

V pražském centru současného umění DOX byla zahájena retrospektivní výstava česko-kanadského výtvarníka Marka Schovánka nazvaná Propaganda

Mark Skovaneck (Marek Schovánek) v osmašedesátém roce emigroval se svými rodiči do Kanady. V roce 1991 absolvoval výtvarná umění na univerzitě v Edmontonu a začátkem devadesátých let se vrátil zpět do Evropy. Žije střídavě v Praze a Berlíně, kde má ateliéry. V Praze nevystavuje poprvé. V roce 1996 měl v Mánesu velkou výstavu nazvanou *Termondynamika*. Kurátorka současné expozice v DOXu Vlasta Čiháková-Noshiro ho výstižně označuje za „nejlepšího neznámého umělce na světě.“

Název *Propaganda* vystihuje poselství výstavy. Autor pod ní rozumí všechno, co dnešního člověka obklopuje a útočí na jeho pozornost. Například obrazy, namalované na měnicích se billboardech – parodie na velkoplošné reklamy. Nebo dílo *Candyland* – obří třírozměrné pilulky, umístěné ve výkladní skříní.

Marek Schovánek: „Každý umělec se snaží skrz své pohledy dopracovat k nějakému smyslu, k nějaké pravdě. Někdo dělá celý život krajinomalby a vytváří pravdu krajín. Moje vidění je rozmanitější: já používám různé pohledy i různé materiály. Skládám obraz světa tak, jak ho vidím já. V různých sériích se to prolíná, ale jde pořád o totéž. Umělec musí být aktivní, kritizovat, reagovat na závažné jevy z naší současnosti, to je ta propaganda.“

Výstava *Propaganda* je v centru současného umění DOX otevřena do 11. ledna 2016.

Ceny ministerstva kultury obdrželi Pavel Šrut či Hanuš Karlach

Státní cenu za literaturu pro rok 2014 obdržel básník, textař a překladatel Pavel Šrut a za překladatelské dílo Hanuš Karlach. Cenu ministerstva kultury za celoživotní přínos v oblasti divadla obdržel Jaroslav Vostrý, v oblasti hudby Ivana Loudová za kompoziční mistrovství, reprezentaci české hudby v zahraničí a výchovu mladé skladatelské generace. Pokud jde o výtvarné umění, porota vybrala mimo jiné za kurátorskou činnost Ludvíka Hlaváčka, porota pro architekturu pak Otakara Kuču. Ceny za přínos v oblasti kinematografie a audiovize dostali mezinárodně uznávaný kameraman, spoluvůdce řady výjimečných děl české i světové kinematografie Miroslav Ondříček in memoriam a filmová a televizní režisérka a scénáristka, autorka osobitých dokumentárních výpovědí i několika hraných snímků Drahomíra Vihanová. Cena se uděluje každoročně k 27. říjnu u příležitosti Světového dne audiovizuálního dědictví.

Zdeněk Svěrák vydal tři filmové scénáře

Herec, scénárista a spisovatel Zdeněk Svěrák připravil knížku ze svých filmových scénářů. Pod názvem *Filmové příběhy* ji vydalo nakladatelství Fragment, které vydalo i jeho velmi úspěšné povídkové knihy. *Filmové příběhy* zahrnují beletristické zpracování scénářů k filmům *Kolja*, *Obecná škola* a *Vratné lahve*. Doplnuje ji povídka *Po strništi bos*, podle níž se jmenovala předchozí Svěrákova kniha – je to autorova vzpomínka na dětství, která na své filmové zpracování teprve čeká.

Povídkových knih Zdeňka Svěráka se prodalo více než 250 000 kusů. Autor za všechny tři získal v letech 2008 (*Povídky*), 2011 (*Nové povídky*) a 2014 (*Po strništi bos*) ocenění Český bestseller. Knížka *Po strništi bos* dostala i Cenu čtenářů v soutěži Magnesia Litera.

V jedné z čtenářsky nejspěšnějších knih loňského roku vypráví Svěrák své vzpomínky optikou sedmiletého chlapce. „Abych se do toho vpravil, při procházce liduprázdným krajem jsem si na polní cestě klekl. Měl jsem přece ve svých sedmi osmi letech ty oči, co mám teď, akorát byly niž,“ řekl již dříve o knížce Svěrák. „V knížce vyprávím o tom, jak byl malý kluk přesazen z města na venkov a co to udělalo s jeho duší. Jsem to já a nejsem to já. Je to mozaika, v níž jsou některé kamínky pravé a jiné přidané. Ale vy byste neměli poznat, který je který,“ doplnil Svěrák.

Novou knížku *Filmové příběhy* pokřtil autor 10. října na Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě a 14. října v knihkupectví v obchodním domě Quadrio v Praze.

(mk)

Jáchymu Topolovi udělili slovinskou literární cenu

Spisovatel Jáchym Topol dostal Vilenickou cenu, kterou mu udělil Slovinský svaz spisovatelů za mimořádnou literární činnost ve střední Evropě. Uvedla to agentura STA, podle které český autor cenu převzal na závěr šestidenního,

již 30. Vilenického mezinárodního literárního festivalu. Do slovinštiny byly dosud přeloženy tři Topolovy romány – *Sestra*, *Anděl* a *Chladnou zemí*, uvedla slovinská agentura.

Tématem letošního Festivalu spisovatelů Praha byl strach

Pětadvacátý ročník akce, který do Prahy v uplynulých letech přivezl množství významných autorů včetně nositelů Nobelovy ceny, proběhl 6. až 9. listopadu v Senátu. Na festivalu byla také opět udělena Cena Spirose Vergose za svobodu projevu. Letošním laureátem ceny je Constantine Kokossis – spisovatel, diplomat a bývalý řecký velvyslanec v České republice. V současné době působí jako humanitární pracovník věnující se pomoci uprchlíkům.

Literární cenu Knižního klubu získal Radovan Menšík

Vítězem jubilejního 20. ročníku Literární ceny Knižního klubu se stal osmadvacetiletý učitel Radovan Menšík. Jde o nejmladšího laureáta v dosavadní historii ocenění. Za magický příběh ze současnosti nazvaný *Vedlejší pokoje*, který porota vybrala ze 136 zaslaných prací, dostane premií 100 000 korun.

Revolver Revue slaví třicetiletou historii 100. číslem a koncerty

Kulturní časopis *Revolver Revue* oslaví 30. výročí. Počátky původně samizdatového titulu si *Revolver Revue* připomene jubilejním stým číslem a oslavou s účastí řady českých a zahraničních kapel. Na setkání bude předána Cena Revolver Revue.

Revolver Revue poprvé vyšla v roce 1985, u jejího zrodu stáli Ivan Lamper, Viktor Karlík a Jáchym Topol. „Po listopadu 1989 nezankla, ale podařilo se jí v nových podmínkách navázat na svá základní východiska: nezávislost na jakémkoli vnějším diktátu a otevřenost vůči tématům a osobnostem napříč generacemi, kterým se jinde nedostává žádoucí pozornosti,“ uvedla šéfredaktorka Terezie Pokorná, která „časopis kulturní sebeobranu“, jak zní jeden z jeho sloganů, řídí od roku 1993. *Revolver Revue* je nyní obsáhlý čtvrtletník, v němž příspěvky z české a světové literatury a výtvarného umění doplňují stránky věnované designu, architektuře, filmu, divadlu či kritickému myšlení.

Kniha o českých skeptických provádí jejich myšlenkami i humorem

O všech anticenách Bludný balvan, humorných skeptických tématech a především o činnosti skeptiků je kniha *Čeští skeptici. Kdo jsou a co chtějí*. Vznikla ke 20. výročí založení klubu Sisyfos. Autorkou je spoluzakladatelka klubu, novinářka a spisovatelka Věra Nosková. Český klub vznikl v roce 1995. V současnosti sdružuje přes 350 členů nejrozličnějších profesí, vzdělání a věku, což je zřejmě nejvíce v Evropě.

Karel Pacner získal literární cenu za dvě knihy o špionáži

Hlavní cenu Egona Ervína Kische v literární soutěži spolupřádané Klubem autorů literatury faktu získal Karel Pacner za knihy *Velké špionážní operace dvou světových válek* a *Velké špionážní operace časů studené války*. Ocenění za celoživotní dílo získal Přemysl Veverka za publikaci *Nelehká cesta za snem*, první cenu si odnesl Vladimír Plešinger za cestopis *Amazonie a řeky příběhů*.

Jungmannovu cenu za překlad dostal Jiří Našinec

Cenu Josefa Jungmanna za nejlepší literární překlad uplynulého roku dostal romanista Jiří Našinec. Porota mu cenu udělila za překlad románu rumunského spisovatele Bogdana Suceavy *S bubnem na zajíce chodil*, který vydala Paseka. Do Síně slávy byl uveden nositel Státní ceny za překlad Miroslav Jindra. Pětašedesátiletý Jiří Našinec je předním překladatelem z rumunštiny, francouzštiny a moldavštiny. Vyučuje na Univerzitě Karlově v Praze.

VZPOMÍNKA

Jiřina Hauková (27. 1. 1919, Přerov – 15. 12. 2005, Praha)

Studovala na brněnské filozofické fakultě angličtinu a češtinu až do uzavření vysokých škol. Pracovala jako redaktorka *Obzoru* v Přerově, po válce na ministerstvu informací. Od roku 1950 byla spisovatelkou z povolání. Se Skupinou 42 byla v těsném styku už za války, členkou se stala v roce 1945. V roce 1946 vyšla válečná sbírka *Cizí pokoj*. Poté vydala spolu s Jindřichem Chalupeckým překlad *Pusté země* od básníka T. S. Eliota. Tento společný počin Jiřiny Haukové a jejího budoucího muže nebyl prvním představením americké poezie v bývalém Československu, šlo však o první kompletně přeložené dílo z angloamerické oblasti moderní doby, které sehrálo významnou roli při formování poetiky mladé básnické generace. Za svůj život oficiálně

ne i v samizdatu Jiřina Hauková vydala celkem dvanáct sbírek.

Zátiší (Cizí pokoj) 1946

Ořechy mlčky chřestí
hodiny dřimou
prach zpožduje čas.

Na medovém lepu
se třepetají nožky a křídla.

Talíře na stole
podobané od mušinců
a věnec česneku
z kouta vše převání.

DIVADLO & BALET

Úvod Zlaté Prahy patřil pražské taneční konzervatoři

Na Nové scéně Národního divadla měl premiéru balet *Still Life (Zátiší)*, který se souborem pražské taneční konzervatoře nastudoval americký choreograf Raiford Rogers. Představení zahájilo mezinárodní festival hudebních a tanečních filmů Zlatá Praha, který letos připomene i 70. výročí vzniku této taneční školy. Dvaapadesátý ročník Zlaté Prahy představilo 72 snímků ze čtyřiceti produkcí.

V Brně proběhl 6. ročník divadelního festivalu

V Brně proběhl 6. ročník mezinárodního festivalu Divadelní svět Brno. Představil se například Bavorský státní balet, Divadlo bratří Formanů, Divadlo Drak, Lublaňské městské divadlo a Divadlo Maxima Gorkého z Německa. Cizojazyčná představení byla titulovaná.

Rokoko slaví 100 let

Pražské divadlo Rokoko slaví 100. výročí svého založení. Městská divadla pražská toto jedinečné jubileum zača-

la připomínat již od září letošního roku a to potrvá až do konce prosince.

Pod názvem *100 let ve 100 dnech!* připravila Městská divadla pražská v rámci oslav celou řadu akcí. Je přichystána publikace, která mapuje umělecké aktivity Divadla Rokoko od počátků až po současnost, putovní výstava archívních fotografií, z nichž některé budou k vidění úplně poprvé, různé kvízy, soutěže a slevové akce pro návštěvníky Městských divadel pražských. Oslavy vyvrcholí v prosinci speciálním představením plným významných hostů.

Za 100 let Divadlem Rokoko prošly desítky významných osobností českého kulturního života. Prvním ředitelem se stal Karel Hašler, později ho vystřídali Eduard Bass nebo Vlasta Burian. V roce 1935 se v Divadle Rokoko konala premiéra divadelní hry Voskovce a Wericha *Balada z hadrů*.

V šedesátých letech tady našel útočiště kabaretně revidní soubor Darka Vostřela a na jevišti se tak objevila řada pěveckých hvězd – Eva Pilarová, Hana Hegerová, Golden Kids, Waldemar Matuška, Olympic a další. Na konci sedmdesátých let se Divadlo Rokoko stalo součástí Městských divadel pražských a na jevišti vystupovali například Svatopluk Beneš, Stella Zázvorková, Boris Rösner, Naďa Konvalinková nebo Václav Postránecký. V devadesátých

letech zde krátce působil divadelní spolek Jakuba Špalka Kašpar či část souboru Činoherního studia z Ústí nad Labem. Od roku 2005 tu působí herecký soubor Městských divadel pražských pod vedením ředitele Ondřeje Zajíce a uměleckého šéfa Petra Svojtky. Na repertoáru lze najít čtrnáct inscenací, od velkých příběhů české i světové literatury, autorské projekty, přes inscenace věnující se mezilidským vztahům nebo současná česká dramata až po komedie.

Kromě šesti nových titulů se návštěvníci Městských divadel pražských mohou těšit i na oblíbené *Dámské jízdy*, *Herecké kurzy pro neherce* či *Představení pouze pro nezadané*. V programu najdou každý měsíc i *Soirée osobností Městských divadel pražských*. Chybět nebudou ani setkání s tvůrci po představení, kdy se diváci mohou zeptat herců a tvůrců na vše, co je o inscenaci zajímavá, a dozvědí se perličky ze zákulisí. Na začátek prosince je pak v divadlech ABC a Rokoko přichystán již 5. ročník Vánočního festivalu. (mk)

Plzeňské divadlo uvedlo hru o událostech po vzpouře v roce 1953

Hru slovenského autora Jána Šimka *Plzeň 1953*, která zejména na osudu divadelníků odráží pohnuté události z Plzně po měnové reformě v červnu 1953, uvedlo ve světové premiéře Divadlo J. K. Tyla na Malé scéně Nového divadla. Plzeň byla v červnu 1953 prvním místem v socialistickém Československu i ve východním bloku, kde se lidé vzbouřili proti režimu. Demonstraci a pochod městem vedli dělníci ze Škodovky, hra si ale všímá osudů lidí z divadla a díky prolínání časových rovin i toho, jak na události nahlíží dnešní doba. Hra vznikla s pomocí archivních dokumentů, kterých se ale nedochovalo mnoho, i díky vyprávění pamětníků a jejich potomků, řekl autor a zároveň režisér Šimko. I když děj je fiktivní, vychází z reálných událostí i osudů.

Horácké divadlo v Jihlavě slavilo 75 let svého trvání

Komponovaným slavnostním programem s názvem *Setkání generací* slavilo Horácké divadlo v Jihlavě 75. výročí svého trvání. Návštěvníci se seznámili s průřezem historie prostřednictvím jednotlivých divadelních žánrů. Celý herecký soubor v režii Kateřiny Duškové představil například pětasedmdesátiletou historii uvádění antických dramát nebo Shakespearových her v Horáckém divadle. Horácké divadlo v Jihlavě zůstává jedinou profesionální scénou na Vysočině. Průměrná návštěvnost loni dosáhla 92 % kapacity.

Devadesátiny Jana Skopečka

Jedním z velmi dobrých kamarádů Lubomíra Lipského, o jehož úmrtí se na stránkách tohoto časopisu zmiňujeme, byl herec Jan Skopeček, který letos v září oslavil svoje devadesáté narozeniny. Byl to právě seriál *Tři chlapi v chalupě*, kde Lubomír Lipský a Jan Skopeček nezapomenutelným způsobem ztvárnili role otce a syna a za zmínku jistě stojí to, že v roli seriálového otce dědy Pantůčka bylo tehdy Lubomíru Lipskému devětatřicet let!

Jan Skopeček, jeden z posledních herců své generace, se narodil 19. září roku 1925 v Litoměřicích ve smíšené

česko-židovské rodině. Jako poloviční Žid byl za druhé světové války totálně nasazen a v říjnu roku 1944 byl odvezen do koncentračního tábora v Klein Stein v Horním Slezsku. Po válce nastoupil Jan Skopeček do svého prvního divadelního angažmá v Horáckém divadle v Jihlavě, kde se seznámil se svojí budoucí ženou Věrou Tichánkovou, která byla také herečka. V roce 1949 se Jan Skopeček stal jedním ze zakladatelů Divadla pod Palmovkou, kde působí dodnes.

Jan Skopeček

V televizi a ve filmu si zahrál Jan Skopeček nesčetněkrát, převážně v menších až epizodních úlohách. Ve filmu se poprvé objevil v roce 1952 v komunistické agitce *Únos*, v rodící se televizi se proslavil rolí v již zmiňovaném seriálu *Tři chlapi v chalupě*, který se dočkal i filmového pokračování pod názvem *Tři chlapi na cestách*. Právě tento film byl pro Jana Skopečka návratem k herectví – po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 mu byla totiž veškerá umělecká činnost zakázána, když se odvážil vyjádřit nesouhlas s okupací dopisem adresovaným sovětskému vůdci Leonidu Brežněvovi.

Po sametové revoluci v roce 1989 byl Jan Skopeček neprávem osočen ze spolupráce s komunistickou Státní bezpečností, své jméno nakonec očistil. V posledních letech se Jan Skopeček do paměti diváků zapsal ponejvíce jako děda Novák ve filmové sérii Zdeňka Trošky *Kameňák*. (mk)

Hlavní cenu festivalu divadelní alternativy dostal Karel Makonj

Hlavní ocenění festivalu umělecké alternativy ...příští vlna/next wave..., který se konal v Praze, převzal v experimentálním prostoru Roxy/NoD režisér a teoretik v oblasti loutkového divadla Karel Makonj. Obdržel poctu nazvanou Živoucí poklad. Přehlídka tak ocenila, že na přelomu šedesátých a sedmdesátých let Makonj založil experimentální scénu Vedené divadlo, měl podíl na vzniku Divadelní pouti a „otočil kormidlo“ v Ústředním loutkovém divadle (nyní divadlo Minor). Oceněn byl i za pedagogické působení na Katedře alternativního a loutkového divadla DAMU.

Do Síně slávy ND vstoupila Vlasta Chramostová

Do Síně slávy Národního divadla (ND) vstoupila herečka, někdejší disidentka, signatářka Charty 77 Vlasta Chramostová.

Jako první laureátce nově zaváděné tradice jí ocenění předal ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL). Uvedl při tom, že Vlasta Chramostová je pro něj velkým morálním vzorem. Ředitel ND Jan Burian řekl, že do Síně slávy budou uváděni nejvýznamnější tvůrci, kteří formovali tvůrčí i společenský život a smysl ND. Síně slávy v zemském salonku byla poprvé otevřena letos 17. listopadu u příležitosti 89. narozenin první laureátky.

Pražské quadriennale bylo oceněno mezi nejlepšími přehlídkami

Ocenění organizace EFFE (Evropa festivalům, festivaly Evropy) za udávání kulturních trendů získala v Paříži mezi dvanáctkou laureátů i mezinárodní přehlídka divadla a scénografie Pražské quadriennale. Při prvním ročníku cen EFFE se o ocenění ucházelo 760 festivalů z jednácti zemí. Pražské quadriennale je největší akcí na světě, která zkoumá oblast scénografie v celé její šíři. Už od roku 1967 každé čtyři roky mapuje a představuje nejnovější trendy scénografie i architektonické práce s divadelním prostorem.

Cenu loutkářů Erik získalo pražské Divadlo Minor

Předáním ceny Erik za nejinspirativnější počín v oblasti loutkového a alternativního divadla za uplynulou sezónu skončila oborová přehlídka loutkových divadel Přelet nad loutkářským hnízdem, která se konala v pražském Divadle Minor. Putovní cenu v podobě ptáčka sedícího na vejčku získalo pražské Divadlo Minor za inscenaci autora a režiséra Jiřího Jelínka *Mami, už tam budem?* Je věnována dětem od tří let, konkrétně „malým autistům i velkým nemo-torům“, hlavní roli v ní ztvárnila Lenka Volfová. Vítěz vzešel z výsledku hlasování odborné veřejnosti o nejinspirativnější inscenaci; nejde tedy o festivalovou cenu, nýbrž o ocenění Českého střediska mezinárodní loutkářské organizace UNIMA.

Festival Divadlo ukázalo v Plzni hry předních evropských režisérů

Třiadvacátý ročník Mezinárodního festivalu Divadlo přivedl do Plzně deset souborů ze zahraničí a osmnáct z České republiky. Diváci měli možnost vidět na několika scénách jednačtyřicet představení od klasiky po experiment, od tvůrců zvucných jmen i od nadějných mladých divadelníků.

Ředitelka Fidlovačky Balzerová oznámila záchranu této scény

Ředitelka pražského Divadla Na Fidlovačce Eliška Balzerová oznámila, že se díky mecenášům podařilo zachránit budoucnost této scény. Její existence byla začátkem roku ohrožena, protože nedostala magistrátní grant. Balzerová také řekla, že od příštího roku už nebude stát v čele této scény. Divadlu odmítla dát peníze grantová komise za minulého vedení pražského magistrátu. Fidlovačka byla po dvacetiletém chátrání a rekonstrukci v devadesátých letech znovu otevřena divákům 28. října 1998. Podobně ohro-

ženo kvůli nedostatku financí je například pražské Divadlo Komédie.

Ostravské divadlo P. Bezruč se chystá na 70. sezónu

Ostravské divadlo Petra Bezruče se chystá na jubilejní 70. sezónu. V ní uvede celkem pět premiér. Například hru *Nahniličko* herce a moderátora Jana Krause či ve světové premiéře *Zbabělce* Josefa Škvoreckého. Dramatizace slavného románu, který se odehrává v posledních dnech druhé světové války, se ujal Filip Nuckolls.

Zemřel Lubomír Lipský

Stará garda herců, kteří kralovali skvělým filmům v šedesátých letech, nenávratně odchází, 2. září zemřel v Praze herec Lubomír Lipský.

Lubomír Lipský se narodil v Pelhřimově. V tomto městě prožil krásné dětství i dospívání. Byl nejstarším ze tří synů v cukrářské rodině. Spolu s bratrem Oldřichem, pozdějším významným režisérem, inklinoval už od dětství k herectví. Měli to ostatně v rodině, protože otec byl nadšený herec a režisér pelhřimovského ochotnického souboru. Lubomír stál poprvé na jevišti v roce 1935 ve *Strakonickém dudákově*. Podílel se na založení Dramatického studia mladých. Oba bratři od počátku tíhli ke komediálnímu žánru. Jejich největším vzorem bylo Osvobozené divadlo.

Po maturitě na reálném gymnáziu absolvoval Lubomír Lipský osm semestrů na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor divadelní věda a estetika. Vedle divadla se od dětství zajímal o hudbu, ještě na základní škole se naučil hrát na klavír, na střední škole přidal saxofon a začal hrát v jazzovém orchestru. Později získal praxi i v hraní na pozoun. Na konci protektorátu vytvořili mladí pelhřimovští ochotníci tajně kabaretní pásmo *Rozbitá trilogie*. S ním po osvobození hostovali v Praze, kde si jich všiml režisér Jan Škoda a nabídl jim založení divadla v Praze. Pětice pelhřimovských mladíků tak v létě 1945 v Umělecké besedě na Malé Straně založila Divadlo satiry a z Lubomíra Lipského se tak stal herecký profesionál. V Divadle satiry vydržel do roku 1949, kdy bylo divadlo z moci úřední zlikvidováno. V taneční skupině divadla se nicméně stačil seznámit

Lubomír Lipský v roli dědy Potůčka v seriálu *Tři chlapi v chalupě*

s tanečnicí Věrou Kittlerovou a v roce 1948 se vzali. O rok později se jim narodila dcera Tatjana, která se stala překladatelkou. Syn Lubomír (1951-1991) byl filmovým režisérem.

Po odchodu z Divadla satiry přijal Lipský krátce angažmá v Realistickém divadle. V roce 1950 přešel do nově založených Městských divadel pražských a jejich členem zůstal až do roku 1990. Od roku 1996 vystupoval v divadle ABC, v menší míře i v divadle Na Jezerce.

Za kamerou stál poprvé v roce 1946, kdy si spolu s bratrem zahráli drobné role partyzánů ve válečném snímku *V horách duní*. Ve filmu se objevoval spíše v menších rolích, divákům se pravděpodobně vybaví jako alchymista v *Císařově pekaři*, v *Pekařově císaři* nebo princ z pohádky *Byl jednou jeden král*. V Bočanově snímku *Čest a sláva* si zahrál nejednoznačnou roli katolického kněze, který váhá mezi loajalitou ke státní moci, nebo obyvatelům své farnosti. Největší příležitost vyniknout na filmovém plátně mu poskytl bratr Oldřich, když ho obsadil do životní role dobráckého učitele literatury George Camela v parodii na brakové detektivky *Čtyři vraždy stačí, drahoušku*. Vedle menších rolí v komediích *Zabil jsem Einsteina, pánové* nebo *Cirkus v cirkuse* mu bratr nabídl hlavní roli i v rodinné komedii z cirkusového prostředí *Šest medvědů s Cibulkou*, kde mohl Lipský uplatnit širokou paletu svého nadání. V posledních letech ztvárnil Lubomír Lipský roli dědy ve filmu *Bobule*.

Pro televizi začal vystupovat velice záhy – první komickou scénku zahrál už o Vánocích 1953, tedy téhož roku, kdy začala televize vysílat. Pravidelně se objevoval v silvestrovských estrádách a nejrůznějších zábavných pořadech. Dobovou popularitu si získal zejména seriálem *Tři chlapi v chalupě*, kde ztvárnil dědu Potůčka. Z estrádních scének si diváci spojí jeho jméno nejspíše s postavou vrátného Hlustvisiháka. Televizní záznam představení *Charlieho teta* z roku 1969 patří k legendárním pořadům Československé televize, o rok později Lipský zazářil také v televizním seriálu *Fantom operety*.

Lubomír Lipský byl především legendou českého divadelnictví, hrál desítky hlavních rolí ve výborných představeních. V roce 1997 získal cenu Thálie za úlohu Billyho Kippa v muzikálu *Sny z Nového Yorku*, v roce 2005 dostal cenu Thálie za celoživotní mistrovství a byl oceněn také Cenou Františka Filipovského za dabing. V roce 2013 získal od prezidenta republiky medaili Za zásluhy.

(mk)

Zemřel Jiří Krytinář, označovaný za nejmenšího českého herce

Ve věku osmašedesáti let náhle zemřel herec Jiří Krytinář, který si zahrál ve více než stovce filmů či seriálů a desítkách divadelních představení. Krytinář trpěl od dětství těžkou poruchou růstu, měřil 120 centimetrů. Poprvé se na plátně objevil v roce 1969 v komedii režiséra Ladislava Rychmana na námět jedné z povídek Josefa Škvoreckého *Šest černých dívek aneb Proč zmizel Zajíc*. Přes třicet let měl stále angažmá v dětském loutkovém divadle v Praze. Vedle domácích filmů jako *Tři oříšky pro Popelku*, *Tři veteráni* nebo *Bathory* se objevil i v zahraničních produkcích. Například v americkém velkofilmu *Letopisy Narnie: Princ Kaspian* hrál se svou dcerou Janou trpaslíky. Lidé ho znali také ze

seriálu *Hospoda*, nezapomenutelný byl jeho Mekota v populární televizní *Arabele*.

Vladimír Vodička

Ve věku devadesáti let zemřel po delší těžké nemoci hudební skladatel, dlouholetý ředitel a spoluzakladatel Divadla Na zábradlí Vladimír Vodička. Divadlo vedl od jeho založení v roce 1958 až do roku 1991.

Divadlo Na zábradlí, které stálo u kolébky tzv. hnutí malých divadel, typického pro šedesátá léta v Československu, založil vystudovaný právník Vladimír Vodička (* 1. 5. 1925) společně s Ivanem Vyskočilem, Jiřím Suchým a Helenou Philipovou v roce 1958 na Anenském náměstí na pražském Starém Městě. První premiérou bylo *Kdyby tisíc klarinetů* Jiřího Suchého v režii Antonína Moskalyka – inscenace, která byla o šest let později základem úspěšného semaforového hudebního filmu. K divadelní hře složil Vladimír Vodička hudbu.

Stejným způsobem se vedle ředitelování divadla, které trvalo třiatřicet, podílel i na řadě dalších inscenací, jako byl například *Faust*, *Markéta, služka a já* (1959), *Jedničky má papoušek* (1959), *Smutné vánoce* (1960), *Nejlepší ro(c)ky paní Hermanové* (1962) a další. Interpretkou Vodičkových písní byla především šansoniérka Ljuba Hermanová.

V roce 1959 se k divadlu připojil Ladislav Fialka se svým pantomimickým souborem a Vodičkova hudba doprovázela i slavná vystoupení *Pantomimy Na zábradlí*, která si vydobyla velký úspěch nejen doma, ale i v dalších evropských zemích, v Americe i v Asii.

Vodičkovou zásluhou se v sedmdesátých letech minulého století stalo Divadlo Na zábradlí útočištěm režimem stíhaných filmových režisérů české nové vlny. Umožnil jim zde režimovat divadelní představení. Byli to např. Juraj Herz, Jiří Menzel, Jaromil Jireš, Jan Kačer a především Evald Schorm.

Vladimír Vodička byl s Divadlem Na zábradlí neoddělitelně spjatý až do posledních chvil svého života a stále se zájmem a láskou sledoval jeho směřování. S Divadlem Na zábradlí oslavil v loňském roce i 55. výročí jeho založení.

Marie Spurná

Ve věku šestašedesáti let zemřela po dlouhém boji s rakovinou hrtanu herečka Marie Spurná. Patřila k výrazným postavám ústeckého Činoherního studia, další zajímavé období prožila v pražském Realistickém divadle – Labyrintu a posledních devět let byla v angažmá v Divadle Na zábradlí. Její poslední rolí byla Maminka v Camusově *Cizinci*, krátce předtím získala Cenu divadelní kritiky (dříve Cena Alfréda Radoka) za roli Olgy Havlové v inscenaci *Velvet Havel* Jana Fříče.

Marie Spurná byla především divadelní herečkou, divadlo bylo jejím životem. Film a televize ji bohužel využívaly málo, asi nejnámější byla její Hostinská ve *Slavnostech sněženek*. Představovala nevšední herecký typ, k expresivnosti jejího projevu přispívala i zvláštní zastřená dikce, mazlivé protahování slov, kontrastující s tušenou vnitřní silou jejích postav. Její hrdinky dováděly muže k nepříteli, či naopak za ně bojovaly do posledního dechu.

FILM & TELEVIZE

Optické divadlo z 19. století z české sbírky je v seznamu UNESCO

Do světového registru dokumentárního dědictví Paměť světa byly zapsány Světelné pantomimy z konce 19. století, dílo, které společně nominovaly Česká republika a Francie. Světelné pantomimy Emila Reynauda měly podobu optického divadla a jsou považovány za jednoho z předchůdců filmu. Pro Českou republiku jde o pátý zápis do zmíněného registru, který vede UNESCO. Světelné pantomimy tvoří dvě zachovalá díla optického divadla *Autour d'une cabine* a *Pauvre Pierrot!*, které předcházely vzniku filmu. Národní technické muzeum v Praze vlastní šestnáct filmových políček jedné z pantomim, které byly v roce 1926 darovány České republice.

Film *Domácí péče* bude bojovat o Oscara

Česká filmová a televizní akademie (ČFTA) rozhodla hlasováním o tom, že český snímek *Domácí péče* bude vyslán do bojů na oscarové klání v kategorii Nejlepší cizojazyčný film. Snímek, který získal ocenění na karlovarském filmovém festivalu, tak zastoupí českou kinematografii na 88. ročníku cen americké Akademie filmového umění a věd. Nominace na Oscary budou vyhlášeny 14. ledna 2016 a slavnostní ceremoniál se uskuteční 28. února v Los Angeles.

V letošním roce probíhal výběr z devětatřiceti českých hraných, dokumentárních a animovaných filmů. Snímek *Domácí péče* byl zařazen i do dalších soutěžních festivalů (Pusan, Haifa, Vancouver či Mannheim). Jeden z nejlivnějších amerických časopisů *Variety* vidí v tomto českém filmu pokračování tradice započaté Milošem Formanem a Jiřím Menzelem. Představitelka hlavní role Alena Mihulová získala v Karlových Varech cenu jako nejlepší herečka.

Domácí péče - Bolek Polívka a Alena Mihulová ztvárnili ve filmu hlavní role

Film *Domácí péče* je příběhem o životě zdravotní sestry (Alena Mihulová), která při své práci na jihomoravském venkově ošetřuje spoustu rázovitých pacientů. Když se však dozví, že sama potřebuje pomoc, musí ji začít hledat mimo prostředí, které zná. Díky dceři jednoho z pacientů začíná objevovat nový svět alternativního léčení, k čemuž má velmi skeptický přístup její manžel (Bolek Polívka).

(mk)

Kameraman Šofr dostal v Makedonii cenu za celoživotní dílo

Český kameraman Jaromír Šofr dostal na Mezinárodním filmovém festivalu Manaki Brothers v makedonské Bitole cenu Zlatá kamera za celoživotní dílo. Prestižní ocenění převzal od prezidenta evropské federace kameramanských asociací IMAGO Nigela Walterse. Jaromír Šofr je druhým českým kameramanem těšícím se z ceny Zlatá kamera (Golden Camera 300 for Lifetime Achievement). Tohoto velkého profesního uznání na Manaki Brothers se z českých umělců zatím dostalo jen známému kameramanovi Miroslavu Ondříčkovi, a to v roce 2001. Šofr, který je držitelem Českého lva za film *Obsluhoval jsem anglického krále*, spolupracoval s předními českými režiséry – s Věrou Chytilovou a Jiřím Menzelem.

Německé kulturní fórum ocenilo český film *Alois Nebel*

Cenu Georga Dehia udělilo letos Německé kulturní fórum pro východní Evropu českému filmu *Alois Nebel* režiséra Tomáše Luňáka, scénáristy Jaroslava Rudiše a výtvarníka Jaromíra 99. Cena nese jméno historika umění Georga Dehia (1850-1932), jenž položil základy péče o německé dědictví ve středovýchodní Evropě. Snímek *Alois Nebel*, který měl premiéru v roce 2011, získal Evropskou filmovou cenu za nejlepší animovaný film. Zvítězil na Anifilmu v Třeboni, dostal tři České lvy a v českých kinech ho vidělo přes 100 000 diváků. Vznikl podle kultovního českého komiksu, který má velký úspěch i v Německu. Příběh, který se odehrává na sklonku socialismu na železniční stanici Bílý Potok v Jeseníkách, se dotýká i tématu násilného odsunu Němců po druhé světové válce.

Třeštíková v Jihlavě představila knihu o časosběrném dokumentu

Filmová dokumentaristka Helena Třeštíková představila v Jihlavě svou novou knihu o časosběrném dokumentu. Po křtu, který se odehrál při úvodním ceremoniálu Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů, filmařka o časosběrné metodě, jíž se věnuje pětatřicet let, mluvila na tvůrčí dílně v divadle Diod.

Film *Vynález zkázy* je na internetu

Digitálně restaurovaný snímek *Vynález zkázy* filmového režiséra Karla Zemana je nyní dostupný na internetu. Legendární film se dočká i mezinárodní distribuce, řekl Lukáš Vedral ze společnosti Bontonfilm. Souběžně s *Vynálezem zkázy* je na internetu uveden i nový dokument *Filmový dobrodruh Karel Zeman*, v němž jeho filmy oceňují i Tim Burton nebo Terry Gilliam. Oba snímky byly uvedeny na MFF v Karlových Varech a posléze zamířily do kin. Ve své době sklízely *Vynález zkázy* úspěchy i za hranicemi a mezinárodní distribuce se dočká také aktuální opravená verze, a to v podstatě na všech kontinentech.

Karel Zeman (3. 11. 1910, Ostroměř – 5. 4. 1989, Zlín) – český filmový režisér, výtvarník, loutkář, animátor a reklamní grafik. Vystudoval obchodní školu a kurz reklamního kreslení. S animací a trikovými záběry, kterými se proslavil ve filmu *Cesta do pravěku*, začal profesionálně v roce 1943 ve filmových ateliérech ve Zlíně, když společně s Hermínou Týrlovou a Bořivojem Zemanem pracoval na snímku *Vánoční sen*. Již předtím si však doma natáčel amatérské loutkové filmy. Mezi jeho nejznámější animované filmy patří ve své době velice populární filmy o panu Prokoukovi, dále též snímek *Inspirace*, kde v unikátním nežném poetickém filmu nechal ožvihnout skleněné figurky, což byl v té době zcela ojedinělý revoluční čin, neboť do té doby bylo sklo považováno za materiál pro animaci zcela nevhodný.

Premiéra Zelenkova filmu *Ztraceni v Mnichově*

Pražská premiéra filmu Petra Zelenky *Ztraceni v Mnichově* se konala v kině Lucerna. Po sedmi letech se vrací tvůrce divácky úspěšných komedií *Knoflíkáři*, *Rok dábla* a *Příběhy obyčejného šílenství* s novým snímkem podle vlastního námětu a scénáře. Film o neznámých okolnostech podepsání mnichovské dohody vstoupil do českých kin koncem října. Hlavní role ve filmu *Ztraceni v Mnichově* vytvořili Martin Myšička, Marek Taclík a Tomáš Bambušek. Jedním z hrdinů je papoušek žako, který „hraje“ devadesátiletého papouška šedého, který kdysi patřil francouzskému premiérovi Edouardu Daladierovi.

Česká televize natáčí film o Karlu IV.

Česká televize začala natáčet historický film *Hlas pro římského krále*, věnovaný jedné z nejvýznamnějších osobností

českých dějin, Karlu IV. Režisér Václav Křístek v něm mapuje období, kdy se jako mladý princ musí vymanit z područí dominantního otce a nalézt vlastní historickou úlohu. Karla IV. hraje Kryštof Hádek, jeho manželku Blanku z Valois Tereza Voříšková a Jana Lucemburského Stanislav Majer.

Očima fotografky

Dokumentární film režiséra Mateje Mináče vypráví o jeho matce, Zuzaně Mináčové. Ta zažila jako třináctiletá nejděsivější momenty svého života a před pár lety se o nich rozhodla poprvé promluvit. V dětství přišla o svoji dětskou lásku v koncentračním táboře Osvětim, kde jí její milý zachránil život. V pozdějších letech přišla i o svého manžela Jána, který byl bratr slavného slovenského spisovatele Vladimíra Mináče. Mináčův film vystihuje také s humorem zásadní zvraty 20. století, uměleckou tvorbu Zuzany Mináčové a její dramatický osobní život. Dnes čtyřiaosmdesátiletá Zuzana Mináčová patří k největším osobnostem slovenské a české fotografie a každoročně fotí na Mezinárodním filmovém festivalu Karlovy Vary.

Český Rodinný film byl oceněn na festivalu v Tokiu

České drama *Rodinný film* získalo na Mezinárodním filmovém festivalu v Tokiu Cenu za nejlepší umělecký přínos. Dvacet soutěžních děl posuzovala šestičlenná porota vedená režisérem Bryanem Singerem. *Rodinný film* je mezinárodní koprodukcí Česka, Německa, Slovinska, Francie a Slovenska, kterou natočil slovenský režisér Olmo Omerzu, absolvent pražské FAMU, který na mezinárodním poli uspěl už se svým absolventským snímkem *Příliš mladá noc*. *Rodinný film* natočil v češtině a s českými herci.

JUBILEA

Hana Maciuchová (* 29. 11. 1945)

Herecký talent zdědila po rodičích, kteří byli vášnivými divadelníky. Již během studií na pražské DAMU začala hrát v Divadle Za branou, kde získala i své první profesionální angažmá. V roce 1971 se stala členkou Divadla na Vinohradech, na jehož scéně ji můžeme vidět dodnes. Představena se zde v celé řadě výjimečných rolí. V současné době hostuje také v Divadle Radka Brzobohatého v představení *Chvilková slabost* a *Lev v zimě*. Ve Studiu Dva vystupuje v tragikomedii Petera Quiltera *Na konci duhy*, kde strhujícím způsobem ztvárnila hlavní roli legendární zpěvačky a herečky Judy Garlandové. S tímto představením cestuje po celé republice.

Vedle divadelních rolí ztvárnila i několik desítek rolí televizních a filmových. Často spolupracuje i s dabingovými studii a s rozhlasem. Její četby jsou natolik působivé, že již dvakrát obdržela cenu za nejpobulárnější herecký výkon na vlnách Českého rozhlasu.

V letech 1994-2004 předávala své zkušenosti studentům herectví na Státní konzervatoři v Praze.

Byla životní partnerkou českého herce Jiřího Adamíry.

U příležitosti státního svátku jí byla dne 28. října 2010 udělena medaile Za zásluhy v oblasti kultury.

Vojtěch Jasný (* 30. 11. 1925, Kelč)

Vojtěch Jasný je česko-americký scénárista, filmový režisér, fotograf a vysokoškolský pedagog. Jedná se o jednu z významných postav české kinematografie šedesátých let 20. století, řazenou k představitelům tzv. nové vlny v československém filmu. Svou celoživotní tvorbou si získal mezinárodní věhlas.

Největší úspěch i všeobecnou pozornost vzbudil legendární film *Až přijde kocour* z roku 1963. Jeho posledním filmem z šedesátých let se stal pozdější trezorový snímek *Všichni dobří rodáci* z roku 1968. Po srpnové invazi v roce 1968 byl politicky perzekvován a posléze emigroval a natáčel televizní a celovečerní filmy v Rakousku (mj. byl také prvním předsedou Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku), ve Spolkové republice Německo, Socialistické federativní republice Jugoslávie, později ve Finsku, Francii, v Kanadě a v USA. V zahraničí natočil celkem 29 filmů. Od roku 1984 trvale žil ve Spojených státech amerických.

Jde též o vysokoškolského pedagoga, který působil na univerzitách Vídní, Salzburgu, Mnichově a New Yorku. Naposledy vyučoval na New York Film Academy, která dnes spravuje jeho rozsáhlou soukromou knihovnu. Vychoval řadu úspěšných studentů, kteří se němu stále hlásí. Po sametové revoluci se v devadesátých letech vrátil zpět do

vlasti, aby zde v roce 1991 natočil film *Proč Havel?* a pak v roce 1999 svůj poslední celovečerní film *Návrat ztraceného ráje*. Obdržel mnohá ocenění. Je autorem knihy vzpomínek a lekcí o filmu *Život a film*. Scénář pro nový film, který se má odehrávat v Terezíně, dosud nebyl realizován. Nyní žije v Přerově.

VZPOMÍNKA

Vzpomínka na Eduarda Landische

V říjnu zemřel v Praze Eduard Landisch, kameraman, který stál v květnu 1953 za kamerou při úplně prvním vysílání Československé televize.

Eduard Landisch se narodil 9. 2. 1927 v Praze. V roce 1945 byl krátce totálně nasazen a po návratu začal hrát jako pianista v Divadle satiry v Praze (na klavír hrál od dětství). Poté nastoupil na FAMU, kde vystudoval obor filmové fotografie a techniky (1953). Jako historicky první kameraman stál u zrodu Československé televize (1953) a podílel se také na režii některých inscenací. Především byl ale kameramanem, v této době se pořady vysílaly živě, až později se začaly pořizovat záznamy. Landisch v roce 1968 absolvoval studijní pobyt v Kolíně nad Rýnem, krátce pracoval pro televizi v Západním Berlíně, natáčel také v Jugoslávii a v Holandsku. V sedmdesátých letech měl pak zásadní podíl na zavedení barevného vysílání v Československé televizi.

Eduard Landisch jako hlavní kameraman Československé televize natočil stovky pořadů, většina těch z padesátých let je nenávratně ztracena. K jeho nejvýznamnějším televizním pracím patří inscenace *Magdalena Dobromila Rettigová*, *Křišťálová noc*, *Slečna Rajka*, *Gobseck* i spolupráce na čtyřech seriálech Jaroslava Dietla. Výjimečně natáčel také na Barrandově (film *Čintamani a podvodník*, 1964). Jako přední odborník ve svém oboru se Landisch uplatnil také jako pedagog, byl docentem a později profesorem katedry filmové a televizní techniky. Své zkušenosti zúročil také jako publicista a pro FAMU napsal i vysokoškolská skripta.

V televizním medailonu z roku 2003 Eduard Landisch představil na základě vlastní zkušenosti technicky obtížné začátky v Československé televizi.

(mk)

Režisér a scénárista Jaromil Jireš (10. 12. 1935 – 24. 10. 2001)

Svou ranou tvorbou se zařadil mezi tvůrce tzv. české nové vlny a zůstal významným tvůrcem i během následující desetiletí. Absolvoval katedru kamery na FAMU a v roce 1960 dokončil i studium režie. Již jeho školní filmy získaly několik domácích i zahraničních ocenění. Jirešova tvůrčí činnost je mimořádně mnohotvárná. Zahrnuje kromě režie (často spojené se scénáristickou prací) dokumentárních a hraných filmů i práci v Laterně magice a realizaci audiovizuálních programů. Jireš se pokusil i o divadelní režii. Často natáčel pro TV, od dokumentů zejména z oblasti umění a poetických pohádek až po náročné baletní

a operní inscenace. Svou prvotinou *Křik* (1963) se zařadil mezi protagonisty české nové vlny. Podílel se na kolektivním snímku *Perličky na dně* (1965), inspirovaném prózami Bohumila Hrabala. Z jeho dalších projektů jsou nejznámější prepis Kunderova románu *Žert* (1968), nezvalovská variace *Valerie a týden divů* (1970) a páralovské adaptace *Mladý muž a bílá velryba* (1978) a *Katapult* (1983). Po listopadu zaujal adaptací Havlíčkovy prózy *Helimadoc* (1993) a dramatem *Učitel tance* (1994). Jeho posledním filmem byla *Dvojrole* (1999) s Terezou Brodskou.

Režisér Antonín Moskalyk (11. 11. 1930 – 27. 1. 2006)

Antonín Moskalyk se narodil v Chustu na tehdejší Podkarpatské Rusi. Vystudoval režii na divadelní fakultě AMU. Od šedesátých let byl režisérem Československé, nyní České televize. Ke stěžejním dílům jeho filmografie patří *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* (1965), psychologické drama *Dita Saxová* (1967), filmová adaptace románu Boženy Němcové *Babička* (1971) či pohádka *Třetí princ* (1982). Velký věhlas Moskalykovi přinesly seriály, ať už aktuální *Četnické humoresky*, které natáčel i přes zhoršující se zdravotní stav, nebo předchozí detektivní série *Panoptikum města pražského* (1986) a *Dobrodružství kriminalistiky* (1989).

„Přiznávám, že jsem neklidný a nepokojný člověk, který potřebuje stále objevovat nové. Miluji věci v okamžiku vzniku, když se hnětou, tvoří a pomalu vystupují jejich pevné obrysy,“ řekl v jednom rozhovoru pro týdeník *Televize*.

Za celou svou kariéru vytvořil dvacítku televizních filmů a 450 inscenací a pořadů.

Zemřel režisér televizních večerníčků Alexander Zapletal

Ve věku jednaosmdesáti let zemřel po dlouhé těžké nemoci v Hamburku režisér a producent Alexander Zapletal. Tvůrce žijící od roku 1968 v Německu režíroval mimo jiné úspěšné večerníčky České televize (ČT) *Hup a Hop* a *Vodník Česílko*.

Alexander Zapletal se narodil 18. října 1934 v Ostravě. Od roku 1952 navštěvoval katedru dramaturgie a divadelní vědy pražské DAMU. V roce 1959 začal pracovat v oddělení dětského vysílání ČT. V září 1968 opustil nelegálně Československo a začal v tehdejší západní Německu působit jako samostatný producent, autor a režisér animovaných filmů. V posledních letech přednášel ve školách v Berlíně a Hamburku. Jako režisér se například v roce 1999 v Německu podílel na dvaceti pokračováních animovaných příběhů *Formeláci se vrací*.

Sám proti světu

Za zmínku na těchto stránkách jistě stojí zajímavá výstava, která se konala v říjnu v Galerii Deset v Praze 10, při níž měli všichni její návštěvníci možnost seznámit se s fotografickým dílem spisovatele Karla Čapka. Na výstavě nazvané *Sám proti světu* s podtitulem *Nové objevy v Čapkově vile* se nepředstavil jen Čapek coby nadaný amatér a autor známých fotografií Dášeňky, ale především jako člověk, který měl bytostnou potřebu bránit všemi dostupnými prostředky lidství před nastupujícím fašismem.

K vidění byly také nesmírně cenné, dosud takřka neznámé fotografie z Čapkova dětství a mládí, jeho veřejné činnosti i soukromého života a také například obsáhlý soubor portrétů Čapkovy manželky, herečky Olgy Scheinpflugové, které pocházely z dílen tehdejších nejvýznamnějších fotografických ateliérů jako Drtikol, Schlosser-Wenisch, Balzar, Langhans, Bruner-Dvořák a další.

Desátá pražská městská část předloni zakoupila vilu Karla Čapka a po mimořádném zájmu o loňskou výstavu věcí zde nalezených došlo k rozhodnutí připravit podobnou akci i v letošním roce. S přípravou výstavy pomáhali kromě jiných také pracovníci Národního památkového ústavu, kteří provedli katalogizaci předmětů a fotografií objevených v Čapkově vile. Součástí výstavy byly i předměty, které vlastní a na nedávné, podobně zaměřené výstavě představilo Národní technické muzeum. V rámci expozice se uskutečnil rovněž křest publikace, kterou Národní technické muzeum zpracovalo.

(mk)

Anton Podstraský vystavuje v Praze

V pražské Leica Gallery si mohou návštěvníci poprvé v ucelené podobě prohlédnout práce slovenského fotografa Antona Podstraského.

Slovenský dokumentární fotograf Anton Podstraský (1939-2007) studoval v letech 1955-1960 fotografii na Střední uměleckoprůmyslové škole v Bratislavě. Po ukončení studií působil jako fotograf ve filmovém studiu Slovenského filmu v Bratislavě. Od poloviny sedmdesátých let 20. století se živil příležitostnými zaměstnáními a uveřejňováním snímků v denním tisku. Až do konce svého života se v oblasti fotografie téměř neprezentoval, jeho tvorba byla až donedávna pro odbornou i širší veřejnost prakticky neznámá. Neoprávněně, protože byl vždy zcela originálním umělcem, který zůstal svůj, nezadal si s bývalým režimem, ignoroval jeho pravidla a fotografoval si po svém. Chodil po ulicích a dokumentoval život především v bratislavských reáliích. Hledal a nalézal opravdovost v tragických osudech lidí, žijících na okraji společnosti – v nálevnách, v krčmách, v nádražních restauracích, na zastávkách autobusů a lavičkách v temných zákoutích ulic.

Anton Podstraský byl vyznavačem černobílé dokumentární a humanistické fotografie stejně jako v Čechách Jaroslav Kučera, Stanislav Dostál nebo Jindřich Štreit. Snímky Podstraského mají kromě posmutnělé atmosféry vykořeněnosti v sobě i zvláštní druh humoru – říká se mu „smích

skrze slzy“. Snímky vystavené v Leica Gallery jsou pravdivým dokumentem své doby. Město, které je na nich zachyceno tak, jak ho znal jejich tvůrce, již dávno zaniklo a také obyvatelé periferie už nejsou těmi, které fotograf potkával v ulicích Bratislavy.

V posledních letech se intenzivním studiem jeho archivu ukazuje, že právě Anton Podstraský dokázal výjimečným způsobem a jako jeden z mála slovenských fotografů v plné míře zachytit tzv. odvrácenou stranu života v tehdejším reálném socialismu.

(mk)

Anton Podstraský, Miro Miklas: Bez názvu

Czech Press Photo vyhrál snímek s uprchlíky na maďarské hranici

Fotografií roku v tuzemské soutěži Czech Press Photo se stal snímek Jana Zátorského z *Mladé fronty Dnes* zobrazující uprchlíky na maďarskosrbské hranici. Téma migrace letos soutěži zcela dominovalo. Vítězná fotografie zachycuje zmet lidských těl, lidí padajících přes sebe v zoufalé snaze překonat hranici. Snímek ze série pořízené letos v září získal vedle hlavní ceny Křišťálového oka také první cenu v kategorii Aktualita. Porota během své práce, při níž posuzovala 3 700 fotografií od 278 autorů z České a Slovenské republiky, udělila v osmi kategoriích vždy po třech cenách a celkem deset čestných uznání. Videosekce se zúčastnilo 38 autorů s celkovým počtem 52 videí.

První místo v kategorii Každodenní život dostal za sérii snímků *Havana Cars* reportér České tiskové kanceláře Roman Vondrouš, který bodoval i v předchozích ročnících Czech Press Photo. V sérii snímků *Havana Cars* zachytil letité americké automobily v ulicích kubánského hlavního města. V kategorii Lidé, o nichž se mluví dostal první cenu Petr David Josek z agentury Associated Press za snímek *Prezident Miloš Zeman je kryt deštníky během oslav výročí sametové revoluce 17. 11. 2014*. Grant Prahy, roční stipendium na fotografování proměn hlavního města, dostal Martin Frouz z Univerzity Karlovy za snímky oprav Husova pomníku v minulých dvou letech. Grant doprovází stejná částka jako hlavní cenu soutěže, tedy 120 000 korun.

HUDBA

V Lucerně hrály kapely, které psaly historii české country

Kapely Greenhorns, Taxmeni, Fešáci a Tučnáci, které psaly historii české country, zahrály 12. listopadu na společném koncertu ve Velkém sále pražské Lucerny. Vystoupení nazvané *Půlstoletí české country* připomnělo, že před padesáti lety se v pražském klubu Olympic uskutečnilo první představení písní o kovbojích a romantice Divokého Západu v podání členů budoucí skupiny Greenhorns.

Spirituál kvintet slavil s Peckovou, Nohavicou a bývalými členy

Ve vyprodané pražské Lucerně se konal první z pěti koncertů skupiny Spirituál kvintet. Kapele při příležitosti jejího 55. výročí založení přišli svým vystoupením pogratulovat operní pěvkyně Dagmar Pecková a písničkář Jaromír Nohavica. Popřát dorazili také někteří bývalí členové Spirituál kvintetu. Nejstarší československá folková skupina zahájila své vystoupení písní *Zelený pláně* z roku 1963. „Je nás sice sedm, ale kvintet znamená, že každých 55 let děláme pět koncertů v Lucerně,“ rozesmál přítomné osmadesátiletý vedoucí souboru Jiří Tichota. Spirituál kvintet pak nabídl novější písně i staré hity, které většinou publikum zpívalo s kapelou.

Radůza vydala album *Marathon: Příběh běžce*

Radůza napsala knihu povídek se souvislou dějovou linkou, příběhem lidské duše, která se přetěluje do mnoha těl a prochází válkami a bitvami různých věků, ale se stejným tragickým výsledkem. Povídky spojila s písněmi, které válečné události reflektují – dostaneme se v nich k Turky obleženému Vídni, Waterloo i Verdunu. Svě „chansonetto“ vydala k 70. výročí konce druhé světové války.

Marta Töpferová (* 15. 11. 1975, Ostrava)

Marta Töpferová, uměleckým jménem Marta Topferova, je česká zpěvačka, kytaristka a skladatelka, dcera herce a bývalého senátora Tomáše Töpfera. Je jednou z čelných představitelk tzv. world music. Marta Töpferová se v zámoří stala uznávanou interpretkou latinské hudby. Matka, herečka Zuzana Hodková, s dcerami emigrovala do Seattlu, když Martě bylo jedenáct let. Když přišla do USA, neuměla slovo anglicky. „To byl šok. Bylo to složité období. Nechala jsem tady kamarády, spolužáky,“ přiznala.

V dětství zpívala klasickou a lidovou hudbu ve sborech. Později se začala zajímat o hudbu Latinské Ameriky. Naučila se španělsky a stala se vynikající interpretkou a skladatelkou latinskoamerické hudby. Od roku 1996 žije v New Yorku. Po čtyřech vydaných španělsky nazpívaných albech však mění tón, aranžmá i jazyk. Ve spolupráci s předním českým kontrabasistou, jazzmanem a skladatelem Tomášem Liškou se na albu *Milokraj* vrátila do rodného kraje i k rodnému jazyku. Za přispění cimbalisty Marcela Comendanta a kytaristy Davida Dorůžky tak vznikla kompila-

ce rozličných hudebních žánrů a nástrojů, která se navrácí k českým a moravským kořenům moderní formou. „Kontrabasista Tomáš Liška je první český hudebník, se kterým jsem začala spolupracovat od emigrace do USA, začali jsme mým repertoárem autorských písní ve španělštině. Říkala jsem si ale, že když jsme oba Češi, měli bychom spolu vymyslet projekt, který by čerpal z české a moravské muziky,“ poukazuje na své začátky, které byly spojeny s latinskoamerickou hudbou.

„Začínám přemýšlet, jestli nepatřím spíš sem a jestli ještě vůbec chci žít v New Yorku. Víím, že z tátovy strany nás rodokmen prorůstá Čechami až někam do 17. století a na mámině straně mám také několik generací kočujících divadelníků, hudebníků a lesníků. Čili rodinné kořeny mám tady a ne v Americe,“ uzavírá Töpferová.

Eva Pilarová oslavila koncertem v Brně 55 let na scéně

Před zaplněným hledištěm Mahenova divadla v Brně vystoupila Eva Pilarová, která koncertem v rodném městě oslavila 55 let na scéně. Zaspívala hity od šedesátých let až po současnost a v několika písních se představila s kolegy z branže, například s Vojtěchem Dykem, Matějem Rupperem nebo kapelou Wohnout.

Pilarová studovala operní zpěv na Janáčkově akademii múzických umění. Poté JAMU opustila a nastoupila do pražského divadla Semafor, v němž vystupovala například s dvojicí Suchý a Šlitr. Objevila se i ve filmech *Kdyby tisíc klarinetů* nebo *Dobře placená procházka*. Její hlas jí přinesl řadu ocenění v Čechách i zahraničí. Několikrát se stala vítězkou ankety Zlatý slavík a v roce 2009 ji tehdejší prezident Václav Klaus vyznamenal medailí Za zásluhy.

Osm desítek country hitů Mirka Hoffmana představuje kroniku české country

Osmdesát českých country hitů, které budou hudební bilancí legendy české country Mirka Hoffmana, zazní na 4CD, které vydává Supraphon. Výběrové čtyřalbum vyšlo k osmdesátinám zpěváka, textaře a skladatele, který od roku 1970 působil ve skupině Greenhorns/Zelenáci a společně s Michalem Tučným, Tomášem Linkou, Janem Vyčítalem a dalšími spolupůsobil vývoj domácí „western music“.

„Tento projekt lze s nadsázkou označit za kroniku české country uplynulých čtyřiceti let. Mirek Hoffmann patří totiž k zakladatelům tohoto žánru u nás. Ceněn je zejména jako autor zásadních českých country textů – *Divnej smích*, *Oranžový expres*, *Vůz do Tennessee*, *Tom Dooley*, *Dívka s vlasem medovým*, *Hej Joe* či *Žlutá kytka*,“ uvedl supraphonský mluvčí Zdeněk Brouček.

Morricone zahraje v Praze hudbu z Tarantinova filmu poprvé naživo

Ennio Morricone zahraje 15. ledna příštího roku v pražské O2 areně ve světové premiéře živě skladby z nového filmu režiséra Quentina Tarantina *The Hateful Eight*. Pražské vystoupení odstartuje Morriconeho turné 60 Years of Music

World Tour. Letos šestaosmdesátiletého italského skladatele a dirigenta bude doprovázet Český národní symfonický orchestr (ČNSO).

Tarantinův western bude mít premiéru letos v prosinci a hrají v něm Kurt Russell, Samuel L. Jackson a Tim Roth. Hudbu k němu Morricone natačel v hostivařských studiích ČNSO, kde se také s Tarantinem v červenci osobně setkal. Americký režisér použil několik Morriconeho skladeb už ve svých dřívějších filmech *Hanebný pancharti* a *Nespoutaný Django*. V pražské O2 areně vystoupí slavný skladatel potřeť. Předchozí dva koncerty byly zcela vyprodány.

Hudba k *Marketě Lazarové* zazněla na Strunách podzimu

Hudba k oceňovanému a vyzdvihovanému filmu Františka Vlášila *Marketa Lazarová* z roku 1967 zazněla na festivalu Struny podzimu. Dílo skladatele Zdeňka Lišky se tak poprvé představilo bez filmového plátna. Událost inicioval skladatel Petr Ostrouchov, který dokázal získat od dědiců skladatele Zdeňka Lišky mimořádný souhlas k citlivým úpravám díla.

Liška vytvořil hudbu ke 146 celovečerním snímkům, řadě filmům animovaným, krátkým a dokumentárním i hudbu scénickou. Průlomem byla originální hudba k filmu *Vynález zkázy* z roku 1958, vrcholným tvůrčím obdobím pak byla šedesátá léta, kdy se podílel na klíčových dílech takzvané nové vlny. Patří k nim snímky *Ďáblova past*, *Smrt si říká Engelchen*, *Baron Prášil*, *Obžalovaný*, *Obchod na korze*, *Údolí včel*, *Spalovač mrtvol* a *Ovoce stromů rajských jíme*.

Česká filharmonie ve vyprodaném divadle zahájila Moravský podzim

Česká filharmonie s dirigentem Jiřím Bělohlávkem a s houslistou Josefem Špačkem v Brně s úspěchem zahájila mezinárodní přehlídku Moravský podzim. Koncert poutal značný zájem, nejslavnější český symfonický orchestr totiž hostuje v Brně jen výjimečně. Janáčkovovo divadlo s kapacitou více než tisíc míst bylo dlouho dopředu vyprodané. Na program koncertu se dostaly klenoty české hudby – romantická suita *Pohádka* Josefa Suka, houslový koncert *Putování dušičky* od Leoše Janáčka a druhá řada *Slovanských tanců* Antonína Dvořáka.

Orchestrální koncerty filharmonii z Prahy, Rotterdamu a Brna tvořily osu letošního Moravského podzimu. Rezi- denčním festivalovým skladatelem byl Estonec Erkki-Sven Tüür. V Brně zazněla v české premiéře jeho *Čtvrtá symfonie Magma* se sólovými bicími nástroji a ve světové premiéře komorní duet *Conversio II*, který vznikl přímo na objednávku Moravského podzimu. Přehlídka nabídla celkem dvacet akcí.

Filharmonie Brno míří s *Vltavou* a *Novosvětskou* do Japonska

Filharmonie Brno vyrazí na turné do Japonska. Jezdí tam jednou za dva roky, tentokrát ve dvaceti dnech odehraje dvanáct koncertů. Programy jednotlivých večerů tvoří skladby z období klasicismu a romantismu s důrazem na české autory. Zazní například *Vltava* Bedřicha Smetany a *Novosvětská* Antonína Dvořáka. Program doplní *Klavír-*

ní koncert č. 1 b moll Petra Iljiče Čajkovského v provedení klavíristy Iva Kahánka. Filharmonie se v Japonsku představí pod taktovkou Leoše Svárovského, svého bývalého šéf-dirigenta a dlouholetého spolupracovníka.

Letošní Dny Bohuslava Martinů budou ve znamení jubileí

Letošní 21. ročník festivalu Dny Bohuslava Martinů konaného na různých místech Prahy bude ve znamení jubileí tuze- mských hudebníků. Připomínka 125 let od narození Bohuslava Martinů nabídne první ze tří prologů. Zahajovací koncert Dětského pěveckého sboru Českého rozhlasu se uskuteční 1. prosince v Sále Martinů Lichtenštejnského paláce. Festival zakončí 20. prosince v Rudolfinu komorní sbor Martinů Voices a PKF – Prague Philharmonia, informoval dramaturg festivalu Václav Riedlbauch. V programu festivalu, který se orientuje na díla Bohuslava Martinů a dalších českých skladatelů, se letos objeví Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, Pražský filharmonický sbor, Český filharmonický sbor, Český spolek pro komorní hudbu při České filharmonii, Jihočeská filharmonie, Rozhlasový Big Band Gustava Broma a další.

Harfenistka Englichová vydává album s hudbou 20. a 21. století

Přední česká harfenistka Kateřina Englichová vydává album *Musica per arpa* s hudbou autorů 20. a 21. století. Křest nahrávky se uskutečnil ve dvoraně pražského Rudolfinu v rámci přehlídky módní návrhářky Petry Kociánové.

Festival české kultury na Slovensku nabídne koncerty a výstavy

Koncerty, výstavy či přednášky nabízí 22. ročník Dnů české kultury na východním Slovensku. Jediný festival české kultury v zemi pod Tatrami trvá dva měsíce. Slovenskému publiku se představí mimo jiné Československý komorní orchestr, jakož i Československé komorní duo, které založili český houslista Pavel Burdych a slovenská pianistka Zuzana Berešová. Kromě koncertů se v rámci festivalu uskuteční například výstava fotografií českých účastníků první světové války i výstava fotografií, kteří zachytili přelomové okamžiky v českých novodobých dějinách. Česká komunita se na pětimilionovém Slovensku zmenšuje. V posledním sčítání lidu v roce 2011 se k české národnosti na Slovensku přihlásilo 30 367 lidí, což bylo o téměř třetinu méně než v roce 2001.

Devadesátiletá pěvkyně Soňa Červená se stala Dámou české kultury

V Národním divadle v Praze se uskutečnila oslava 90. narozenin české pěvecké legendy Soni Červené. Operní pěvkyně a herečka, jenž účinkovala na mnoha světových scénách včetně italské La Scaly, při té příležitosti obdržela od ministra kultury Daniela Hermana (KDU-ČSL) titul Dáma české kultury. „Já se dívám jen dopředu a za světlem. Na všechno se těším,“ uvedla před mnoha hosty Soňa Červená. Vedle gratulací také obdržela CD s historickou nahrávkou Mozartovy opery *Figarova svatba* z roku 1954, kde sama

ztvárnila roli Cherubína. Umělkyně, která v šedesátých letech emigrovala za dramatických okolností z totalitního Československa a po roce 1989 se vrátila zpět, zůstává i ve vysokém věku velmi aktivní.

FOK

Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK zahájil svou 81. sezónu s novým šéfdirigentem, kterým se stal Fin Pietari Inkinen. V nadcházející sezóně FOK nabídne čtyři světové premiéry a dvě premiéry české. Posluchače čeká jedenáct abonentních řad. FOK plánuje zahraniční zájezdy i aktivity pro děti a rodiče.

Festival barokních umění uvedl operu v původní podobě i prostředí

Výjimečnou příležitost zažít autentickou atmosféru barokního divadla nabídl opět po roce Festival barokních umění Český Krumlov. Jeho hlavní událostí byla novodobá světová premiéra plně scénické verze opery *L'Amore in Musica* Antonia Boronihho v barokním zámeckém divadle. Světově unikátní dochovaná barokní divadelní scéna nabízí možnost zhlédnout divadlo tak, jak se hrálo koncem 17. století, jen několikrát do roka. Program festivalu nabídl i koncerty, například duchovní hudbu 17. století v podání Dua Aurette, hudbu ze schwarzenberského archivu v interpretaci německého hráče na kladívkový klavír Christopha Hammera a hráče na dobový klarinet Markuse Schöna či varhanní hudbu habsburské monarchie. Nechyběl ani barokní ohňostroj a barokní iluminace v zámecké zahradě.

Národní divadlo nabídne devět oper a koncertní řadu

Devět premiér nabídne divákům operní soubor pražského Národního divadla (ND) v sezóně 2015/16. Státní opera Praha otevřela v říjnu rozvrh čtyř premiér návratem Belliniho *Normy* s Marií Fajtovou v titulní roli. S *Normou* pak příští rok vyjede na zájezd do Japonska, v titulní roli se představí Edita Gruberová. Druhou premiérou bude Pucciniho *Madame Butterfly* v novém nastudování Jiřího Heřmana, který na této scéně režisuje poprvé, a hudebního ředitele Martina Leginuse. I další dvě premiéry tvoří klasika – Gounodova opera *Romeo a Julie* a Straussova *Elektra*. První z nich nastuduje režisérka Sláva Daubnerová, pro *Elektru* získalo ND renomovaného britského režiséra Keitha Warnera a německého dirigenta Rolanda Boëra.

Na scéně Národního divadla se objeví tři nové inscenace – *Julietta (Snář)* Bohuslava Martinů slovenské režisérky Zuzany Gilhuusové, v níž titulní roli vytvoří Marie Kobielská a Alžběta Poláčková. Dále Giordanova opera *Andrea Chénier* s Rafaelem Alvarezem a Hectorem Sandovalem v titulní roli. Stravinského *Slavíka* a Čajkovského *Jolantu* nastuduje v ND v jednom večeru režisér Dominik Beneš a Jan Latham Koenig.

Ve Stavovském divadle tradiční mozartovský titul vystřídá Rossiniho *Popelka*. V nastudování maďarské režisérky Enikő Eszenyi a dirigenta Jana Kučery bude určena především dětem.

Na Nové scéně uvede ředitel Opery ND Petr Kofroň oratorium *Lost Objects* Davida Langa, Michaela Gordona a Julie Wolfeové z newyorského uskupení Bang on a Can.

V nadcházející sezóně bude výrazně rozšířena i koncertní řada. Kromě adventních a tradičních koncertů k Mozartovým narozeninám to bude i *Koncert k zahájení sezóny*, na němž zazní netradiční a neznámá díla z archivu ND, anebo Koncert k 50. výročí založení Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v Karlových Varech pod taktovkou Libora Peška. Z další nabídky se lze těšit na písňový večer sólistů ND, *Hommage a Jan Dismas Zelenka* či Janáčkova *Amara* se Sukovým *Epilogem*.

Houslista Václav Hudeček obdržel prestižní italské vyznamenání

Houslista Václav Hudeček na soukromé audienci na italském velvyslanectví převzal prestižní italské vyznamenání Řád italské hvězdy (Cavaliere dell'Ordine della Stella d'Italia). Vyznamenání se uděluje italským občanům žijícím v zahraničí nebo cizincům, kteří se významně zasloužili o obnovu Itálie. ČTK o tom informoval ředitel agentury MusicCom Radek Hrabě. „Houslový virtuos mezinárodní pověsti Hudeček je jedním z největších světových interpretů hudby Paganiniho a Vivaldiho, jíž dokáže dát díky svému brilantnímu stylu interpretace novou mizu. Často spolupracoval s italskými umělci, dirigenty i houslisty světového věhlasu, jakým je třeba Salvatore Accardo. Je dlouholetým skvělým propagátorem kultury naší země a jejího hudebního bohatství, které je zde velmi ceněno rovněž díky jeho mistrovství,“ zdůvodnil udělení řádu Aldo Amati, velvyslanec Itálie v ČR.

Její pastorkyňa připomene 50. výročí Janáčkova divadla

Premiéra nové inscenace *Její pastorkyně* připomene výročí otevření Janáčkova divadla. Největší budova Národního divadla Brno přivítala první návštěvníky přesně před padesáti lety. Tehdy se ovšem hrála jiná opera skladatele Leoše Janáčka – *Příhody lišky Bystroušky*. *Její pastorkyně* pro slavnostní uvedení nastudoval Martin Glaser, ředitel Národního divadla Brno, jenž se dosud věnoval spíše činohře.

Česká filharmonie zahájila svou 120. sezónu s českým repertoárem

S rýze českým repertoárem úspěšně vstoupila Česká filharmonie (ČF) do jubilejní 120. sezóny. Ve vyprodané Dvořákově síni Rudolfiny přednesla baladu *Šumařovo dítě* od Leoše Janáčka, *Pohádku* od Josefa Suka a druhou řadu *Slovanských tanců* Antonína Dvořáka, zakladatele orchestru. Na postu koncertního mistra prvních houslí se divákům poprvé představil houslista Jiří Vodička a sklídil uznalý potlesk zejména za velká sóla v prvních dvou skladbách. Koncert řídil šéfdirigent ČF Jiří Bělohlávek.

Pavel Hass Quartet popáté získal „Oscara klasické hudby“

Pavel Haas Quartet popáté získal „Oscara klasické hudby“ – ocenění britského hudebního měsíčníku *Gramophone* za supraphonskou nahrávku díla Bedřicha Smetany. Časopis oznámil vítěze cen Gramophone Awards 2015, české album bodovalo v kategorii Komorní hudba.

Napajedla rozezněla vážná hudba k poctě rodáka Rudolfa Firkušného

Festival vážné hudby k poctě klavíristy Rudolfa Firkušného se uskutečnil v polovině listopadu v Napajedlech na Zlínsku. Festival se ve městě koná osmým rokem.

Zřejmě nejslavnější český pianista minulého století se v Napajedlech narodil v roce 1912. Rudolf Firkušný se proslavil mimořádnou hudebností, expresivním projevem a skvělou technikou hry. Vystupoval na nejvýznamnějších světových pódii. Byl žákem Leoše Janáčka, Viléma Kurze a Josefa Suka a také přítelem Bohuslava Martinů, který mu věnoval mnoho svých skladeb. Jeho repertoár sahá od raného klasicismu až po modernu první poloviny 20. století. Po okupaci žil v Paříži, v roce 1940 ho exilová vláda vyslala do USA. Po skončení války se vrátil do Československa a účinkoval na prvním ročníku Pražského jara. Po roce 1948 se rozhodl zůstat v zahraničí. Rudolf Firkušný zemřel v roce 1994 v USA, ostatky byly převezeny do rodné hrobky v Brně.

Jakub Hrůša bude šéfdirigentem Bavorské státní filharmonie

Český dirigent Jakub Hrůša (* 23. 7. 1981) se od sezóny 2016/17 stane šéfdirigentem a hudebním ředitelem Bavorské státní filharmonie – předního německého orchestru. V Mnichově to oznámili bavorský ministr kultury Ludwig Spaenle a intendant orchestru Marcus Rudolf Axt. Před Jakubem Hrůšou stáli v čele orchestru Joseph Keilberth, Eugen Jochum nebo Herbert Blomstedt. Na pozici šéfdirigenta Jakub Hrůša střídá britského hudebníka Jonathana Notta. S orchestrem uzavřel pětiletý kontrakt s možností prodloužení.

Třiatřicetiletý Hrůša se dirigování začal věnovat během studia na všeobecném gymnáziu v rodném Brně. Po maturitě byl přijat na Hudební fakultu Akademie múzických umění v Praze, kde studoval u Jiřího Bělohávků, Radomila Elišky a Leoše Svárovského. Studia ukončil v roce 2004 absolventským koncertem se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, mimo jiné provedením symfonie *Asrael* Josefa Suka. Od roku 2008 stojí v čele PKF – Prague Philharmonia, dříve Pražské komorní filharmonie, s níž v roce 2010 zahajoval mezinárodní hudební festival Pražské jaro. Ansámbl Hrůša povede do konce této sezóny. Dále je stálým dirigentským hostem Tokijského metropolitního symfonického orchestru a v sezóně 2015/2016 stálým hostujícím dirigentem České filharmonie.

Vídeňská státní opera

Pět operních premiér včetně *Věci Makropulos* v podání Jakuba Hrůši chystá v příští sezóně Vídeňská státní opera. Nejsledovanější z nových inscenací bude patrně Pucciniho *Turandot* v podání mladého venezuelského dirigenta Gustava Dudamela. Ten bude ve Vídeňské státní opeře stejně jako Hrůša dirigovat poprvé.

Sezónu v říjnu odstartovala premiéra Verdiho *Macbetha*, který byl ve Vídni naposledy k vidění roku 2009 v režii Very Nemirové. Tentokrát jej režíruje Christian Rāth. 19. listopadu následuje Humperdinckova opera *Hänsel und Gretel*. „Vyžádal si ji přímo dirigent Christian Thielemann,“ upřesnil ředitel opery Dominique Meyer. Režie

inscenace, již v dubnu chystá také Opera Národního divadla v Praze, se ve Vídni ujme Adrian Noble. Na tiskové konferenci šéf vídeňské opery Meyer zdůraznil, jak úspěšně instituce hospodaří. „Máme o 50 procent vyšší tržby než všechny tři berlínské opery dohromady,“ prohlásil Meyer. Zhruba třetinu návštěvníků tvoří i letos turisté.

Věc Makropulos zinscenuje Vídeňská státní opera 13. prosince v rámci svého dlouhodobého janáčkovského cyklu, v němž již uvedla *Osud*, *Z mrtvého domu* či *Příhody lišky Bystroušky*. Režie *Věci Makropulos* se ve Vídni ujme Peter Stein, titulní roli Emilie Marty zazpívá americká sopranistka Laura Aikinová.

Počet návštěvníků Vídeňské státní opery je v letošní sezóně prakticky stejný jako vloni, číslo se zatím pohybuje okolo 417 tisíc. Ze všech vstupenek Vídeňská státní opera prodala 99 procent, u operních inscenací dokonce 99,4 procent vstupenek.

Z dalších premiér Vídeňská státní opera chystá 6. března *Tři sestry* od současného maďarského skladatele a dirigenta Pétera Eötvöse. Inscenace bude pozoruhodná i tím, že namísto tří kontratenorů ji zazpívají jeden kontratenor a dva soprány. Poslední premiérou ve Vídni bude 28. dubna Pucciniho *Turandot*. Toho v tomto operním domě naposledy roku 1983 uvedl americký producent a režisér Harold Prince.

V průběhu sezóny ve Vídeňské státní opeře vystoupí také široké spektrum hvězdných pěvců – od Diany Damrau, Eliny Garančí, Joyce DiDonatové a Anny Netrebkové až po Piotra Beczalu, Placida Dominga, Jonase Kaufmanna či Josepha Calleju.

Vídeňská státní opera také stále nenašla náhradu za hudebního ředitele Franze Welser-Mösta, jenž odešel vloni v září. „Spousta velkých dirigentů se momentálně nemůže uvolnit ze svých angažmá,“ vysvětlil Meyer, který prý Welser-Möstova rozhodnutí odejít stále lituje.

Dirigent a cembalista, hráč na lesní roh a hudební pedagog Václav Luks (* 14. 11. 1970) je jedna z pozoruhodných a inspirujících postav současné české hudební scény

Václav Luks je specialista na interpretaci staré hudby se zaměřením na díla autorů vrcholného baroka. Vede orchestr Collegium 1704 (a jeho pěveckou součást Collegium Vocale 1704), úspěšný a mezinárodně etablovaný soubor hrající na historické nástroje.

Zhruba dnes padesátičlenné Collegium 1704 vzniklo v roce 1991 s tím, že jeho členové chtěli objevovat českou hudbu vrcholného baroka. Hlavně téměř neznámého Jana Dismase Zelenku. Významný zelenkovský letopočet najdete přímo v názvu souboru: první zmínka o Zelenkovi jako skladateli se objevila v roce 1704.

Václav Luks je otevřená osobnost. Detailně sleduje scénu tzv. staré hudby, ale chodí i na filharmonii; kromě hudby 17. a 18. století ho baví poznávat i tu současnou.

Václav Luks: „Pro mě je základ v tom, že chceme hudbě sloužit. Snažíme se jí porozumět a tím pádem se snažíme porozumět i době, ve které vznikala. Čím hlouběji porozumíme době vzniku hudby, tím lépe ji můžeme interpretovat. Existuje spousta dobových interpretačních příruček, traktátů a zvyklostí spojených s konkrétní dobou a místem, které je samozřejmě dobré znát. Je dobré si však připomenout

řadu skvělých interpretů minulosti, jako byl rakouský klavírista Artur Schnabel, který jistě dobové prameny nestudoval, a přitom je jeho interpretace Beethovenových klavírních sonát prostě nepřekonatelná. Zajisté měla na Schnabelovu hru vliv skutečnost, že přes jeho učitele můžeme vysledovat přímou linii až k Beethovenovi, a dokonce Mozartovi.

V roce 2015 je to deset let, co se Collegium 1704 z komorního tělesa rozrostlo do velikosti barokního orchestru a vznikl k němu soubor zpěváků Collegium Vocale. Náš kalendář obsahuje ročně sedmdesát koncertů. V současnosti si můžeme vybírat, které pro náš vývoj mají smysl. Pro mě je nejpodstatnější udržet personální jednotu souboru, tedy zhruba stejné obsazení zpěváků i instrumentalistů. Je to malý zázrak. V Evropě není moc souborů, kterým by se to dařilo. Navíc jsme jediný český soubor, který má sérii koncertů v zahraničí – v Drážďanech. Daří se taky uskutečnit myšlenku, že starou hudbu přineseme do Rudolfiny. Na naše pražské koncerty přitom jezdí i autobusy milovníků hudby ze zahraničí: Němci, částečně Francouzi, kupodivu také Švýcaři. Nabídky ze zahraničí jsou výsledkem toho, že si nás pořadatelé našli. Na příští rok máme pozvání na Salcburský festival, loni jsme byli v Lucernu. To jsou typy festivalů, kterým se nejde snadno vnútit – vybírají si samy a nedají se samozřejmě ošálit...”

Vladimír Válek, čestný šéfdirigent Symfonického orchestru Českého rozhlasu, slaví osmdesátiny

Vladimír Válek (* 2. 9. 1935, Nový Jičín) patří mezi dirigentskou špičku. Je čestným šéfdirigentem Symfonického orchestru Českého rozhlasu, v roce 2010 získal medaili Za zásluhy v oblasti kultury. Nedávno oslavil osmdesátiny. Hraje také na housle, pozoun a klavír.

„Já jsem s hudbou a s mým povoláním byl velice šťastný. A jsem doposud. Měl jsem průpravu jako instrumentalista, protože jsem hrál na housle, na klavír a na trombón. Já si nedovedu představit postavit se před orchestr a neznat problematiku, techniku a problémy, jaké hráči mají. Když se před orchestr postaví sebelepší klavírista, těžko může vysvětlovat něco v houslích, těžko může vědět, jak se dýchá. Já jsem měl to štěstí, že jsem průpravu měl.“

Vladimír Válek zahájil svoji kariéru v roce 1975 jako dirigent Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK (do roku 1987). V roce 1985 se ujal místa šéfdirigenta Symfonického orchestru Českého rozhlasu a v této funkci působil do roku 2011. Od roku 1996 rovněž zastával plné desetiletí post dirigenta České filharmonie. V sezóně 2002/03 byl jmenován hlavním hostujícím dirigentem orchestru Osaka Symphoniker, v letech 2004-2007 vykonával funkci šéfdirigenta Slovenské filharmonie.

V jeho mimořádně širokém repertoáru dominuje česká hudba, často diriguje slavnostní koncerty. Je znám svou pohotovostí a „záskoky“ a díky obsáhlé praxi hráče na pozoun v tanečních orchestrech a zkušenostem s řízením bigbandových kapel je dobře disponován i pro úkoly z této oblasti. 5. října 2000 řídil s ČF evropskou premiéru skladby *All Rise* amerického skladatele a trumpetisty Wyntona Marsalise nebo v červenci 2002 koncertní provedení Gershwinovy opery *Porgy a Bess*.

S Českou filharmonií absolvoval také množství zahraničních zájezdů po většině evropských zemí, USA a Japonsku

a natočil řadu nahrávek. Jeho nahrávka klavírních koncertů Ervína Schulhoffa se sólistou Janem Simonem a rozhlasovými symfoniky získala cenu světové hudební kritiky na MIDEM Classic v Cannes 1996 (Cannes Classical Award).

Vladimír Válek si vede záznamy o koncertech, o nahrávkách, uchovává si programy a kritiky. Splnil si řadu hudebních snů, natočil *Mou vlast, Slovenské tance*, byl dirigentem České filharmonie, se kterou zahajoval i Pražské jaro.

Tomáš Netopil diriguje Příhody lišky Bystroušky ve Vídeňské státní opeře

Letošní sezóna Tomáše Netopila (* 1975, Kroměříž) zahrnuje debut ve Vídeňské státní opeře, v Hamburské státní opeře, dirigent také pokračuje ve své dlouhodobé spolupráci se Státní operou v Drážďanech. Již po několikáté bude řídit Londýnský filharmonický orchestr, poprvé vystoupí s RSB Berlín a Filharmonickým orchestrem Monte Carlo. Od podzimu 2013 je hudebním ředitelem Opery a Filharmonie v Essenu. V Essenu tráví dirigent přibližně čtyři a půl měsíce v roce. „Bydlím v hotelu, rodinu mám doma na Moravě. Naštěstí cesta není příliš komplikovaná,“ podotýká.

Letos mu otevřela dveře Vídeňská státní opera. V září tu debutoval s Dvořákovou *Rusalkou* a vzápětí dostal šanci převzít Janáčkovy *Příhody lišky Bystroušky*. „Do Vídně se vrátím zase příští sezónu, kromě obnovených produkcí jednáme i o dvou nových titulech,“ prozrazuje Netopil.

Teď se však věnuje České filharmonii – Novoročnímu koncertu.

Tomáš Netopil je český houslista a dirigent, vítěz mezinárodní dirigentské soutěže George Soltiho z roku 2002. Po absolvování studia hry na housle na Kroměřížské konzervatoři vystudoval na pražské AMU dirigování a sbormistrovství jako žák Jiřího Bělohávkva, Radomila Elišky a Františka Vajnara, dále studoval u Jormy Pannuly na Královské akademii ve Stockholmu. Dirigoval řadu světových orchestrů – Tonhalle Zürich, London Philharmonic Orchestra, Staatskapelle Dresden, Royal Stockholm Philharmonic, NHF Symphony Orchestra v Tokiu, Montpellier, Lille, Accademia Santa Cecilia Romana ad., v operních domech La Fenice v Benátkách, Teatro Regio v Turínu a Teatro Carlo Felice v Janově, v Bavorské státní opeře, na festivalech v Salzburgu, ve vídeňské Volksoper, Pražském jaru aj.

Dirigent Pavel Šnajdr a BCO

Pavel Šnajdr (* 1975) absolvoval na JAMU v Brně nejprve studium skladby a poté dirigování. Za své kompozice byl dvakrát oceněn ve skladatelské soutěži Generace. Byl členem skladatelského sdružení Bezmocná hrstka. S brněnským souborem *Ars incognita* premiéroval na čtyři desítky skladeb soudobých autorů, z nichž některé nahrál na CD. V roce 2001 s tímto souborem vystoupil na Pražském jaru.

V letech 2001-2008 byl dirigentem opery Divadla J. K. Tyla v Plzni, kde kromě operního repertoáru nastudoval také baletní představení, a to jak díla klasická, tak současná (světová premiéra baletu *Zahrada* podle stejnojmenné knihy Jiřího Trnky na hudbu Zbyňka Matějů). V letech 2004-2007 byl angažován v Národním divadle Brno, kde v současnosti opět působí. Od roku 2007 spolupracuje se Státní operou Praha (v roce 2008 zde nastudoval světo-

vou premiéru baletu *Fantom Opery* Petra Maláska a Libora Vaculíka) a v sezóně 2011-2012 byl šéfdirigentem opery Moravského divadla Olomouc. V roce 2011 založil soubor BCO – Brno Contemporary Orchestra, s nímž se soustředí především na interpretaci soudobé hudby.

Soubor BCO – Brno Contemporary Orchestra byl založen s cílem hrát současnou světovou hudbu v Česku a českou hudbu po celém světě (s přesahy k hudbě 20. století). Chce hudbou oslovit posluchače a ukázat jim, že může být součástí každodenního života. Kompaktními dramaturgickými celky a originálními projekty, jako je spojení hudby s ostatním uměním (film, výtvarná umění, architektura, tanec...), se snaží být atraktivní nejen pro publikum, ale i pro skladatele, které chce podněcovat k tvorbě nových děl na míru orchestru.

Orchestr má proměnlivý počet členů, kteří jsou zváni na jednotlivé projekty. Orchestr uskutečnil koncert věnovaný estonskému skladateli Erki-Sven Tüürovi v rámci Hudebního fóra Hradec Králové. Zúčastnil se festivalu Setkávání nové hudby plus v Brně. Pravidelně realizuje koncerty v brněnské Vile Tugendhat. Orchestr též nastudoval skladby brněnských skladatelů Aloise Piňose, Ivo Medka, Víta Zouhara, Petra Grahama.

Premiér Sobotka a ministr Zaorálek diskutovali s českými velvyslanci o postupu vlády při řešení migrace

Premiér Bohuslav Sobotka a ministr zahraničí Lubomír Zaorálek se setkali s českými velvyslanci z vybraných zemí, kteří se v Praze ve dnech 9.-10. listopadu 2015 zúčastnili porady o hlavních příčinách migrace a o možných opatřeních k řešení problémů s migrací souvisejících. Cílem porady bylo posílit koordinaci české zahraniční politiky a v součinnosti s dalšími státními institucemi tak přispět k řešení aktuální migrační krize. Účastníci porady měli možnost vyměnit si informace a poznatky z tranzitních, zdrojových a cílových zemí a se svými závěry seznámili také členy předsednictva Bezpečnostní rady státu. Na poradu do Černínského paláce přijeli čeští velvyslanci ze Sýrie, Afghánistánu, Iráku, Nigérie, Etiopie, Libye, Egypta, Libanonu, Jordánska, Turecka, Řecka, Itálie, Makedonie, Srbska, Chorvatska, Maďarska, Rakouska, Německa a také ze Stálého zastoupení při EU v Bruselu a Stálé mise při OSN v Ženevě.

Prezident udělil státní vyznamenání 35 osobnostem

Prezident Miloš Zeman udělil u příležitosti oslav vzniku Československa státní vyznamenání 35 osobnostem. Nejvyšší státní vyznamenání Řád Bílého lva propůjčil ve Vladislavském sále na Pražském hradě in memoriam československému letci z druhé světové války Josefu Františkovi. Řád Tomáše Garrigua Masaryka také in memoriam obdržel politik František Kriegel, který jako jediný odmítl v roce 1968 podepsat takzvaný Moskevský protokol legalizující okupaci Československa. Mezi dalšími vyznamenanými byl například student Petr Vejvoda, který zahynul, když se snažil bránit svou spolužačku při útoku duševně

Členové orchestru jsou profesionálními muzikanty se stálým angažmá v renomovaných brněnských kulturních institucích, někteří jsou navíc zároveň i členy komorních ansámbľů zabývajících se soudobou hudbou (Miloslav Ištvan Quartet, Avantgarde Now! Trio ad.). Všem je současná hudba blízká, většina z nich patří mezi její nejlepší interprety nejen v Brně, ale po celé republice.

VZPOMÍNKA

6. 11. 1945 bylo založeno Smetanovo kvarteto

Smetanovo kvarteto bylo české smyčcové kvarteto, které vystupovalo v letech 1945-1990. Nahrávky Smetanova kvarteta (vynikající a technicky již kvalitní snímky) přináší jedny z prvních přesvědčivých dokladů o tom, jak kvalitní byla česká hudební interpretace. Význam Smetanovců spočívá nejen v jejich umělecké práci, ale i v oblasti pedagogické, která má dodnes výsledky v podobě nových vynikajících souborů.

nemocné ženy ve škole ve Žďáru nad Sázavou. Dále byli oceněni například fotbalista Petr Nedvěd, koulařka Helena Fibingerová, zpěvák Václav Neckář, herečka Libuše Šafránková nebo fyzik Armin Delong, herec František Ringo Čech, herečka Jitka Frantová-Pelikánová, manželka zesnulého novináře a politika Jiřího Pelikána ad. Před udílením vyznamenání na Pražském hradě prezident uvedl, že oceňuje lidi statečné a lidi práce.

Prezident Zeman vystoupil na Valném shromáždění OSN

Zeman završil čtyřdenní cestu do New Yorku vystoupením na Valném shromáždění OSN. V projevu prezident vyzval k jednotnému boji proti radikálnímu hnutí Islámský stát a k vytvoření společných protiteroristických sil rychlé reakce. Poté se prezident Miloš Zeman setkal v New Yorku u příležitosti slavnostní recepce s prezidentem USA Barackem Obamou a jeho manželkou Michelle Obamovou.

Během návštěvy New Yorku rozmlouval s představiteli českých firem i s krajanů při plavbě kolem Manhattanu, na kterou je pozval, zhlédl představení žáků české školy v České národní budově. Zeman krajanům přivezl knihy, filmy a housle. Promluvil se zástupci dobročinné krajanové organizace Bohemian Citizens' Benevolent Society of Astoria. Uctil památku obětí teroristických útoků z 11. září 2001. Při této příležitosti věnoval sošku svatého Floriána, patrona profesí souvisejících s ohněm zástupcům městských hasičů. Položil květiny u jména české oběti Lukáše Rambouska, poklonil se také památce Aleny Sešínové. Otec Lukáše Rambouska ČTK řekl, že je rád, že se Zemanem mohl setkat a že jeho návštěvu na pietních místech považuje za první velké uznání. Lukáš Rambousek je spolu s Alenou Sešínovou jednou ze dvou českých obětí teroristického útoku. Oba zahynuli v troskách severní věže Světového obchodního centra.

Památník o něco dříve navštívil i premiér Bohuslav Sobotka a položil u něj věnec s trikolórou.

Prezident během návštěvy oslavil také své 71. narozeniny.

Sobotka se Zaorálkem se účastnili v OSN summitu o terorismu

Český premiér Bohuslav Sobotka v doprovodu ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka se v New Yorku účastnil summitu o boji proti radikálnímu hnutí Islámský stát, terorismu a násilnému extremismu. Schůzku uspořádal na okraj Valného shromáždění OSN americký prezident Barack Obama. Sobotka prohlásil, že Česká republika je připravena nabídnout v rámci boje proti teroru školení iráckých policistů, pokračovat v humanitární pomoci v oblasti zdravotnictví a provést další dodávky zbraní a munice. K situaci v Sýrii Sobotka řekl, že je potřebné, aby všechny strany ustoupily ze svých ambicí a učinily kompromis. Dodal také, že je nutné s nynějším syrským autoritářským prezidentem Bašárem Asadem počítat, neboť se v posledních letech ukázalo, že ho není možné kvůli podpoře Íránu a Ruska vojensky porazit.

Úspěšná návštěva prezidenta Miloše Zemana v Izraeli

Prezident České republiky Miloš Zeman navštívil Izrael ve dnech 6.-9. října. Součástí delegace byli ministři financí, zahraničí, obrany a dopravy, společně se zástupci vybraných českých společností. Během své návštěvy jednal s nejvyššími státními představiteli a navštívil památná místa v Jeruzalémě a okolí. Prezidenta na cestě doprovázel i nový izraelský velvyslanec v ČR Gary Koren.

Miloš Zeman se setkal s prezidentem Šimonem Perésem, jejich jednání však bylo přerušeno úmrtím rabína Ovadia Josefa, duchovního vůdce sefardských židů a ideového lídra ortodoxní strany Šas. Při jednání s předsedou vlády Benjaminem Netanjahu došlo k podpisu smlouvy o spolupráci obou zemí v oblasti boje proti trestné činnosti. Prezident zdůraznil svou podporu státu Izrael, připomněl nabídku účasti českých vojáků v mírové misi OSN na Golanských výšinách a také plánovanou misi českého transportního letadla CASA na Sinaji. V rámci dalšího programu prezident jednal s izraelskou ministryní spravedlnosti Cipi Livni, která vede tým vyjednávačů s Palestinskou správou. V rozhovoru s ní zdůraznil nutnost boje proti terorismu. Prezident se setkal také s ministrem vnitra Gideonem Sa'ara.

Během své návštěvy Izraele český prezident navštívil památník Theodora Herzla v Jeruzalémě a také památník obětí a hrdinství šoa Jad Vašem, kde uctil památku obětí šoa a na znamení pevných česko-izraelských vztahů na úpatí hory vysadil olivovník. Po návštěvě Památníku dětí se setkal s krajany a novináři.

Součástí prezidentova programu byl také seminář zaměřený na představení českých firem zejména z oblastí stavebnictví, strojírenství, leteckého průmyslu a cestovního ruchu izraelským partnerům. Mezi společnostmi byla i AŽD, specializující se na železniční komunikační techniku, lze tedy spekulovat o účasti českých firem na výstavbě nově budované železniční trati Eljat – Berševa, o jejíž výstavbě nedávno rozhodla izraelská vláda.

Neoficiální zdroje z izraelského velvyslanectví v ČR vyjádřily spokojenost s návštěvou a označují ji za důležitou cestu nového prezidenta, která vyjadřuje klíčovou roli České republiky jako partnera státu Izrael.

Česko a Německo budou mít pracovní skupinu k migraci

Česko a Německo vytvoří pracovní skupinu, která se bude zabývat migrací. V jejím čele stane bývalý premiér Vladimír Špidla, řekl ČTK ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (oba ČSSD). Potvrdil tak informace *Lidových novin*, podle nichž má skupina pomoci překlenout „propast“, která mezi oběma zeměmi kvůli migrační krizi je. K současné migrační vlně má Berlín výrazně jiný přístup než Praha, což se projevilo například i při hlasování o kvótách na přerozdělování uprchlíků, které Německo prosazovalo i přes odpor Česka. Vzájemný nesoulad v této otázce podle některých diplomatů značně poznamenal vztahy s nejdůležitějším sousedem Česka. Zaorálek ČTK řekl, že to byla Praha, kdo projevil zájem o podrobnější konzultace týkající se migrace i dalších kroků, které Německo plánuje. Nestačí podle něj situaci jen sledovat, ale je nutné vědět, kam pohyb na evropské scéně spěje.

Sobotka ohledně kvót varoval před hysterií a politikou izolace

Kabinet čelil ve Sněmovně kritice části opozice za to, že se nebrání rozhodnutí Evropské unie o povinných kvótách pro přerozdělení desítek tisíc běženců mezi členské státy. Premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) uvedl, že Česko je stále přesvědčeno o tom, že kvóty nic nevyřeší, rozhodnutí ale respektuje. „Neuspějeme ani s hysterií a politikou izolace,“ řekl Sobotka. Česko by podle něho nemělo dělat nic, co by do budoucna oslabilo jeho pozici, zdůraznil. Šéf opoziční TOP 09 Karel Schwarzenberg sice rovněž pokládá kvóty za nesmyslné, zdůraznil ale, že Česko bylo v Evropské unii přehlasováno při jednání ministrů vnitra demokraticky. Česko musí přehlasování ohledně kvót přijmout, žádné remcání podle něho nepomůže.

Na pomoc Sýrii vyčlenilo ministerstvo od roku 2012 přes 86 miliónů Kč

Na humanitární pomoc syrským uprchlíkům vyčlenilo české ministerstvo zahraničí (MZV) ze svého rozpočtu od roku 2012 přes 86 miliónů korun, z toho přes 20 miliónů vloni. Vyplývá to z údajů ministerstva. Letos podpořilo MZV ve válkou zmítané Sýrii či sousedním Jordánsku a Libanonu, kam se uchýlily přes dva milióny uprchlíků, šest projektů za více než 16 miliónů korun. Čtyřletá občanská válka si v Sýrii vyžádala už na 300 000 obětí a ze svých domovů vyhnala přes 11 miliónů lidí, včetně vnitřních uprchlíků (ve své zemi). Těm přímo na místě pomáhá z českých nevládních organizací například Člověk v tísni, který má i stále kanceláře v syrském Aleppu a Idlibu a od vypuknutí konfliktu v Sýrii v roce 2011 do poloviny letošního roku doručil do oblasti přímou pomoc pro 1,6 miliónu Syřanů.

Diakonie Českobratrské církve evangelické pomáhá syrským uprchlíkům především na území Jordánska, a to od roku 2012 v největším uprchlickém táboře Zatáří, kde

je nyní asi 80 000 lidí, z toho více než polovina dětí a mladých lidí. V táboře například postavila s místními partnery centrum Peace Oasis, kde je k dispozici například psycholog a kde mohou lidé například docházet na rekvalifikační kurzy. Od MZV dostala Diakonie na pomoc Sýrii letos 2,5 miliónu korun, loni to byly tři milióny. ADRA ČR pomáhá uprchlíkům na území ČR v detenčním zařízení ve Vyšních Lhotách, kde její dobrovolnické centrum pomáhá se zajišťováním potravin a oblečení. Řada organizací v Česku také pomáhá organizováním sbírek. Česká republika pomáhá syrským uprchlíkům též prostřednictvím programu MEDEVAC (Medical Evacuation), který je primárně určen pro vážně nemocné děti z válkou postižených oblastí.

CVVM: Proti přijímání uprchlíků je polovina Čechů

Proti přijímání uprchlíků ze zemí s válečným konfliktem je polovina Čechů. Dvě pětiny se kloní k jejich přijetí do doby, než se budou moci vrátit domů, a jen čtyři procenta uvedla, že Česko by mělo uprchlíky přijmout a nechat je zde usadit. Obyvatelé Slovenska jsou v tomto ohledu ještě vyhraněnější, naopak v Polsku jsou uprchlíkům nakloněni více. Vyplyvá to z aktuálního průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) a obdobného průzkumu center CEORG v Polsku a na Slovensku. Proti přijetí běženců je 62 procent Slováků a 38 procent Poláků.

Postoje k uprchlíkům z Ukrajiny jsou mezi Čechy a Slováky méně jednoznačné. Zhruba polovina dotázaných z obou těchto států je proti a dvě pětiny jsou pro. V Polsku je poměr obrácený, polovina souhlasí a dvě pětiny nesouhlasí s přijímáním ukrajinských uprchlíků. Agentury provedly průzkum v první polovině září mezi tisícovkou dotázaných v každé zemi.

Setkávám se jen s pozvanými cizinci, řekl Zeman ve Vyšních Lhotách

Prezident Miloš Zeman ve Vyšních Lhotách na Frýdecko-Místecku uvedl, že se se zahraničními hosty setkává pouze tehdy, když si je sám pozve. Český národ podle Zemana nikdy nebyl xenofobní, měl by ale zabránit takzvané islamizaci. Připomněl, že v Česku se velmi dobře adaptovala například vietnamská komunita. Uvedl, že nikdy neměl nic proti migraci Ukrajinců, kteří by v Česku pracovali a nežili ze sociálních dávek. „Takže rozlišujeme cizince a cizince, nejhorší je paušalizování,“ řekl Zeman. Dodal, že pokud by se Češi uzavírali před všemi cizinci, tak by opravdu byli xenofobové. „Český národ nikdy xenofobní nebyl, jde jenom o to, abychom zabránili tomu, čemu vy říkáte islamizace, to znamená průniku cizí neasimilovatelné kultury, která se nás už snažila v dějinách ovládnout jednou,“ vyřekl prezident.

Schwarzenberg: Česká hysterie z uprchlíků je projevem malosti

Hysterie z přílivu uprchlíků patrná v Česku je podle předsedy TOP 09 Karla Schwarzenberga projevem české zamírněnosti a malosti, za kterou se stydí. Schwarzenberg to řekl v Praze na konferenci *Česko v éře globalizace*. Nepřímo reagoval také na slova prezidenta Miloše Ze-

mana, který nedávno mluvil o tom, že uprchlíci v Česku nebudou respektovat zákony a zavedou islámské právo šaría. Schwarzenberg na úvod konference hovořil o tom, že se v Česku v poslední době projevuje strach a pocit méněcennosti, i když do země dorazil jen minimální počet uprchlíků ve srovnání s dalšími státy osmadvacítky.

28. října proběhly v řadě míst demonstrace

V Praze, Brně a několika dalších městech se během státního svátku 28. října sešly stovky lidí na demonstracích proti migraci, v Brně jich podle policejního odhadu bylo asi 1 500. V Praze od sebe policejní těžkoooděnci oddělili skupiny odpůrců islámu a EU od skupiny příznivců migrantů, akce v ostatních městech se obešly bez vážnějších incidentů. Do 16:00 většina shromáždění skončila. V celé republice se sešly odhadem tři tisíce lidí.

Chovanec: Evropa musí migrační krizi řešit demokraticky

Evropa musí migrační krizi řešit demokraticky, humánně, zákonně a v zájmu bezpečnosti jednotlivých států. Česko chce být partnerem Evropy a chce pomáhat, ale zároveň chce hájit svoje zájmy. Uvedl to ministr vnitra Milan Chovanec na výroční konferenci *Česko: Jak jsme na tom?*, kterou organizují Aspen Institute Prague a Forbes. Kromě migrace má podle Chovance Česko problém hlavně s výrobou drog. Podle jeho údajů se v Česku ročně vyrobí šest tun pervitinu a policii se podaří zajistit několik set kilogramů. Podle ministra se podařilo zlepšit vzájemnou policejní spolupráci s Německem. Policii se sice daří chytat prodejce drog, ale nemůže se dostat do vyšších struktur zločineckých gangů.

Vláda připravila návod pro obce, jak mají řešit problémy ghetta

Města a obce dostanou od vlády návod, jak mají postupovat při řešení problémů v takzvaných sociálně vyloučených lokalitách a jaké k tomu mohou využít nástroje. Týkají se vzdělávání, zaměstnanosti, sociálních služeb či prevence kriminality. Novinářům to po jednání se starosty míst, kde ghetta jsou, řekl premiér Bohuslav Sobotka a ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier (oba ČSSD). „Byla zpracována určitá kuchařka, která bude teď dána obcím. Obce díky ní mají přehled o všech dotačních programech,“ uvedl Sobotka. Na zpracování návodu se podílela ministerstva školství, práce, pro místní rozvoj, vnitra a ministr pro lidská práva. Podle něj je výsledkem „nabídka koordinovaného řešení“, a to ve vzdělávání, zaměstnanosti, sociálních službách a v prevenci kriminality.

ČRo: EK chce po ČR vědět, proč nechává u sebe nelegální migranty

Evropská komise chce po Česku vysvětlení, proč nedokáže vyhošťovat lidi, kteří jsou na jeho území nelegálně. Informoval o tom Český rozhlas s odkazem na dopis, který počátkem října zaslala komise českému ministerstvu vnitra. Upozorňuje ho v něm na to, že ČR vrací zpět jen 13 procent nelegálních migrantů. Průměr zemí Evropské unie je

přítom 39 procent. Podle ministra vnitra Milana Chovance však Brusel „míchá hrušky s jablky“.

Komise uvádí v dopise statistiky Eurostatu, podle kterých Česká republika v roce 2014 nařídila 2 460 lidem, aby opustili její území, reálně ale vyhostila jen 320 lidí. Chovanec v reakci na Twitteru uvedl, že podle aktuálních čísel z letošního roku je v současnosti zadrženo 460 ze 7 000 uprchlíků, kteří byli v Česku nelegálně. Podle ministerstva vnitra velkou část těch, kteří jsou v Česku nelegálně, představují lidé, kteří překročili povolenou délku pobytu. „Musíme očistit údaj o osoby, kterým propadlo pobytové povolení, což je většina. Jsou to Ukrajinci, Libyjci, Vietnamci. To nejsou nelegální migranti, ti tady měli legální pobyt, ale uplynula jim lhůta platnosti,“ řekl v reakci na dopis EK Českému rozhlasu první náměstek ministra vnitra Jiří Nováček.

Schwarzenberg už nebude kandidovat na předsedu TOP 09

Karel Schwarzenberg nebude na listopadovém sněmu kandidovat na předsedu TOP 09. Řekl to na zasedání výkonného výboru strany v Českém Krumlově. Sedmasedmdesátiletý politik ale v politice zůstat chce, uvedl, že povede jako lídr kandidátku do sněmovních voleb. V čele TOP 09 stojí Schwarzenberg od jejího vzniku od listopadu 2009. Ve funkci by ho měl nahradit první místopředseda strany Miroslav Kalousek, který patří mezi nejvýraznější tváře TOP 09. O předsedovi strany rozhodne listopadový sněm. Kalouska na předsedu navrhla jihočeská organizace TOP 09.

Rada Evropy opět kárá ČR za segregaci romských dětí, uznává ale pokrok

České republice se stále nedaří vymýtit trestuhodnou segregaci romských dětí ve školách a navzdory strategii pro integraci stále existuje řada vzdělávacích institucí „pouze pro Romy“, kde se učí podle redukováných osnov. S touto kritikou přišla ve své pravidelné zprávě Rada Evropy. Autoři dokumentu ale zároveň uznávají, že Česko v oblasti boje s rasismem dosáhlo určitého pokroku a chválí Prahu například za přijetí zákona proti diskriminaci nebo za to, že se úřadům daří bojovat s extremisty. ECRI konstatuje, že i v projevech politiků se stále objevují protiromské výroky a že v poslední době přibývá nenávistných výroků na adresu přistěhovalců a muslimů. Podle komise policie často rezignuje na svoje povinnosti a vůči mluvčím, kteří podněcují k nenávisti vůči národu, rase či etnické skupině často ani nezahájí trestní stíhání.

Ministerstvo obrany ocenilo přes 40 účastníků třetího odboje

Ministerstvo obrany ocenilo přes čtyřicet účastníků třetího odboje. Protikomunističtí bojovníci dostali pamětní dekret a odznak za své působení v odbojových skupinách, za spolupráci se západními agenty nebo za protirežimní činnost. Osvědčení za účast na třetím odboji dostalo do poloviny září přes 960 lidí, ministerstvo obrany jim a jejich pozůstalým vyplatilo asi 61 miliónů korun. Na slavnosti byla ocenění předána většinou potomkům odbojářů, pouze dvanáct si je mohlo vyzvednout osobně. Ocenění si převzala například Iva Vodrážková za aktivní spolupráci s lid-

mi z okruhu Charty 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Za Josefa Nastoupila, který působil v odbojové protikomunistické skupině v roce 1949, ocenění převzala jeho dcera. Jeho činnost spočívala především ve vykonávání funkce spojky, zabezpečování převozu střeliva a finanční podpoře činnosti skupiny.

Český Rom Petr Torák převzal Řád britského impéria

Český Rom Petr Torák v Londýně převzal Řád britského impéria za práci pro romskou komunitu. Řád mu propůjčila královna Alžběta II. Informoval o tom zpravodaj Českého rozhlasu. Torák ve Spojeném království žije od roku 1999. Jeho rodina opustila severočeský Liberec po údajných opakovaných fyzických útocích neonacistů. Torák se z policisty, který se věnuje práci s romskou komunitou, vypracoval až na policistu rozkrývajícího nebezpečné případy obchodování s lidmi. V terénu uplatňuje nejen dokonalou znalost prostředí, ale i jazykové schopnosti. Řád však dostal v první řadě za práci v Peterborough, kde i se svou rodinou žije.

Vydavatel katolického samizdatu Rázek dostal medaili od ministra

Medaili Artis Bohemiae Amicis (Přátelé českého umění) od ministra kultury Daniela Hermana (KDU-ČSL) dostal katolický aktivista, vydavatel křesťanského samizdatu a politický vězeň komunistického režimu Adolf Rázek. Ocenění patří lidem, kteří přispívají k šíření dobrého jména české kultury v tuzemsku i v zahraničí. Ocenění Rázek dostal u příležitosti svých 85. narozenin. Za ilegální vydávání katolického tisku a dovoz křesťanské literatury strávil tento muž ve vězení více než čtyři roky. Později se jako člen skupiny kolem teologa Oto Mádra podílel na vydávání dalších samizdatových textů. Členové skupiny byli v roce 1985 zatčeni, vzhledem k široké publicitě, jakou měl případ v zahraničí, však byl po měsíčním pobytu ve vazbě propuštěn. Od roku 1992 do roku 2000, kdy odešel do důchodu, pracoval v Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu. Specializoval se na pronásledování věřících.

Válečné letce RAF připomene nový pomník na letišti Praha Ruzyně

Československé letce ze druhé světové války připomene nový pomník v parčíku u haly starého letiště Praha Ruzyně. Autorem památníku je architekt Martin Zajíček ze Slaného. Jeho železobetonová konstrukce připomíná vítězný oblouk. Korpus je obložen z ušlechtilého kamene, leštěné žuly, na níž jsou připevněny symboly všech čtyř perutí i letecký znak. Na pomníku jsou vyobrazeny také dva britské stíhací letouny Spitfire, které za války používaly RAF a letectva spojeneckých armád.

Válečný pilot Imrich Gablech slaví 100. narozeniny

Válečný pilot Imrich Gablech, který oslavil 4. listopadu 100. narozeniny, patří mezi poslední žijící československé piloty, kteří za druhé světové války sloužili v britském krá-

lovském letectvu. Rodák ze slovenského Hrachoviště, který nyní žije v Havlíčkově Brodě, je držitelem řady vyznamenání a ocenění včetně Řádu Bílého lva za zásluhy o obranu a vynikající bojovou činnost či polského vyznamenání Komandérský kříž za zásluhy Polské republiky.

V září 1939 byl Gablech sovětskou tajnou službou na polském území internován, obviněn ze špionáže a odsouzen na pět let a později ještě dalších deset let nucených prací v sovětských táborech. V gulazích, kde musel vykonávat velmi těžkou práci, zhubnul až na 40 kilogramů a z podvýživy dočasně oslepl. Po napadení Sovětského svazu nacistickým Německem 22. června 1941 byl jako polský vězeň propuštěn. V říjnu 1941 dorazil lodí přes Špicberky do Británie, kde se připojil k československé jednotce a vrátil se nakrátko k létání. Kvůli zdravotním problémům ale musel s létáním skončit, poté až do konce války byl řídicím leteckého provozu. Po návratu do vlasti se vrátil k letecké kontrole. V únoru 1949 byl z vojenské služby propuštěn. Řadu měsíců nemohl získat odpovídající zaměstnání, později pracoval jako účetní, kontrolor pilníků či v podniku s obvazovými materiály.

Slezské zemské muzeum vystavuje válečný deník Jana Kubiše

Slezské zemské muzeum v Opavě vystavuje válečný deník Jana Kubiše, jednoho z atentáčníků na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Zapůjčený deník je součástí expozice *Neklidné století*. V historické výstavní budově návštěvníci uvidí také Řád Bílého lva, který výsadař dostal in memoriam od prezidenta Ludvíka Svobody.

Kubiš se narodil na Třebíčsku a zemřel v Praze. S Opavou je spjat jen svou vojenskou kariérou. Sloužil tam u 34. pěšího pluku. Při mobilizaci sloužil jako zástupce velitele čety v lehkých opevněních na Opavsku.

Na školách se promítaly filmy o sovětské okupaci v roce 1968

Na téměř šesti stovkách škol po celé republice se v listopadu promítaly filmy o vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968 a následné sovětské okupaci. Na toto téma se zaměřil 11. ročník projektu *Příběhy bezpráví – měsíc filmu na školách*, který byl slavnostně zahájen. Projekt je organizován vzdělávacím programem Jeden svět na školách společnosti Člověk v tísni. Každoročně seznamuje žáky základních a středních škol s moderními československými dějinami prostřednictvím projekcí filmů s besedou s pamětníky, historiky a filmaři. Letošním tématem jsou události roku 1968.

Odbojář Weirich za války zachránil 200 Židů

Dramatické osudy českého novináře Karla Weiricha si v Praze připomněli účastníci konference věnované památce málo známého odbojáře, který za druhé světové války v Itálii zachránil životy internovaným československým Židům. Publikaci o bývalém redaktoru ČTK vydalo nedávno Karmelitánské nakladatelství v překladu z italské životopisné studie.

Weirich se už před německou okupací ČSR zapojil do odboje a zprostředkoval informace československému

exilu. O kritické situaci ve své vlasti informoval i pozdějšího papeže Pavla VI. Za války pomáhal Čechům a Slováckům internovaným v Itálii, sháněl jim pasy a víza a pomáhal jim z vězení. Weirichova odbojová činnost vyvrcholila záchranou dvou stovek československých Židů, zadržovaných v internačním táboře v jižní Itálii. Sám Weirich koncem války skončil v koncentračním táboře v bavorském Bernau am Chiemsee, před smrtí ho zachránila intervence Vatikánu a definitivně až osvobození tábora Američany.

Zemřel odbojář a pouťorový vězeň Leopold Färber

V olomoucké vojenské nemocnici zemřel ve věku 86 let odbojář a vězeň pouťorových pracovních táborů Leopold Färber. Narodil se 31. října 1928 na Slovensku, dětství prožil v moravských Boskovicích. Během druhé světové války se zapojil do odbojové činnosti, pomohl přitom zachránit řadu lidí na Moravě. Do odboje se znovu zapojil po komunistickém převratu v únoru 1948. S dalšími lidmi chtěl výbušninami poškodit policejní školu v Jeseníku. V květnu 1950 byl zatčen a později odsouzen k šestnácti letům vězení. Ve věznicích v plzeňských Borech, v Jáchymově a v Leopoldově nakonec strávil osm let, podmínečně propuštěn byl v roce 1958. Po roce 1989 se Färber angažoval v Konfederaci politických vězňů a podílel se na publikacích s odbojovou tematikou. Jeho činnost v druhém a třetím odboji byla oceněna celou řadou orelských a skautských vyznamenání. Řád Tomáše Garrigua Masaryka III. třídy mu prezident Václav Klaus propůjčil v roce 2012.

Na Hradě končí šéf ochranky i velitel Hradní stráže

Náčelník vojenské kanceláře Pražského hradu Rostislav Pilc odvolal k 5. říjnu velitele Hradní stráže Radima Studeného. Prezident Miloš Zeman avizoval odchod Studeného kvůli vyvěšení červených trenýrek nad Hradem. Ve funkci skončil i šéf prezidentovy ochranky Petr Dongres. Rudé trenýrky nad Hradem místo prezidentské standarty povýšila skupina Ztohoven. Na střechnu vylezli převlečení za komíníky, policisté je zadrželi až po činu. Snadno překonané zabezpečení Hradu vyvolalo kritiku.

Hrad chce z bezpečnostních důvodů rámy u vstupu do katedrály

Vstup do pražské katedrály svatého Víta na Pražském hradě by měly v budoucnu pomáhat střežit bezpečnostní rámy. Prezidentská kancelář chce také dokončit kamerový systém, který bude monitorovat okolí Hradu. Ve dvou ulicích směřujících k Hradu by měly být přejezdové detekční brány. Novinářům to ve Sněmovně řekl hradní kancléř Vratislav Mynář. Do rozpočtového výboru přišel představit poslancům návrh rozpočtu prezidentské kanceláře na příští rok. Při té příležitosti také odpověděl na dotaz, který se týkal bezpečnostních opatření. O vyšším zabezpečení Hradu se začalo hovořit po zářijové akci umělecké skupiny Ztohoven, která vyvěsila na střechnu červené trenýrky. Kvůli incidentu skončili ve funkcích velitel Hradní stráže Radim Studený, šéf prezidentovy ochranky Petr Dongres a ředitel bezpečnostního odboru Jan Fulík.

NĚKOLIK DAT

27. 12. 1860 – Karel Kramář

27. prosince 1860 se narodil Karel Kramář, právník a politik, první československý ministerský předseda, účastník prvního odboje, předseda Československé národní demokracie, předseda Národního sjednocení.

JUDr. Karel Kramář vystudoval práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Po dokončení svých právnických studií se připravoval na kariéru vysokoškolského pedagoga. Studoval vývoj rakouského státního práva ve Vídni, národní hospodářství v Berlíně a politické vědy v Paříži. V roce 1889 se podííl mimo jiné spolu s Tomášem Masarykem na založení České strany lidové – realistické. V roce 1891 je Karel Kramář zvolen za mladočechy do vídeňské Říšské rady. V této straně posléze zůstává a je zvolen jejím předsedou. Do vypuknutí první světové války byl Kramář zastáncem federalizovaného Rakouska-Uherska, v jehož rámci by úzce spolupracovaly slovanské národy. Organizoval všeslovanské sjezdy v Praze (1908) a v Sofii (1910) a propagoval myšlenku novoslovanství. Ještě před vypuknutím první světové války však Kramář vypracoval dokument s názvem Slovanští ústava, který již s existencí Rakouska-Uherska nepočítá a české země plánuje jako součást slovanské federace.

V Říšské radě i nadále vystupuje ve věci české samostatnosti. Po vypuknutí první světové války začal organizovat domácí odboj, roku 1915 byl za to zatčen a v procesu, který trval od 6. prosince 1915 do 3. července 1916, byl spolu s Aloisem Rašínem, Vincencem Červinkou a Josefem Zamazalem odsouzen k trestu smrti pro velezradu a vyzvědačství (v tomto procesu jej obhajoval Eduard Koerner). Toho se měl dopustit mimo jiné i organizováním všeslovanských sjezdů, což však nebylo v době „spáchání“ trestné. Trest mu byl později změněn na dvacet let vězení a v červenci roku 1917 byl spolu s dalšími odsouzenými amnestován nastoupivším císařem Karlem I. V Říšské radě i nadále vystupuje ve věci české samostatnosti. V době vyhlášení samostatného Československa se Kramář jako předseda Národního výboru nacházel v Ženevě na setkání představitelů domácího a zahraničního odboje. Kramář zprvu propagoval představu monarchického zřízení samostatného státu, ale později přistoupil na myšlenku republikánské formy vlády. Hned na počátku první republiky, roku 1919, změnila Kramářova strana svůj název na Československou národní demokracii.

Kramář byl 14. listopadu 1918 vyhlášeným Národním shromážděním zvolen prvním ministerským předsedou ČSR. Ve funkci ministerského předsedy zůstal do 8. července 1919, kdy jeho vláda padla po obecních volbách, které skončily pro národní demokracii neúspěchem. V žádné další československé vládě již nepůsobil. 8. ledna 1919, ještě jako ministerský předseda, přežil pokus o atentát mladého komunisty Aloise Štastného na jeho osobu.

Karel Kramář zemřel 26. 5. 1937 v Praze a je pohřben v kryptě pravoslavného kostela na Olšanských hřbitovech.

25. 11. 1895 – Ludvík Svoboda

25. listopadu 1895 se narodil armádní generál Ludvík Svoboda, bývalý prezident Československa († 20. 9. 1979).

Zúčastnil se prvních slavných bojů ruských legií proti rakouské a německé armádě u Zborova i u Bachmače jako zástupce velitele a posléze jako velitel čety. V obou těchto bojích prokázal mimořádnou statečnost a byl vyznamenán dvěma Řády sv. Jiří. V letech 1918-1920 byl velitelem čety, roty a praporu čs. ruských legií, bojoval na Sibiři, Čeljabinsku, Jekatěrinburgu. Za druhé světové války velel Ludvík Svoboda postupně praporu, brigádě a armádnímu sboru, zařazeným do větších útvarů Rudé armády.

Manželka Irena s dětmi, s rodiči i oběma bratry významně pomáhala parašutistům vyslaným v září 1941 a poskytla jim i úkryt. Ona s dcerou Zoe byly jediné, kterým se podařilo uniknout zatčení a díky statečným lidem, kteří jim bez ohledu na nebezpečí poskytli pomoc, úkryt a obživu, unikly gestapu, trýznění a jisté smrti. Jeho syn Mirek byl odsouzen za spolupráci s parašutisty, kteří byli vysláni Čs. vojenskou misí v Sovětském svazu, a 7. března 1942 byl v Mauthausenu zavražděn, zavražděna byla v Ravensbrücku 4. dubna 1945 matka jeho manželky Anežka Stratilová a 7. května 1942 byli v Mauthausenu rovněž popraveni manželčini dva bratři Eduard a Jaroslav a 5. června 1944 i synovec Jaroslav Doležal.

Svoboda byl profesionální voják, ale nenáviděl válku. Byl členem hnutí Obránců míru, zúčastnil se řady jeho mezinárodních konferencí, ve kterých zasedl vedle předních světových představitelů vědeckého i kulturního života. Stal se poválečným ministrem národní obrany (1945-1950).

V roce 1968 se Ludvík Svoboda ztotožnil s reformním programem Dubčekova vedení komunistické strany, s programem demokratizace společnosti. 30. března 1968 byl zvolen Národním shromážděním prezidentem Československé republiky. Ukázalo se, že ho čekala doba nelehká. Kromě projevů důvěry a sympatií ze strany lidu ho v této funkci čekaly velmi složité a dramatické úkoly. V roce 1973 byl Ludvík Svoboda znovu zvolen do funkce prezidenta. Velmi brzy ho však postihla dlouhodobá vleklá choroba, nemohl vykonávat úřad. Po návratu z nemocnice projevil zájem podat demisi, to mu však bylo umožněno až v roce 1975. Zbytek svého života žil se svou manželkou Irenou v Praze-Břevnově, v rodinné vilce, kterou Svobodovi vlastnili ještě před nástupem do prezidentské funkce. Zemřel 20. září 1979. Irena Svobodová ho následovala za deset měsíců 17. července 1980.

31. 12. 1915 – Jan Opletal

31. prosince se narodil Jan Opletal, student Lékařské fakulty Karlovy univerzity. Zemřel 11. 11. 1939 na následky střelby při protinacistické demonstraci během německé okupace.

17. 11. 1990 – George Bush v Praze

Do Prahy přijel poprvé v historii prezident USA – George Bush.

Odhalení památníku svaté Zdislavy sledovaly tisíce poutníků

Přibližně pět tisíc lidí dorazilo do Křižanova na Žďársku na odhalení památníku svaté Zdislavy. Slavnostní mši v kostele sloužil brněnský biskup Vojtěch Cikrle a dostavily se čtyři desítky dalších kněží. Památník svaté Zdislavy stojí na kamenném podstavci uprostřed kašny a tvoří jej téměř dva metry vysoká bronzová plastika. Jejím autorem je sochař Otmar Oliva, který zachytil světici jako dívku před odchodem z domova. Obvod památníku lemuje dvanáct sloupů. Nesou architrávy, tedy překlady, s nápisy. Zídka pod nimi je obložena dřevem a umožňuje posezení. Zdislava byla dcerou majitelů Křižanova, Přibyslava a Sibylly. Proslula péčí o nemocné a chudé, je patronkou rodin. Svatotořčil ji papež Jan Pavel II. při své návštěvě Olomouce 21. května 1995.

Goethe má pomník u Vltavy

Před nedávnem byl v Praze u Goethe-Institutu na nábřeží Vltavy odhalen postmoderní pomník spisovatele Johana Wolfganga von Goetha. Autorem pomníku je kontroverzní výtvarník Jiří David, kterému se podařilo vytvořit postmodernistické dílo, které sám nazval „dočasný (ne) pomník“. Dílo má mimo jiné připomenout i čtvrtstoletí působení Goethe-Institutu v České republice.

Pomník vytvořil autor tak, že na 132 let starém podstavci v podobě klasicistního architektonického fragmentu nainstaloval stavební kolečko, které zaplnil nejrůznějšími haraburdím symbolizujícím moderní civilizaci. Ze změní stavební sutě, zkroucených plechů, skleněných střepů, rozřezaných částí bývalého počítače, injekčních jehel, propadlých platebních karet, ohořelých částí malířského plátna, nedopalků cigaret, navátého listí a odhozených novin se jako poklad vynořuje slavná Goethova kniha o Faustovi.

Při tvorbě pomníku čerpal Jiří David svoji inspiraci v dávných barokních obrazech, které zobrazovaly vanitas neboli pomíjivost a marnost světa. „Jsou to vzpomínky přetvořené v balast, které nenávratně na skládky odváží běžné stavební kolečko, což je pro mě pouliční Charon, převozník mrtvých do podsvětí,“ řekl k tomu sám autor.

Objekt Jiřího Davida doplňuje na podstavci Goethův citát: „Nemusíme navštívit bláznec, abychom našli duševně choré, naše planeta je psychiatrickou léčebnou univerza.“
(mk)

V Brně byla instalována socha Jošta Lucemburského

Jezdecká socha markraběte Jošta Lucemburského, který byl v roce 1410 zvolen římským králem, stojí na Moravském náměstí v centru Brna. Dílo malíře a sochaře Jaroslava Róny je od dlažby po hrot kopí osm metrů vysoké a váží více než čtyři tuny. Socha odlitá z bronzu bude alegorií Odvahy. Na náměstí doplní už tři existující alegorické prvky podle Platóna, kterými jsou Spravedlnost, Mírnost a Prozíravost. Socha bude v prostranství před kostelem svatého Tomáše, ve kterém je Jošt pohřbený. Zhruba čtyřmetrové nohy koně jsou ukotveny přímo do dlažby náměstí a lidé pod nimi mohou volně procházet. Některým lidem se socha líbí, jiní ji kritizují a koně přirovnávají spíš k žira-

fě. Podle umělce Róny je vyzvednutí jezdce do výšky velmi elegantní a v jezdecké plastice nové. „Maximálně jsem zvedl těžště, využil jsem kruhový štít, aby na dálku evokoval slunce, a vytvořil jsem takovou bránu. Takže je taková zvláštní organická brána, něco mezi sochou a architekturou,“ přiblížil Róna. Chybějícím podstavcem chtěl dílo přiblížit lidem. „Zbavil jsem sochu patetičnosti. Je mi sympatické, když socha nemá přídatné části a stojí sama na zemi. Působí to hravě,“ dodal Róna.

Poprvé bude v Česku vystavena velká sbírka fosilií z Antarktidy

Poprvé bude v České republice vystavena rozsáhlá sbírka fosilií z Antarktidy. Pořídili je čeští geologové na svých několikaletých expedicích. Mezi více než dvěma stovkami exponátů bude i dobře zachovaná část kostry druhohorního mořského ještěra – elasmosaura, která je stará zhruba 75 miliónů let. Šlo o masožravého dospělého živočicha, který se živil rybami. Jeho velikost vědci odhadují na pět až šest metrů. Výstava v prostorách Chlupáčova muzea historie Země na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze potrvá dva roky. Raritou jsou také zkamenělá dřeva, která ukazují, jak byla Antarktida porostlá lesy v období pozdní křídly. V Antarktidě bylo tehdy klima srovnatelné se současným mírným pásmem.

Libeňský plynojem na výstavě

Ještě před nedávnem měli Pražané i všichni ostatní zájemci možnost nahlédnout do útrob jedné z dominant Libně, tamního plynojemu. Došlo k tomu prostřednictvím zajímavé výstavy, která se konala v budově úřadu Prahy 8.

Plynojem, první svého druhu v českých zemích, který vznikl pět let po postavení plynojemu tohoto typu v Americe, byl postaven na zeleném kopci nad Palmovkou v roce 1932. Jeho výstavbu si vyžádal rostoucí průmysl v Libni, Karlíně, Holešovicích a Vysočanech, které už nestačila zásobovat plynárna v Michli.

Třicátá a čtyřicátá léta 20. století představovala jeden z vrcholů slávy libeňského plynojemu. Jako jediná stavba na holém návrší plnil nejen funkci, pro niž byl určen, ale představoval i určitý symbol průmyslové Libně. Umístění a magická přitažlivost obrovského kulového tělesa přispěly k veliké popularitě plynojemu a ten se tak stal zdrojem inspirace pro představitele tehdejší avantgardy – je o něm zmínka v jedné kramářské písni Vlasty Buriana a upoutal i spisovatele Bohumila Hrabala.

Na konci druhé světové války byl plynojem těžce poškozen a po skončení války nebyl zájem o jeho opravu. V roce 1947, po návštěvě delegace britských vědců v Praze, vznikla myšlenka na využití objektu k testování modelů letadel nebo jejich křidel. I v dnešní době je zaměření pracoviště s menšími odchylkami prakticky totožné.

(mk)

Výstava v Zubří ukáže i pozapomenuté části místních krojů

Vyšivanou úvodnici, plachtu, která ženy provázela od manželství až do smrti, pánský slavnostní kabát župici a další dnes již pozapomenuté části krojů v Zubří na Vsetínsku

připomene výstava v tamním muzeu. Výstava nazvaná *Ze skříní našich babiček, aneb co moli ještě nenašli* mapuje různé podoby zuberských krojů. Připravili ji členové folklórního souboru Beskyd u příležitosti letošního 70. výročí existence souboru.

Úvodnice byly plachty, které se nosily na úvod, když ženy šly po šestinedělí do kostela, dostávaly ji na sebe ve svatební den. Plachta provázela ženu od svatby až do smrti, většinou si je ženy s sebou odnášely do hrobu. Rozměrné vyšívané plachty je v dnešní době nereálné vyrobit, už tehdy se uvádělo, že na nich pracovalo čtyři až pět vyšívaček celý měsíc. Další vzácností, na kterou členky souboru narazily, byl dlouhý pánský zelený kabát župice s knoflíky připomínající žaludy. Sváteční kabát nosili muži v zimě, hlavně při svatbách.

Chebské muzeum zapůjčí Valdštejnova koně a boty do Německa

Návštěvníci chebského muzea budou několik měsíců ochuzeni o tradiční exponáty související s Albrechtem z Valdštejna. Muzeum je zapůjčí na velkou výstavu o třicetileté válce *Krieg (Válka)*, kterou pořádá v německém Halle Landesmuseum für Vorgeschichte. Do Německa poputují Valdštejnův rapír, límec, pár bot i vycpanina jeho koně. Projekt, na němž spolupracuje dvanáct zemí včetně České republiky, kterou reprezentuje právě Muzeum Cheb, je zaměřen na období třicetileté války, především pak na prezentaci nálezu hrobu vojáků padlých v bitvě u Lützen. Té se zúčastnil i Albrecht z Valdštejna, později zavražděný v Chebu.

Zapomenutý zámek

Několik kilometrů od Národního parku Podyjí se nachází jeden z největších zámeckých areálů v Čechách. Téměř neznámý zámecký komplex, jehož kořeny sahají do přelomu 15. a 16. století, je ukrytý u hranice s Rakouskem asi dvacet kilometrů západně od Vranova nad Dyjí. Zámek Uherčice je označován za učebnici slohů, na návštěvníky tady čeká kolos se čtyřmi rozlehlými nádvořími a těsně za zámkem se rozkládá dnes bohužel zpustlý park s romantickou hradní zříceninou a obeliskem. Podle kastelánky Evy Štěpánové se i přes současné nepříznivé podmínky návštěvníci objevují a pro mnohé z nich je to nevědní zážitek. V Čechách nebylo dlouhá léta zvykem zpřístupňovat veřejnosti nezrestaurované a neopravené objekty. V Uherčicích je naopak možnost vidět interiéry zámku v syrovém stavu, a tak kromě atmosféry zašlé slávy a pocitu, že čas je neúprosný, mohou lidé vidět i zajímavou architekturu, krásné štukování nebo malířskou výzdobu. Mobilní se v interiérech vyskytuje jen náznakově (několik gobelínů nebo několik kusů nábytku), o to víc prostoru má každý návštěvník ve své fantazii.

Zámek Uherčice spolupracuje se Znojemským hudebním festivalem a díky tomu se mohlo přistoupit k alespoň částečné obnově velkého množství oken historického komplexu.

V zámku se každý rok konají koncerty operní zpěvačky Pavlína Senič s různými hosty a po představení pak následuje dražba vín. A právě výtěžek z aukce jde na záchranu Uherčic. Zámek již také vzbudil zájem i v zahraničí a svoji pomoc ve formě příspěvků nabídl britský Klub přátel čes-

kých historických památek. V devadesátých letech začali navštěvovat zámek Uherčice britští zájemci o kulturu a majitelé venkovských šlechtických sídel, kteří postupně realizovali svoji pomoc. Posledním a zcela mimořádným darem bylo 30 tisíc liber na obnovu banketního sálu.

Podle Evy Štěpánové jsou největším problémem vnitřní rozvody sítí v zámku. Voda a elektřina jsou sice přivedeny, ale je potřeba je rozvést po celém objektu dřívě, než se začne s celým restaurováním. Tím je značně omezena i možnost pořádání různých akcí, které by přinesly finanční pomoc.

Širší veřejnost bude mít brzy možnost seznámit se se zámeckým areálem v Uherčicích v nové filmové pohádce *Věneček*, která bude uvedena o Vánocích. Jako dějiště si ho pro svůj pohádkový příběh vybral režisér Jiří Strach. Točilo se v letních měsících a filmaři museli kvůli natáčení vyrobit například kopii zámecké brány nebo nahradit rozpadlé schody a podobně. Z toho, že padla volba režiséra na toto místo, měla kastelánka Eva Štěpánová velkou radost a nezbývá než doufat, že po odvysílání pohádky se v příští sezóně přijdou zájemci podívat, kde byla natočena a na zámeck si tak najde cestu víc lidí.

Na obnovu zámku jdou ročně ze státního příspěvku částky pouze v řádech statisíců. Přitom aby Uherčice znovu získaly podobu, jakou měly ještě ve třicátých letech 20. století, by podle odhadu bylo třeba půl miliardy korun.

(mk)

V Uherském Hradišti byla odhalena socha J. A. Bati

Socha podnikatele Jana Antonína Bati se nachází na břehu řeky Moravy v Uherském Hradišti, kde se nevlastní bratr zakladatele obuvnického impéria Tomáše Bati narodil a strávil tam své dětství. Baťa je zde zobrazen jako asi čtrnáctiletý chlapec, který sedí a dívá se na řeku. Odhalení sochy se zúčastnil také vnuk J. A. Bati John Nash. Socha vznikla na základě fotografie. Vznik sochy inicioval Robert Hájek, zakladatel Nadačního fondu J. A. Bati, který se snaží odkaz podnikatele zviditelnit. Další sochy J. A. Bati jsou ve Zlíně a v maďarském městě Martfű, které bylo za J. A. Bati založeno. Letos uplynulo padesát let od úmrtí J. A. Bati v Brazílii.

Jan Antonín Baťa (1898-1965) se ujal vedení obuvnického impéria poté, co Tomáš Baťa v roce 1932 zahynul při letecké nehodě. Za Jana Antonína továrna i Zlín vzkvétaly. V roce 1941 odjel do Brazílie, kde později také zemřel. Nyní tam žijí jeho potomci.

Odvolací soud zamítl potomkům J. A. Bati odškodné

Odvolací soud definitivně zamítl odškodné potomkům zlínského podnikatele Jana Antonína Bati. Pět dědiců se domáhá více než 56 milionů korun za funkcionalistickou vilu a pozemek v centru Zlína, kterou Baťa nechal pro sebe a pro svou rodinu postavit na konci dvacátých let minulého století. Rozhodnutí Městského soudu v Praze je pravomocné, lze podat pouze dovolání k Nejvyššímu soudu. Národní soud v Československu označil po druhé světové válce Jana Antonína Baťu v jeho nepřítomnosti za zrádce a kolaboranta a majetek jeho firmy znárodnil. Očištění se Baťa dočkal až v roce 2007. Z archivů mimo jiné vyplynulo, že

jeho podniky financovaly československou vládu v Londýně a posílaly příspěvky v řádech desetitisíců liber či dolarů na protinacistické aktivity. Baťa vedl ještě za svého života soudní spory také s ostatními členy rodiny. Jejich předmětem byly zahraniční pobočky obuvnického impéria. Spory však prohrál a majetek připadl Tomáši Janu Baťovi, synovi Tomáše Bati.

Romská pouť na Svatém Kopečku

Zhruba 600 Romů z různých koutů Česka i ze Slovenska se sešlo na Svatém Kopečku u Olomouce na tradiční romské pouti. Akce, kterou pořádá olomoucká charita, má dlouhodobou tradici. Letos věřící Romové vyrazili na oblíbené moravské poutní místo posedmnácté. Poutníci se ke svatokopecké bazilice vydali alej ze Samotišek. Po mši, kterou sloužil romský římskokatolický kněz Vojtěch Vágai, je čekaly koncerty, taneční vystoupení a program pro děti. Pouti se tradičně účastní celé početné rodiny.

Cenu libereckého hejtmana získalo šest osobností včetně Roubíčka

Světznámý výtvarník René Roubíček v Liberci obdržel ocenění Pocta hejtmana, které se uděluje za zásluhy o dobré jméno Libereckého kraje. Triadevadesátiletý Roubíček patří k otcům moderního sklářského umění. Jeho vizionářský styl okouznil tři generace tvůrců a milovníků skla z celého světa. Roubíček významně přispěl k tomu, že se sklo začalo používat jako materiál ve volné sochařské tvorbě.

Ocenění získalo dalších pět osobností, in memoriam mineralog Tomáš Řídkošil, z jehož iniciativy vznikl první český geopark Český ráj, který se brzo stal geoparkem evropského i světového významu, dlouholetá starostka Višňové na Frýdlantsku Marie Matušková, bývalá náčelnice Světového svazu sokolstva Jaroslava Žitná, akademická malířka Eva Kubínová a Švýcar Hans Hiller, který byl před čtvrtstoletím u vzniku spolupráce mezi Libereckým krajem a švýcarským kantonem St. Gallen.

Lichtenštejnové mají ve Vranově u Brna opravenou rodinnou hrobku

Po tříleté rekonstrukci byla ve Vranově u Brna ukončena oprava hrobky rodu Lichtenštejnů, v níž je pohřbeno zhruba padesát členů knížecího rodu. Výsledek si prohlédl lichtenštejnský kníže Hans Adam II. Hrobka bude otevřena pro veřejnost vždy jednou do roka, a to 1. listopadu. Hrobku nechal ve vranovském klášteře, jenž je sídlem řádu paulánů, vystavět kníže Maximilián (1578-1643). Posledním pohřbeným byl v roce 1938 kníže František I. Rod Lichtenštejnů vlastnil před druhou světovou válkou především na Moravě rozsáhlé majetky.

Havlova knihovna připomněla premiéru Žebrácké opery před 40 lety

Knihovna Václava Havla připomněla světovou premiéru Havlovy verze *Žebrácké opery*, kterou před čtyřiceti lety uvedli v Horních Počernicích členové Divadla na tahu Andreje Kroba. Zazněly vzpomínky pamětníků, promítaly se ukázky ze záznamu představení, bylo možno zhlédnout

autentické fotografie Bohdana Holomíčka, krátký Krobův dokument a představena byla publikace nazvaná *Gauneři z Horních Počernic*.

Na pět desítek umělců převzalo v Praze ceny Senior Prix

Cenami Senior Prix za celoživotní mistrovství odměnila v Praze nadace Život umělce pět desítek interpretů starších sedmdesáti let. Mezi vyznamenanými byli i zakládající člen skupiny Olympic Pavel Chrastina, herci Marie Málková, Hana Talpová, Gabriela Vránová a Ladislav Mrkvíčka, kytarista Štěpán Rak, recitátor Alfred Strejček, skladatel Evžen Zámečník a dirigenti Arnošt Moulík a Jan Štych. Ocenění Senior Prix jsou pro nadaci každoročně příležitostí poděkovat umělcům za celoživotní práci v divadle, televizi, rozhlase, na koncertních pódiiích, v nahrávacích studiích i v cirkusových manéžích. V roce 1992 ji zřídilo šest profesních organizací, činnost směřuje i k podpoře mladých umělců.

V Pelhřimově bylo pokřtěno české vydání Guinnessovy knihy rekordů

Již nyní najdou lidé na pultech knihkupectví a v elektronických obchodech nejnovější české vydání *Guinnessovy knihy rekordů*. Nákladem blížícím se 10 000 kusů ji vydalo nakladatelství Slovart. Kniha *Guinness World Records 2016* současně vychází v pětadvaceti jazykových mutacích ve stovce zemí. Poprvé vyšla před šedesáti lety, od roku 1976 vychází i v Česku. Kniha shrnuje nejzajímavější rekordy překonané v loňském roce, které doplňuje řada dlouhodobých dosud nepřekonaných rekordů. Patří mezi ně například i dvaatřicet let trvající rekord běžkyně Jarmily Kratochvílové v běhu na 800 metrů. Příznivci ledního hokeje najdou zmínku o hattricku Jaromíra Jágra, kterého dosáhl letos v lednu jako nejstarší hráč ve věku 42 let.

Stopy po kulkách z roku 1968 zůstanou na fasádě Národního muzea i po opravě

Těžce zdevastovaná fasáda budovy Národního muzea na Václavském náměstí musela být v letech 1970-1972 opravena, ale stopy sovětských střel ve starém ztmavlém hořčickém pískovci jsou patrné dodnes. Srpnová invaze roku 1968 podle generálního ředitele Národního muzea Michala Lukeše nepochybně patří k nejvýznamnějším momentům československých dějin a měla by se připomínat budoucím generacím. „Její symbolickou obětí se stala i historická budova Národního muzea, a proto chceme zachovat poškození na dvou sloupech v průčelí muzejní budovy jako zdaleka viditelný památník připomínající všechny oběti, které během okupace zahynuly,“ uvedl Lukeš. Rekonstrukce Národního muzea za více než 1,35 miliardy korun začala letos, stavbaři ji mají ukončit v říjnu 2018.

Pošta vydala atypickou známku, zobrazuje vlající českou vlajku a známku s portrétem Jana Opletala

Česká pošta vydala poštovní známku, na které je vyobrazena vlajka České republiky. Znáмка má oproti běžným

formátům nepravidelný tvar, připomíná vlající vlajku. Pouze spodní ohraničení známky nabízí klasické vroubkování, ovšem i zde v nepravidelném uspořádání. Autorem výtvarného návrhu je Pavel Hrach. Samolepící známka vyšla v nákladu čtyř miliónů kusů, přičemž dotisk je možný. Známkou s atypickým rozměrem vydala pošta již loni v listopadu. Na historicky první kulaté známce tehdy připomněla fiktivního Járu Cimrmana.

K výročí Opletalova úmrtí před 76 lety vychází milión třináctikorunových známek s jeho portrétem v barvách trikolóry. Příležitostnou poštovní známku mohou lidé zakoupit na vybraných pobočkách pošty nebo na jejím webu. Výtvarný návrh známky zpracovala Renáta Fučíková, rytinu vytvořil Bohumil Šneider.

Jan Opletal zůstává symbolem hrdého vzdoru nacistům. Smrt čtyřadvacetiletého studenta medicíny 11. listopadu 1939 po brutálním zásahu německé okupační moci je považována symbolicky za první československou oběť druhé světové války. O půl století později se v listopadu 1989 stala připomínka Opletalovy památky jedním z impulzů ke svržení komunistického režimu v Československu.

Na mši do centra Brna přijelo více než 25 000 věřících

Více než 25 000 lidí přišlo na brněnské náměstí Svobody na mši, kterou vyvrcholil 1. národní eucharistický kongres v ČR. Věřící pak šli v průvodu na Zelný trh, kde byl hlavní program ukončen společným vyznáním víry, tedy obnovou smlouvy s Bohem, a požehnáním. Mše se zúčastnil například pražský arcibiskup Dominik Duka, olomoucký arcibiskup Jan Graubner nebo vatikánský nuncius Giuseppe Leanza.

Eucharistický kongres je první akcí svého druhu, která se koná v České republice. Tato národní duchovní setkání se obvykle v zemích s početným katolickým obyvatelstvem konají pravidelně jednou za čtyři roky. Čeští a moravští biskupové vybrali pro uspořádání prvního kongresu v zemi jižní Moravu, kde je církevní tradice ve srovnání s ostatními regiony ČR silná. Na národní eucharistický kongres naváže světové setkání, které se bude konat na Filipínách.

Na Vltavě skončila mimořádně úspěšná vodácká sezóna

Na Vltavě skončila vodácká sezóna. V Českém Krumlově její hladinu zamkl na tři západy hastrman s hastrmankou a řeka bude spát až do jara. Královna českých řek byla v abnormálně suchém létě jednou z mála, jež se dala sjíždět. Vodáci za to vděčí lipenské přehradě, odkud je řeka vodou zásobována. Vltava je 430 kilometrů dlouhá. Z Vyššího Brodu protéká zalesněnou krajinou s mnoha historickými památkami. Dnes už prakticky všechny sjížděné úseky lemují hustá síť hospůdek, kiosků a kempů.

Když hastrman řeku 11. dubna odemykal, přijelo do Krumlova rekordních 500 vodáků a teplota vzduchu stoupala ke 20 stupňům. Na řeku se tehdy vydali v tričkách a kraťasech, nyní vládlo sychravé počasí a teplota klesla pod deset stupňů. Na tříhodinovou plavbu se vydalo asi třicet kánoí a raftů. Přes sezónu po řece ale pluly statisíce

lidí, převážně rodin s dětmi. Letos policisté nezaznamenali žádnou nehodu, nikdo se neutopil.

Konference připomenula málo známý osud zachránce českých Židů v Itálii

Málo známý příběh českého novináře a korespondenta České tiskové kanceláře (ČTK) z Vatikánu a Itálie Karla Weiricha představuje kniha, která v češtině vychází v těchto dnech. Weirich během druhé světové války v Itálii zachránil život dvěma stům československým Židům. K vydání knihy se v Praze v říjnu uskutečnila konference a 28. října obdržel Weirich Řád Bílého lva in memoriam. V Itálii začalo být jeho jméno známější až během několika posledních let zásluhou autora knihy Alberta Tronchina, badatele a historika, který objevil a zpracoval jeho pozoruhodný příběh.

Weirich žil v Římě, kde se narodil poté, co tam jeho otec odešel, když jako sochař získal italské stipendium. Mimo jiné psal pro italský deník *Messaggero*, působil v katolických misijních institucích a pracoval jako zpravodaj ČTK z Itálie a Vatikánu. V roce 1941 byl z tohoto místa propuštěn pro své neskrývané protinacistické smýšlení. V té době se prostřednictvím Svatováclavského fondu zapojil do pomoci cizincům, kteří se nacházeli v Itálii a které nechal v roce 1940 Mussolini internovat. Ohniskem jeho aktivit byl koncentrační tábor Ferramonti di Tarsia v Kalábrii, kde bylo zadržováno několik set československých Židů. Šlo o pasažéry ztroskotané lodi Pentcho, jež mířila do Palestiny. Sám Karel Weirich kvůli tomu skončil v koncentračním táboře, ale před smrtí ho zachránilo osvobození tábora Američany a konec války.

Muzeum Pevnost poznání v Olomouci představuje projekt o komunismu

V olomouckém muzeu Pevnost poznání panuje atmosféra let z období komunismu. Univerzitní interaktivní muzeum uchystalo projekt zaměřený na přiblížení každodennosti období v letech 1960-1990 v Československu. Jeho součástí je výstava hraček, ale i filmové projekce a panelové diskuse. Návštěvníci zažijí také pionýrský tábor nebo si budou moci vyzkoušet lekci z branné výchovy. Cílem projektu je metodami zážitkové pedagogiky přiblížit život v ČSSR v osmdesátých letech. Exponáty jsou v Pevnosti poznání vystaveny do konce prosince.

Spojení Přemyslovců s Lucemburky může být významným dnem

Sněmovna navzdory odmítavému stanovisku vlády dala šanci návrhu zákona, podle něhož by se 31. srpen stal oficiálním významným dnem na paměť spojení Přemyslovců s Lucemburky. Den má připomínat sňatek Elišky Přemyslovny s Janem Lucemburským v roce 1310, který přinesl posílení české státnosti na dlouhá desetiletí. Někteří z poslanců ovšem v souladu s vládním doporučením apelovali na to, aby se k jedenácti dosavadním významným dnům dostal spíše den narození syna obou sezdaných panovníků, tedy římského císaře a jednoho z nejvýznamnějších českých králů Karla IV. Příští rok 13. května totiž uplyne od této události 700 let.

Hostinec Na Knížecí

Dnes již málokdo z obyvatel Prahy, kteří se ocitnou v městské části Prahy 5 Na Knížecí, si vzpomene na zaniklý hostinec, od kterého je tento pomístní název odvozen a který má slavnou historii.

Vznik hostince Na Knížecí je datován do druhé poloviny 17. století. Existence zájezdního hostince je doložena také skicou z první poloviny 19. století, kdy areál i s okolními pozemky vlastnil Jan Adolf, kníže ze Schwarzenbergu.

Poloha hostince nacházejícího se u hlavní cesty vedoucí k Újezdské bráně, zajišťovala vždy dostatek pocestných, kteří tady nacházeli odpočinek před návštěvou pražských měst. Významné místo v historii si však hostinec získal až ve spojení s revolučními událostmi roku 1848. Tehdy se proti vládnímu režimu postavili představitelé národně-liberálního proudu a o své zájmy se brzy začali hlásit i nejhudší obyvatelé Smíchova. 15. června byl v zahradní části hostince sestaven výbor, který se měl pokusit zabránit nejhoršímu.

V porevolučních dobách míval v domě Na Knížecí sídlo smíchovský okresní soud a později zde vznikl divadelní sál, pravidelně využívaný ochotnickou jednotou Kollár a místním Sokolem. Ve směru do hlavní ulice byly situovány obchodní prostory, zachycené na fotografiích z počátku 20. století. V té době provozoval v divadelním sále František Ponec svůj Royal Bioskop, vůbec první smíchovský biograf.

V té době se už z hostince stal hotel, zahrada před rokem 1912 zanikla a stejný osud krátce nato potkal i celý historický areál. Někdejší stavbu tak v dnešní době připomíná již jen knížecí erb snesený z tympanonu nad hlavním vjezdem a vsazený do nároží nové budovy.

(mk)

Návštěva lázní

Pražané to kdysi neměli na výlet do lázeňského prostředí daleko – jedny lázně totiž měli hned kousek směrem na jih od Újezdské brány v Malé Chuchli. Lázně jsou umístěny kousek od břehů Vltavy na začátku údolí, kde pramení Mariánsko-lázeňský potok. Z jedné strany je pak Malá Chuchle obklopena Chuchelským hájem a na druhé straně skalami, které ve svojí vědecké práci proslavil geolog Joachim Barrande.

První oficiální zmínka o zdejších lázních se datuje do roku 1736, ale jejich vznik je s největší pravděpodobností ještě staršího data. V roce 1739 proslavil lázně spis J. A. J. Scrinchiho, pozdějšího rektora Univerzity Karlovy, který doporučoval chuchelskou vodu k léčení ženských nemocí, žaludečních potíží, bolestí hlavy a dokonce i křečových žil. Později byla ale léčivá schopnost pramene zpochybňována a to vedlo nakonec i k úpadku lázní. Zajímavostí ale je to, že z daleka viditelný kostel sv. Jana Nepomuckého, který stojí na kopci opodál, měl být údajně postaven polským šlechticem jako dík za uzdravení manželky právě v těchto lázních.

Samotný areál lázní se skládal z několika budov, které jsou v dnešní době památkově chráněny. Tvoří ho tři ob-

jekty – barokní Staré lázně se soškou P. Marie, Nové Lázně a klasicistní Myslivna. Ty jsou doplněny kostelem Narození P. Marie a budovami, kde býval lázeňský hostinec a kdysi proslulá zahradní restaurace. Skupina lázeňských domů je doplněna kapličkou Panny Marie v lese nad celým komplexem. V minulé době bývaly tyto objekty oblíbeným výletním místem Pražanů a často se zde scházela tehdejší umělecká společnost.

Od padesátých let minulého století působilo v areálu bývalých lázní několik škol a v současné době zde sídlí Institut vzdělávání a poradenství.

(mk)

Renesanční velmož Vilém z Rožmberka

Vilém z Rožmberka se narodil 10. března 1535 Anně Rožmberské z Rogendorfu a Joštovi III. z Rožmberka na hornorakouském zámku Schützendorf. Po otcově smrti roku 1539 převzal správu rožmberského panství a poručnictví nad nezletilými potomky Petr Vok z Rožmberka. Vzdělání získal Vilém v soukromé škole Arnošta Krajčíře z Krajku v Mladé Boleslavi a ve škole při biskupství v Pasově, kde pobýval v letech 1544-1550 a poprvé se zde setkal s renesančním uměním. První politické zkušenosti získal na vídeňském dvoře císaře Ferdinanda I. Habsburského. V roce 1551 se Vilém, ve svých šestnácti letech, ujal správy rožmberského dominia. V témž roce podnikl kavalírskou cestu do Itálie, kde měl v Janově spolu s dalšími významnými šlechtici uvítat syna Ferdinanda I. Maxmiliána a jeho manželku.

Po návratu z Itálie roku 1552 vstoupil do oficiální české politiky. V této době Vilém rozšířil rodový rožmberský znak s červenou pětilistou růží o stříbrné a červené pruhy se zlatým břevnem, které symbolizovaly údajné spříznění s italským rodem Orsini. V roce 1566 byl pověřen vedením českého vojska, jež mělo zasáhnout do protitureckých bojů v Uhrách. Roku 1570 dosáhl vrcholu své politické kariéry, kterého mohl šlechtic v Čechách dosáhnout. Vrcholu diplomatické kariéry dosáhl v letech 1572-1573, kdy byl Habsburky pověřen vést jednání o polský trůn, kde získal náklonnost polské šlechty a byl navržen na kandidáta na

Vilém z Rožmberka, výřez z obrazu Charlese Luise Philippota

polský trůn. V osmdesátých letech 16. století nechal Vilém postavit jezuitskou kolej. V roce 1585 převzal v katedrále sv. Víta v Praze nejvyšší říšské vyznamenání pro katolické šlechtice – řád Zlatého rouna, který mu byl udělen španělským králem Filipem II.

Byl čtyřikrát ženatý: s Kateřinou Brunšvicou, která zemřela při předčasném porodu, v druhém manželství se Žofií Braniborskou, která rovněž velmi záhy zemřela, potřetí se oženil s Annou Marií Rožmberskou z Badenu, její ostatky jsou uloženy v kostele sv. Víta ve městě Český Krumlov, poslední sňatek uzavřel s Polyxenou Rožmberskou z Pernštejna. Také toto manželství zůstalo bezdětné a Vilém se ze svých čtyř manželství nedočkal žádného potomka, takže po jeho smrti 31. srpna 1592 přešla vláda nad rožmberským panstvím na Petra Voka z Rožmberka. Vilémovy ostatky jsou uloženy v českokrumlovském kostele sv. Víta.

Vilém z Rožmberka dbal i o hospodářský rozvoj svého panství; opíral se o regenta Jakuba Krčína z Jelčan (1535-

1604), který navázal na činnost věhlasného rožmberského rybníkáře Štěpánka Netolického (asi 1460-1538). Kromě rybníků na Třeboňsku budoval Krčín zemědělské dvory a ovčiny, vrchnostenské pivovary, panské mlýny, stříbrné doly či sklářské hutě. Na sklonku Vilémova života žilo na rožmberském dominiu asi 12 170 lidí. Vilém se snažil přebudovat českokrumlovský hrad na renesanční zámekovou rezidenci hodnou jeho postavení a mocenského vlivu. Vytvořil novou dominantu zámku i města – renesanční zámekovou věž. Na přestavbách se podíleli italští architekti Antonín Ericer Vlach a Baldassare Maggi z Arogna či malíř Gabriel de Bloude, který svými freskami vyzdobil III. nádvoří zámku a soukromé komnaty Viléma z Rožmberka. Nedaleko Netolic vybudoval po vzoru italské vily své letní sídlo Kratochvíle. Na jeho dvoře působila celá řada hudebníků, skladatelů, malířů i méně seriózních alchymistů, jako českokrumlovský Antonín Michael z Ebbersbachu nebo Edward Kelley či John Dee, kteří působili v Třeboni.

LISTOPAD, PROSINEC

Listopad

Listopad je jedenáctý měsíc gregoriánského kalendáře v roce. Název je odvozen od padání listů, které je v tuto roční dobu ve střeoevropských přírodních podmínkách typické. V římském kalendáři byl listopad devátým měsícem (proto se jmenuje v jiných jazycích *november*, podle novem = devět).

(mk)

Pranostiky

Listopadové hřmění – pšenici v zlato mění.

Když krtek v listopadu ryje – budou o Vánocích léta komáři.

Kvetou-li v listopadu stromy – sahá zima až k létu.

Padá-li listů v listopadu – jistě brzy přijde led, ale dlouho nepobude.

Když dlouho listů nepadá – tuhá zima se přikrádá.

Když napadá sníh na zelené listy, bude tuhá zima.

Když se v listopadu hvězdy třpytí, mrazy se brzo uchyť.

Studený listopad – zelený leden.

Listopadové sněžení neškodí vůbec osení.

Jestliže sníh listopadový dlouho zůstane – více než hnů polím prospěje.

V listopadu příliš mnoho sněhu a vody – to známka příští neúrody.

Jaký bývá v listopadu čas – taký obyčejně v březnu zas.

Začátkem-li listopadu sněží – mívá sníh pak výšku věží.

(mk)

Prosinec

Prosinec je podle gregoriánského kalendáře dvanáctý a poslední měsíc v roce. Název pochází od slova „prosiněti“ (problesknout), což značí, že se jedná o měsíc, kdy slunce už jen občas prosvítne (probleskne) mezi mraky. Název měsíce může být též odvozen od slova siný (modravý, še-

divý), či od slova prase, jelikož tento měsíc je obvyklým časem zabijaček. Třetí možnost je odvození od slova „prosít“, na Vánoce děti prosily o koledu. V římském kalendáři byl prosinec desátým měsícem (proto se jmenuje v jiných jazycích *december*, podle *decem* = deset).

(mk)

Pranostiky

Studený prosinec – brzké jaro.

Prosinec, když je mu zima, halí se v bílý kožich.

Vane-li v prosinci vítr východní, špatnou naději mají nemocní.

Když prosinec bystří, po vánocích jiskří.

Je-li prosinec deštivý, mírný a proměnlivý, není se kruté zimy třeba báti.

Prosinec naleje a leden zavěje.

Prýští-li ještě v prosinci bříza, nemívá zima mnoho síly.

Mrazy, které v prosinci brzy ochabnou, znamenají zimu mírnou.

Jaký prosinec, takové jaro.

Hřmění v prosinci zvěstuje silné větry.

Když v prosinci hrom ještě hučí, rok příští stále vítr fučí.

Jaké zimy v prosinci, taková tepla v červnu.

Mléčná dráha v prosinci jasná, bude v příštím roce úroda krásná.

Po studeném prosinci bývá úrodný rok.

Není-li prosinec studený, bude příští rok hubený.

Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to běží.

Mrazivý prosinec, mnoho sněhu, žiznivý roček bude v běhu.

V prosinci-li zima, sníh-li hojně lítá, hojnost všady bývá žita.

Prosinec se sněhem na pěšině, žitko je na každé výšině.

Mnoho sněhu v prosinci – mnoho ovoce a trávy.

Pošmourný prosinec, dobré je znamení pro sady, lučiny i všechno osení.

Jsou-li v zimě po cestách ledy, podaří se výborně zelí.

(mk)

Vláda pro letošní rok schválila rozpočet se schodkem 100 miliard korun

Schodek státního rozpočtu za letošní rok by mohl klesnout k 70 miliardám korun. Ministr financí Andrej Babiš (ANO) to řekl na debatě o hospodářské politice, kterou pořádala Asociace malých a středních podniků a živnostníků. Babiš uvedl, že jde o jeho osobní odhad, nikoliv o odhad ministerstva financí.

Na konci října byl rozpočet ve schodku přes 29 miliard korun. Přesto je to podle ministerstva financí nejlepší výsledek hospodaření v tomto období od roku 2008. Na příjmech se podílely hlavně dotace z fondů Evropské unie.

Podle Evropské komise letos zrychlí česká ekonomika růstové tempo na 4,3 procenta z loňských dvou procent, příští rok ale její expanze prudce zpomalí na 2,2 procenta. Hlavní příčinou rozkolísaného vývoje bude podle komise průběh čerpání z evropských fondů.

Česká republika byla 21. října v New Yorku zvolena členem Hospodářské a sociální rady OSN (ECOSOC) na období 2016-2018

Se ziskem 179 hlasů se stala členem ECOSOCu za Východoevropskou skupinu, společně s Moldavskem. ECOSOC bude v nadcházejícím období hlavním orgánem pro naplňování tzv. Agendy 2030, která má v sedmnácti hlavních oblastech zajistit udržitelný rozvoj členských států OSN.

ČSÚ: V Česku je zaměstnáno nejvíce lidí od roku 1993

V ČR bylo ve třetím čtvrtletí letošního roku zaměstnáno 70,5 procenta lidí ve věku od 15 do 64 let. Je to nejvíce od roku 1993, uvedl Český statistický úřad. Celková zaměstnanost se ve třetím čtvrtletí meziročně zvýšila na více než 5 miliónu lidí. Roste také počet podnikatelů se zaměstnanci, naopak ubývá podnikatelů bez zaměstnanců.

Z evropských regionů je nejméně lidí bez práce déle než jeden rok v Praze. S mírou dlouhodobé nezaměstnanosti 0,8 procenta se hlavní město Česka loni dělilo o první místo s Horním Bavorskem a Západním Rakouskem. Vyplývá to z informací Českého statistického úřadu.

Ve dvacítce regionů s nejnižší mírou Českou republiku zastupuje pouze Praha. Z dalších regionů jsou nejbližší Střední Čechy na 64. místě.

ČR je v EU třetí nejhorší v rozdílu výdělků žen a mužů

Česko je třetí nejhorší zemí Evropské unie v rozdílech v odměňování mužů a žen. Ženy v ČR vydělávají v průměru o 22 procent méně než muži. Evropský průměrný rozdíl činí 16 procent. Po svém jednání s českou vládou to řekla eurokomisařka pro spravedlnost, ochranu spotřebitele a rovnost pohlaví Věra Jourová. Podle ní propast ve výdělcích dopadá později na penze a seniorkám hrozí ve stáří chudoba. Jedním z důvodů, proč mají ženy nižší příjem, jsou podle eurokomisařky „segregovaná povolání“. Ženy totiž často pracují v profesích a oborech s nižšími mzda-

mi, jako je zdravotnictví a školství. Bývají také většinou na nižších postech. Ale i za stejnou práci dostávají často méně než jejich mužští kolegové.

Centrální banka pokračuje v režimu intervencí, sazby nechala beze změny

Bankovní rada České národní banky bude pokračovat v režimu devizových intervencí s cílem udržet kurz koruny poblíž hodnoty 27 Kč/EUR. Zároveň rada ponechala úrokové sazby na historických minimech. Informoval o tom mluvčí centrální banky Marek Zeman. Základní úroková sazba činí 0,05 procenta. Devizové intervence spustila ČNB před dvěma lety v listopadu 2013. Analytici předpokládají, že česká měna do roku citelně zpevní a vůči euru se dostane až na 26,65 Kč/EUR, i když se ji Česká národní banka snaží držet na slabší úrovni.

Bytová výstavba roste šestý rok, začalo se stavět 12 930 bytů

Bytová výstavba v Česku roste šestým rokem v řadě. Podle Českého statistického úřadu zahájily firmy v prvním pololetí stavbu 12 930 bytů, což je meziročně o 798 více. Přestože se realitní trh po nedávné krizi vrací v absolutních číslech k rekordním hodnotám, ekonomická krize ho výrazně změnila. Nejvýrazněji je to patrné u výstavby bytových domů. Zatímco před rokem 2008 je firmy stavěly po celém území Česka, nyní jasně dominuje Praha. Ještě v roce 2010 se na nové výstavbě v bytových domech podílela čtvrtinou a loni polovinou. V letošním prvním pololetí připadalo na hlavní město 74 procent zahájených staveb bytů.

Bělobrádek v New Yorku otevřel technologické centrum

V rámci pětidenní návštěvy USA otevřel místopředseda vlády pro vědu výzkum a inovace Pavel Bělobrádek v New Yorku technologické centrum českého výrobce optiky. Zúčastnil se také zahájení summitu Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji po roce 2015. Technologické centrum MeoHub přerovské společnosti Meopta vzniklo za účelem podpory expanze českých firem na americký trh.

ČR zůstává 42. nejsvobodnější ze 157 ekonomik světa

Česká republika je stejně jako loni 42. ekonomicky nejsvobodnější zemí ze 157 sledovaných států světa. Vyplývá to z žebříčku Economic Freedom of the World Index (Index ekonomické svobody) kanadského institutu Fraser. Nejsvobodnější zemí světa je podle žebříčku tradičně Hongkong, naopak nejméně svobodná je Venezuela.

Společnost Vítkovice Steel ukončila provoz v ostravské ocelárně

Společnost Vítkovice Steel ukončila provoz ve své ostravské ocelárně. Do konce roku z firmy postupně odejde 271 lidí. Válcovny a ostatní provozy společnosti budou v Ostravě fungovat dál. Ocelárna vyráběla zhruba sto let.

Společnost Vítkovice Steel patřila od roku 2005 ruské ocelářské a těžbařské skupině Evraz Group. Loni v dubnu v ní stoprocentní podíl získala skupina soukromých investorů, skrytých za společnostmi se sídlem na Kypru. Noví akcionáři se rozhodli, že nebudou investovat vysoké částky do ekologických opatření, které ocelárna potřebovala k tomu, aby nepřišla o integrované povolení a mohla dále vyrábět.

Nejbohatšími podnikateli zůstávají Kellner, Babiš a Tykač

Pořadí nejbohatších Čechů podle týdeníku *Euro* se na prvních třech místech nezměnilo. Na čele zůstává Petr Kellner, navzdory snížení majetku o zhruba šest procent na 123-150 miliard korun. Na druhém místě je majitel skupiny Agrofert a ministr financí Andrej Babiš s 95-110 miliardami korun, třetí je Pavel Tykač s majetkem 30,6-35,8 miliardy korun. Informuje o tom týdeník *Euro*, který kompletní žebříček stovky nejbohatších Čechů a Slováků zveřejnil 29. září. Majetek stovky nejbohatších Čechů a Slováků dosáhl 918 miliard korun, což proti předchozímu roku představuje navýšení o téměř 66 miliard korun, tedy o zhruba osm procent. V žebříčku se proti minulému roku objevilo jedenáct nových miliardářů.

Nejbohatšími podnikateli jsou Petr Kellner, Pavel Tykač a Andrej Babiš

Většinu prodejen Baumax převezme v ČR polský Merkur Market

Většinu českých prodejen Baumax převezme polský řetězec Merkur Market. Případem už se zabývá Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Baumax odchází z Česka, kde byl v posledních letech ve ztrátě. Polská skupina by měla převzít 18 z 24 prodejen Baumaxu v ČR. Rakouská centrála Baumaxu v polovině září uvedla, že její české obchody převezmou dva investoři. Tím druhým by mohl být konkurenční německý řetězec hobbymarketů OBI. Značka Baumax z Česka zmizí na konci listopadu.

Kofola přesouvá svoji základnu z Polska do ČR

Výrobce nápojů – společnost Kofola – přesouvá svoji základnu z Polska do České republiky. Kromě nového sídla podnik zvažuje i vstup na pražskou burzu. Management odešel v roce 2008 z České republiky do Polska, a to kvůli obchodování na varšavské burze. Zpět se firma vrací hlavně kvůli úsporám a taky kvůli zviditelnění na tuzemském trhu. O akcie Kofoly je podle ekonomů zájem.

Kofola má osm výrobních závodů, působí v Polsku, České republice, na Slovensku, ve Slovinsku a v Rusku. Zaměstnává 2 300 lidí, z toho zhruba 700 v Česku. V letošním prvním pololetí vzrostl Kofole hrubý zisk o 25,2 procenta na 1,291 miliardy korun. Generální ředitel společnosti Jannis Samaras, který se v roce 2011 stal podnikatelem roku ČR, se narodil v Československu řeckým rodičům. Jeho otec přišel do země jako dítě s vlnou řeckých migrantů po druhé světové válce.

Koh-i-noor Hardtmuth přesunuje výrobu z Číny zpět do ČR

Společnost Koh-i-noor Hardtmuth, lídr v oblasti výroby a prodeje školních, kancelářských a výtvarných potřeb, po jedenácti letech opouští výrobní závod v čínském Nankingu. Důvodem jsou stoupající mzdové požadavky, zpřísnující se evropská legislativa i složité logistické plánování výroby. Firma v Číně vyráběla především levnější produkty, určené zejména pro asijský trh a pro hypermarketové řetězce. Na čínském trhu má značka Koh-i-noor Hardtmuth tradičně silné postavení, nejžádanější jsou tam umělecké a luxusní produkty vyráběné v České republice. Koh-i-noor, jehož historie se píše od roku 1790, každý rok vyrobí více než 250 milionů psacích potřeb.

O německé doly a elektrárny má zájem i Czech Coal Pavla Tykače

Společnost Vršanská uhelná ze skupiny Czech Coal Pavla Tykače má zájem o německé hnědouhelné doly a elektrárny, které prodává švédská společnost Vattenfall. Zájem o prodávaná aktiva již dříve oznámila polostátní společnost ČEZ a také společný podnik Energetického a průmyslového holdingu (EPH) a investiční skupiny PPF. Podle dřívějších informací chce Vattenfall nalézt kupce do konce tohoto roku a prodej dokončit příští rok.

Německo chce do budoucna svou energetiku založit na obnovitelných zdrojích, které by měly v roce 2035 pokrývat 55 až 60 procent tamní celkové spotřeby elektřiny. Už dříve země rozhodla, že se do roku 2022 zcela vzdá jaderné energetiky. Postupně by se měla omezovat také výroba elektřiny z uhlí.

Mýto se bude přes brány vybírat do konce roku 2019

Vláda schválila koncepci k tendru na výběr mýtného po roce 2016. Prostřednictvím mýtných bran se bude vybírat do konce roku 2019, jak původně navrhovali sociální demokraté. Ministerstvo dopravy původně požadovalo delší pětileté období. Ministerstvo dopravy má do ledna 2016 najít technicko-organizačního poradce, který mu pomůže s přechodem systému od současného dodavatele, společnosti Kapsch, na nového provozovatele vzešlého z výběrového řízení. Samotný tendr na tříletý provoz systému má následovat. Smlouvu s vítězem by mělo ministerstvo podepsat v říjnu 2016. Elektronické mýtné se v Česku vybírá od roku 2007 na více než 1 400 kilometrech dálnic a rychlostních silnic. Za loňský rok se na mýtném vybralo 8,7 miliardy korun. Kapsch a jeho subdodavatelé mají z vybraných peněz zhruba pětinu.

Sobotka: ČR do roku 2020 sníží počet lidí na hranici chudoby o 100 tisíc

Česko chce do roku 2020 snížit počet lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením o 100 000. Na konferenci o sociálním rozměru evropské integrace v Praze to řekl premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD). EU si předsevzala, že do roku 2020 sníží počet lidí na hranici chudoby o 20 milionů. Podle Sobotky se však zdá, že se osmadvacátka svému cíli nyní vzdaluje. Za krize se průměrná nezaměstnanost v unii zvedla ze sedmi na 11 procent a bez místa je kolem 23 milionů obyvatel. Za poslední tři roky přibýlo dalších pět milionů lidí ohrožených

chudobou, podotkl premiér. Česko patří v EU k zemím s nejnižší mírou chudoby a nezaměstnanosti. V červenci bylo bez práce 5,2 procenta lidí. Loni chudoba a vyloučení hrozily 14,8 procenta Čechů a Češek, tedy zhruba 1,5 miliónu.

Limity na lomu Bílina se prolomí, u ČSA dál platí, rozhodla vláda

Limity na těžbu hnědého uhlí v lomu Bílina v Ústeckém kraji budou prolomeny, rozhodla vláda. U lomu ČSA zůstávají limity v platnosti. Důl Bílina provozují Severočeské doly z polostátní společnosti ČEZ.

VĚDA

Poznaňský archiv českých bratří zařazen na seznam památek UNESCO

Na seznam světového kulturního dědictví Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) přibyl unikátní archiv českých bratří, který se v podobě knihovny a dokumentů dochoval v Polsku. Informují o tom polská média. Čeští bratři, pronásledovaní především katolickou církví, přicházeli do Polska od začátku 16. století. Mezi vzácnými archiváliemi je podle polských médií například korespondence bratří s evropskými vládci.

Studentka za výzkum bílkoviny získala prestižní mezinárodní cenu The Undergraduate Awards

Prestižní ocenění přezdívané Nobelova cena pro mladé získala studentka Masarykovy univerzity v Brně Hana Sedláčková. Porotu zaujal její výzkum bílkoviny RECQ4, jejíž mutace způsobuje dědičné onemocnění Rothmund-Thomsonův syndrom. Sedláčková se syndromem zabývá už od gymnaziálních let, kdy uspěla v soutěži České hlavičky. „Překvapilo mě, že v užším výběru prací se ta moje ocitla vedle výzkumů studentů z univerzit jako je Harvard, Yale nebo Karolinska Institutet,“ uvedla Sedláčková. V konkurenci 27 vybraných prací v kategorii věd o živé přírodě nakonec porota vyhodnotila jako nejlepší tu, kterou napsala právě Sedláčková.

Chemik z UK dostal na výzkum evropský grant za 40 miliónů Kč

Vědec Michael Bojdy, který pracuje na katedře organické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, získal prestižní evropský pětiletý grant za téměř 1,4 miliónu eur (37,9 miliónu korun). Udělila ho Evropská výzkumná rada. Podpořit má výzkum funkčních nanomateriálů, které budou moci sloužit jako základ pro elektroniku budoucnosti. Hlavním úkolem těchto grantů je podpora excelentního výzkumu. Mladý vědec původem z Polska vede univerzitní tým na katedře druhým rokem. Cílem takzvaných startovacích grantů (Starting Grants) je umožnit nejvýraznějším vědeckým talentům mladé generace se nejpozději

ji do sedmi let od ukončení doktorátu osamostatnit a vést vlastní výzkum.

V Praze začal 15. ročník největšího vědeckého festivalu v ČR

V Praze proběhl 15. ročník Týdne vědy a techniky Akademie věd ČR. Nejrozsáhlejší vědecký festival v ČR v Praze, Brně, Ostravě a dalších místech skončil 15. listopadu. Jeho součástí bylo více než 250 přednášek, 60 výstav, 75 dnů otevřených dveří, vědecké kavárny, workshopy, semináře a projekce dokumentárních filmů po celé republice. Návštěvníci viděli například světelný exponát *Proteus*, který byl vytvořen přímo pro festival. Orientaci v prostoru si mohli vyzkoušet v Memory Parku, čekal na ně i nadživotní model lidského srdce nebo výprava do světa rostlin.

Národní technické muzeum opraví letenský kolotoč

Rekonstrukce neorenesančního altánu, památkově chráněného kolotoče, příslušenství i interiéru začne příští rok. Nejpozději na jaře 2017 se děti znovu svezou na koních s pravou koňskou srstí, slibuje Národní technické muzeum i vedení Prahy 7. Historie letenského podlahového kolotoče sahá do roku 1892, o dva roky později byl přenesen do Prahy. Naposledy se v novorenesančním pavilónu mohli Pražané svést v roce 2006, kdy jej od soukromého vlastníka převzalo muzeum a kvůli kritickému stavu kolotoč uzavřelo. V příštím roce začnou práce na dřevěné budově, na které přispělo ministerstvo kultury čtyřmi milióny korun. Následovat bude rekonstrukce koní, autíček a dalšího příslušenství. „Oprava devatenácti koní různých velikostí proběhne na základě původních postupů, takže koně budou opět potažené pravou koňskou kůží bez spojů, plněné slámou, se skleněnýma očima,“ uvedl mluvčí muzea Adam Dušek.

Cenu za popularizaci vědy dala Akademie věd biochemičce Illnerové

Za výzkum hvězd v galaxiích, velký atlas českých dějin i nanočástice pro nosiče léků ocenila Akademie věd ČR

tří špičkové autorské týmy, které působí v jejich ústavech. Cenu za dlouhodobou popularizaci vědy dostala uznávaná biochemička Helena Illnerová. Akademické ceny za vynikající výsledky velkého vědeckého významu předal vědcům předseda AV ČR Jiří Drahoš. Vědci si mezi sebou jako odměnu rozdělí půlmiliónovou odměnu. Oceněn byl autorský tým Astronomického ústavu vedený astronomem a astrofyzikem Janem Paloušem. Zabývá se vznikem hvězd a podmínkami, kde mohou vznikat. Další tým pochází z Ústavu makromolekulární chemie a vede jej Petr Štěpánek. Vědci studují chování přírodních molekul. Díky jejich výzkumu mohou být nanočástice pro terapeutické účely testovány s protinádorovými léčivy. Dílem třetího týmu je *Akademický atlas českých dějin*, který nově s mapami a sondami zachycuje české a československé dějiny. Vytvořil ho tým z Historického ústavu pod vedením historičky Evy Semotanové.

Centrum v Dolních Břežanech nabídne vědcům nejvýkonnější laser na světě

Laserové centrum v Dolních Břežanech u Prahy pomůže vědcům ve výzkumu kosmu i v boji s rakovinou. Slavnostně se již otevřelo, v plném provozu bude v roce 2018. Badatelé budou mít pro své výzkumy k dispozici nejvýkonnější laser na světě, takže budou moci zkoumat extrémní fyzikální jevy, například simulaci dějů uvnitř hvězd. Významně tak mohou přispět k vývoji kvalitních a levných protonových zdrojů k léčbě zhoubných nádorů, zkoumat vnitřní stavbu živých buněk nebo například simulovat a bádát o prostředí uvnitř obřích planet.

Vědci z Brna vyvinuli nová léčiva, mohou pomoci s léčbou rakoviny

Brněnští vědci vyvinuli nové látky, které by v budoucnu mohly pomoci při léčbě některých druhů rakoviny. Série sloučenin nyní získala český patent, který zveřejnil Úřad průmyslového vlastnictví. Podle vedoucího výzkumného týmu Kamila Parucha nové látky účinně potlačují proteiny s názvem PIM kinázy, jejichž nadměrná produkce je charakteristická pro buňky rakoviny prostaty a některé leukémie. Rakovina prostaty je v České republice nejčastějším zhoubným nádorem u mužů a po karcinomu plic druhou nejčastější příčinou úmrtí z onkologických příčin.

Vědci vyvinuli modely lidských buněk, které odhalí škodliviny

Snadnější detekci škodlivých látek mají umožnit modely lidských buněk, které vyvinuli toxikologové z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Modely lidských buněk dokážou odhalit nebezpečné látky v životním prostředí či potravinách a lze je využít i při testování vedlejších účinků nových léčiv. Univerzita už podepsala licenční smlouvu s kanadskou biotechnologickou společností Applied Biological Materials o komerčním využití těchto buněčných linií. Originalita vyvinutých linií podle vedoucího katedry a výzkumného týmu Zdeňka Dvořáka spočívá v tom, že jde výhradně o lidský model vyvinutý v umělých podmínkách laboratoře. Informace o buněčných liniích už publikovaly vědecké časopisy ve světě.

Otráveného zachránila v IKEM unikátní transplantace jater

V pražském Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM) díky unikátní transplantaci jater zachránili pacienta po otravě paracetamolem. Bez pomoci by do několika hodin zemřel. K jeho záchraně využili odborníci v oboru transplantací chirurgie kombinaci několika náročných metod a postupů, která dosud nebyla nikde na světě provedena, uvedla v pozvánce tisková mluvčí IKEM Veronika Velcová. Paracetamol je účinnou látkou běžně používaných léků proti bolesti. Otrava způsobená předávkováním touto látkou je jednou z nejčastějších příčin akutního jaterního selhání. Bez rychlé transplantace pacient do několika dnů umírá.

Nový lék sníží cukr v krvi a omezí infarkty a mrtvice u diabetiků

Diabetiky víc než cukrovka ohrožují její komplikace, jako je infarkt nebo mrtvice. Cukrovka zkracuje život o pět až deset let. Pro ty nejrizikovější pacienty mají lékaři nyní lék, který sníží hladinu cukru a ochrání cévy poničené cukrovkou. Omezí tak infarkty a mrtvice u diabetiků, řekla novinařům předsedkyně České diabetologické společnosti Terzie Pelikánová.

Výsledky studie publikoval v září odborný časopis *New England Journal of Medicine*. Zúčastnilo se jí 590 pracovišť ve 42 zemích včetně Česka. Sledováno bylo 7 020 diabetiků po mrtvici, infarktu či uzávěru tepen na dolní končetině, tedy vysoce rizikových pacientů. Specifikem léku oproti dosavadním přípravkům je to, že omezuje zpětné vstřebávání glukózy v ledvinách. Pacientům klesnou hladiny cukru v krvi, ztrácejí nadbytečné kilogramy, klesne jim i vysoká hladina cholesterolu. V Česku je lék běžně dostupný, indikovaným pacientům ho zdravotní pojišťovny uhradí.

Vědci připravili nové materiály pro pěstování lidských buněk

Tuzemští vědci připravili nové materiály s upraveným povrchem, které jsou vhodné jako podklady pro pěstování lidských buněk. Výsledky výzkumu by se mohly v budoucnu uplatnit při výrobě dočasných krytů kůže, částí cévních protéz či kostních tkání. Řešitel projektu Václav Švorčík byl za výzkum oceněn Cenou předsedy Grantové agentury ČR. Na mezioborovém výzkumu spolupracovali chemici z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze s odborníky z Fyziologického ústavu Akademie věd a Přírodovědecké fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.

Zakladatel české dětské onkologie profesor Koutecký slavil 85 let

Profesor MUDr. Josef Koutecký, DrSc., je výjimečný člověk a charismatická osobnost, zakladatelem dětské onkologie, do té doby v tehdejší Československu neexistujícího lékařského oboru. Od roku 1978 vedl ve Fakultní nemocnici v Motole první samostatné oddělení dětské onkologie v zemi, z něhož se o pět let později stala Klinika dětské onkologie. Ze tří procent dětí, které dříve přežívaly rakovinu, dnes přežívá 80 procent. A lví podíl na tom má prá-

vě profesor Koutecký. Vedle téhle neuvěřitelné práce dokázal moderovat koncerty Kocianova kvarteta, je autorem stovek vědeckých publikací a desítek učebnic a monografií. V roce 2010 obdržel hlavní Národní cenu projektu Česká hlava za celoživotní dílo a výzkum v oboru dětské onkologie. Převzal řadu ocenění, mj. medaili Za zásluhy II. stupně od prezidenta republiky (1996), Medaili Josefa Hlávky, Medaili J. E. Purkyně, Zlatou medaili 2. LF UK, Zlatou medaili UK nebo Čestnou medaili Akademie věd České republiky. Je čestným občanem Prahy 7 a obce Soběhrdy, členem Rady Národního divadla, Nadace Národní galerie v Praze či zakládajícím členem Učené společnosti ČR, které předsedal v letech 1998-2002.

Vědci na cenu Česká hlava navrhli překladatele Hilského

Vládní Rada pro vědu, výzkum a inovace (RVVI) v tajném hlasování zvolila překladatele Martina Hilského na prestižní cenu Česká hlava. Rada ho na nejvyšší vědecké vyznamenání v Česku vybrala z dvanácti kandidátů. Dvaasedmdesátiletý profesor Hilský je anglista, překladatel a znalec díla Williama Shakespeara. S cenou, která se předává obvykle na podzim, je spojena odměna milión korun. Ocenění se uděluje od roku 2002 a získal ho například chemik Antonín Holý nebo onkolog Pavel Klener. Hilský do češtiny přeložil celé Shakespearovo dramatické dílo. V roce 2001 byl za zásluhy o šíření anglické literatury v Česku jmenován čestným členem Řádu britského impéria. V roce 2011 obdržel od prezidenta Václava Klause medaili Za zásluhy o stát v oblasti kultury a školství a Státní cenu za překladatelské dílo.

Na pražském Albertově vznikne univerzitní Kampus

Na začátku září byla vyhlášena architektonická soutěž na dlouho připravovaný Kampus Albertov, jehož první plány začaly vznikat před deseti lety. Dvě nová výzkumná centra Univerzity Karlovy (UK) za 2,5 miliardy korun by měla být zprovozněna v roce 2022. Jde o největší výstavbu UK v centru Prahy za posledních sto let, řekl rektor univerzity Tomáš Zima. Biocentrum a Globcentrum budou sloužit jako vědecká pracoviště Matematicko-fyzikální, Přírodovědecké a 1. lékařské fakulty UK. Biocentrum se bude věnovat poznávání živých systémů pro potřeby lidského zdraví, nových biotechnologií a ochrany biodiverzity. Projekt bude financovaný ze státního rozpočtu. Dohromady by v obou budovách mělo pracovat více než 1 200 lidí. Nové prostory by podle Zimy mohly přilákat na UK špičkové vědce a studenty ze zahraničí.

Zemřel autor státního znaku České republiky Jiří Louda

V Olomouci zemřel autor státního znaku České republiky Jiří Louda. Významnému českému heraldikovi a veteránovi druhé světové války bylo 94 let. Louda byl jedním z nejuznávanějších evropských znalců erbů a vlajek. Za svůj život vytvořil zhruba dvě stovky symbolů měst a obcí a vedle českého státního znaku také prezidentskou vlajku. První své práce, které se objevily na veřejnosti, vytvořil za dru-

hé světové války, kdy pobýval jako voják ve Francii a Velké Británii. Za vrchol své tvorby po stránce vlastenecké považoval Louda prezidentskou vlajku, Václav Havel mu také v roce 2000 udělil medaili Za zásluhy. Velice si vážil prestižní ceny The Julian Bickersteth Memorial Medal, kterou dostal jako druhý cizinec v historii ve Velké Británii za knihu o heraldice nejvýznamnějších evropských panovníckých rodů.

Vědci objevili systém, který odhaluje Parkinsonovu nemoc

Vědci z Laboratoře analýzy onemocnění mozku Vysokého učení technického v Brně vymysleli počítačový systém, který s více než devadesátiprocentní úspěšností diagnostikuje Parkinsonovu chorobu a stanovuje stadium nemoci od úplného počátku až do těžké formy. Zjišťuje to z řeči a písma pacientů, řekl novinářům vedoucí laboratoře Jiří Mekyska. Vědci systém zkoušeli šest let. Za tu dobu prozkoumali stovku pacientů s Parkinsonovou chorobou. Systém mohou začít používat všichni lékaři, kteří o něj projeví zájem. Vědci systém testovali ve spolupráci s Fakultní nemocnicí u svaté Anny v Brně, která jim poskytla pacienty trpící nemocí.

Lidé se v kostele rozloučili se zesnulým Radimem Paloušem

Rodina, přátelé i reprezentanti akademické obce se přišli do kostela Nejsvětějšího Salvátora na Starém Městě v Praze rozloučit s filozofem a pedagogem Radimem Paloušem. Jeden z prvních signatářů Charty 77 a první rektor Karlovy univerzity po znovunabytí svobody v zemi zemřel ve věku devadesáti let. Pohřební mši sloužil biskup Václav Malý, jehož s Paloušem pojí předlistopadové angažmá v disentu. Vedle rodiny v lavicích zasedli současní i minulí rektoré tuzemských vysokých škol, předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský, psycholožka Dana Němcová a další přátelé z dob před rokem 1989 a pozdější politici, třeba Jan Ruml, Karel Schwarzenberg nebo Alexandr Vondra. Rakev před oltářem zdobily věnce od mnoha českých akademických institucí a sdružení reprezentujících občanskou společnost.

Přístroj medomet má 150 let

Mezinárodní setkání včelařů a přátel včel připomnělo v Brně v Lužánkách 150. výročí vynálezu medometu. Vynálezce Franz Hruschka jej poprvé slavnostně představil v brněnských Lužánkách na výročním setkání německých a rakouských včelařů. Podle pořadatelů tří denního setkání se medomet přes svou jednoduchost řadí k významným inovacím a používá se dodnes. Před vynálezem medometu

se med z plástů nechával vykapat, případně se plásty lisovaly a nebylo možné používat je opakovaně. Hruschku údajně inspiroval k vynálezu pohled na dítě, které roztočilo košíkem s plástvemi a ze dna začal kapat med.

První český laureát Nobelovy ceny Jaroslav Heyrovský

Český fyzikální chemik prof. Jaroslav Heyrovský se narodil 20. prosince 1890 jako páté dítě v rodině profesora římského práva na Karlově univerzitě. Jaroslav Heyrovský, objevitel polarografické analytické metody, je první český laureát Nobelovy ceny (1959 za chemii). Akademik Heyrovský byl zakladatelem Polarografického ústavu ČSAV a spoluzakladatel časopisu *Collection of Czechoslovak Chemical Communications* (1929).

Jaroslav Heyrovský studoval na akademickém gymnáziu v Praze. V roce 1909 se zapsal na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Od roku 1910 studoval fyzikální chemii na University College v Londýně. Během první světové války sloužil jako zdravotník v Innsbrucku. Po válce působil na Univerzitě Karlově, kde se v roce 1926 stal profesorem.

Jaroslav Heyrovský získal čestné doktoráty na mnoha univerzitách (mj. Drážďany, Marseille, Paříž, Varšava). Heyrovský byl také čestným členem vědeckých akademií (např. USA – Boston, Indie, Maďarsko, Polsko). Byl viceprezidentem Mezinárodní unie fyziků, prezidentem polarografické společnosti v Londýně, čestným členem Japonské polarografické společnosti, čestným členem chemických společností Československa, Rakouska, Polska, Anglie a Indie.

Jaroslav Heyrovský zemřel 27. března 1967 a je pohřben na Vyšehradě.

Jiří Hanzelka (24. 12. 1920 – 15. 2. 2003) – cestovatel, spisovatel a publicista.

Na studiích na vysoké škole se seznámil s Miroslavem Zikmundem, svým pozdějším partnerem na cestách a spoluautorem řady knih. V letech 1947-1950 podnikli oba cestu vozem značky Tatra 87 do Afriky a Jižní Ameriky. Z této cesty bylo rozhlasem odvysíláno více než 700 reportáží. Vznikla i velká řada zajímavých fotografií a natočilo se značné množství filmového materiálu, jehož dokumentární cena je dodnes značná. V letech 1959-1964 podnikl Jiří Hanzelka se svým přítelem Miroslavem Zikmundem druhou cestu. Se dvěma vozy Tatra 805 procestovali Asii a Oceánii. I na této cestě shromáždili oba cestovatelé velké množství dokumentárního materiálu. V roce 1968 se Jiří Hanzelka jako člen KSČ postavil na stranu tzv. reformních komunistů a aktivně se zúčastnil protestních akcí na podporu pražského jara. Stal se jednou ze známých symbolických postav tohoto protestu. Od roku 1969 bylo Jiřímu Hanzelkovi zakázáno dále publikovat a účastnit se veřejného života. V roce 1977 podepsal Chartu 77. V roce 1995 věnoval Jiří Hanzelka spolu s Miroslavem Zikmundem svůj rozsáhlý archiv a sbírky zlínskému muzeu. Dne 30. 11. 1996 byla otevřena ve zlínském zámku expozice, v níž jsou vedle osobních dokladů a údajů i některé součásti výstroje, ukázky ze sbírky cizokrajných mincí a poštovních známek. Unikátní fotografie jsou doplněny kolekcí předmětů získaných při různých setkáních a událostech.

Kdo byl Alois Pavel Klar?

Převzal starost o zaopatřovací a zaměstnávací ústav pro nevidomé v Praze, na nedokončené písemné přání svého otce Aloise Klara, filologa, pedagoga a filantropa, profesora pražské univerzity, děkana filozofické fakulty, zakladatele a prvního ředitele Klárova ústavu pro slepce. Jeho otec založil také nadaci pro mladé umělce a pro chudé studenty filozofie a roku 1832 Ústav pro zaopatřování a zaměstnání dospělých slepců, pozdější Klárův ústav. Klarovým cílem bylo naučit slepce nějakou činnost, kterou by se pak sami mohli živit, protože žádné sociální pojištění tehdy nebylo. Na tyto účely dával své dosti značné příjmy z literární činnosti. Roku 1831 byl jmenován čestným měšťanem města Prahy. Roku 1832 založil Klar nový Ústav pro zaopatřování a zaměstnání dospělých slepců a získal pro něj darem od císaře Františka I. pozemek na dnešním Klárově. Budova s velkou kaplí archanděla Rafaela (architekti Vincenc Kulhánek a Josef Kranner) byla postavena už po Klarově smrti v letech 1836-1844 péčí Klarova syna Pavla Aloise Klara a dokončena v letech 1884-1885 jeho vnukem Rudolfem. V kapli jsou cenné fresky a sochy od E. Maxe, který vytvořil i reliéf na štítu budovy. Znázorňuje příběh z biblické knihy Tobitáš (Tob 11, 4-13): Tobitáš uzdravuje slepého otce Tobita. Budova sloužila slepcům až do poloviny 20. století, pak ji převzal Úřad vlády. Pokračovatelkou Klárova ústavu je Střední škola Aloyse Klara v Praze 4-Krči, jediná střední škola pro zrakově handicapovanou mládež v České republice.

Podle Klárova ústavu a na počest jeho zakladatele Aloise Klara dostalo prostranství před ústavem v roce 1922 název Klárov, kde je dnes rušná dopravní křižovatka a stanice metra Malostranská. Alois Klar je pochován na pražském břevnovském hřbitově.

Syn Pavel Alois Klar se narodil se 10. 7. 1801 v Litoměřicích. Ve svém rodišti vystudoval gymnázium. Pokračoval ve studiích na Právnické fakultě UK v Praze. Přitom během posledních let studia vypomáhal s vyučováním v ústavu. Po dokončení studií nastupuje jako koncepční úředník u krajského úřadu v Plzni. V roce 1826 je přeložen do krajského úřadu v Praze. V roce 1838 je jmenován krajským komisařem. Ústav založený jeho otcem neměl školu a byl závislý na dobročinnosti. Pavel Klar vedl ústav vedle svého povolání. Přesto mu věnoval veškerý volný čas až do přepracování. Stává se členem několika společností, které podporují umění. Svým podílem se zúčastnil na založení Žofínské akademie. V roce 1845 onemocněl tuberkulózou a v roce 1852 ochrnul a oslepl. Na podzim roku 1860 se jeho zdravotní stav zhoršil do beznaděje. Nepotěšilo ho ani císařovo vyznamenání ani papežovo ocenění. V závěti předal péči o ústav synu Rudolfovi. Krátce nato – 5. listopadu 1860 – umírá.

První transplantace oční rohovky

7. 12. 1905 provedl primář očního oddělení olomoucké kliniky Rakušan Karl Eduard Zirm (18. 3. 1863, Vídeň – 15. 3. 1944, Olomouc) první úspěšnou transplantaci oční

rohovky na světě. Byl také významným reprezentantem vídeňské lékařské školy. Od roku 1892 byl Karl Eduard Zirm primářem očního oddělení olomoucké nemocnice, které zmodernizoval a pozvedl na špičkovou úroveň. Také jeho zásluhou dostalo oční oddělení nový vlastní pavlón se 156 lůžky a stalo se jedno z nejmodernějších v Evropě. V té době nebyl ještě zaveden pojišťovací systém, a tak když byl pacient nemajetný, provedl Zirm operaci i zadarmo. I přes malý počet personálu odoperoval mezi roky 1894-1928 na 7 866 případů šedého zákalu. Po válce byla jeho urna převezena do Štýrského Hradce, kde je také pohřbena jeho manželka. Jeho vnuk Univ.-Prof. Dr. Mathias Zirm pokračuje v jeho šlépějích.

Přední český sexuolog a psychiatr Miroslav Plzák

MUDr. Miroslav Plzák byl vyhledávaným odborníkem na vztahy. Často se objevoval v televizních pořadech nebo rozhlasu, kde s typickým humorem lidem radil, jak zvládat manželské a partnerské roztržky. K Plzákově nejznámějším teoriím a základním kamenům partnerství patří pravidlo tří „S“ – soucit, stesk a starost (strach). Za největší rozvraceče vztahů naopak považoval výčitky, osočování a výhrůžky.

Klinicky se Plzák mimo jiné zabýval depresemi. Mezi jeho pacienty patřila řada známých osobností a herců. Odborníka na manželství z něj udělal příkaz zabránit rostoucímu počtu sebevražd, které se začaly množit začátkem šedesátých let. Plzák se proto rozhodl založit Linku důvěry, k níž se inspiroval u britských samaritánů. Linka slouží od roku 1964 dodnes. Většina klientů se na něj obracela s manželskými konflikty, proto Plzák vytvořil samostatný vědní obor zabývající se manželstvím – matrioniologií.

Vedle desítek populárních a odborných publikací psal také televizní inscenace a divadelní hry. Nejznámější z nich – *Závěš kontra Březinová* – se v Semaforu hrála tři roky. Jeho odborná práce a také styky s uměleckým prostředím ho přivedly také do české kinematografie. U několika snímků kriminálek, u eroticky zbarvených komedií a u psychologických příběhů z nemocničního a z psychiatrického prostředí se stal odborným poradcem. Několikrát byl pozván i na druhou stranu kamery jako herec. Jako autor a glosátor vystupoval také před rozhlasovým a nahrávacím mikrofonom.

MUDr. Miroslav Plzák, CSc. se narodil 25. srpna 1925 v Libušíně u Kladna. Vyrůstal v Holešovicích a po maturitě na reálném gymnáziu (1944) byl totálně nasazen v Libni. V roce 1950 vystudoval medicínu se zaměřením na psychiatrii na pražské Univerzitě Karlově. Za studií působil v Bohnicích v Praze a v psychiatrické léčebně v Kroměříži. Po základní prezenční službě jako lékař u PTP (1951-1956) chvíli pracoval na psychiatrické klinice v Horních Beřkovicích (1956-1959). Nakonec zakotvil až do odchodu na odpočinek na psychiatrické klinice Fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze (1959-1989), kde byl v letech 1964-1989 primářem oddělení.

V posledních letech trpěl těžkou cukrovkou, ale až do posledních dnů se snažil pracovat. Lékař, psychiatr, publicista a odborný poradce Miroslav Plzák zemřel náhle 13. listopadu 2010 v Praze ve věku pětáosmdesáti let.

Prokop Diviš

Prokop Diviš

Prokop Diviš, vlastním jménem Václav Divišek, se narodil 26. 3. 1698 na malé zemědělské usedlosti v blízkosti Žamberka. V roce 1716 se stal studentem latinské školy ve Znojmě, náklady hradil premonstrátský klášter v Louce u Znojma. Tři roky poté ukončil studium a ještě o rok později v louckém klášteře 30. listopadu 1720 složil profesní slib, čímž se stal premonstrátským řeholníkem a přijal nové jméno Prokop Diviš. V té době (žil na přelomu 17. a 18. století) jedna z mála cest ke vzdělání vedla přes církev. Následovalo dalších devět let studia, po kterých byl jmenován pro tuto školu profesorem filozofie. Divišovy přednášky se lišily od přednášek jiných učitelů, protože při nich hojně předváděl různé pokusy. V tomto období byl také vysvěcen na kněze, a to 29. září 1726. V letech 1730-1735 vyučoval v klášteře i teologii. Doktorát z teologie získal v Salcburku v průběhu svého působení v Louce (v roce 1733). Další doktorát získal Diviš v Olomouci, tentokrát z filozofie. Roku 1736 byl jmenován správcem menší farnosti v Příměticích u Znojma. Zde působil až do své smrti 21. prosince 1765 jen s krátkou přestávkou, a to v období 7. dubna 1741 do 10. července 1742, kdy byl za prusko-rakouské války pověřen místo uvězněného opata Nolbeka správou kláštera v Louce.

Již za svého působení v louckém klášteře se Diviš zabýval hydrotechnikou a sestrojil několik vodovodů. Poté, co přesídlil na přímětickou faru, zřídil si zde malou laboratoř a začal se zajímat o statickou elektřinu. Sestrojil si přístroj „elektrum“, který tvořila skleněná koule ve stojánku, při jejímž otáčení a tření získával elektřinu. S tímto přístrojem prováděl jednoduché elektrostatické pokusy. Při nich si začal uvědomovat, že blesk je vlastně obrovská elektrická jiskra a že její náboj by bylo možno z mraků vysát a odvést do země. K tomuto účelu sestrojil a 15. června 1754 vztýčil bleskosvod, nazvaný „povětrnostní mašina“. Nepanuje jednotný názor, zda znal Diviš bleskosvod Franklinův, jisté je ale to, že na rozdíl od Franklinova byla „povětrnostní mašina“ uzemněna. Diviš ale nechtěl jen blesky svádět do země, nýbrž i zabráňovat jejich vzniku. Stroj údajně fungoval. V roce 1759 však zavládlo velké sucho a obyvatelé Přímětic z přesvědčení, že na vině je právě tento vynález, následující rok mašinu zničili. Naštěstí Diviš zanechal podrobný popis ve svém pojednání *Descriptio machinae meteorologicae*.

Dalším vynálezem byl hudební nástroj denisdor (Denis d'or – Zlatý Diviš). Jednalo se o strunný nástroj poháněný elektrickým proudem, který údajně dokázal napodobovat různé hudební nástroje a dokonce i lidský hlas. Sám Diviš jej ovšem nikdy nepopsal. Denisdor byl několikrát stěhován, až se navždy ztratil.

Od roku 1750 se Diviš začal zajímat také o elektroléčbu. Léčil například epilepsii, revmatismus, duševní choroby a svalové křeče. O svých úspěších, vyléčení deseti osob z epilepsie, napsal 3. července 1755 dokonce dopis

Akademii věd v Petrohradě. Po roce 1758 už ale nejsou o jeho léčení elektrinou žádné zprávy.

O Divišovy experimenty se zajímala také císařovna Marie Terezie, představitelka osvícenského absolutismu, která ho pozvala na dvůr, aby pokusy před ní a jejím manželem Františkem Štěpánem Lotrinským demonstroval.

V Liberci oslavili výročí narození konstruktéra Ferdinanda Porscheho

Na setkání vozů značky Porsche se do Liberce sjelo rekordní množství aut. Letos se akce konala podvaadvacáté a byla spojena s oslavou 140. výročí narození vratislavického rodáka a automobilového konstruktéra Ferdinanda Porscheho. Na čtyřdenní akci se sjelo 160 aut značky Porsche. Kvůli kulatému výročí narození konstruktéra, který je známý především jako tvůrce legendárního „brouka“, bylo navíc letošní setkání o den delší než obvykle. Výročí odstartovalo vzpomínkou na vratislavickém hřbitově, kde je rodinná hrobka Porscheho rodičů a sourozenců. Obnovy se také v brzké době dočká Porscheho rodný dům ve Vratislavicích. Mladoboleslavská Škoda, která ho vlastní, zahájí rekonstrukci ještě v září, hotovo by mělo být do konce léta příštího roku. Dům bude mít vzhled, který měl kolem roku 1880, tedy v době Porscheho mládí. V minulých letech panovaly ve Vratislavicích ohledně uctívání památky jejich nejslavnějšího rodáka rozepře týkající se jeho členství v NSDAP, která v roce 2013 vyvrcholila tím, že bývalé vedení radnice nechalo odstranit z uvítací tabule Vratislavic jméno konstruktéra Ferdinanda Porscheho, po němž nese jméno slavná značka. Na to zareagovala firma Porsche tím, že odvezla automobily, které byly vystaveny ve zdejšímu automuzeu. Po zrušení expozice týkající se Porscheho se vášně velmi uklidnily.

Kontroverzní vratislavický rodák Ferdinand Porsche

Narodil se ve Vratislavicích (Maffersdorf) 3. září 1875. Absolvoval střední průmyslovou školu strojní a elektrotechnickou a Vyšší odbornou školu v Liberci. Byl konstruktérem automobilů, známý je hlavně jako tvůrce populárního „lidového vozu“, později známého jako VW Brouk. Už v šedesátých letech museli majitelé značky uznat, že se při jeho tvorbě nechal inspirovat Tatra V570.

V osmnácti letech odešel mladý Porsche za prací do Vídně, po práci prý na černo navštěvoval tamní technickou univerzitu. Pracoval nejprve pro firmu Béla Egger a později pro Jakob Lohner, se kterou v roce 1900 představil na tu dobu revoluční elektromobil. Firma Jakob Lohner se v roce 1905 ocitla v ekonomických problémech a Porsche odešel k firmě Austro-Daimler, která kromě automobilů též pracovala na projektech pro zbrojní průmysl. V průběhu první světové války uděluje technická univerzita Porschemu čestný doktorát. V roce 1923 se tak Porsche, jako československý občan, usazuje v německém Stuttgartu, centru automobilového průmyslu, a stává se šéfkonstruktérem ve společnosti Daimler Motoren.

Na začátku třicátých let se však Porsche rozhodl zcela osamostatnit a zakládá vlastní firmu. Do té dokázal stáhnout nejlepší německé inženýry té doby, včetně svého

syna Ferryho. V roce 1938 začala výstavba továrny na výrobu lidových vozů ve Wolfsburgu, kde je dnes sídlo firmy Volkswagen. Vzhledem k začínající válce se místo lidového vozu začala vyrábět jeho vojenská verze KdF-82, zvaná KdF Kübelwagen. Porsche navrhl také několik typů obrněných vozidel – stíhač tanků Ferdinand a pouze do prototypu dovedený supertěžký tank Maus.

Po válce byl Ferdinand Porsche odsouzen za spolupráci s nacisty na 22 měsíců vězení. Zatímco byl ve vězení, začal syn Ferry pracovat v rakouském Gmündu, kam se továrna přesunula během války z obav před nálety, na závodním autě Porsche 356, prvním, které neslo rodinné jméno. Mnoho součástek bylo použito z legendárního Volkswagenu Brouk, který Ferdinand zkonstruoval. V roce 1949 se celá rodina vrátila zpět do Německa. Překonala nesnadné začátky v poválečném průmyslu a model 356 se jevil být velkým úspěchem. Ferdinand Porsche zemřel ve Stuttgartu krátce po svých 75. narozeninách, 30. ledna 1951, na následky infarktu, pohřben je v Zell am See. Na přelomu milénia byl jmenován nejlepším konstruktérem století.

Zakladatel českého motocyklového a automobilového průmyslu Václav Laurin

Václav Laurin (27. 9. 1865, Pěnčín – 4. 12. 1930, Mladá Boleslav) se vyučil mechanikem jízdních kol. Byl technikou duší firmy L & K. Od počátku řídil konstrukci, výrobu a technický chod továrny. Byl otcem inovačních procesů, které udržovaly výrobky se značkou Laurin & Klement na srovnatelné úrovni s vrcholem tehdejší světové produkce.

Na počátku stálo setkání dvou mužů, kteří dokázali příkladným způsobem skloubit své představy o podnikání a technickém pokroku. Knihkupec Václav Klement a mechanik Václav Laurin založili roku 1895 v Mladé Boleslavi (Jungbunzlau) na území tehdejší rakousko-uherské monarchie podnik, který v rámci svých možností a schopností přivedli na vrchol prosperity. Jejich firma pak v rukou řady dalších vlastníků přežila množství dějinných zvratů, na něž bylo 20. století v Čechách tak bohaté. Nyní se kromě pestré (a stále rozšiřované) nabídky vyráběných automobilů může pyšnit i ojedinělou historickou tradicí. Vždyť společnosti, z jejichž dílen nepřetržitě vyjíždějí osobní automobily již více než 100 let, nenapočítáme ve světovém měřítku snad více, než je prstů na jedné ruce.

Na přelomu let 1924-1925 se rozběhlo jednání se zastupci největšího strojírenského koncernu v zemi, jímž byla Akciová společnost, dříve Škodovy závody v Plzni. Škodovka, kterou kapitálově kontroloval francouzský zbrojařský a ocelářský gigant konsorcium Schneider – Creusot, mohla potřebné prostředky do výroby v Boleslavi investovat. Zároveň v Plzni již byly zkušenosti s vlastním automobilním oddělením založeným po skončení první světové války. Pro oba společníky – zakladatele bylo rozhodnutí k takovému kroku jistě těžké. Vzdávali se podniku, který ze skromných, doslova garážových poměrů proměnili ve strojírenský kolos, jenž v té době realizoval výrobu na ploše cca 60 000 m². Následující čas ale ukázal, že převzetí L & K Škodovkou bylo klíčovým momentem, jenž automobilce otevřel novou cestu do budoucnosti.

Obě společnosti oficiálně vyhlásily fúzi v létě roku 1925. Dle připraveného programu začala probíhat reorganizace výroby a prodejní sítě. Firma Laurin & Klement,

a. s., byla z podnikového rejstříku republiky vymazána na konci roku 1925, boleslavské automobily se nadále dle původní dohody vyráběly pod značkou L & K – Škoda. Výrobní program sestával z pěti typů osobních vozů.

Zakladatelé firmy obdrželi v zásadě čestné funkce v novém vedení boleslavského závodu – Václav Klement byl

jmenován generálním radou, Václav Laurin technickým ředitelem. Na klíčová rozhodnutí managementu továrny však nadále již prakticky neměli vliv. Koncem dvacátých let byly původní modelové řady automobilů konstrukce Laurin & Klement postupně nahrazovány novými typy konstrukce Škoda.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Vesnicí roku 2015 je obec Krásná na Chebsku

Vesnicí roku 2015 České republiky se stala obec Krásná na Chebsku. Na druhém místě je obec Vysočina na Chrudimsku a na třetím obec Černotín na Přerovsku. Hodnotící komise vybírala ze třinácti finalistů, vítězů jednotlivých krajských kol. Letošního 21. ročníku klání se zúčastnilo 210 obcí. Loni zvítězily Kateřinice ze Vsetínska. Cílem soutěže Vesnice roku je vyzdvihnout aktivity obcí, jejich představitelů a obyvatel, kteří se snaží nejen zvelebovat svůj domov, ale rozvíjejí i místní tradice a zapojují se do společenského života v obci.

Obnova Havlíčkových sadů v Praze a restaurovaná socha Neptuna nebo nález středověkých trámových stropů v Českém Krumlově, to jsou jen dva z několika oceněných cenou Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro za rok 2014

Cena za „pozitivní počiny a příběhy památkové péče“ se udělovala podruhé, slavnostní předání proběhlo v kostele sv. Floriána v Ústí na Labem. V kategorii obnova památky a restaurování vyhrála městská část Praha 2 za obnovu Havlíčkových sadů v Praze a navrácení sochy Neptuna. Předmětná socha Neptuna se ztratila a pracovníci Městské části Prahy 2 vytvořili prostředí, ve kterém veřejnost sochu hledala – a podařilo se ji najít, a tak díky zapojení veřejnosti je socha zpátky na svém místě. Cenu v kategorii objev, nález roku získal restaurátor Jakub Rafl za nález středověkých trámových stropů v ambitu kláštera klarisek v Českém Krumlově. Cena za záchranu památky byla udělena sdružení, které se zasloužilo o záchranu sušárny chmele v Odřelcích na Hané, a v kategorii prezentace hodnot byl oceněn Sousedský spolek Merboltice. Spolek se zaměřuje na záchranu a obnovu podstávkových domů a drobných sakrálních památek v českém pohraničí a stará se i o společenský a kulturní život v obci. Jedno mimořádné ocenění bylo uděleno zachráncům ruiny pivovaru v Lobči, architektům Janě Prouzové Myškové a Pavlu Prouzovi, na který náhodou při výletě na Kokořínsko narazili. Rozpadávající se zajímavá stavba pivovaru je i přes svá značná poškození upoutala. Parostrojní pivovar je zatím trošku cimrmanovsky bez parního stroje, ale i ten by se mohl v budoucnu do nově opravené budovy vrátit. Druhé mimořádné ocenění – Osobnost památkové péče – převzal za dlouhodobou prezentaci kulturního dědictví České republiky guvernér České národní banky Miroslav Singer. Centrální banka totiž už několikátým rokem vydává emise zlatých mincí

s vyobrazeními významných památek. Nově byla zavedena také cena veřejnosti s názvem Památky děkují. Získala ji Oranžerie s hrncírnou v Lomnici u Tišnova.

Počet obyvatel ČR v pololetí stoupl díky migraci na 10 541 500

Obyvatel České republiky v letošním pololetí přibýlo o 3 200 na 10 milionů 541 500. Kladně se na tom podepsal příchod cizinců do země. Naproti tomu počet zemřelých opět převýšil počet narozených. Vyplývalo to z údajů Českého statistického úřadu.

Průzkum tvrdí, že Češi patří mezi nejčistotnější Evropany

Češi patří v Evropě mezi nejčistotnější národy. Tvrdí to alespoň nedávný průzkum zjišťující hygienické návyky v několika evropských státech. Osobní hygienu, tedy mytí těla a vlasů, čištění zubů nebo holení, považuje za velmi důležitou 76 procent Čechů. Téměř tři pětiny Čechů (58 procent) se této činnosti věnuje více než půl hodiny denně, třetina dotázaných dokonce více než 50 minut denně. Průzkum provedla společnost GfK pro společnost, která se zabývá výrobou sanitární techniky. V minulých letech se podobné průzkumy uskutečnily i ve Švýcarsku, Německu, Itálii, Španělsku, Nizozemsku, Francii, Británii, Belgii, Dánsku, Norsku, Polsku a Slovensku. Z průzkumu vyšli jako nejčistotnější národy Poláci a Italové, za méně podstatnou považují osobní hygienu Norové, Nizozemci a Belgičané.

Mykologové objevili v Přerově čirůvku osténkatou, poprvé v ČR

Mykologové objevili v přerovském parku Michalov vzácnou houbu čirůvku osténkatou. Vyskytuje se podle nich pouze na několika místech v Evropě, v České republice byla zřejmě spatřena poprvé. V Beskydech natrefili na velmi vzácnou jedovatou houbu hřib Moserův a objevit se jim podařilo také hřib horský.

Projekt Semínkovna nově umožní zahrádkářům sdílet osivo

V Česku začíná fungovat jedna z prvních občanských semenných bank nazvaná Semínkovna, sázej, sklízěj, sdílej. Bude umístěna na půdě knihovny České botanické společnosti v Benátské ulici v Praze. Podpořit má svobodné sdílení osiva a semínkaření a zároveň se vrátit k praxi předků a tradičnímu pěstování bez použití chemických hnojiv

a postříků. Podle organizátorů projektu bude Semínkovna fungovat jako knihovna, v níž si uživatelé budou osivo „půjčovat“. Po sklizni jej přinesou zpět a nabídnou ostatním.

V parku Podyjí bylo tak teplo, že se tam líhli lišaji smrtihlavové

Letošní léto bylo v Národním parku Podyjí na Znojemsku tak teplé, že se v něm líhli i známí noční motýli – lišaji smrtihlavové. Jejich původním domovem je přitom Afrika. Zalétávají sice až do střední Evropy, ale kvůli chladnému létu, ve srovnání s tím africkým, se v této oblasti nelíhnou. Nejprve si zvláštních černožlutých housenek na svých záhonech všimli zahrádkáři na Cínové hoře. Později tyto housenky našli přírodovědci přímo na zahradě správy parku ve Znojmě. Konzultace s odborníky ukázala, že jde o poslední stadium housenky lišaje smrtihlava před kuklením. Lišajům smrtihlavům se jen naprosto ojediněle podaří dovést letní generaci k dospělosti.

Vědci chtějí pomocí rostliny kokrhel oživit zelené pásy u dálnic

Travnaté plochy podél tuzemských dálnic a rychlostních silnic by se již brzy mohly proměnit v rozkvetlé louky plné poletujících a bzučících hmyzu. Odborníci z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci totiž přišli na způsob, jak pomocí poloparazitické rostliny kokrhel zvýšit druhovou rozmanitost nyní většinou fádnic porostů u silnic. Kokrhel parazituje na travách a postupně je oslabuje, díky tomu v okolí silnic dostanou více životního prostoru byliny, které pak poskytnou zázemí motýlům a jinému hmyzu. Za poslední století z české krajiny nadobro zmizelo přibližně 3 000 druhů hmyzu. Travníky s kokrhalem se nemusejí tak často sekat, jejich údržba tak vyjde levněji.

V Polešovicích na Slovácku vyšlechtili novou odrůdu – odolnou Mery

Novou odrůdou se může pochlubit Šlechtitelská stanice vinařská z Polešovic na Uherskohradištsku. Mery vznikla křížením jedné maďarské odrůdy a populárního Muškátu moravského, který je zatím největším úspěchem polešovických šlechtitelů. Tato bílá odrůda dozrává až ve druhé polovině října a hrozny na keřích vydrží až do listopadu. Po maďarské matce jsou slupky bobulí odolné proti vpichům bodavého hmyzu a proti houbovým chorobám. Otec Muškát moravský Mery dodává vzhled a nezaměnitelné aroma.

Národní park Šumava otevřel u Srní na Klatovsku nové návštěvnické centrum věnované vlkům

Až desetitisíce lidí měsíčně může lákat nové návštěvnické centrum věnované vlkům. Po dřívě zpřístupněných centrech věnovaných sovám a jelenům je to třetí z velkých investic parku do návštěvnické infrastruktury. Vybudování návštěvnického centra v energeticky pasivním domě, vlčích výběhů, cest, naučných tabulí a popisek a také asi 300 metrů dlouhé dřevěné lávky, která se místy zvedá nad terén až do výšky kolem čtyř metrů, stálo 72 miliónů korun. Za-

tím malá vlčí smečka žije v tříhektarovém výběhu a lidé je mohou při troše trpělivosti sledovat z dřevěné vyhlídkové lávky.

Poslední vlk byl na Šumavě uloven v roce 1874 u Lipky, jednotlivci se i poté čas od času na Šumavu zatoulají. Potravu – jelenů a divokých prasat – by měli dost. Kromě dubna je centrum otevřené celoročně.

Zajímavost pro milovníky zvířat

Jedinečný zážitek nabízí milovníkům zvířat Farma Soběhrdy u středočeského Benešova. Na venkovní ploše pobíhají zvířata z celého světa a každý výběh je věnován jednomu kontinentu. Součástí farmy je ale i vodní svět a také stáje. K vidění je tu přibližně 400 zvířat 60 různých druhů, které je možné na vlastní oči vidět, jak žijí ve svém přirozeném prostředí. Zvířata si mohou návštěvníci nejen prohlédnout, ale i pohladit a v doprovodu ošetřovatele nakrmit. Nejčastějším krmivem je mrkev, jablka a tvrdé pečivo.

Zvířata z celého světa se pohybují ve výbězích, které jsou rozděleny podle jednotlivých světadílů i podle charakterů zvířat. Pohromadě je tak možné například vidět ta, která se ve světě využívají na práci, osly, velbloudy, jaky apod. Z Afriky je tu pak možné spatřit kozu i ovci kamerunskou, velkou pastevní krávu watusi nebo naopak minikrávy dahome, které dorůstají pouze do výšky necelého metru. Z Asie zase pocházejí velbloudi dvouhrbí, kteří mají svůj domov v Mongolsku, dále vietnamská prasata, vodní buvoli a mnoho dalších. Austrálii na farmě zastupují pštrosi emu a klokani. Z evropského kontinentu mohou návštěvníci obdivovat mimořádně odolný a vzrostlý skotský náhorní skot, shetlandského poníka, miniovce ouessantské z francouzského ostrova Ouessant. Z Jižní Ameriky jsou na soběhrdské farmě zastoupeny například pštros nandu, lamy nebo největší hlodavci na světě kapybary. Ze Severní Ameriky se v Soběhrdech usídlily nejrůznější druhy kachen, krůt a hus. Mnoho zvířat má prostorné stáje, ale především volný pohyb zvířat po venkovních pastvinách dotváří celkovou příjemnou atmosféru soběhrdského parku.

(mk)

Sýčkové vymírají. Ochránci jim dají budky proti kunám

„Pomozte nám najít sýčka!“ S touto prosbou se ornitologové obracejí na veřejnost. Naše donedávna nejběžnější sova je totiž na hranici vyhynutí a téměř zmizela z české krajiny. Odhadem žije v Česku už jen sto párů sýčka. Na jihu Čech

nebo na Vysočině už tato drobná sova nežije. Záchraný program počítá se zapojením amatérských pozorovatelů, kteří výskyt sýčka ohlásí. Ornitologové pak ptákům zajistí ochranu. Zabezpečí jejich hnízdiště, zřídí jim bezpečné budky odolné kunám a pokusí se dohodnout se zemědělci v okolí, aby kosili své louky. Právě kosené louky sýčkům nejvíce vyhovují při hledání potravy.

Sýčci dnes žijí hlavně v Ústeckém kraji, na Chomutovsku, Litoměřicku a ostrůvkovitě na Liberecku. Tam se dokonce kvůli úbytku přirozených lovišť přestěhovali na panelová sídliště Špičák a Sever v České Lípě. Ani díky stěhování do města však sýčci vyhráno. Řada jedinců se totiž vůbec nepotká se svým ptačím protějškem.

Sýčkům prý v minulosti uškodila i jejich pověst, kdy mnozí lidé věřili tomu, že sýček svým houkáním přivolává smrt.

Převzato ze Zpráv z oboru myslivost

V Milovicích se narodilo první hříbě divokých koní

V Milovicích na Nymbursku se narodilo hříbě divokých koní. Po několika staletích je to první hříbě divokých koní,

které se narodilo v české přírodě. Stádo bylo letos v lednu přivezeno do Milovic z anglického Exmooru a hřebec se ke stádu připojil až v dubnu. Návrat divokých koní je součástí projektu zaměřeného na záchranu fauny a flóry.

Se sčítáním posledních losů v přírodě pomáhají vědcům sýkorky

Se sčítáním posledních losů v české přírodě pomáhají vědcům sýkorky. Tito ptáci vystylají svá hnízda chlupy různých zvířat z širokého okolí. Vědci pro ně na Třeboňsku vyvěsili padesát ptačích budek a sesbíraný materiál analyzují. Odhaduje se, že v Česku přežívá méně než dvacet posledních losů. ČTK o tom informovala společnost Česká krajina, která s vědci spolupracuje na záchraném programu losa evropského. Z tisíců chlupů posbíraných sýkorkami vědci vybrali několik, které by mohly patřit losům. Shromážděný materiál nyní čeká na genetickou analýzu, která potvrdí, zda jde skutečně o srst losů. Testy rovněž pomohou určit, z kolika jedinců vzorky pocházejí, jaké je jejich pohlaví a jak jsou vzájemně příbuzní. Dosavadní výsledky ukazují, že v oblasti Lipna v roce 2011 přežívalo posledních čtrnáct losů.

ARCHEOLOGIE

Archeologové našli v Podyjí stopy pravěkého osídlení

V prostoru dnešní viniční trati Šobes v Národním parku Podyjí se zachovaly stopy pravěkého osídlení. Archeologové na místě našli například kus jantaru, který může svědčit o obchodním styku místních lidí s Pobaltím a oblastmi jižní Evropy. Uvedl to archeolog David Rožnovský z Jihomoravského muzea ve Znojmě. Vědci na místě udělali několik sond. Díky nim zjistili, že většinu nálezů lze datovat do doby bronzové, konkrétně do kulturního okruhu tzv. středodunajských popelnicových období. Jde o dobu 1250-750 let před naším letopočtem. Vinice Šobes, jejímž většinovým vlastníkem je Znovín Znojmo, aspiruje na zápis do seznamu dědictví UNESCO.

Mikrokamera odhalila množství lebek

Archeologický průzkum, který byl před časem proveden v kobce hřbitovního kostela Panny Marie v Sušici na Klatovsku, odhalil nespočet lebek a kostí. Průzkum se odehrál v Kabátovské kapli z 15. století a to tak, že archeologové vyvrtali otvor v podlaze, kterým spustili mikrokameru a mohli tak provést průzkum jinak nepřístupných prostor pod kostelem. Zásah do památky byl tak minimální.

Bylo zjištěno, že krypta měla několik stavebních fází a určitě zde došlo ke stavebním úpravám. Z písemných pramenů bylo známo, že se v těchto místech pohřbívalo a archeologové očekávali, že narazí na rakve měšťanů. To se ale nakonec nepotvrdilo a hrobka byla až k vrcholu klenby zaplněná lidskými lebkami a kostmi. Zatím se nepodařilo určit jejich stáří a pocházejí pravděpodobně ze starší kostnice nebo z narušených hrobů.

Tato akce ukončila dlouhodobý terénní výzkum v celém areálu, v jehož průběhu archeologové mimo jiné objevili zděné konstrukce západního průčelí kostela. Potvrdila se domněnka, že v těchto místech existovala výrazná, zřejmě církevní architektura, jejíž původ a smysl bude předmětem dalšího zkoumání. První kostel podle písemných pramenů stál již v roce 1233 a celá řada indicií ukazuje, že se nacházel právě v tomto místě. Nejstarším artefaktem, který byl archeology nalezen, byl stříbrný fenik z let 1365-1395 – drobnější oběživo vídeňské ražby. Mezi další objevy patří barokní medailonky, zbytky růženců, páteříky ze šumavských skláren nebo bronzový pektorální kříž.

(mk)

Archeologové objevili v centru Olomouce části renesančních váz

Olomoučtí archeologové objevili v centru města v Sokolské ulici fragmenty zdobených skleněných nádob z období renesance. Podle nich jde především o části takzvaných číší olomouckého typu. Záchraný archeologický výzkum odkryl ve starších vrstvách také unikátní dvojici jezdeckých ostruh z 12. století. Objevené nálezy odolaly vlivům staletí především díky tomu, že byly uchovány v odpadní jímkě z období raného novověku.

Poklady z doby stěhování národů

Muzeum hlavního města Prahy nabízí svým návštěvníkům zajímavou expozici pod názvem *Hroby barbarů – svět živých a mrtvých doby stěhování národů*, která je sestavena z archeologických nálezů objevených v letech 2005-2007 při výstavbě obytného centra Zličinský dvůr v Praze.

Datum vzniku rozsáhlého pohřebiště z doby stěhování národů odhadují odborníci na druhou a třetí třetinu 5. století našeho letopočtu. Získané poznatky jsou překvapivé – když se Římská říše postupně rozpadala pod náporem Hunů a Germánů, stalo se české území s Prahou místem, kde migranti našli na nějakou dobu své útočiště.

Rekonstrukce barbarské módy z doby stěhování národů

Mnoho ze 177 hrobů bylo vyloupeno, ale i tak mnoho zůstalo, a tak mohou diváci na výstavě obdivovat například dovedně zpracované zlaté náušnice a šperky s jedinečným souborem pozdně antických skleněných nádob. Umění té doby se zúžilo na užitou tvorbu, protože lidé byli neustále v pohybu a nebylo možné převážet monumentální umělecké výtvořky z chrámů a vil římských boháčů na koních. Mistrovskými díly tehdejších dnů se staly ozdoby na šatech, šperky, zlaté a stříbrné postroje na koně nebo zdobené zbraně a pochvy na meče.

Výstava v Muzeu hlavního města Prahy ale neobsahuje

pouze archeologické nálezy objevené v Praze, nýbrž jsou zde zastoupeny i například poklady z hrobu germánského velmože z Blučiny, soubor šperků z pražských a mimopražských pohřebišť ze sbírek Národního muzea nebo výbava z hrobu germánské kněžny ze Smolína a tzv. dámy z Měcholup. Expozice tak nabízí zcela unikátní přehled, který umožňuje nahlédnout do doby, kdy končila antika a rodil se středověk. Jednotlivé archeologické nálezy jsou doplněny rekonstrukcemi v podobě obrazů a modelů a je připraven i rozsáhlý katalog.

Výstava bude otevřena do 14. února 2016.

(mk)

V den archeologie pořádali vědci akce pro veřejnost

K mezinárodnímu dni archeologie se pořádaly po celé zemi přednášky, komentované prohlídky, výstavy i workshopy. Program, který v loňském roce navštívilo přes 3 000 lidí, míří na všechny věkové kategorie. Národní muzeum v Praze lákalo na dobrodružný svět archeologie do Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur. Navštěvníci se na odborných přednáškách dozvěděli zajímavosti ze zahraničních výzkumů v Súdánu, Egyptě, Turecku či Bulharsku. V muzeu byla čerstvě otevřena panelová výstava *Bedřich Hrozný, sto let od rozluštění cheťtiského jazyka*, která se věnuje významné osobnosti české orientalistiky. Je ji možno navštívit do 31. prosince.

Například v areálu Univerzity Karlovy v Celetné ulici v Praze si příchozí vyzkoušeli, jak archeologové a antropologové pracují v terénu. Navštěvníci odkrývali a dokumentovali kostrový hrob a dozvěděli se, jak u kostry určit věk, pohlaví nebo jak vypadá pravěká zlomenina. V archeologické laboratoři si pak zkusili slepit keramickou nádobu a určit její stáří.

DOPRAVA

Praha otevřela tunel Blanka

Do tunelového komplexu Blanka vjeli první řidiči. Šestikilometrový tunel byl zprovozněn po osmi letech budování a se čtyřletým zpožděním. Stavba Blanky stála hlavní město i s napojením na Strahovský tunel 43 miliard korun, tedy zhruba o deset miliard víc, než bylo původně plánováno. Stavbu zkomplikovaly propady půdy, technické problémy s kabely nebo soudní pře města s dodavateli. Tunel Blanka zkrátí řidičům čas jízdy ze severu na jih Prahy na zhruba čtvrt hodinu. Městského okruhu chybí ještě zhruba 9 kilometrů. Zatím je dokončení Městského okruhu teprve na začátku stavebního řízení.

Po 50 letech opět vyjede skútr Čezeta, bude na elektřinu

Po padesáti letech se začne znovu vyrábět legendární skútr Čezeta přezdívaný Prase. Místo benzinového dvoutaktu jej bude pohánět elektromotor. Příští rok chce společnost Čezeta Motors dodat na trh 100 skútrů, v roce 2017 již

500 kusů a za pět let plánuje prodávat kolem 1 000 strojů. Čezetu nyní pohání elektromotor, díky němuž může skútr dosáhnout rychlosti 100 km/h s dojezdem až 100 km. Dojížení nyní trvá 4,5 hodiny, v budoucnu by měla být baterie dobita za 30 minut, uvedl britský konstruktér skútru i samotné baterie Neil Smith. Skútr se bude vyrábět v Mirošovicích u Prahy. Kromě nulových emisí a minimálních nákladů na provoz je Čezeta 506 vybavená novými technologiemi, například možností propojení skútru s počítačem prostřednictvím USB, GPS vyhledávání či využití mobilní aplikace. Díky prakticky neslyšnému provozu je možné za jízdy poslouchat hudbu ze zabudovaných Bluetooth reproduktorů.

Dopravce RegioJet otevře autobusovou linku z Bratislavy do Vídně

Český soukromý dopravce RegioJet začne 18. listopadu provozovat autobusovou linku mezi Bratislavou, vídeňským letištěm a Vídní. ČTK to sdělil Aleš Ondrůj, mluvčí RegioJetu, který na Slovensku podniká v autobusové i železniční dopravě.

lezniční dopravě. Na zmiňované trase již léta vozí cestující slovenský autobusový dopravce Slovak Lines. RegioJet chce cestující přilákat i na nízké ceny jízdného. „Respektujeme aktuální nabídku na trhu a vstupujeme na něj s akční cenou jízdenek za euro. Maximální cena za jednosměrnou jízdenku bude čtyři eura. Tato cenová politika nám stačí k tomu, aby byla linka v zisku a osobně mohu zaručit, že cena čtyři eura bude cestujícím dostupná trvale,“ uvedl majitel RegioJetu Radim Jančura.

Českým drahám klesl zisk, daří se osobní dopravě

Českým drahám v pololetí meziročně klesl čistý zisk na 102 milionů korun. Na vině je podle vedení podniku hlavně sekce nákladní dopravy Cargo. Naopak osobní dopravě se dařilo a nalákala meziročně více cestujících. Pasažérů přibývalo i konkurenci – soukromým dopravcům – Leoexpress a RegioJet. S Českými drahami za první pololetí letos cestovalo téměř 86 milionů lidí, což je meziročně o sto tisíc víc. V osobní dopravě tak podniku rostly tržby.

Celkové tržby v osobní dopravě přesáhly 10 miliard korun. České dráhy podle vedení ztratily zákazníky hlavně na Plzeňsku, ve východních Čechách a v Olomouckém kraji kvůli větším výlukám. Výpadek nahradili cestující na páteřních železničních linkách a v mezistátní dopravě.

Pavel Krtek (45) je český manažer, od listopadu 2014 generální ředitel a předseda představenstva Českých drah. V roce 1994 vystudoval francouzskou státní technickou univerzitu Ecole Central Paris – jako první Čech od roku 1969. Po roce povinné základní vojenské služby na výcvikové základně českého UNPROFORu v Českém Krumlově začal pracovat u nadnárodní společnosti Lafarge Cement, světové dvojky ve výrobě cementu. Pak následovalo devět let v rafinérsko-petrochemické skupině Unipetrol, z toho šest let byl členem představenstva společnosti. Začínal po dobu tří let na centrále jako šéf finančního controlingu, pak dva roky pracoval jako finanční ředitel divize železniční dopravy Unipetrol Doprava v Litvínově, dva roky na centrále v Praze a dva roky jako finanční ředitel rafinerie Paramo v Pardubicích. Následně se uplatnil v prostředí investičních fondů. V únoru 2014 se stal členem představenstva Českých drah a od 1. března rovněž náměstkem generálního ředitele ČD pro ekonomiku a techniku. V současnosti je i členem dozorčí rady společnosti ČD Cargo.

4. 9. 2015 v Oslu se na zasedání Valného shromáždění Společenství evropských železnic (CER) stal Pavel Krtek, M. Sc., členem vedení této organizace.

Co vás překvapilo po nástupu na ČD?

Určitě mě velice pozitivně překvapila kvalita klíčových zaměstnanců. Zvláště po tom, co jsem byl zvyklý poslouchat dokola, jaký jsou ČD neflexibilní kolos a jaké mají problémy zevnitř. Naopak, pracují tu velmi fundovaní lidé.

Výsledky soukromých dopravců Leoexpress a RegioJet

Meziročně lepší výsledky hospodaření mají oba železniční konkurenti Českých drah. RegioJet ze skupiny Student Agency se letos dostal poprvé do zisku. Za první pololetí vydělal 7 a půl milionu korun a měl téměř o třetinu víc cestujících než ve stejném období loni, říká mluvčí Aleš

Ondrůj. Konkurenční společnost Leoexpress zůstává ve ztrátě s 38 milióny korun. Přesto je to lepší výsledek než měla loni, kdy ve stejném období firma zaznamenala ztrátu 64 miliónů korun. Provozní výsledek hospodaření se meziročně dokonce ztrojnásobil.

České dráhy nakoupí trenažéry pro strojvedoucí za 40 miliónů Kč

České dráhy nakoupí dvojici trenažérů pro strojvedoucí. Ti si na nich budou moci vyzkoušet, jak zvládají krizové situace, které není s běžným vozidlem na kolejích možné zkoušet. Záměr koupit přístroje za zhruba 40 miliónů korun má souhlas představenstva. Důvodem je mimo jiné řada závažných nehod, které v létě dopravce postihly. Šlo zejména o havárii osobního vlaku na pražském Masarykově nádraží, vykolejení rychlíku v Horažďovicích a střet pendolina s kamiónem na železničním přejezdu ve Studénce.

Rakousko je v nárůstu cestujících po železnici nejvyšší v EU

Statistický úřad Eurostat v Bruselu uveřejnil zajímavou zprávu o nárůstu počtu cestujících a délky cest po železnici v jednotlivých zemích EU v rozmezí let 2003-2013. Podle ní byl největší nárůst osobokilometrů o 3,2 procent zaznamenán v Rakousku, na druhém místě s nárůstem o 3 procenta se umístila Velká Británie. Největší úbytek cestujících po železnici zaznamenaly země východní Evropy.

I v nákladní dopravě si rakouské železnice ÖBB vedou velmi dobře, o čemž svědčí skutečnost, že vypsaly výběrové řízení na 200 elektrických lokomotiv pro nákladní dopravu. Objednávka je rozdělena do tří skupin (Los 1-Los 3).

Skupina Los 1 (Standard) obsahuje 50 čtyřnápravových lokomotiv o výkonu 5,6 MW na střídavý proud o napětí 15 kV / 16,7 Hz a 25 kV / 50 Hz s dieslovým motorem (Last-Mile-Dieselmotor) o výkonu až 500 kW., dále 50 vícesystémových lokomotiv pro 15 a 25 kV střídavého a 3 kV stejnosměrného napětí. Jsou určeny pro Rakousko, Německo, Maďarsko, Chorvatsko, Česko, Slovensko, Polsko, Slovinsko a Itálii, některé i pro Rumunsko, Bulharsko, Srbsko a Turecko. Dodávky mají začít v roce 2017.

Skupina Los 2 (Super Cargo West) obsahuje 50 lokomotiv na střídavý proud pro 15 a 25 kV s výkonem 5,6 MW a s dieslovým motorem o výkonu 1,8 MW. Tyto stroje mohou být šestnápravové, nebo dvoučlánkové s osmi nápravami a disponovat tažnou silou 450 kN. Jsou určeny pro Rakousko, Německo, Maďarsko, Chorvatsko, Česko, Slovensko, Rumunsko, Bulharsko a Turecko. Dodávky mají být zahájeny v roce 2020.

Skupina Los 3 (Super Cargo Ost) obsahuje 50 šestnápravových lokomotiv na střídavý proud pro 15 a 25 kV bez dieslového motoru. Požadovaný výkon je 5 MW a tažná síla 450 kN.

Nejnižší rychlost u všech tří skupin má být 120 km/h a kromě výroby je podmínkou i poskytování servisu po dobu 40 let. Rakouské železnice ÖBB tak zahájily dlouho očekávanou objednávku nových lokomotiv pro nákladní dopravu, které budou moci jezdit v mnoha zemích Evropy.

Zdroj: Eisenbahn-Revue
Přeložil a upravil Jiří Zajíček

Nové slovenské „Zelené školy“

Slovenské školy sú do projektu Zelená škola zapojené už od roku 2004. V školskom roku 2014/2015 do neho bolo pripojených ďalších 291 škôl. Celosvetovo sa do programu začleňuje viac ako 52 tisíc škôl. Nárok na certifikát Zelená škola majú školy, ktoré sa v období minulých dvoch rokov aktívne venovali environmentálnej výchove a svojich žiakov priamo zapájali do takýchto činností. Každá škola, ktorej patrí titul Zelená škola, dostane aj vlajku siete Eco-schools.

Odovzdávanie cien prebehlo za prítomnosti ministra školstva Juraja Draxlera, ktorý odovzdával aj ocenenia za environmentálnu výchovu Živel. Toto ocenenie získa každoročne jeden žiak, jeden pedagóg a jedna škola za inovatívne, zmysluplné a efektívne cesty v environmentálnej výchove. Za rok 2015 bola cena Živel odovzdaná pedagogičke Miroslave Okuliarovej zo Súkromnej základnej školy waldorfskej v Bratislave. Pedagogička získala cenu aj za návrh stavby malého domčeka z prírodných materiálov, ktorý postavili na pozemku školy. Spolupracovala pritom so žiakmi aj rodičmi. Na realizovaní jej návrhu sa postupne venovala celá škola, ktorá postavila domček zo slamy s hlinenou omietkou. Tento domček sa škola chystá využívať ako svoje ekocentrum.

Cieľmi najväčšieho vzdelávacieho ekoprogramu Zelená škola je aj vytvorenie pozitívneho vzťahu žiaka so školou, zmena jeho myslenia a správania sa voči prírode či správne využívanie voľného času. Ide teda o výchovno-vzdelávací projekt, ktorý je zameraný na materské, základné a stredné školy celého sveta. V rámci environmentálnej výchovy je jedným z cieľov aj vytváranie zaujímavejších foriem učovania témy environmentality, ako aj zlepšiť vplyv školy na životné prostredie.

Okrem environmentálneho zmysľovania žiakov sa rozvíjajú aj ich ostatné kvality, ktorými sú napríklad: dokázať komunikovať o reálnych potrebách svojej školy a okolia; kolektívna činnosť a postoj jednotlivca v tíme, ale dokázať pracovať aj samostatne; kriticky myslieť a vyjadriť svoj názor; byť kreatívni a produktívni s cieľom dozvedieť sa čo najviac; čeliť zodpovednosti za svoje činy a rozhodnutia.

Program Zelená škola je pod záštitou ministerstva životného prostredia. Koordináciu programu na Slovensku zabezpečuje Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica. Národným garantom programu Zelená škola je sieť organizácií Špirála. Medzinárodným garantom je nadácia Foundation for Environmental Education. Partnerom programu je spoločnosť Natur-pack.

Úspešný nový film *Wilsonov*

Na základe literárnej predlohy jednej z poviedok mladého slovenského spisovateľa Michala Hvoreckého vyšla slovensko-česká filmová verzia s názvom *Wilsonov*. Ide o detektívnu komédiu, ktorej hlavnou postavou je známy Čech, Jirka Macháček, ktorý hrá rolu amerického agenta. Poviedka, ktorou sa autori filmu nechali inšpirovať, sa volá *Najhorší zločin vo Wilsonove*. Tá vyšla v roku 2001 v Hvoreckého knihe *Lovci a zberači*.

Režisérom komédie *Wilsonov* je Tomáš Mašín, scenáristom je Marek Epstein, tí sa snažili film odľahčiť od akýchkoľvek typických pravidiel. Postavili ju na duchaplných dialógoch a zvýraznili v ňom Hvoreckého multikulturálnu aj

konšpiračnú linku spojenú so štipkou čierneho humoru, kedy sa postavy venujú nielen politike.

Príbeh sa začína vyšetrovaním detektívnej zápletky a pokračuje oboznámením sa s miestom deja, Wilsonovom, čiže Bratislavou. Wilsonov nie je mestom, akým ho Slováci poznajú, v príbehu naň má veľký vplyv židovská, maďarská aj nemecká kultúra. História Československa je tiež jednou z podstatných tém, no nie taká, ako ju poznáme. Tvorcovia filmu údajne hľadali inšpiráciu aj v komédii *Adéla ješťa nevečeřela*. Vo filme sa objavia aj herci Vojtěch Dyk, Táňa Pauhofová, Jan Kraus, Stanislav Majer a ďalší.

Michal Hvorecký sa narodil v roku 1976 v Bratislave a pôsobí ako slovenský spisovateľ a publicista, venuje sa najmä písaniu poviedok a románov. Na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre bol úspešným študentom estetiky. Momentálne žije v Bratislave v slobodnom povolání. V rokoch 2000-2003 bol spoluorganizátorom hudobného festivalu Wilsonic. Hvorecký sa regulárne venuje písaniu pre denníky a časopisy, pre slovenské ale aj zahraničné médiá. Je držiteľom niekoľkých literárnych ocenení a autorských štipendií, ako napríklad: MuseumsQuartier vo Viedni, Literarisches Colloquium v Berlíne, Goetheho Inštitút v Mníchove, International Writing Program v USA.

Krimi-komédia *Wilsonov* nie je jeho prvý príbeh, ktorým sa nechali inšpirovať tvorcovia z iných brandží. Pražské Divadlo Na zábradlí, Divadlo Aréna v Bratislave ako aj Schauspielhaus Hannover predstavili adaptáciu Hvoreckého románu *Plyš*. Theater Forum vo Schwachte uviedlo v roku 2009 premiéru jeho prvej divadelnej hry *Slovenský inštitút. Jedna komédia*. Preklady jeho kníh vyšli v Nemecku, Taliansku, Poľsku a Česku.

Medzi tvorbu Michala Hvoreckého patrí aj napríklad *Silný pocit čistoty* (1998, zbierka poviedok), *Lovci & zberači* (2001, zbierka poviedok), *Posledný hit* (2003), *Plyš* (2005, román), *Eskorta* (2007, román); *Pastiersky list* (2008, fejtóny), *Dunaj v Amerike* (2010, román), *Naum* (2012, poviedkový román).

Čínsky Tao Dance Theater: 6, 7 v Bratislave

V nedeľu 4. októbra sa na medzinárodnom festivale Bratislava v pohybe, ktorý oslávil už svoj 19. ročník, po prvýkrát predstavil čínsky súčasný tanec v podaní umelcov z Tao Dance Theater: 6, 7, ktorý bol festivalovým headlinerom.

Čínsky choreograf Tao Ye, umelecký riaditeľ jednej z najznámejších čínskych tanečných skupín, pomenoval svoju inscenáciu pomocou čísiel. Konkrétne išlo o sériu minimalistických experimentov/predstavení siedmych tanečníkov s názvom 6 a 7, kde sa choreograf Tao Ye a jeho tanečníci snažia divákov vtiahnuť do deja pomocou občas až extrémnych pohybov tela.

Tao Ye začínal ako choreograf v tanečných súboroch v Šanghaji a v Pekingu. Súbor Tao Dance Theater bol založený v roku 2003. Tanečníci sa venujú najmä vývoju novej tréningovej techniky, objavuje schopnosti ľudského tela, popri čom neustále nadsadzuje fyzické limity a rozumové očakávania. Súbor hviezdil už v mnohých krajinách sveta, ako napríklad v USA, Veľkej Británii, Kanade, Brazílii, Austrálii, Mexiku, Španielsku, Rakúsku, Nemecku, Švédsku, Poľsku či Francúzsku atď.

Okrem predstavení Tao Ye Theater sa na festivale predstavili aj tanečníci z Izraela, Švajčiarska, Českej republiky a Slovenska. Išlo hlavne o vystúpenia súčasného tanca od choreografov až po tanečníkov, z ktorých sú mnohí v úzkom kontakte s výtvarným umením. Objavili sa aj cirkusovní umelci, športovci a počítačoví technici.

Konkrétne sa predstavili:

- 5. októbra 2015 – Poláková, Korec, Šavel, Procházka (Slovensko): *Pocitové rozUmenie*
- 10. októbra 2015 – Noa Shadur (Izrael): *Shifters, We Do Not Torture People*
- 12. októbra 2015 – Milan Tomášik (Slovensko, Slovinsko, Taliansko, Španielsko): *Lovecká sezóna*
- 17. októbra 2015 – Cie. Philippe Saire (Švajčiarsko): *Black Out*
- 23. októbra 2015 – DOT504 Dance Company (Česká republika): *Collective Loss of Memory*.

Divadelné ocenenia DOSKY

Jubilejné 20. DOSKY priniesli viacero noviniek, aj dve nové ceny. Novú cenu za mimoriadny prínos v oblasti divadla získal operný historik a teatrológ Jaroslav Blaho a Bratislavským divadlom sezóny sa stalo GUnaGU.

Slovenské národné divadlo (SND) 4. októbra zažiarilo niekoľko ráz. Nielenže sa naša prvá divadelná scéna stala po prvý raz dejiskom udeľovania prestížnych cien anketu DOSKY – Divadelných ocenení sezóny, ale väčšina DOSIEK v nedeľu večer ostala v rukách divadelníkov zo SND. Národné divadlo získalo za sezónu 2014/2015 DOSKY v kategóriách: najlepšia inscenácia, najlepšia réžia, najlepší ženský herecký výkon, najlepšia scénografia a najlepšia hudba. Všetkých päť ocenení získalo za jediný činoherný titul, inscenáciu *Mojmír II. alebo Súmrak ríše*. DOSKY oslávili tento rok 20. výročie a priniesli hneď niekoľko noviniek.

Najlepšou herečkou sa stala Dominika Kavaschová

Najlepšou inscenáciou sezóny 2014/2015 sa stala hra Viľama Klimáčka *Mojmír II. alebo Súmrak ríše*, ktorú priniesla Činohra SND v Bratislave. DOSKY za jej réžiu si odniesol Rastislav Ballek. DOSKA za najlepší ženský herecký výkon sezóny 2014/2015 patrí Dominike Kavaschovej za postavu Runy v hre *Mojmír II. alebo Súmrak ríše*. DOSKY udelili aj Jurajovi Poliakovi za scénografiu v inscenácii *Mojmír II. alebo Súmrak ríše*. Prekvapenie sa vôbec nekonalo v kategórii najlepšia scénická hudba sezóny 2014/2015. Jej víťaz – Andrej Kalinka – bol jasný od začiatku, keďže jeho tvorba mu zaistila všetky tri nominácie. DOSKY napokon získal za hudbu k inscenácii *Mojmír II. alebo Súmrak ríše*. Divadelní kritici, teoretici a publicisti rozhodli, že DOSKY za najlepší mužský herecký výkon sezóny 2014/2015 patria Tamášovi

Gálovi za postavu Zsolta Vidru v inscenácii *Spiatočka / Rúkverc* košického Divadla Thália. Zaujímavosťou je, že Tamás Gál bol v histórii ocenení prvým nominovaným hercom z maďarského divadla.

Odovzdala sa aj Cena Slovenského centra AICT

Ocenenie DOSKY za najlepšiu kostým sezóny 2014/2015 získala Eva Farkašová za kostýmy k inscenácii *Zvedavý sloník* v Bábkovom divadle Žilina. Objavom sezóny 2014/2015 a nositeľkami DOSIEK sa stali Veronika Pavelková a Lýdia Petrušová za koncept inscenácie *Mama má _ _* v bratislavskom Divadle elledanse.

V rámci ceremoniálu sa po prvý raz odovzdala aj Cena Slovenského centra AICT – Medzinárodnej asociácie divadelných kritikov za mimoriadny prínos v oblasti divadla. Putovala do rúk operného historika a teatrológa Jaroslava Blaha, iniciátora Zámockých hier zvolenských a dlhoročného propagátora opery na Slovensku. Nová je aj Cena Bratislavské divadlo sezóny, o ktorej rozhodli v internetovom hlasovaní diváci.

Spolu 4 065 hlasujúcich rozhodlo o víťazstve Divadla GUnaGU, ktoré získalo 808 hlasov, nasledovali ho Astorka Korzo '90 s 659 hlasmi a Divadlo LUDUS – kreatívne centrum mladých s 488 hlasmi. Cena má podobu dlažobnej kocky pripomínajúcej svojím tvarom symboliku mesta Bratislava a ktorá má položiť základ virtuálnej bratislavskej „broadway“.

Jubilejný ročník sa niesol v znamení noviniek

Ceremoniál jubilejného 20. ročníka sa konal v spolupráci so Slovenským národným divadlom v Sále činohry, v novej budove SND v Bratislave. Režisérom podujatia bol Peter Oravec, moderovali ho Kristína Farkašová, Lujza Garajová Schrameková a Juraj Ďuriš. V galaprograme spoluúčinkovali Barbora Švidraňová, spevácky zbor Pressburg Singers pod vedením Janky Rychlej a tanečníci Baletu SND – Gloria Todeschini a Calogero Failla.

Jubilejný 20. ročník DOSIEK sa niesol v znamení niekoľkých noviniek. Po 19 rokoch v Nitre, kde ocenenia otvárali medzinárodný festival Divadelná Nitra, sa DOSKY presunuli do Bratislavy, na scénu SND, a lístky na nich si mohla kúpiť aj verejnosť.

Anketu DOSKY – Divadelné ocenenia sezóny vyhlasuje Asociácia súčasného divadla v spolupráci so Slovenským centrom AICT – Medzinárodnej asociácie divadelných kritikov. Hlasovania sa v tomto roku zúčastnilo 36 kritikov.

(DÚ)

Slovenská vesmírna družica

Slovenská republika bude mať vo vesmíre po prvýkrát svoju vlastnú družicu. Malo by to byť v prvej polovici roku 2016 a jej predpokladaný návrat bude o dva roky od vypustenia. Nositeľom projektu je Žilinská univerzita v Žiline, ktorá v spolupráci s Technickou univerzitou v Košiciach a Slovenskou organizáciou pre vesmírne aktivity pracuje na projekte od roku 2012.

SOSA, Slovenská organizácia pre vesmírne aktivity, nazvala túto družicu „skCUBE“, ktorej rozmery budú

10 cm × 10 cm × 10 cm a bude vážiť 1 kilogram. Momentálne je družica ešte v testovacej fáze, keď budú SOSA-e dodané všetky komponenty na jej zloženie, bude sa zhotovovať výsledná verzia, ktorá bude vypustená do vesmíru. Bude pozostávať z palubného počítača, senzorov s kamerou, systému orientácie, zdroja energie – dve baterky, ktoré sa budú nabíjať pomocou solárnych panelov. Ďalej bude v družici umiestnená aj vysielacia, ktorá bude zabezpečovať komunikáciu.

Hovorí sa o historicky prvej slovenskej družici, nakoľko pri jej návrhu a zhotovení pracoval od roku 2012 kompletne slovenský tím bez pomoci zo zahraničia. Komunikácia s družicou bude prebiehať z momentálne rozostavanej pozemnej stanice pri Šamoríne ako aj zo záložných staníc Žilinskej univerzity, Novej Dubnice a Košíc.

Zomrel známy sochár Tibor Bartfay

Tibor Bartfay, ktorý bol známy slovenský akademický sochár, národný umelec a spoluzakladateľ moderného slovenského sochárstva v 20. storočí, zomrel 3. októbra vo veku 93 rokov. Bol rodákom z Nitry a synom slovenského sochára Júliusa Bartfaya, ktorý bol taktiež považovaný za významného slovenského sochára v 20. storočí.

Bol študentom na Akadémii krásnych umení v Budapešti a aj na Akadémii výtvarných umení v Prahe. Pôsobil ako slobodný umelec v Bratislave. Patril k významným osobnostiam novodobého sochárstva – komornej i monumentálnej tvorby. Do jeho tvorby sa zaraďuje viac ako 30 pamätníkov, vyše dvetisíc plastík a vyše šesťsto portrétnych podobizní, množstvo pamätných medailí a reliéfov. Okrem sochárstva sa zaoberal aj maľbou, kresbou a tvorbou koláží.

Jeho tvorba sa nestala úspešnou len na Slovensku, dostala sa aj do Českej republiky, Nemecka, Egypta, Francúzska a USA. Od roku 1997 bol na zozname najvýznamnejších osobností svetovej kultúry a umenia. Bolo mu udelených niekoľko ocenení, v roku 1985 získal Cenu UNESCO za svoj humánny postoj k životu, v roku 1986 aj Medailu svetovej rady mieru. Získal aj Cenu Cypriána Majerníka. Kríž prezidenta SR I. stupňa mu bol udelený na jeho sedemdesiate narodeniny.

K jeho tvorbe patrí napríklad pomník obetiam Mauthausenu v bratislavskom Slávičom údolí, súsošie nad hrobom bojovníka na bratislavskom Slavíne, súsošie na Námestí Ľudovíta Štúra či fontána *Planéta mieru* na Hodžovom námestí v Bratislave.

Festival anglických divadiel na Slovensku

Bratislavské jazykové centrum the Bridge zorganizovalo 15. a 16. októbra 2015 prvý ročník divadelného festivalu Bridgin'V4 v Dome kultúry v Pezinku a tam vystúpilo päť súborov zo Slovenska, Čiech, Maďarska, Poľska a Rakúska. Všetky inscenácie boli, samozrejme, v anglickom jazyku. Cieľom festivalu Bridgin'V4 je kultúrny dialóg medzi krajinami V4 a Rakúska. Akcia vyzdvihuje anglický jazyk ako nástroj medzinárodnej komunikácie, ako aj nástroj na aktívne prijímanie cudzojazyčného kultúrneho obsahu a in-

formácií. Festival nadväzuje na úspešný projekt anglického divadla Bridgin'Drama, ktoré je zoskupením lektorov jazykovej školy the Bridge, ktorí hrajú hry slovenskej klasičky v angličtine.

Inszenácie festivalu Bridgin'V4:

Slovensko: Bridge'n'Drama, Bratislava; Inscenácia: *Kukuchers* (Martin Kukučín: *Rysavá jalovica*)

Česká republika: The Bear Educational Theatre, Praha; Inscenácia: *The History of England*

Maďarsko: The Turkey Theatre Troupe, Budapešť; Inscenácia: *Liar* (Isaac Asimov)

Poľsko: Teatr Malabar Hotel, Varšava; Inscenácia: *We've run out of days* (William Shakespeare: *King Lear*)

Rakúsko: Open House Theatre, Viedeň; Inscenácia: *Hedda* (Alan Burgon, inšpirované Henrikom Ibsenom)

Divadelný festival Bridgin'V4 podporil Vyšehradský fond, České kultúrne centrum, Poľský inštitút, Americká obchodná komora, mesto Pezínok a spoločnosť Tuli. Hlavným mediálnym partnerom akcie bol dvojtýždenník *Profit*, mediálnymi partnermi sú Divadelný ústav, .týždeň a the Slovak Spectator.

(DÚ)

Synergia tvorby – Pina Bauscha a Wim Wenders

Kabinet Audiovizuálnych Divadelných Umení uviedol podujatie Synergia tvorby – Pina Bausch a Wim Wenders. Synergia (spolupráca) medzi živými divadelnými, performátnymi a inými umeniami priblížila nové kvality chápania predstavovanej tvorby Piny Bausch a Wima Wendersa. V dňoch 26.-28. októbra 2015 priblížila prostredníctvom audiovizuálnych prednášok a diskusií vybrané diela týchto dvoch významných nemeckých umelcov.

Pina Bausch, performerka, choreografka a režisérka, patrila k najvýraznejším osobnostiam tanečného divadla druhej polovice 20. storočia. Wim Wenders, režisér svetového autorského a dokumentárneho filmu a významný člen Nemeckej novej vlny (Neuer Deutscher Film), je v súčasnosti prezidentom Európskej Filmovej Akadémie.

(DÚ)

Nižný Hrušov získal ocenenie Ekologický počin roka

Počas 6. ročníka Súťaže o najlepšie mestá a obce v triedení odpadov získala slovenská obec Nižný Hrušov, ktorá sa nachádza okrese Vranov nad Topľou, ocenenie Ekologický počin roka. Túto súťaž vyhlasuje každoročne spoločnosť ENVI-PAK. Cenu prebral 8. októbra starosta obce Nižný Hrušov Ján Fenčák na Donovaloch. Výherná obec si odniesla cenu za kvalitné odpadové hospodárstvo, nakoľko obec úspešne odstránila veľkú čiernu skládku. Pomocou dotácie od Nadácie Slovenskej sporiteľne skládku ohradila plotom a na jej mieste vyrástlo oficiálne zberné miesto. Tam sa skladuje veľkoobjemový, drobný stavebný odpad a bioodpad. Ďalej sa v obci nachádza viacero nových nádob na komunálny odpad, sklo a plasty. Obyvatelia mali taktiež možnosť zúčastniť sa na prednáškach týkajúcich sa kompostovania a nových zberných miest, keďže sa obec snaží rozšíriť separovanie odpadu.

Slovenské mestá boli ocenené aj vo viacerých kategóriách. Cieľom vyhlasovania súťaže je motivovať slovenské mestá k zodpovednejšiemu prístupu k ich odpadovému hospodárstvu a environmentálnym činnostiam.

Konferencia Samospráva a triedený zber 2015 sa konala pod záštitou Ministerstva životného prostredia SR a Únie miest Slovenska. Celkovo boli odovzdané finančné odmeny vo výške 10 500 EUR. Spolu s finančnými odmenami dostali mestá aj elegantné sklenené plakety.

Čo sa týka kategórie množstva vyzbieraného odpadu z veľkosti inštalovanej zbernej siete, čiže ako sú využívané kontajnery a vrecia, ktoré majú občania k dispozícii, bola ocenená obec Kamenec pod Vtáčnikom a mesto Dubnica nad Váhom. V kategórii Samospráva s najvyššou vyseparovateľnosťou, tj. papier, sklo, plast a viacvrstvové kombinované materiály v kilogramoch v prepočte na jedného obyvateľa samosprávy za rok, vyhrali obec Lazisko a mesto Nová Dubnica. Ďalšou kategóriou bola Samospráva s najvyššou hustotou zbernej siete. Presnejšie sa hodnotilo, aký objem kontajnerov a vrecí majú ľudia k dispozícii na triedenie a ako komfortné je triedenie pre obyvateľov. Kategóriu vyhrala obec Hliník nad Hronom a Humenné. Celkovým víťazom súťaže sa stalo mesto Trenčín. Trenčín bol tak najúspešnejší vo všetkých kategóriách.

4. ročník LET'S CEE Film Festivalu

V tohtoročnom už štvrtom ročníku LET'S CEE Film Festivalu, ktorý sa konal od 1. do 11. októbra vo Viedni, bol predstavený aj slovensko-český film. Okrem neho bolo dokopy prezentovaných 118 filmov, krátkych filmov a dokumentárnych filmov z východnej, strednej Európy, z Kaukazu a z Turecka. Slovenskú a Českú republiku v tomto roku zastúpil film režisérky Miry Fornayové s názvom *My Dog Killer/Môj pes Killer*. Sociálna dráma opisuje život 18-ročného Mareka, ktorý žije so svojím otcom a voľný čas trávi v boxerskom klube spolu s jeho pitbullom Killerom. Vo filme hrajú: Adam Mihál, Irena Bendová, Libor Filo, Marián Kuruc, Pavol Dynka, Alžbeta Šopinová, Stanislav Vojt a mnohí ďalší. Festival zahájil chorvátsky film *The High Sun/Zvizardan*. Filmy sa prehrávali v kine Urania, v Actors Studio, vo Village Cinema Wien Mitte a v ďalších. Po takmer každom predstavení prebehla tzv. Q&A, čiže diskusia so zahraničnými tvorcami filmov. Okrem toho mali diváci k dispozícii aj rozmanitý sprievodný program, napríklad koncerty a výstavy.

Bábkové divadlo na Rázcestí

V októbri predstavilo bábkové divadlo na Rázcestí v Banskej Bystrici svoj rozmanitý program pre dospelých.

- 13. október: Jana Juráňová: *Reality snow*
Tragikomický pohľad do kuchyne rodinných a partnerských vzťahov, (de)formovaných silou mediálneho vplyvu a každodenných rituálov. V hlavnej úlohe sa predstavila herečka Jana Oľhová.
- 20. október: 10 repríza! *Hviezdy sú tiché*
Pred(náška)stavenie. Koláž denníkov z vojnových čias.
- 21. október: *T. V. recepty*
O živote Terézie a Jána Vansu z Fortničky.
- 27. október: *Diagnóza: Slovo*
Stačí zmeniť slovo a všetko je inak.

- 28. október: *Mocad(r)ámy*
Autentické príbehy o živote v ženskej koži.

(DÚ)

Výstava Titanic v Bratislave

V Bratislave je otvorená už od 12. septembra výstava celosvetovo preslávenej lode Titanic. Množstvo exponátov návštevníkom približuje, ako to na Titanicu vyzeralo. Výstava potrvá denne od 9:00 do 20:00 v Incheba Expo Arene v hale A2 a D2 do 6. decembra 2015. Na výstave sú prezentované mnohé originálne artefakty, ktoré sa podarilo úspešne zachrániť. Nájsť tu možno vybavenia lode, kusy nábytku, porcelán, osobné predmety cestujúcich ale aj detailné rekonštrukcie kajút, strojovne či jedálne. Tvorcovia výstavy *Titanic* sa taktiež snažili zobrazit historické súvislosti ako aj politickú a spoločenskú situáciu Slovenska v začiatkoch 20. storočia. Jednou z tém, ktoré sa k Titanicu viažu, je aj vlna migrácie, kedy ľudia utekali z Európy pred chudobou a blížiacou sa prvou svetovou vojnou do Ameriky. Výstavu zorganizovala spoločnosť RMS Titanic. Bola doplnená aj o dokumenty, ktoré poskytlo Slovenské národné múzeum – Historické múzeum. Návštevníci dostanú pri vstupe tzv. „boarding pass – palubnú vstupenku“ s menom pasažiera, ktorý sa Titanicom skutočne plavil.

Titanic bol vo svojom čase najväčším osobným transatlantickým parníkom na svete. Bol známy aj pod skratkou RMS Titanic-Royal Mail Steamer, čiže Kráľovský poštový parník spoločnosti White Star Line. Bol postavený v lodeniciach Harland and Wolff v Belfaste v Írsku. Loď mala prezentovať technickú revolúciu, ktorá bola v tom čase aktuálna. Okrem prevozu cestujúcich mal Titanic slúžiť aj na prevážanie pošty medzi Európou a Severnou Amerikou. Titanic zahájil svoju prvú plavbu 10. apríla 1912 v Southamptone v Anglicku a stroskotal v Atlantickom oceáne v noci zo 14. na 15. apríla 1912. Pri nehode, kedy sa parník zrazil s ľadovcom, pričom zomrelo viac ako 1 500 osôb z celkovo 2 201 cestujúcich. Titanic mal svoju plavbu naplánovanú do New Yorku. V čase jeho zhotovenia bol považovaný za nepotopiteľný a stroskotal pri svojej panenskej plavbe, ktorá priniesla vysoký počet obetí kvôli nedostatku záchranných člnov a súhre ďalších okolností. Je s ním spojená široká mediálna publicita. Zachovalý vrak Titanicu bol nájdený na dne Atlantického oceána.

Bratislavská zoo má nový prírastok

Bratislavská zoologická záhrada sa pýši novým prírastkom. Rodina červených pánd sa v júli rozrástla o dve nové mláďatá. Matkou je päťročná samica Coco pochádzajúca

z Chorvátska a otcom je päťročný belgický samec Pung. Malý samček červenej pandy dostal meno Taj Min a samička Lan-li. Obaja rodičia boli na Slovensko privezení v roku 2011. Zoologická záhrada v Bratislave je jediná zoologická záhrada na Slovensku, ktorá chová a rozmnožuje pandy červené. Svoj prvý prírastok mali už v roku 2013, ktorému ľudia vybrali vo verejnom hlasovaní meno Aiko. V roku 2014 sa rozrástli o ďalšie dve mláďatá, samička Pima a samičku Pam. Aiko bola v roku 2014 prevezená do ZOO Nýiregyháza v Maďarsku. Samička Pam bola v tomto roku prevezená do ZOO Pistoia v Taliansku.

Slovak Press Photo

4. ročník súťaže Slovak Press Photo vyhlásil svojich víťazov. Odovzdávanie cien prebehlo 21. októbra v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca v Bratislave. Najvyššie ocenenie Grand Prix získal fotograf Robert Tappert, spolupracovník agentúry SITA, za fotografiu #06 zo série s názvom *ID*. Grand Prix je jednu z troch cien v kategóriách reportáž a portrét. Súťaž sa dokopy skladá z jedenástich kategórií za fotografiu a jednej kategórie za krátke video. Spoločne so slávnostným odovzdávaním bola zahájená aj výstava víťazných prác v Starej radnici, Múzeu mesta Bratislavy na Primaciálnom námestí, ktorá trvala do 30. novembra.

Slovak Press Photo je súťažou, ktorá odovzdáva ceny za nezávislé autentické obrazové svedectvo o živote, do ktorej sa môžu zapojiť žurnalisti zo Slovenska a krajín východnej Európy. Do súťaže sa v roku 2015 prihlásilo 191 autorov a vyše 1 369 fotografií posudzovali dve poroty. Do kategórie Krátke video sa zapojili autori so 14 videami. Odborná porota pozostávala zo siedmich profesionálnych fotografov a pedagógov: Stanley Greene (USA), Alexander Chekmenov (Ukrajina), Vasili Prudnikov (Bielorusko), Jindřich Štreit a Roman Vondrouš z Českej republiky a zo Slovenska Jana Hojstřicová a Judita Csaderová. Videá zaslané do súťaže hodnotila trojčlenná porota: režisér a kameraman Pavol Barabáš (SR), riaditeľ spravodajstva Českej televízie Zdeněk Šámal (ČR) a slovenský kameraman Tomáš Stanek. Projekt prebiehal pod vedením ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslava Lajčáka, ministra kultúry Mareka Maďariča a primátora mesta Bratislava Iva Nesrovnala.

Fotograf Peter Procházka bol udelený Cenou Slovak Press Photo za celoživotné dielo. V kategórii aktualita vyhrali Ivan Kováč a Boris Németh. Kategóriu témy každodenný život vyhrali: Laura Wittek, Tomáš Benedikovič a Kata Sedlak. Kategóriu reportáž vyhrali: Juraj Mravec, Robert Tappert, Martin Bandžák a Victor Breiner. Peter Korček bol ocenený v rámci kategórie príroda. Cenu športovej kategórie získali: Eduard Genserek, Matúš Zajac a Michal Svítok. Cenu Svet umenia získala fotografka Marta Földešová. Za portrét porota ocenila fotografov: Roberta Tapperta, Maňa Straucha, Martina Bandžáka a Vladimíra Slivku. V kategórii mladí fotografi do 25 rokov a študenti bodovala Laura Štrompachová. V kategórii, ktorá vznikla v rámci spolupráce s ministerstvom zahraničných vecí „Slovensko – Bohatstvo v rozmanitosti – Tradícia a súčasnosť“ ocenili Zuzanu Horváthovú, Borisa Németha a Petra Korčeka. V kategórii stredo európska fotografia, ktorá vznikla pre zahraničných fotografov z Českej republiky, Poľska, Bieloruska, Ukrajiny, Maďarska a Rakúska vyhrali: Jana

Hunterová, Pavlo Bishko, Serhii Korovainyi, Denis Dziuba, Evgenyi Maloletka a Vladislav Sodel. Deane Kolenčíkovej bola udelená cena Grant Bratislavy. V aktuálnom 4. ročníku súťaže pribudla nová medzinárodná kategória, ktorá vznikla v spolupráci s Rozhlasom a televíziou Slovenska (RTVS) – Krátke video. V tejto kategórii sa na prvom mieste umiestnilo video od Tomáša Rafu. Robert Tappert, ktorý získal cenu Grand Prix, zachytil na svojich fotografiách srbsko-maďarskú hranicu. Jeho víťazná fotografia je poškodený portrét migrantky. Spolu s hlavnou cenou Grand Prix a cenou za celoživotné dielo boli odovzdané sklenené plastiky od výtvarníka Pala Macha.

Výstava diamantov v Bratislave

V Bratislave 4. novembra prebehla predajná výstava investičných diamantov a šperkov, ktoré majú hodnotu niekoľkých miliónov eur. Exponáty zahŕňali tridsať originálnych diamantových šperkov. Výstavu organizovala spoločnosť Diamonds International Corporation (DIC) a nachádzala sa v showroome DIC na Krasovského 13 v Bratislave od 4. do 14. novembra 2015.

Vystavené diamanty mali od 1 do 11 karátov. Najcennejším kusom bol 11-karátový diamant v hodnote 1 200 000 €. Zahŕnutý bol aj originál diamantovej korunky Miss Universe v hodnote 270 000 €, ktorou bola dekorovaná súčasná Miss Universe Paulina Vega z Kolumbie. Na jej výrobu bolo použitých 220 gramov zlata, 311 diamantov, 198 kameňov zaříru a 33 krištáľov s piatimi topásmi.

Exkluzívne šperky s diamantmi sú dostupné v cenách už od 280 €. Expozícia ponúkala tiež variantu šperkov z luxusných diamantových setov zo svetových kolekcíí.

Návštevníci môžu zhliaďnúť aj masívne náhrdelníky, náušnice, náramky a prstene s diamantmi osadenými v bielom zlate či v kombinácii s farebnými drahokamami. Bola pripravená aj pánska kolekcia diamantových hodín ako aj hodinky v plnom zlate a s diamantmi.

Diamonds International Corporation (DIC) je česká spoločnosť, ktorá sa vyrába diamantových šperkov venuje už desiaty rok. Vyrába najmä investičné diamanty ale aj luxusné remeselné šperky. Okrem Slovenska je firma úspešná aj v Maďarsku, Bulharsku, Poľsku, Srbsku, Rusku a v Spojených arabských emirátoch. Okrem diamantovej korunky pre Miss Universe vyrobila DIC aj korunku pre Miss USA a Miss US Teen.

Obnova hradu Devín

Od roku 2008 je pre návštevníkov horná časť hradu Devín zatvorená. Už čoskoro ju ale čaká rekonštrukcia, na ktorú získala Bratislava finančné prostriedky z Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu. Približne 60 tisíc eur prispeje aj bratislavská radnica. Obnova sa bude týkať vyčistenia a preskúmania hradného brala. Niektoré časti sú na ňom totiž nestabilné. S rekonštruk-

nými prácami by sa malo začať na jar roku 2016 a mali by trvať predbežne 4 mesiace. Práce budú rozdelené do 4 etáp. Hradnému bralu by mal pribudnúť aj monitorovací systém. Obnoviť by sa

mala aj konštrukcia hradu a hornej časti areálu. Potrebne sú aj nové chodníky, zábradlia a schodiská. Pôvodné drevené konštrukcie by mali nahradiť kovové. V lete 2016 sa majú obnoviť aj expozície v podzemných jaskynných priestoroch hradného brala.

V rokoch 2008-2010 boli niektoré časti hradnej stavby opravované. Išlo o opravu staticky narušeného hradbového muriva nad prístupovým schodiskom. Vtedy prebehol aj archeologický výskum, pri ktorom objavili najstaršiu stredovekú časť horného hradu – obrannú vežu s britom a na dolnej terase zatiaľ neznáme architektúry z 13.-17. storočia, ktoré budú tiež súčasťou hradnej výstavy. Naplánovaná rekonštrukcia bude prvá väčšia rekonštrukcia hradu od svojho zničenia v 19. storočí.

Horná časť hradu Devín bude návštevníkom po svojej rekonštrukcii prinášať panoramatický výhľad na okolie.

Výstavy 2015-2016

Eva Poláková. Osudy veľkej herečky

Pracovníci Centra výskumu divadla Divadelného ústavu vzdali poctu jednej z vrcholných predstaviteľiek slovenského divadelného, filmového a rozhlasového herectva prostredníctvom retrospektívnej teatrologickej výstavy, ktorá je zároveň spomienkou pri príležitosti 80. výročia narodenia umelkyne. Účasť na vernisáži v historickej budove SND prijali kolegyně a nasledovníčky Evy Polákovovej, herečky Božidara Turzonovová a Emília Vášaryová, ktoré expozíciu slávnostne otvorili.

Slávnostné otvorenie výstavy *Eva Poláková. Osudy veľkej herečky* sa uskutočnilo v stredu 4. novembra 2015 v historickej budove Slovenského národného divadla na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. Výstavu pripravil Divadelný ústav. Autor výstavy: Karol Mišovic, grafické riešenie: Viera Burešová.

Divadelná púť Eleny Zvaríkovej Pappovej

V máji tohto roku uplynulo 80 rokov od narodenia výraznej osobnosti slovenského ženského herectva Eleny Zvaríkovej Pappovej (1935-1974). Pre pripomenutie si významu tejto herečky pripravil Divadelný ústav výstavu pod názvom *Divadelná púť Eleny Zvaríkovej Pappovej*. Výstava je nainštalovaná v priestoroch foyeru Štúdia Slovenského komorného divadla v Martine od 6. októbra 2015, jej vernisáž sa uskutočnila 6. novembra 2015 o 18:30 hod. Kurátorom výstavy je Karol Mišovic.

Dve balady o Ivanovi M.

Divadelný ústav a Slovenský filmový ústav pripravili výstavu venovanú k nedožitým 80. narodeninám významného slovenského herca Ivana Mistríka (1935-1982) pod názvom *Dve balady o Ivanovi M.* Výstava prezentuje predstaviteľa slovenského hereckého prototypu chlapčenskej subtilnosti, krehkosti a autenticity, bez ktorého si dnes už nevieme predstaviť históriu slovenského divadelníctva ani minulosť či súčasnosť rozhlasu, filmu a televízie. Počas svojej hereckej kariéry Ivan Mistrík hral v 120 divadelných hrách, v 41 celovečerných filmoch, vo viac ako 220 televíznych inscenáciách a v 23 televíznych reláciách. Výstava je sprístupnená verejnosti od 19. 11. 2015 do 31. 1. 2016 v Dvorane novej budovy SND na 4. poschodí – Galéria foyeru Opery a Baletu SND každý deň hodinu pred predsta-

vením. Kurátorkou výstavy je Katarína Kunová, spolupracovníkmi zo Slovenského filmového ústavu sú Eva Bosáková, Michal Maršálek, Jana Stradiotová, Renáta Šmatláková. Grafické riešenie výstavy: Viera Burešová.

Divadelná tvár Ludovíta Štúra

Divadelný ústav v spolupráci so Slovenským národným múzeom pripravil retrospektívnu výstavu pod názvom *Divadelná tvár Ludovíta Štúra*, ktorá národného hrdinu prenáša „z javiska“ dejín na „dosky, ktoré znamenajú svet“ a stavia ho do zorného uhla slovenských teatrologov. Výstava v dvoch pozoruhodných tematických okruhoch zrkadlí Štúrov vzťah k dráme a k ochotníckemu divadlu v 19. storočí a odhaľuje jeho novú podobu na javiskách slovenských profesionálnych divadiel. Výstava Divadelného ústavu je inštalovaná v Slovenskom národnom múzeu od 23. októbra 2015 do 28. februára 2016. Kurátorkou výstavy je Juliana Beňová, grafické riešenie pripravil Ján Pálffy.

Bienále divadelnej fotografie 2014

Cieľom Bienále je predstaviť verejnosti divadelnú fotografiu ako svojbytný umelecký druh, zvýšiť o nej všeobecné povedomie a prezentáciou fotografických diel a ich autorov vytvoriť súčasne prostredie pre odbornú konfrontáciu. Študentská sekcia Bienále vytvára predpoklad na významné formovanie tohto segmentu divadelnej dokumentácie pre budúcnosť. Výstava zároveň vytvára prehľadné vizuálne svedectvo o divadelnej produkcii na Slovensku.

Druhé uvedenie výstavy 2. ročníka Bienále divadelnej fotografie 2014 bolo sprístupnené vernisážou 24. apríla 2014 vo vestibule Slovenského komorného divadla v Martine po premiére hry *Blackbird*. Hlavným usporiadateľom výstavy je Divadelný ústav Bratislava. Partneri Katedra fotografie a nových médií VŠVU.

Jozef Palko - režisér (17. 2. 1924 - 3. 2. 1982)

Výstavu pripravil Divadelný ústav k nedožitému životnému jubileu Jozefa Palku – 90. výročie narodenia. Tvorivou energiou a silou umeleckej výpovede ovplyvnil Jozef Palko takmer všetky slovenské profesionálne divadlá. Výrazne formoval prvé roky považskobystrického a žilinského divadla (1949-1950; 1952-1957). Konceptiu moderného divadelného jazyka a myšlienkovu závažný repertoár presadil aj v Štátnom divadle Košice, kde aktivizoval dovtedy nepoznané tóny hereckých výrazových prostriedkov (1958-1963). Umelecky priebojne profiloval v niekoľkých etapách aj činohru Novej scény. Koncízne a presvedčivo umelecky pozdvihol tiež prácu našej prvej scény, predovšetkým inscenáciou Sartrovej hry *Diabol a Pán Boh* (1965). Palkov umelecký profil plasticky dotvára tiež niekoľkoročná práca v televízii a rozhlase.

Reinštalácia výstavy a jej sprístupnenie bolo 24. 9. 2015 vo vestibule Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici, potrvá do 20. januára 2016. Autor výstavy: Martin Timko, grafické riešenie: Viera Burešová.

Milo Fabian - Obraz, spomienka, svedectvo

Výstava víťaza 2. ročníka Bienále divadelnej fotografie 2014 vo vestibule Divadla Jána Palárika v Trnave, ktorej prvé uvedenie bolo na Novej dráme 2015. Jej tretie sprístupnenie je od 21. októbra 2015.

(DÚ)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
E-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie PÍBILOVÁ, tel. 330 97 87
s. Irena FLORIÁNOVÁ,
tel. 0650/90 194 90
Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX
Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00

Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7 (Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.
Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:30	aerobik – ženy
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	16:00 – 17:00	cvičení rodičů s dětmi
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

**Tělocvičná jednota Sokol Vídeň III/XI
a České srdce Vídeň III/XI pořádá
v sobotu 19. 12. 2015 v 15 hodin
ve Slovanské besedě,
Drachengasse 3, 1010 Wien,
tradiční vánoční odpoledne
s bohatou tombolou.**

Moravské hody

Sokolská jednota XII-XV pořádá tradičně každoročně na podzim taneční zábavu zvanou Moravské hody. Již několik let se tento podnik koná v sále fary Gatterhölzl. Je to snad již jediná příležitost zhlédnout nádherné české, moravské a slovenské kroje. Proto je o tuto zábavu zájem i u česky nemluvícího publika. V posledních letech však zájem o tento druh zábavy ubýval. Pokoušeli jsme se několikrát měnit hudbu, měnili jídelníček a vylepšovali propagaci. Tato mravenčí práce se tentokrát opravdu vyplatila. Na Moravské hody se dostavilo letos 145 návštěvníků, z toho 25 mladších, mnozí v krojích.

Již v pátek večer se při přípravě a zdobení sálu objevilo dost ochotných pomocných rukou, a tak příprava netrvala dlouho. V sobotu jsme byli překvapeni, že jako první přijela hudba – ještě před odemčením sálu. Tato dochvilnost svědčí o již dobré kvalitě hudby Vysočinka z Humpolce, která se během večera více než potvrdila. Br. místostarosta Sevelda uvítal hudbu i návštěvníky jménem jednoty a dvojjazyčně a popřál příjemnou zábavu. Že dechová hudba perfektně zahraje polky, valčíky atd. se očekává. Ale Vysočinka nadchla hlavně mladší návštěvníky také moderním a světovým repertoárem, který interpretovala s dokonalostí a nadšením. Odměnou jim byl nadšený potlesk návštěvníků. Samozřejmě „se zpívaly krásné písně v kroužku“, přičemž se zpěvačka Dana Bezstarostová a její manžel trumpetista Michal přifařili ke zpívajícím do kruhu na taneční ploše. Ve 23 hodin vyzval br. Drobeček k tančení tradiční České besedy, kterého se zúčastnily dvě osmice. S minimálními chybičkami byla Česká beseda přihlížejícím výborně prezentována a myslím si, že mnozí dostali chuť se Besedu naučit, nebo aspoň oprášit. V tanečním rejci před a po besedě se točilo tentokrát mnoho párů v krásných nažehlených krojích. Jedním z nejkrásnějších párů byla Janka a Igor v nádherných originálních krojích z Detvanska.

Tak vznikla od samého začátku velmi příjemná atmosféra, ke které patří, jak to u hodů bývá, dobrá kuchyně – od 19 hodin se v poschodí podávalo vepřo-knedlo-zelo a gulášová polévka a v přízemí chutné chlebičky, káva a domácí zákusky. Nápoje všeho druhu byly k dostání až do úplného vyprodání zásob u br. hospodského Drobečka, kterému asistovalo několik ochotných bratrů.

Mezi návštěvníky jsme registrovali předsedu menší nové rady br. Pavla Rotha s manželkou, ředitelku českého gymnázia paní Mag. Helenu Huberovou, redaktorku VSL paní Mag. Herdovou a jiné osobnosti česko-slovenské komunity ve Vídni. Velkou radost nám způsobil návštěvou náš starosta br. Frantík Kalousek, který se ještě nalézá v delší rekonvalescenci.

Krátce po půl druhé zahrála naposledy – na rozloučnou – hudba, které poděkoval br. místostarosta Sevelda jménem návštěvníků a jménem pořádající sokolské jednoty Tyrš.

Po odchodu návštěvníků se ještě uklízel sál a v neděli nato se odvážely rekvizity k uskladnění.

Touto cestou se chci jménem sokolské jednoty Tyrš poděkovat za nezištnou a ne samozřejmou práci sestrám Hrnčířové, Floriánové, Hájkové, Křivanové, Maternové, Egermeierové a bratrům Matouškovi, Maternovi, Seveldovi a Hovorkovi. Velký dík patří také všem zde nejmenovaným, kteří se zasloužili o zdar letošních Moravských hodů. Nazdar!

-drob-

Dětské odpoledne Sokolské župy Rakouské

Župní cvičitelský sbor pod vedením sestry náčelní Dr. Danušky Frey-Maternové pořádal v sobotu 19. září 2015 tradiční výlet žactva. Tentokrát byl po delší době opět cílem oblíbený areál Prátru, skýtající mnoho možností jak pro malé, tak i pro ty větší. Po společném srazu v 15 hodin před vídeňským obrovským kolem se pustily všechny tři skupiny dětí v doprovodu vedoucích a malí také s maminkami a babičkami na naplánovanou trasu. Ty nejmenší děti se rozjely vláčkem „Liliputkou“ po území Prátru, ty ostatní se odebraly do blízké přírody, kde po důkladném vysvětlení sestrou Danuškou započaly společnou hru na zloděje a detektivy, připravenou pro ně sestrou Danuškou. Sestra Danuška také vedla starší žactvo a dorost, představující honěné zloděje, a mladší žactvo pod vedením sestry Zdenky

Nováčkové převzalo úlohu detektivů, kteří je měli pronásledovat. Započala se napínavá honba, která všechny zaujala a nadchla. U těch nejmenších probíhaly následující hodiny trochu klidněji. Po jízdě vláčkem se na blízké louce mohly děti při poutavých hrách pod vedením sestry Sylvy Hájkové a za pomoci ostatních sester vedoucích naplno „vydovádět“, samozřejmě ale ukázněně. A když byla přinesena svačinka, hned se děti do ní s chutí pustily. Po patřičném posilnění pokračovaly ve hrách, které je pozvolna vedly s pomocí barevných šipek k vytoženému pokladu. Poté jsme zamířili na velké dětské hřiště, kde si děti do sytosti přišly na své. Mezitím pokračovala náročná hra těch větších, kteří se také přibližovali k místu setkání všech skupin. Až splnili všechny úkoly a dorazili na smlouvanou louku, byli také odměněni očekávaným pokladem. A jako na závěr v pozdních odpoledních hodinách nastal okamžik, který byl překvapením, avšak jistě přáním malých i velkých: Kousání do tradičního koláče, tentokrát upečeného maminkou Komutzki, se schovanými mincemi (1 €). To bylo napětí,

komu se to podaří. Všech 28 dětí postavených do kruhu sledovalo každého, kdo kousal. Některé děti měly štěstí a vykously dokonce i dvě mince. Sestra Danuška drží koláč a všichni vedoucí bděli, aby nikdo minci nespokl. Ale na to dávaly děti pořádně pozor. Bylo to vyvrcholení našeho výletu.

Děkujeme srdečně sestře Danuše za celkovou organizaci, všem vedoucím za spolupráci a mamince za výborný koláč. Doufáme, že se všem naše dětské odpoledne líbilo, k čemuž jistě přispělo i velmi příznivé počasí. A již nyní se těšíme na příští rok. A kam? To bude opět překvapením.

Nazdar!

Mb

Pochod zdatnosti

Pod tímto pojmem pořádá každoročně Sokolská župa Rakouská pěší výlet se zakončením v nějaké útulné hospůdce. Letošním organizátorem byl br. Sevelda z jednoty XII-XV.

Sraz byl určen na 11. hodinu na Mauer Hauptplatz. Jelikož podzemní dráha U4 byla nahrazena autobusy, vyčkali jsme pro jistotu několik minut. Následovala obligátní společná fotografie – tentokrát pod nápisem pedikúra – a už jsme vyráželi směrem k Wotrubakirche, kde byl první odpočinek, při kterém se mnozí občerstvovali moravskou pálenkou. Po krátkém odpočinku jsme došli k přírodní observatoři Freiluftobservatorium Sternberg. Po prohlídce jsme pokračovali k hřišti, kde dostaly děti možnost se vydovádět. Po dvě stě metrech začal velmi náročný a dlouhý výstup, který byl označen br. Seveldou: „ted půjdeme chvilku do kopce“. Trvalo to déle, než jsme si mysleli, ale nakonec jsme všichni stanuli na paloučku u Schiesstaette, kde jsme byli opět dobře občerstveni různými alko a nealko nápoji.

Pak vedla cesta už jen s kopce, skupina se „roztrhala“ a do hospůdky došla první skupina s velkým náskokem. Ostatní přišli později, také proto, že v průběhu plánování se sice stanovila adresa cílového Heuriger, ale tento lokál měl – jelikož byl svátek – zavřeno. Určil se tedy jiný lokál, ale jeho adresa „nějak nepronikla“ ke všem účastníkům. Naštěstí existují mobilní telefony, a tak se všichni setkali v lokále Weindorfer.

Celkem se zúčastnilo 48 osob (dospělí a děti) a jeden rozkošný pejsek. V lokále pak na nás čekali ti, kteří se pochodu nemohli účastnit, a tak vzrostl počet návštěvníků na 55.

Děkujeme br. Seveldovi za přípravu pochodu a také za to, že jsme se všichni setkali ve správném lokále. Příští pochod zdatnosti má na starost br. Miříčka z jednoty III-XI. Nazdar!

-drob-

VZPOMÍNKA

Jindřich Fügner (12. 9. 1822, Praha – 15. 11. 1865, Praha), rodným jménem Heinrich Fügner, byl jedním ze zakladatelů spolku Sokol. Soukromým studiem a dlouholetým studiem v cizině získal všestranné vzdělání, široký rozhled a ovládal několik jazyků. Fügner náležel ke vzdělaným a politicky probudilým představitelům pražského měšťanstva, byl rozhodným stoupencem demokratických idejí svobody a společenské rovnosti. Po návratu do Prahy roku 1846 převzal od svého otce velkoobchod s textilním zbožím.

Sympatie s osvobozeneckým hnutím národů, které otřáslu Evropou, revoluce 1848-1849 a vnitřní nesouhlas s bachovským režimem přivedly Fügnera do českého tábora a k upřímnému českému vlastenectví. Po sňatku roku 1853 zanechal obchodu a převzal generální zastoupení pojišťovací společnosti Nuova Società Commerciale d'Assicurazioni a v krátké době ji přivedl k rozkvětu. O Fügnerově vážnosti v podnikatelských a měšťanských kruzích svědčí, že roku 1859 byl zvolen do pražské obchodní a průmyslové komory a v obecních volbách roku 1851 do pražského obecního zastupitelstva.

Když se ve vlasteneckých kruzích seznámil s Miroslavem Tyršem, pomáhal mu uskutečnit jeho myšlenku na založení českého tělocvičného spolku. 16. února 1862 byla založena Tělocvičná jednota Pražská, pozdější Sokol, a Jindřich Fügner byl zvolen starostou. Fügner byl nepostradatelný jako pořadatel všech spolkových činností, pravým mecenášem, který ze svých prostředků dotoval činnost spolku. Do Sokola přinesl demokratického ducha, na znamení bratrství mezi členy zavedl tykání. Rovněž přišel jako první v červené blůze, která se stala součástí sokolského stejnokroje. Zasloužil se o výstavbu první sokolovny v Žitné ulici v Praze.

Koncem roku 1865 stihla české sokolské hnutí těžká rána, když 15. listopadu Jindřich Fügner zemřel po krátké nemoci na otravu krve ve věku třiačtyřiceti let. Až po jeho smrti si Miroslav Tyrš vzal jeho dceru Renátu.

Tyrš o svém příteli řekl: „Byl to neobyčejný člověk, a to nejen svým zjevem, talentem, šířkou rozhledu i svým vzděláním a charakterem, ale především pak tím svým zlatým srdcem. Tento jasný duch patřil nám. Jeho paměť nesmí nikdy vymizet.“

Spisovatel Jan Novák a kreslíř Jaromír 99 připravují komiks o slavném českém atletovi Emilu Zátopkovi. Vyjde na jaře příštího roku

Komiks *Zátopek* je vlastně „druhým životem“ nerealizovaného filmového scénáře, který Jan Novák napsal pro reží-

séra Davida Ondříčka. Před třemi roky, v době londýnské olympiády, narazil Novák na příběh, ze kterého by se film o Zátopkovi dal udělat. Šlo o jeho vzpouru vůči tehdejšímu sportovním a armádním autoritám v roce 1952. Tehdy Zátopek vyhlásil osobní stávkou, a to přesto, že v té době ještě naši mistři světa v hokeji kutali po procesu v roce 1950 uran, jak zdůrazňuje Novák.

„Důvodem bylo to, že náš jediný další světový běžec, Stanislav Jungwirth, nesměl dostat pas. Jeho otec totiž seděl v Jáchymově za to, že v hospodě vyprávěl protistátní vtipy. To, co se pak dělo v Praze a Helsinkách, je podle mého názoru skvělý filmový příběh,“ říká Novák, jenž ve filmovém světě proslul například jako scénárista Formanova *Valmonta* nebo vieweghovské adaptace *Báječných let pod psa* pro režiséra Petra Nikolaeva.

Novák sice napsal pro Davida Ondříčka osnovu filmového scénáře, ale producenti se rozhodli, že jeho scénář nepoužijí. „V téhle situaci ve mně trochu zabouřila husitská krev,“ přiznává Novák, který nechtěl, aby jeho dosavadní práce přišla vniveč. „Pochopil jsem, že filmový scénář se od komiksového libreta nemusí příliš lišit. Výtvarník Milan Jaroš mi poradil, abych jako kreslíře oslovil Jaromíra Švejdíka, a pak už to jelo.“

Švejdík, v komiksovém světě známý a i v zahraničí uznávaný pod pseudonymem Jaromír 99, má za sebou mimo jiné společnou práci s Jaroslavem Rudišem na příbězích Aloise Nebela a v několika jazycích vydanou komiksovou adaptaci Kafkova *Zámku*.

Vydání komiksu podporuje i Český olympijský výbor, který si zvolil Zátopek jako téma příští olympiády v Riu.

Z původní jedné epizody Zátopkova života autoři pro komiksovou zpracování zvolili mnohem delší časový úsek: od narození v Kopřivnici v roce 1922 až do slavného triumfu, třem zlatým medailím na olympiádě v Helsinkách roku 1952.

„Při psaní mě nejvíc přitahují výjimečné příběhy, věci, které jsou opravdu hodny vyprávění, a Emil Zátopek byl

v tomto smyslu velice zajímavé osobnosti," říká autor, který je mj. podepsán pod knihou o bratřech Mašínech *Za tím dobrý*, jež získala Magnesii Literu.

Emil Zátopek – český atlet, čtyřnásobný olympijský vítěz a osmnáctinásobný světový rekordman, nejlepší sportovec světa v letech 1949 a 1952 a nejlepší atlet 20. století (vyhlášen jím je v roce 1997), přichází na svět 19. září roku 1922 v Kopřivnici (okr. Nový Jičín). Lehké atletice se Emil Zátopek věnuje již od mládí – dostává se k ní ale víceméně náhodou: když ho totiž v roce 1941 vychovatel v Baťově průmyslové škole ve Zlíně (kam Zátopek nastupuje do učení koncem třicátých let) donutí k účasti na tradičním běhu městem, vezme Zátopek tuto svoji účast jako výzvu ukázat, co v něm je – v běhu pak doběhne na druhém místě. Po skončení druhé světové války nastupuje Emil Zátopek na vojenskou akademii, přitom ale stále závodí (až do vzniku armádního klubu ATK Praha) za zlínské atlety. Největší úspěchy přitom zaznamenává na trati 5 000 metrů – mezi lety 1945-1954 se stává osminásobným mistrem Československa na této trati, v letech 1947-1954 pak vede její světové tabulky, v květnu roku 1954 pak v Paříži překoná světový rekord časem 13:57,2 min., čímž se stává prvním československým sportovcem, který 5 000 metrů zaběhl pod 14 minut.

Největší slávu Emil Zátopek ale získává svými vystoupeními na letních olympijských hrách – na XIV. v Londýně v roce 1948 a na XV. v roce 1952 v Helsinkách. V Londýně Emil Zátopek získává zlato na trati 10 000 m, kde vítězí před svým dlouholetým rivalem A. Mimounem, startujícím za Francii, a stříbro na trati 5 000 m, když dohání necelý metr za vítězným Belgičanem G. Reiffem.

V roce 1948 se žení s oštěpačkou Danou Ingrovou.

Na olympiádě v Helsinkách pak Emil Zátopek dosahuje naprostého vrcholu – v závodě na 10 000 m se opakuje situace z Londýna: Zátopek zvítězí, když poráží opět A. Mimouna, závod na 5 000 metrů je pak jedním z nejhezčích v olympijské historii – vítězem je Zátopek. Třetí zlato pak Emil Zátopek v Helsinkách získává ještě v maratónu, který zde běží poprvé v životě.

V každé z těchto disciplín tehdy zároveň ustavil nový olympijský rekord. Tento „trojboj“ se dodnes žádnému vytrvalci nepodařilo zopakovat. Čtvrtou zlatou medaili pak do sbírky Zátopkových získává Dana, která v Helsinkách vítězí mezi oštěpačkami.

Zátopek, známý svým upracovaným stylem běhu, doprovázeným křečovitými grimasami, byl v cizině přezdíván „česká lokomotiva“. Se sportovní kariérou se Emil Zátopek loučí v roce 1958 – poté pracuje na ministerstvu národní obrany v oddělení tělesné přípravy vojsk. Po období tzv. pražského jara roku 1968 (kdy patří k rozhodným zastáncům změn v československé společnosti) je pak ale Emil Zátopek svého postu hned v roce 1969 zbaven a propuštěn z armády. V období husákovské normalizace pak Zátopek pracuje jako pomocný dělník u stavební geologie, od roku 1976 až do svého odchodu do penze pak pracuje v dokumentačním středisku ČSTV.

V roce 1975 Zátopek získává jako první československý sportovec Cenu Pierra de Coubertina, udělovanou Mezinárodním výborem pro fair play při UNESCO. Po obnovení demokratického zřízení v Československu v roce 1989 se pak Emil Zátopek i s manželkou zapojují aktivně do společenského dění.

Emil Zátopek umírá 22. listopadu 2000 v Praze. Místem jeho posledního odpočinku je valašský Slavín v rožnovském skanzenu.

Eliška Junková-Khásová, roz. Alžběta Pospíšilová (16. 11. 1900 – 5. 1. 1994), byla česká automobilová závodnice, která závodila na vozech Bugatti, a to nejprve jako spolujezdkyně svého manžela, posléze sama. Ve dvacátých letech byla nejrychlejší ženou světa. V poměrně krátké sportovní kariéře v letech 1924-1928 dokázala za volantem to co žádná jiná žena a jako jediná se v historii vrcholného automobilového sportu Grand Prix vyrovnala nejlepším jezdcům. Na vozech Bugatti vyhrála řadu mezinárodních závodů do vrchu. Nejvíce obdivu sklídila v roce 1928 na Sicílii v závodě Targa Florio. V nejtěžší soutěži své doby obsadila páté místo. Po tragické smrti svého manžela na Nürburgringu paní Eliška již za volant závodního vozu nezasedla.

KRÁTCE ZE SPORTU

Druhý říjnový víkend se běžela už 125. Velká pardubická steeplechase

Závodistiště bylo založeno roku 1856, kdy se tady začaly jezdit parforsní hony. Všechny překážky, které jezdci na koních se smečkou psů museli překonávat, byly přírodní, a stejné je to i teď. Z parforsních honů se postupně vyvinuly dostihy.

Jako překvapení se letos v areálu objevily informační tabule, které diváky přenesly do historie i současnosti závodistiště pardubických dostihů. První Velká pardubická se jela v roce 1874, vyhrál ji britský jezdec Sayers s koněm Fantome. Jenom jednou v historii Velké pardubické vyhrála žena – v roce 1937 Lata Brandisová s klisnou Normou. Jediným jezdce, který se během Velké pardubické zabil, byl kapitán Popler. Stalo se to v roce 1926 a zemřel

za padokem až po vítězném dostihu. Jak zemřel, se neví, jedna z verzí je, že dostal infarkt. Jeho jméno nese i jedna z překážek, Poplerův skok. Mnozí si jistě vybaví i další osobnosti Velké pardubické, žokeje Chaloupku, Matysíka, Faltejska, Bartoše či německého Petera Gehma, který vyhrál Velkou pardubickou čtyřikrát po sobě, naposledy dvakrát s koněm Registana.

Před hlavní tribunou nepřetržitě dohlíží bronzový Josef Váňa na obtížný Taxisův příkop, na který jedou koně rychlostí 60 km/h a musí skočit kolem deseti metrů. Socha, stejně jako skutečný Váňa, měří 157 centimetrů, i když v bronzu váží podstatně víc. Josef Váňa zde vyhrál celkem osmkrát, z toho čtyřikrát s koněm Železníkem.

Pomalou se už stává tradicí, že se v Pardubicích jezdí i Malá Velká pardubická minikoní. Zmenšené překážky, mezi nimiž nechybí ani minitaxis, zde opět překonávali

minikoně, jejichž kohoutková výška se pohybuje od 74 do 82 cm, a to společně se svými vodiči.

125. ročník Velké pardubické přinesl mnoho překvapení. Favorizovaní koně sice nechyběli na předních místech, ale překvapivě vyhrál svěřenec trenéra Stanislava Popelky a český odchovanec Nikas, kterého v dostihu vedl žokej Marek Stromský.

Konečně po strastiplných letech prolomil smůlu

Alespoň tak to vypadalo, když letos jednačtyřicetiletý žokej Marek Stromský vyhrál v sedle Nikase Velkou pardubickou. Za sebou měl několik opravdu bolestných zkušeností. Vyhrát Velkou pardubickou byl jeho životní sen i jeho táty, díky němuž se začal o koně a tento sport zajímat. Ted se zdá, že si osud s Markem Stromským znovu pohrál, neboť může kvůli dopingovému vytoženému vítězství na největším českém dostihu přijít. Zatím se nechce k případu vyjadřovat. Chabou útěchou by mu v případě letošní diskvalifikace mohlo být snad jen to, že trofej pro vítěze by zřejmě zůstala v rodině. S Pavlem Kašným, který letos dojel do cíle druhý na Ribelinovi, pojí Stromského vzdálený příbuzenský poměr. Stromskému nezbyvá nic jiného než doufat, že zkoušek už bylo dost a že dopingová kauza mu výhru nevezme.

Čeští tenisté zůstali v elitní skupině Davisova poháru

Rozhodující třetí bod získal v barážovém duelu v Indii Jiří Veselý, který nepřipustil další překvapení a v souboji jedniček porazil Yukiho Bhambriho po setech 6:3, 7:5 a 6:2. Svěřenci kapitána Jaroslava Navrátila tak zvítězili v Dillí 3:1 na zápasy, závěrečná dvouhra se za rozhodnutého stavu nehrála. Češi, první tým daviscupového žebříčku, se tak můžou těšit na soupeře pro první kolo ročníku 2016.

V Plzni byla otevřena první regionální fotbalová akademie

V Plzni byla slavnostně otevřena první regionální fotbalová akademie (RFA) pro talentované hráče do 14 a 15 let. Je to pilotní část z dlouho připravovaného projektu Fotbalové asociace ČR. Další akademie by v budoucnu měly následovat. Ve zkušebním režimu od září funguje také RFA v Jihlavě.

Čtyřadvacetiletý olympionik v judu Alexandr Jurečka zemřel

Jurečka zemřel při hloubkovém potápění v Itálii, když mu zřejmě selhala technika. Rodák z Havířova patřil k nejlepším českým judistům. V roce 2013 byl v anketě Judista roku druhý za Lukášem Krpálkem. Pak ho ale přibrzdilo zranění.

Lukáš Bauer v příští sezóně absolvuje zhruba polovinu závodů SP

Přibližně polovinu závodů seriálu Světového poháru absolvuje v příští zimě běžec na lyžích, osmatřicetiletý Lukáš Bauer, trojnásobný olympijský medailista a držitel dvou

stříbrných medailí z mistrovství světa včetně té z klasické padesátky na posledním šampionátu ve Falunu. Dohodl se s vedením české reprezentace na podobě sezóny, v níž se chce opět o něco více věnovat svému týmu dálkových běžců Pioneer Investments.

Čeští fotbalisté postoupili na mistrovství Evropy 2016 ve Francii

Soupeře pro šampionát ve Francii určí Čechům 12. prosince los v Paříži. Pro oslavu postupu na mistrovství Evropy zvolili netradiční formu. Společně nazpívali píseň, která se nese v duchu mušketýrského hesla Jeden za všechny a všichni za jednoho. Stejně motto provázelo i celou úspěšnou kvalifikaci. *Jeden za všechny* otextoval Ondřej Martin na hudbu Maxe Brauna.

Horolezec Jaroš pokřtil knihu a představil pamětní mince

Horolezec Radek Jaroš v Praze pokřtil svou knihu *K2, Poslední klenot mé Koruny Himálaje*, která popisuje jeho úspěšnou cestu na druhý nejvyšší vrchol světa, jíž zkompletoval výstupy na všech čtrnáct osmitisícovek bez použití kyslíku. Dokázal to loni v červenci jako první Čech a patnáctý člověk na světě. Další vzpomínkou na dosažení Koruny Himálaje pro něj budou pamětní medaile. Česká mincovna z Jablonce nad Nisou vyrazila medaile zlaté a stříbrné, přičemž část výtěžku z jejich prodeje pošle Jarošovi na nový projekt Koruny světa.

Přes menší podporu firem Zlaté tretře stěhování z Ostravy nehrozí

Šéf atletické Zlaté tretře Ostrava Miroslav Černošek vyjádřil zklamání z malé finanční podpory firem z regionu. Odmltl však možnost, že by se mohl mítink, na němž už sedmkrát startoval fenomenální jamajský sprinter Usain Bolt, z města odstěhovat. Na tiskové konferenci to přitom hypoteticky naznačil. „Zlatá tretre je díky své tradici spojena s tímto městem, vítkovickým stadionem, dnes nejmodernějším atletickým stánkem v republice. A také skvělým místním publikem. Dokud bude za neměnných podmínek organizován stávajícími společnostmi, jsou jakékoli spekulace o jeho přemístění jinam bezpředmětné,“ doplnil informace Miroslav Černošek.

Zlatou přilbu letos krásí české granáty a stříbrná ratolest

Každý rok má trofej pro plochodrážní závod Zlatá přilba originální podobu. Liší se ve zdobení, letos zlatník Pavel Lejhanec vybral české granáty a stříbrnou ratolest. Její výroba trvá měsíce. V minulosti byla přilba osazena třeba vltaviny, porcelanitem, tedy kamenem z Kunětické hory, brilianty nebo almandiny, což je druh granátu. Přilba je celá z ryzího stříbra, váží okolo 1 600 gramů. Zlata, které se nanáš galvanicky, je jen několik gramů. Celá helmice se všemi doplňky i vnitřním polstrováním je pak těžká asi dva kilogramy. Na jejím zhotovení se podílejí tavič, zlatník, modelář, zlatič, rytec a švadlena, která zhotovuje červenobílou kožené úchyty. Barvy ctí pardubický znak.

Sme ešte kresťania?

Prečo nemám strach z prisťahovalcov islamského náboženstva

Celé roky nosím v sebe sen o tom, že sa raz spoja všetky náboženstvá, že už nebudú žiadne konflikty a zabíjania v mene náboženstiev, že náboženstvá sa stanu niečím, čo nám pomôže stať sa lepšími ľuďmi. Pred časom som tento svoj sen vyjadril i písomne v článku *I have a dream*, ktorý je uverejnený na stránke www.ok21.sk.

Možno som snilko alebo romantik či niekto, kto neberie realitu všedných dní veľmi vážne. Neviem to posúdiť. Viem len, že v živote som to mal mnohokrát naservírované tak, že mi neostávala iná cesta, len tá proti prúdu. Lebo som chcel žiť a zachovať si vnútornú slobodu, radosť a vedomie, že nežijem zbytočne a že môj život má v očiach Božích zmysel, aj keď mnohokrát nerozumiem mnohým okolnostiam. Možno som nerealistický i v tom, ako sa teraz pozerám na problematiku s utečencami. Všade, kam len prídem, sa o tomto probléme hovorí a píše. V Rakúsku, kde žijem, sa o tom hovorí podstatne viac než na Slovensku či v Čechách. Stačí si otvoriť akýkoľvek denník či noviny. Niekoľko strán, počínajúc titulnou a potom ďalšími stranami, sa venuje výlučne problematike utečencov. Každé správy v rádiu či v televízii začínajú touto témou. Viac než dve tretiny všetkých správ v médiách sa venuje len tomuto problému a hľadaniu pozitívneho riešenia. Všimol som si, že ani na Slovensku ani v Čechách sa tejto problematike ani len zďaleka nevenuje toľko priestoru ako tu. Koniec koncov, stačí si porovnať dennú rakúsku tlač so slovenskou či českou.

Z Čiech a Slovenska, samozrejme česť výnimkám, počúvam len samé skeptické správy. Viem, že na Slovensku i v Čechách je niekoľko skupín ľudí i jednotlivcov, ktorí nasadzujú všetku svoju energiu a čas napr. na maďarských hraniciach a inde, organizujú zbierky a podávajú report z táborov o tom, že utečenci sú normálni ľudia ako aj my. Nakoľko však vláda to svojimi vyhláseniami prevaluje, tieto správy sa jednoznačne strácajú v tom negatívnom. Tie negatívne sa dajú zhrnúť do týchto pár slov: „Veď my ani len vôbec nevieme, kto sa za utečencami skrýva: či nie sú medzi nimi zamaskovaní budúci hlavorezači, a keď nie hlavorezači, tak ekonomickí utečenci hľadajúci blahobyt na Západe... veď sú to len samí mladí muži, skoro žiadne ženy a deti... veď sú to len sami Arabi a moslimovia, vyznávači Koránu a náboženstva, ktoré hlása nenávisť a vyzýva k zabíjaniu všetkých tých, čo sa nechcú stať moslimom... veď to je začiatok nábožensko-kultúrnej vojny, stret opozičných civilizácií... nechceme žiaden diktát Merkelovej či EÚ, žiadne kvóty nebudeme akceptovať... atď., atď...“

Tohto nespočetného množstvo takýchto a im podobných skeptických správ som sa na Slovensku a v Čechách napočúval už toľko, že už je toho dost! Už ich nemienim počúvať bez toho, aby som vyjadril svoj protinázor!

Vždy som sa hlásil ku kresťanstvu. Okrem iného i preto, lebo považujem práve toto náboženstvo za nositeľa tých najšľachetnejších, povznášajúcich ideí, za symbol života, optimizmu a dôvery v Božiu pomoc, nech už je situácia na zemi akokoľvek zlá. V utečencoch vôbec nevidím ľudí, ktorí moje kresťanské presvedčenie ohrozujú, práve naopak. Som im vďačný za to, že mi ich odlišnosťou pripomínajú hodnoty, ktorým ja verím a považujem ich za dô-

ležité. A strach nemám ani z toho, že kresťanskú tvár Európy raz prevaluje moslimovia. I keby sa tak tomu malo stať, vnímam to ako šancu pre islamské náboženstvo, ktoré má pred sebou tú konverziu a katarziu, ktorou si v minulých storočiach prešlo kresťanstvo. Veď si len spomeňme, koľko utrpenia a násilnosti sa dopustili kresťania v minulých storočiach. Pri križiackych výpravách proti „inovercom“, pri upalovaní bosoriok a kacírov, inkvizícií či pri podmaňovaní si miest a krajín podľa hesla „komu patrí pôda, toho náboženstvo tam bude i prevládať“, či pri znásilňovaní iných kultúr počas tzv. misionárskych pokresťančovaní v Južnej Amerike, Ázii či v Afrike alebo diskrimináciou voči homosexuálom či znovuzosobášeným rozvedeným, v otázkach sexuálnej náuky, povinného celibátu atď., atď. Dnes je kresťanstvo jedným z najcivilizovanejších a najdemokratickejších náboženstiev, a to i napriek tomu, že kresťania dodnes nepodpísali medzinárodnú dohodu o rešpektovaní ľudských práv. Ak sa raz stane islam najsilnejším náboženstvom Európy, tak si najskôr bude musieť prejsť cestou premeny, pretože stupeň demokracie a tolerance sa už tak hlboko zakorenil v mysliach a životoch ľudí, že to nebude možné ignorovať. Z celého srdca prajem islamu, aby sa z neho stalo takéto humánne a k Bohu i ľuďom pozvňšajúce náboženstvo.

A práve z týchto dvoch dôvodov – zo šance a výzvy žiť vierohodnejšie hodnoty, ku ktorým ma kedysi inšpirovalo a dodnes inšpiruje kresťanstvo, ako zo šance a výzvy, aby sa i z islamu stalo kultivované a slušné náboženstvo – sa pozerám do budúcnosti s optimizmom a nádejou, že s pomocou Božou všetko dobre dopadne.

Peter Žaloudek, Viedeň, september 2015

P. S.

„Ak sa mám ospravedlniť za to, že sme v otázke utečencov ukázali priateľskejšiu tvár..., prepáčte, ale potom to už nie je moja krajina.“ Takto emocionálne zareagovala Angela Merkelová na otázku novinára vyčítajúceho jej benevolenciu v prijímaní utečencov do Nemecka na tlačovej konferencii v Berlíne 15. septembra 2015 po stretnutí s rakúskym premiérom Wernerom Faymanom. V texte *EU na križovatke* som zareagoval vetou: „Hanbím sa za to, že som príslušníkom krajiny – niekdajšieho Československa –, ktoré sa natoľko zahľadelo samo do seba, že je mu núdza a bieda iného už úplne ľahostajná! Uznávam, že i táto moja formulácia bola veľmi emocionálna. Zároveň si ale myslím, že doba, v ktorej žijeme, a to všetko, s čím sme konfrontovaní, vyžaduje nielen chladnú kalkuláciu mozgu, ale je zrelá i pre emocionálne výlevy srdca. A pre totálnu zmenu myslenia a konania, lebo príliv utečencov definitívne zmení stav vecí a preverí, do akej miery sme ešte ľudia, ktorým utrpenie iných nie je ľahostajné.“

Prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc.

„Smrť dieťa je vždy strašlivá, nespravodlivá a srdcervoucí. Tím horší je jakkoli ji zneužívať k citovému vydíraniu. Telo trýletého Ajlana vyplavilo moře na pláži v Turecku nedaleko mesta Bodrum. Nevím, čo by s tým Evropa měla mít společného. To je fotografie, která má viset na všech syrských nárožích a lámat zatvrzelá syrská srdce. Ta fotografie je obžalobou zemí, vlád a lidí v zemích jako je Sýrie, Afghánistán, Libye, Irák, Rwanda. V Sýrii spolu navzájem

válčí „umírnění“ odpůrci prezidenta Asada, Islámský stát, vládní vojska, Tálibán, Kurdové a další bojůvky utvořené na kmenovém či sektářském principu. Dohromady tvoří nepřehledný kotol zla a krutosti, který má prostřednictvím vlastního obyvatelstva, jež je dílem hubeno a dílem utíká ze země, vytvořit v Evropanech pocity viny za to, že žijí v míru a prosperitě, a přimět je, aby vyklidili pole a nechali na své území přesunout celé populace ze zemí, jež se sotva dokážou udržet při životě. Miliónové zástupy pojaly myšlenku, že „mají právo“ se přestěhovat do zemí, kde jiná, nota bene v jejich očích nepřátelská, civilizace během staletí vytvořila prosperitu, kterou si nyní prostě hodlají rázem bez boje přivlastnit. Svírá-li se mi srdce při pohledu na mrtvého chlapečka, pak především odporem k příšernému zlu, jež produkují všechny ty Islámské státy, Tálibány a diktátory, co jsou schopni likvidovat vlastní obyvatelstvo bojovými plyny. To je zlo, jež zabíjí i děti, ať už přímo nebo tím, že je vyhání z domovů. Navíc mi ani rozum ani cit neberou neuvěřitelný cynismus bohatých islámských států, Emiráťů, Kataru, Saudské Arábie či Ománu, které mají s prchajícími nešťastníky stejný jazyk (!) a náboženství a nepřijmou prakticky ani jediného chudáka – soukmenovce, navzdory tomu, že oplývají petrodolary, budují ve čtyřicetistupňovém horku kryté lyžařské svahy, montují umělé ostrovy a pozlacují záchodové mísy. Překročit tam někdo ilegálně hranici, je jeho osud zpečetěn, nebo ještě hůř. A Evropa že má být soucitnější? Na místo jasného pojmenování zla nabuzená média a tradičně část popletených intelektuálů lomí rukama nad evropskou xenofobií a vytváří úděsnými snímky v Evropanech nemístné pocity viny za něco, za co nemohou. Jestliže budeme někomu pomáhat, pak nikoli proto, že bychom v tomto konfliktu něco provedli (máslo na hlavě jsme měli jindy a jinde), nebo proto, že by dotyčný utečenec „měl právo si tu vzít, co chce“, ale jen a jen proto, že pomoc bližnímu je do značné míry součástí naší kultury a tradice (ano, křesťanské), je to součástí našeho mravního kodexu, a také proto, že chceme. Nikoli proto, že nás k tomu někdo nutí a ještě k tomu vyhrožuje a obviňuje. Činit nezištně dobro je něco úplné jiného než se nechat vydírat. Bezpodmínečnou podmínkou pro pomoc uprchlíkům musí být jejich přijetí našeho právního řádu, parlamentní demokracie a pojetí lidských práv. Lidských znamená i ženských. Ani o milimetr méně. Žádné dohozené sňatky, žádné kamenování, žádné „vraždy cti“, žádné polévání obličejů kyselinou! To se tady prostě nedělá a opravdu jsme si to neobjednali.“

Z časopisu *Reflex*

Evropa na konci?

Protože se publikováním mých textů o nebezpečí rozpadu Evropské unie, v nichž se zastávám utečenců, dostávám do prudké palby některých čtenářů, jimž se nelíbí, jak kriticky jsem vůči Čechům a Slovákům, jak příliš naivně a zkrlesle se prý dívám na možné problémy, které obrovský počet přistěhovalců z řad muslimů v Evropě časem vyvolá, rád bych napsal tento text. Pro mé kritiky možná vyzní trochu alibisticky, já sám ho ale považuji za zcela zásadní a odpovídající mému cítění a myšlení.

Každý člověk má „své“ lidi, které obdivuje, kterých si váží, kteří jej inspirují, motivují a posouvají v životě dopředu. I já mám takové lidi. Zmíním se o dvou z nich, kte-

ří přišli dávno do Rakouska jako utečenci, podobně jako tomu bylo i v mém případě před 33 lety. Prvním je novinář Hugo Portisch, odborník na politiku a dějiny, druhý je odborníkem na duchovní život, křesťanství a management v katolické církvi, a to je vídeňský kardinál Schönborn. Citáty těchto dvou kapacit zakončím svým stručným komentářem.

Hugo Portisch

Hugo Portisch, který se ve svých 88 letech těší dobré fyzické i psychicko-duchovní kondici, vydal nedávno knihu *Aufregend war es immer (Vždy to bylo napínavé)*, kterou prezentoval v televizi, v rozhlasu i v tisku. 21. října tohoto roku poskytl interview rakouským novinám *Österreich*.

Redaktor: Z Vaší knihy je víc než patrné, že jste byl vždy zapáleným Evropanem. Přílivem uprchlíků se však Evropa dostala na křižovatku.

Hugo Portisch: Otázka uprchlíků není pro Evropu jenom zkouškou, zda se udrží pohromadě, ale postavila ji přímo před možnost rozpadu. Evropská unie je solidární společenství. Kdo do ní vstoupil jen proto, aby kasíroval peníze a výhody, ten nepochopil nic o solidaritě, Evropu nepochopil a o Evropě pochybuje. Tuto již patrnou trhlinu bude těžké opravit. Kdyby ale tato trhlinka měla vést opravdu až k roztržení, velice bych si přál, aby se našli upřímní a stateční Evropané, kteří budou schopni tuto zkoušku přestát.

Redaktor: Kritizujete východoevropské země za to, že odmítají uprchlíky přijímat.

Hugo Portisch: Ano, stanovisko politiků v Polsku, Česku, na Slovensku a v Maďarsku v otázce migrantů považuji za nemorální. Vstupem do Evropské unie vstoupily jejich země nejenom do společenství míru a svobody, ale také do společenství solidarity, což znamená, že každý má povinnost pomáhat tomu, kdo pomoc potřebuje. Nechat se vtáhnout zpátky do nacionalistických egoismů znamená rozejít se s ideou společné Evropy.

Redaktor: Myslíte si, že nějaký nový Marshallův plán by mohl stěhování národů v rozvojových zemích zastavit?

Hugo Portisch: Ano, ta dnešní krize není poslední. Mnohem větší krize může nastat, až se celá miliarda lidí v Africe, která tam nemá absolutně žádné perspektivy pro život, vydá směrem do Evropy. Předzvěstí toho jsou stovky Afričanů utonulých ve Středomořím při pokusu dostat se do Evropy za každou cenu. Kdyby se Evropa odhodlala vymyslet něco jako nový Marshallův plán pomoci Africe, mohla by těmto ubožákům přispět k nalézání životní perspektivy ve své domovině.

Kardinál Schönborn

Redaktor: Pane kardinále, maďarský premiér Viktor Orbán byl včera (25. září) ve Vídni, aby se usmířil s rakouským premiérem Faymanem, a kromě jiného řekl, že muslimové zvítězí v důsledku přívalu utečenců v kulturním boji nad křesťany. Jediné řešení vidí v tom, aby se kolem EU vybudovaly neprůchodné ploty. Co říkáte na taková tvrzení?

Schönborn: Tato formulace má dva elementy, z nichž jeden je pravdivý, ale ten druhý považuji za falešný. Je pravda, že počet muslimů v Evropě narůstá. Mnozí přišli k nám do Rakouska v šedesátých letech jako gastarbeiteri (dnes žije v osmimiliónovém Rakousku půl miliónu muslimů), protože jsme potřebovali dělníky a byli jsme vděční za každého pilného člověka. Přišli především z Turecka, obdrželi občanství, narodily se tu jejich děti a vnoučata, stali

se z nich Rakušané, patří do naší země. Přesně tak to bylo už s lidmi, kteří sem přišli po druhé světové válce. Vždyť i já jsem sem jako dítě přišel s rodiči a sourozenci z Československa. I my jsme byli migranti a stali se z nás Rakušani, tak jako tisíce jiných.

To, že rakouští občané mají málo dětí, přece není vina utečenců. Nemůžeme si kvůli tomu stěžovat, to je prostě fakt. To, že křesťanství v Evropě vymírá, také není vina utečenců, za to jsou zodpovědní samotní křesťané.

Na druhé straně jsem stále více fascinován tím, kolik mladých lidí a vůbec lidí všech věkových kategorií, i těch, kteří nepatří k aktivním návštěvníkům bohoslužeb, dokonce ani nejsou křesťany, nezištně utečencům pomáhá. (Kardinál Schönborn několikrát navštívil běžence na hranici s Maďarskem, na vídeňském nádraží, v uprchlickém táboře v Traiskirchenu a vyzval všechny farnosti a kláštery v Rakousku, aby je přijímali do svých domovů; sám poskytl azyl několika syrským rodinám ve svém arcibiskupském paláci. Pozn. autor) Nedávno jsem na hranici mluvil s jedním člověkem, který podává utečencům jídlo, a zeptal se ho na důvody, proč to dělá. Překvapilo mě, že není křesťan, ale z toho, co mi říkal, jsem si pojednou uvědomil, že křesťanství se u nás v Rakousku jakoby někam vypařilo a zároveň se stalo zdrojem silné a aktivní občanské společnosti. A to je přece krásné a optimistické. Jsme tak hrdí na naše evropské hodnoty. Ty ale spočívají kromě jiného právě v tom, že poskytujeme pomoc lidem, kteří nás o ni prosí a kteří ji potřebují.

V této situaci si musíme uvědomit, že již nemůžeme jen tak dál vyčkávat, co bude, ale konečně začít masivně pomáhat rozvojovým a krizovým zemím, ve kterých se uprchlické masy rodí. Všechny země eurozóny se zavázaly pravidelně odvádět část finančních prostředků svého národního důchodu zemím rozvojovým. Bohužel Rakousko patří mezi ty, které finanční pomoc rozvojovým zemím v posledních letech velmi odbývaly, což byla zcela jistě velká chyba. To, co se nyní děje, je totiž mnohem komplikovanější a finančně nesrovnatelně dražší, než kdybychom všichni předem pravidelně odváděli část peněz z našich daní na pomoc chudším státům.

Redaktor: Mnoho lidí v Rakousku má strach z cizinců, z přílivu běženců, z nepokojů, z násilí, strach z toho, že se rakouská společnost rozdělí, že se možná rozdělí nebo dokonce právě kvůli utečencům rozpadne i Evropská unie. Co byste všem těmto lidem, kteří teď mají obavy, řekl?

Schönborn: Rozumím jim. Je to hrozné. Já také mívám občas strach. Tady neexistuje žádný uspokojující lék, jen odvaha postavit se strachu tváří v tvář. Je to realita těchto dnů. Je lepší nemít z ní strach, ale aktivně se s ní vypořádat. Pokud říkáme, že si vážíme evropských hodnot, že si vážíme křesťanských hodnot, tak to zcela jistě zvládneme a budeme přitom důvěryhodní a zároveň i realističtí.

Redaktor: Potřebujeme nové ploty na hranicích?

Schönborn: Evropa během let všechny ploty a zátarasu díkybohu již odstranila, v paměti stále ještě máme železnou oponu. Chceme ji skutečně znovu vybudovat? Chceme snad kolem celého Rakouska vybudovat čínskou zed? To bude stát nejenom mnoho peněz, ale přinese to i zcela jiné problémy. A když to i uděláme, zastaví ty ploty utečence? Zastaví to migrační proudy? Podle mne existují dva lepší návrhy. Zaprvé: Namísto importování zbraní dělejme všechno pro to, aby ve všech zónách války a zabíjení zno-

vu zavládl mír. Zadruhé: Snažme se vidět v tom obrovském návalu nových lidí také šanci. Zajděte se podívat do některé vídeňské nemocnice a dobře si všimněte, kolik členů zdravotnického personálu má migrační původ. Co bychom si bez nich počali? (ORF, Ö1, 26. září 2015, 12:05 hod.)

Když přijedu do Čech či na Slovensko a pak se zase vrátím do Rakouska, okamžitě vnímám diametrální rozdíl v tom, jak se společnost, média a na prvním místě politici staví k problematice běženců. V Čechách a na Slovensku se na migranty pohlíží z perspektivy strachu: jsou to muslimové, kteří převálčují naše křesťanství, jsou mezi nimi potenciální teroristé Islámského státu, kteří nás zde jednou budou vraždit, jsou to samí mladí muži a ti zde budou znásilňovat naše děvčata, manželky a dcery, jsou to přenašeči nových nemocí, dobrodruzi hledající ekonomické výhody; utečence ano, ale nejdříve si je musíme pořádně prověřit, jestli jsou mezi nimi také křesťané, inteligentní lidé, kteří zde budou jednou budovat naši zemi. Této pochmurné perspektivě strachu já říkám: DOST! Tyhle informace já poslouchat nechci! Když vás jimi dennodenně masírují, je to strašné a hrozné. V tomto negativismu, pesimismu, skicování černých scénářů, v této atmosféře xenofobie já žít nechci. Mé celoživotní přesvědčení, mé křesťanství, mé zkušenosti jsou zcela jiné. Za druhé světové války, kdy hrozila arizace, zánik Slovanů, Romů a jiných národů, zánik křesťanství, a stejně tak i za stalinismu, kdy téměř vymřela myšlenka na svobodu, bylo také všechno pochmurné a černé. Člověk když chce, tak se vždy, za každých okolností dokáže otřepat, jít dál a najít světlý cíl. Tento cíl chci hledat i teď, protože vím, že nad tím vším je také Bůh. Když už mi nezbude nikdo, tak alespoň jemu chci důvěřovat, že všechno má svůj smysl a řád, i když mu momentálně nerozumím.

Peter Žaloudek, Vídeň, konec října 2015

... a názor Erazima Koháka

Erazim Kohák, jeden z nejvýznamnějších soudobých českých filozofů strávil přesně polovinu života jako politický uprchlík v exilu.

„My Češi jsme lidem tolik, tolik dlužní... Jediné, co bychom měli udělat, je otevřít dveře dokořán a přijmout co nejvíce lidí, co jsme schopni. Náš národ přežil jenom proto, že nás naši sousedé byli ochotni po celé naše dějiny přijímat s otevřenou náručí, počínaje Prusy v 17. století, o minulém století netřeba mluvit. Jsme mnoho, mnoho dlužní svým sousedům i dalším lidem, kteří nás přijímali. A konečně máme příležitost něco splatit.“

„Jsme strašpytlové, kdybych se při vyslovení toho slova nerděl, řekl bych poseroutkové. Nemáme důvěru v sílu vlastní tradice, a náš strach je obrazem naší vlastní slabosti. Ztratili jsme sebevědomí, které jsme vždy měli, a tak máme strach. Ztratili jsme sebevědomí založené na důvěře v ideály, které jsme byli ochotni hájit od vzniku českého národa, i když jsme třeba zůstali úplně sami. Sebevědomí Čechů se od 16. století budovalo jako sebevědomí národa Husova, posléze Komenského a Masarykova. Strach z muslimů je v tomto obraze něčím nesmírně trapným. Češi nebyvali národem strašpytlů, bývali jsme ochotní jít i proti všem – to by byl mimochodem moc pěkný název knížky, škoda, že už mi to někdo vyfouk.“

„Oktoberfest“ na Čaji o páté

Říjnovým Čajem o páté se otevřela zimní sezóna nedělních setkávání ve velké klubovně české školy Komenského. Až do jara se budeme scházet vždy druhou neděli v měsíci, abychom se společně pobavili a zatancovali si. Čaje se provozují za podpory školy už deset let a vládne na nich česko-slovenská pohoda.

Také neděle 11. října 2015 slibovala mnoho smíchu a dobré nálady, když se do klubovny začali v 17 hodin trousit první vyšňoření návštěvníci – hezké mladé ženy v dirndlech a muži v tradičních kostkovaných košilích a kožených kalhotách. V bufetu, který si vzali pod patronát Alena s Lubošem, byly nabízeny kromě tradičního piva a burčáku bílé bavorské buřtíky se sladkou hořčicí a nechyběly ani preclíky. Alena také celou klubovnu s velkou láskou k detailu vyzdobila. Jediným zádrhelem byla na počátku hudba, jelikož jsme přešli na nový systém, ale všechno se změnilo, když se objevili nepřehlédnutelní Janka s Igorem. Igor se hned přehrávání hudby chopil, zvedl návštěvníky ze židlí a v průběhu večera je naučil tančovat country čtverylku a skupinový square dance. Na řadu přišla i volba nejhezčího dirndlu a srdce potěšily české a slovenské písničky, ke kterým tancovala děvčata v kruhu. Rádi jsme se po prázdninách zase viděli a potěšili navzájem. Následující Čaj o páté 8. listopadu se nesl v duchu „Halloweenu“.

Vaši divadelníci

Ohlédnutí, zprávy a novinky z kláštera redemptoristů při chrámu Panny Marie Na Nábřeží (Maria am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien)

Vydařená cykloput' do Mariazell 27.-29. 8. 2015

Celkem třicet cyklistů z Vídně, Brna a dalších míst se vydalo na pouť do známého rakouského poutního místa Mariazell. Po mši sv. jsme se vydali na kolech po trase Mariazell – Kernhof – St. Pölten – Tulln, celkem ca. 170 km. Nejmladší účastník měl pouhých pět let a devět měsíců! Po cestě nás doprovázel autobus, který vezl zavazadla. Tábořilo se v kempech pod stany. Počasí nám přálo a po celou dobu jsme se těšili z krásné přírody a rodinné atmosféry. Duchovní program během putování vedl P. Jiří Šindelář.

„Po stopách sv. Klementa Hofbauera ve Vídni“ Putování městem bylo zakončeno návštěvou Klemens-Maria-Hofbauer-Klubu

První setkání Klemens-Maria-Hofbauer-Klubu (Seitzergasse 5, IV. patro) po prázdninách se uskutečnilo v pátek 4. 9. 2015. Setkání krajanů se konají pravidelně každý pátek od 19:00 do 22:00. Jako hosté přišly na setkání 4. září dvě řeholní sestry z Prahy. Klub je otevřen také každou neděli dopoledne po mši sv. od 9:30 do 12:00. V neděli 6. září navštívilo Klub sedm poutníků z Brna.

Česko-rakouská „Pouť setkání“ v Tasovicích u Znojma

V sobotu dne 19. září 2015 proběhla v Tasovicích, v rodišti sv. Klementa Hofbauera, tradiční česko-rakouská „Pouť setkání“ aneb „Po stopách sv. Klementa Hofbauera“. Svatou mši v kostele sv. Klementa v Tasovicích celebrotval Mons. Václav Malý, světící biskup pražský. Po mši sv. se někteří poutníci vydali s P. Šindelářem pěšky do Znojma po turisticko-naučné Svatoklementské cestě. Trasa vede přírodou podél řeky Dyje a měří ca. 8 km. Touto cestou chodil sv. Klement, když se ve Znojmě učil pekařem. Rodný kraj a životní osudy světce přibližují tabule s obrázky a texty, které jsou umístěny na trase. Virtuální prohlídka: <http://www.lidovemisie.cz/cs/st-clemens/virtualni-galerie/turisticko-naucna-stezka>.

Mše svatá národů – neděle 27. 9. 2015

Společná bohoslužba národů, které žijí ve Vídni, se uskutečnila tradičně v katedrále sv. Štěpána. Po slavnostní bohoslužbě pokračovala Neděle národů na blízkém nádvoří Arcibiskupského paláce. Probíhala zde ochutnávka různých národních specialit a několik souborů předvedlo své hudební, pěvecké a taneční umění.

foto LeoC

Mše v pátek 6. 11. 2015 v 18:00

V chrámu Panny Marie Na Nábřeží se konala mše sv. s možností přistoupit ke svátosti smíření. Tímto navazujeme na tradici českých bohoslužeb, které se konaly až do května 2015 v kapli sv. Stanislava.

Modlitba za zemřelé

Modlitba za zemřelé se uskutečnila v neděli 8. 11. na Hřbitově bezejmenných. Hřbitov je na pravém břehu Dunaje asi kilometr od Vídně. Do roku 1940 zde byli pohřbíváni utonulí, které přinesla voda, mnohé z nich se nepodařilo identifikovat. Ve 14:00 zde proběhl za přítomnosti kněze obřad, při kterém rybářský spolek spustil na vodu vor s věnci, kyticemi a svíčkami jako vzpomínku na utonulé. Účastníci se pomodlili a zapálili svíčky na hrobech hřbitova. Friedhof der Namenlosen je dostupný metrem U3 na stanici Enkplatz/Grillgasse. Odtud autobusem 76A ve 13:06 až na stanici Alberner Hafen.

Příprava na křest dospělých

Koná se jednou za 14 dní v klášteře redemptoristů. Další setkání se uskutečnilo 18. 11. v 19:30. Během setkání jsme probírali základy křesťanské víry a života. Další zájemci o křest, křesťanství i zcela náhodní účastníci jsou vždy vítáni.

Podzimní taneční

V klášteře redemptoristů pokračují podzimní taneční. Jsou určeny pro mírně pokročilé páry i jednotlivce. Nabídka platí především pro české a slovenské studenty a spolky ve Vídni. Taneční se konají ve společenském sále kláštera každé pondělí od 19:00 do 21:00. Společenský oděv není nutný, vhodná obuv ano. Sraz vždy v 18:55 na parkovišti před klášteřem (Passauerplatz 1, Vídeň 1). Vstupné je dobrovolné, symbolické, pouze na úhradu energií, úklid sálu, toalet apod. Panuje zde přátelská atmosféra.

Nabídka Katolického týdeníku (KT)

Osvěty a dobrých informací není nikdy dost. *KT* nabízí kvalitní zpravodajství z církevního dění v ČR i v zahraničí, poskytuje aktuální články s duchovní a společenskou tematikou a také zajišťuje televizní a rozhlasový program. Při odběru ca. 12 ks týdně na jednu doručovací adresu do zahraničí (např. chrám Panny Marie Na Nábřeží) vyjde roční předplatné na 1 ks 65 €. Při odběru na soukromou adresu je roční předplatné za 1 ks 112 €. Nabízím zdarma ukázky výtisků *KT*. V případě zájmu zajistím objednávky *KT* na rok 2016. <http://www.katydz.cz/>.

První neděle adventní

V první neděli adventní 29. 11. 2015 v 8:30 proběhne v chrámu Panny Marie Na Nábřeží posvěcení adventních věnců. Mši sv. doprovodí zpěvem český pěvecký sbor Lumír. Natáčet přijede Česká televize i místní ORF. Po mši svaté pokračuje program v Klemens-Maria-Hofbauer-Klubu. Srdečně zvú k účasti.

Duchovní služba pro krajany při chrámu Panny Marie Na Nábřeží

Duchovní služba zde má tradici již od roku 1820. Bohoslužby v českém jazyce s jedním českým a jedním slovenským čtením z Písma se konají po celý rok každou nedě-

li a zasvěcený svátek v 8:30. Svátost smíření je možno přijímat v neděli před nebo po mši sv., popř. jindy po domluvě s knězem. Ostatní svátosti, osobní setkání, návštěva nemocného, posvěcení domácnosti apod. jsou možné po domluvě.

P. Jiří Šindelář, CSsR

Salvatorgasse 12 1010 Wien

GSM: +420 732 961 694, GSM: +43 677 614 182 32,

Tel.: +43 1533 9594 202

jiri.sindelar.cssr@gmail.com; info@lidovemisie.cz

www.lidovemisie.cz

Recenze**Jana Koudelková: Češi ve Vídni / Tschechen in Wien**

Jihomoravský kraj/Kreis Südmähren, Brno 2013

Projekt „Porta culturae“

Evropská unie

Evropský fond pro regionální rozvoj

Publikace Jany Koudelkové je obsáhlým, ale zdaleka ne vyčerpávajícím dvojjazyčným katalogem událostí a dat. Pojednává o souvislostech a výměně mezi Vídni a českými zeměmi od raného středověku až do nové doby a na okraji se zmiňuje o nejstarších dějinách Vídně. Německý text je zkrácenou verzí textu českého.

Jana Koudelková se touto publikací pokusila o syntézu vztahů mezi českým obyvatelstvem a Vídni, především jejich kulturním ovlivňováním. Publikace je doplněna fotografiemi, které sama pořídila. Členění je dáno výběrem témat, na která se autorka soustředila. Publikace se málo věnuje novějším dějinám a pohled do současné situace Čechů ve Vídni zcela schází. Stručnému historickému přehledu česko-vídeňských souvislostí je věnováno 125 stran, kapitole *Přistěhovalectví z Čech, Moravy a Slezska* jsou věnovány tři stránky, kapitole *České školství* dvě stránky. Uvedená statistika o počtu obyvatel nebo příslušníků české národnosti např. v regimentech není doložena prameny, a proto je pro čtenáře nedostupné ověřit si správnost těchto tvrzení. Kapitola *Stručný historický přehled* je neúplným katalogem jmen, fakt a událostí z jednotlivých staletí. Poslední čtyři staletí našich společných dějin jsou věnována představitelům česko-rakouské šlechty a představitelům kulturního, politického a hospodářského života. V krátkých sekvencích jsou uvedeni významní česko-rakouští vynálezci, vědci, lékaři, architekti, zpěváci, malíři, představitelé vojenství a bankovníctví, školství, obchodníci a politikové. V kapitole je výstižně podchycen silný nárůst nacionalismu koncem 19. století, např. když se chystalo vydání Badeniho jazykových nařízení v roce 1897, proměnila se Říšská rada v bitevní pole. Autorka se stručně věnuje zakládání spolků ve druhé polovině 19. století po uvolnění.

V 19. století došlo roku 1862 k založení Zpěváckého spolku slovanského, Občanské besedy (1862) a divadelního spolku Pokrok (1865). Dále k založení společenského a vzdělávacího spolku Slovanské besedy a pěveckého spolku Lumír. Roku 1867 byl založen Sokol v 1. okrese a roku 1868 Akademický spolek a Československý spolek dělnický, z něhož vzešel později Školský spolek Komenský (1872). Rok 1892 přináší založení spolku DTJ Omladina a pěveckého souboru Záboj. Roku 1875 byla založena Jednota svatého Metoděje, roku 1899 družstvo Český dům.

Jména a data různých událostí jsou uvedena často libovolně vedle sebe, jako například osudný rok 1914, který byl předznamenán smrtí Bertu von Suttner, je uveden takto: 1914 zemřela 21. 6. nositelka Nobelovy ceny míru Berta Sofia Felicia von Suttner rozená Kinská, 7. 10. se narodil malíř, ilustrátor, grafik a architekt Vojtěch Kubišta.

Kapitola *Přistěhovalectví z Čech, Moravy a Slezska* pojednává o přínosu významných Čechů a Moravanů k celkovému rozvoji Vídně. Většina jejich potomků se ve Vídni asimilovala. Zvláštní místo zaujímala Morava, která se raději snažila udržet si zemskou autonomii než posilovat českou. Existoval zde mnohem těsnější vztah k Vídni než k Praze. Podle oblíbeného operního zpěváka Leo Slezáka jsou všichni praví Vídeňáci z Brna. Následuje seznam počtu českých obyvatel ve Vídni od roku 1780 do roku 2001. Uvedená čísla představují přesný souhrn nepřesných údajů, dodává autorka.

Zajímavá je kapitola, ve které se autorka zabývá nejvíce frekventovanými českými jmény ve Vídni. Postupnou asimilaci Čechů zobrazuje na genezi jména rodu Stovodů, z něhož pochází významný rakouský architekt: Dědeček se ještě psal Stovoda, syn polovičatě Stowasser, vnuk zcela německy Hundertwasser.

Další kapitola *Miscellanea* se na deseti stránkách zabývá sňatky panovníků, hroby panovníků, kultu českých světců, poutníky, řeholníky, biskupy, sportovci a přílivem pracovní síly. Poukazuje na léta společné historie v habsburské monarchii. V části věnující se hrobům panovníků autorka konstatuje: Češi by neměli zapomínat ani na české panovníky pohřbené ve Vídni, i když nepocházeli z domácího panovnického rodu. Matyáš II. 1819, Ferdinand III. 1657, Leopold I. 1705, Josef I. 1711, Karel VI. 1740, Marie Terezie 1780, Josef II. 1790 a další. Jako poslední byla v císařské hrobce pohřbena nekorunovaná česká královna a moravská markraběnka císařovna Zita Bourbon Parma. K převozu jejích ostatků prý poskytlo komunistické Československo k zapřažení pohřebního vozu čtyřspřeží černých koní (str. 132), v této souvislosti uvedena Barbara Coudenhove-Kalergi (str. 123). Zdroj informace neuvádí.

Kapitola *Sňatky panovníků* je celkem reprezentativním přehledem sňatků českých kněžen, královen, knížat a králů s dynastiemi Babenberků, Lucemburků či Habsburků. Zmínka o jednom z nejvýznamnějších politických sňatků, který měl velký dopad na vývoj dynastie Přemyslovců a českých zemí, sňatek Přemysla Otakara II. s Markétou Babenberskou, však schází.

Kapitola *České školství* dává ve stručnosti nahlédnout do vzniku jednotlivých českých škol od založení školského spolku Komenský v roce 1872 do období po druhé světové válce. Tehdy došlo k naprostému úpadku, praví autorka. Problematice českého školství jsou věnovány dvě stránky s fotografií školy v Erlgasse. Některé informace lze však najít v historickém přehledu. Poválečný vývoj, snahy o udržení české školy na Sebastianplatzu a rozkvět školského spolku Komenský po roce 1989 podchyceny nejsou.

Další kapitola se obsáhleji zabývá osobou prvního čs. prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, který strávil ve Vídni dvanáct let, nejdříve jako zámečnický učedník, potom jako student a posléze jako soukromý docent. Autorka líčí vztah TGM ke spolům, k Moravanům, Pražanům a k významným osobnostem, které ovlivnily jeho život, jako například k filozofovi a spisovateli Františkovi Brentanovi.

Zmiňuje jeho předsednictví Akademického spolku. Poněvadž se jedná o spolek vídeňských Čechů, který je oblíbený a stále aktivní (viz brožura *140 let Akademického spolku ve Vídni*, Vídeň 2008), nenechá dnešní vídeňské Čechy bez povšimnutí citát autorky z knihy Karla Čapka *Horvory s T. G. M.*: „Skoro dva semestry jsem byl i předsedou Akademického spolku – proč? Nu někdo musel být předsedou, a já měl něco peněz – skoro všechny jsem nechal v tom spolku, když něčeho potřebovali; ukládat peníze, to mně nikdy nepřišlo na mysl.“ Poté, co se TGM stal soukromým docentem, seznámil se s univerzitními profesory, filozofem Theodorem Gomparzem nebo chirurgem Theodorem Billrothem. Osobně se přátelil s rodinou básníka Machara a většina schůzek s přáteli se odehrávala v kavárně Central.

Kapitola *Kult českých světců* poskytuje čtenáři ucelený přehled světců uctívaných na Moravě, v Čechách, na Slovensku a v rakouských zemích. Kult sv. Cyrila a Metoděje vyvrcholil ve Vídni v 19. století a jeho plodem bylo založení náboženského spolku Jednota svatého Metoděje roku 1875. Zvláštní pozornost věnuje autorka sv. Janu Nepomuckému. K uctění tohoto „světce nevyzrazeného zpovědního tajemství“, píše autorka, byly na vídeňských předměstích s vyšším počtem obyvatelstva české národnosti vybudovány nové kostely a kaple. Podle Antonína Macháta napočítalo vídeňské magistrátní statistické oddělení v 19. století jenom ve Vídni 672 jeho soch.

Kapitola *Příliv pracovní síly* se opírá o podklady vídeňského Čecha Antonína Macháta, vydavatele a aktivisty české menšiny. Vedle Café Hawelka patří delší zmínka firmě Kolařík, která vlastní přes devadesát let prosperující hostinec Švýcarský dům/Schweizerhaus v Prátru.

Necelá stránka publikace pojednává o emigraci do Vídně po druhé světové válce a po roce 1968. O významných představitelích emigrace pojednává také historický přehled. V kapitole se dozvídáme rovněž o některých případech reemigrace do Prahy po první a druhé světové válce. Nucenou reemigrací do Prahy prošel např. známý geograf, cestovatel a profesor teologické fakulty ThDr. Alois Musil. Za kapitolou následuje pamflet dobového českého tovaryše ve Vídni 18. století, který Vídeň nikterak nepřikrášluje.

Kapitola *Novodobí politici* pojednává o osobách, které měly své kořeny v Čechách nebo na Moravě. Zahnuje rovněž církevní představitele jako kardinála Theodora Initzer nebo vídeňského arcibiskupa Christopa Schönborna. Do krátké souvislosti uvádí prezidenta Václava Havla, prezidenta Rudolfa Kirchschräglgera, spisovatele Pavla Kohouta a dalšího rakouského prezidenta Heinze Fischera. Cituje útržky z dopisu z roku 1979, v němž Václav Havel žádá o přímiluvu pro československé politické vězně.

Přínosem publikace jsou určitě kapitoly *Ulice a Pamětní desky*. V první z nich se autorka na čtyřech stránkách věnuje českým jménům vídeňských ulic. Tyto názvy jsou „svědectvím úcty k Čechům, Moravanům a Slezanům, kteří se zasloužili o rozkvět a věhlas Vídně“. Jména ulic jsou ale psána podle německé ortografie, proto jim scházejí háčky a čárky a jejich výslovnost je rovněž německá. Tento přehled zaujme jistě každého Čecha, nejen vídeňského.

Přes více či méně opodstatněné námítky, především vzhledem k nedostatku odkazů na použitou literaturu, čímž se některé informace mohou stát nevěrohodné, obsahuje publikace řadu cenných informací k tématu Vídeň

a české země. Tyto jsou sice chronologicky seřazeny, ale bez přihlídnutí k jejich rozličné obsahové hodnotě, nebo vytrženy zcela ze souvislosti.

Publikace je zakončena první z Werichových črt v *Ital-ských prázdninách* Vídeň zůstává Vídní. Spisovatel zde velmi výstižně ilustruje rozporuplný vztah Čechů 20. století k bývalému hlavnímu městu.

Název *Češi ve Vídni/Tschechen in Wien* není pro publikaci, věnující se především historii, zcela výstižný. Český živel podlehl v minulosti částečně germanizaci a asimilaci, konstatuje také autorka, zároveň ale konstituoval silnou a výraznou českou menšinu. Tato je dodnes činná a angažovaná ve spolcích, má své školství a církve, má vlastní kulturní život, tisk, poradní sbor při kancléřství a je informována o dění ve vlasti. Novodobé dějiny české menšiny a Čechů ve Vídni zde tedy zpracovány nejsou. Čekají stále na své fundované objektivní zpracování. Snad by mohla autorka publikace *Češi ve Vídni*, paní Jana Koudelková, být nápomocna.

Dr. Helena Klein-Watryczová M. A.

čestná předsedkyně Akademického spolku ve Vídni
psáno pro *Vlastivědný věstník moravský*

Pozn. redakce: Knihu v internetové podobě lze najít na: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=224087&TypeID=2>

Něžné vlny

Druhé filmové představení 12. 10. 2015 na Velvyslanectví ČR v Rakousku, jehož pořadatelem byl Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku ve spolupráci s českým velvyslanectvím, přilákalo nebývalé množství diváků – filmový sál byl zcela zaplněn. Film *Něžné vlny* z roku 2013 byl vskutku něžný. Dokázal podat neradostnou až tragickou tematiku života v totalitním Československu až do zlomu 1989 v nadlehčeném až komickém pohledu. Ten, kdo měl „to štěstí“ a na vlastní kůži zažil podobný život, ale vycítil za onou lehkostí tvrdou realitu. Chytře napsaný scénář, herecky dobře vsazený film s reálnými dialogy bez vulgarismů i jisté režijní vedení úspěšně oslovilo diváky v ČR. Vídeňské publikum v tomto směru nezůstalo pozadu.

mb

Prezentace projektu v Českém centru ve Vídni

V úterý 13. 10. 2015 se v Českém centru uskutečnil první večer z plánované řady přednášek a diskusí ke společnému projektu historiků Rakouska a Česka pod názvem *Gemeinsames Österreichisch-Tschechisches Geschichtsbuch*. Uvedený projekt iniciovala Stálá konference rakouských a českých historiků ke společnému kulturnímu dědictví (SKÖTH – Ständige Konferenz österreichischer und tschechischer Historiker zum gemeinsamen kulturellen Erbe) a podpořila řada institucí na obou stranách počínaje ministerstvy zahraničí, Akademiemi věd, Institucemi pro historická bádání a rovněž Město Vídeň, Dolní a Horní Rakousko, Jihomoravský, Jihočeský kraj a Kraj Vysočina. Týmy historiků obou zemí zpracovaly jednotlivé etapy dějinného vývoje, jež tyto země spojovaly či oddělovaly od 19. století až do roku 2004. Prezentace ve Vídni byla

věnována údobí 19. století do konce první republiky 1938. Prvními historiky, které představil chairman večera Dr. Niklas Perzi, byli Hanns Haas, Lukáš Fasora, Luboš Velek, Richard Hufschmied, Stefan Eminger a Ota Konrád. Následná diskuse dokumentovala živý zájem publika o přednesené teze historiků.

Další přednášky a diskuse věnované období do roku 2004 proběhly ve městech Raabs a.d. Thaya (30. 10. 2015), Linz (13. 11. 2015) a St. Pölten (17. 11. 2015).

mb

Anniversarium Bohemicum

Aneb bohemistika oslavila 240 let svého trvání na Vídeňské univerzitě, jež je letos rovněž velkou jubilantkou – 650 let od založení. Oslava výročí bohemistiky probíhala celý den, denní blok v Českém centru ve Vídni, večerní na půdě Velvyslanectví ČR v Rakousku. Spiritus agens obou částí byl univ. prof. Dr. Stefan Michael Newerkla ve spolupráci s prof. Mag. Hanou Sodeyfi. Ve svém vystoupení v ČC seznámil prof. Newerkla návštěvníky nejen s dějinami a současností vídeňské bohemistiky, ale představil i současné profesory bohemistiky a jejich publikace. Oživením programu byl odpolední blok, který připravili studenti – filmové scény, prezentace projektu tří univerzit, letní kolegium v Českých Budějovicích. V pódiové diskusi – K čemu je studium češtiny? – vystoupili absolventi a referovali o svých uplatněních a zkušenostech s češtinou.

Večerní program na Velvyslanectví ČR v Rakousku oficiálně otevřeli velvyslanec J. E. Jan Sechter a prof. Stefan M. Newerkla. V příspěvku hosta akce – prof. Tilmana Bergera z univerzity Tübingen – se posluchači dozvěděli o pilném, leč méně úspěšném bohemistovi 18. století Johannu Wenzelovi Pohlovi. Prof. Thomas Winkelbauer z Institut f. Österreichische Geschichtsforschung informoval o tom, jak si jako historik naučením se češtiny značně rozšířil své horizonty a perspektivy. Vtipně a lehce vtáhl prof. Newerkla posluchače ve svém příspěvku „Am dam des“ bis zu den „Sieben Zwetschken“ do tématu kulturních kontaktů ve střední Evropě. Pomyslnou svíčkou (či třešničkou?) na dortiku oslav jubilantky bohemistiky bylo vylosování výherců kvízu České stopy ve Vídni a předání cen.

Dobře navštívená akce v obou částech potvrdila konstantní zájem o češtinu ve Vídni, takže se lze jen těšit, čím překvapí J. V. Zlobický & Co. při dalším jubileu v roce dvou dvacítce (2020) při 245. výročí vídeňské bohemistiky.

mb

Záznam Variací Zwischen Himmel und Erde / Mezi nebem a zemí z koncertu ve vídeňském Stephansdomu vyšel na CD

Zájemci se mohou o ní přihlásit u autora DI Tomislava Vašíčka. Adresa v redakci.

Stopy ve sněhu

24. září 2015 se v kině Lumière v Bratislavě uskutečnila premiéra dokumentárního filmu Ústavu paměti národa odhalujícího zločiny komunismu *Stopy v sněhu* o pašování náboženské literatury do Československa v období nesvolby. Komunistický režim v ČSSR neumožňoval obča-

nům svobodný přístup k informacím. Jen v padesátých letech bylo v Československu zlikvidováno kolem 28 milionů knih, mnozí autoři byli zakázáni a byla zřízena cenzura. Film mapuje nejenom pašování, ale také tisk samizdatů a jejich distribuci. Dvaapadesátiminutový dokument analyzuje fenomén pašování hlavně náboženské literatury přes polsko-slovenskou hranici, odkrývá motivaci lidí, kteří nezištně riskovali vlastní svobodu, aby pomohli k vnitřní svobodě jiným. Režisérem snímku je Slavomír Zrebný.

Hlavním motivem dokumentu je příběh tří mladých mužů, pro které se stal přenos náboženské literatury osudným. Alojz Gabaj (v té době dělník Vodohospodářské výstavby, 23 let), Branislav Borovský (student 2. ročníku chemické fakulty SVŠT, 19 let) a Tomáš Konc (student 3. ročníku strojnické fakulty SVŠT, 20 let) byli 12. prosince 1983 zatčeni na československé hranici s Polskem a následně vězněni nejdříve v Polsku a pak na Slovensku. 13. 5. 1985 byli v Československu odsouzeni k trestu odnětí svobody, Gabaj a Borovský v rozsahu 14 měsíců a 12 měsíců pro Konce. Soudní proces vyvolal protest veřejnosti a na mezinárodním poli se jich zastal i americký prezident Ronald Reagan.

Do přenášení náboženské literatury byl významnou rolí zapojený i Peter Žaloudek, žijící dnes v Rakousku. Mladé muže znal osobně, do jejich činnosti je sám zasvětil. Na tuto dobu vzpomíná Peter Žaloudek takto: „Za komunismu, než jsem na doporučení představených kapucínského řádu z Říma, kterého jsem byl tehdy tajným členem, emigroval, jsem se věnoval tři roky pašování náboženské literatury z Polska na Slovensko. V té době neexistovala v ČSSR prakticky žádná náboženská literatura, byla zakázaná jako protistátní, ta se tehdy tiskla jak v českém, tak ve slovenském jazyce většinou v Římě (v tiskárně Ugo Detti), kde žilo mnoho českých i slovenských exilových kněží. Dále se tiskla tato literatura v Německu, Švýcarsku, USA a hlavně v Kanadě, kde jezuitská řehole dala slovenským jezuitům k dispozici dům v Torontu a ti se věnovali právě tisku náboženské literatury. Jenže jak dostat tyto knihy do hermeticky uzavřené ČSSR? Sem tam někdo přenesl cestou ze Západu jednu dvě knihy, ale to nic nebylo. A tak se tato literatura dopravovala ve velkém do Polska, kde tehdy existovala náboženská svoboda. Problém byl, jak ji dostat dál ve velkém do ČSSR. V Polsku bylo v té době několik kněží a věřících, kteří považovali za svou prioritu pomáhat věřícím v Československu dodáváním a spoluorganizováním pašování knih. Byly to na tehdejší dobu i z jejich strany riskantní akce, díky kterým ale, na druhé straně, byla zřízena centra, kam se literatura ze Západu ve velkém vozila. Skrytá církev organizovala na Slovensku pár nadšenců, kteří literaturu pašovali. Jedním z nich jsem byl i já. Za ty skoro tři roky, co jsme spolu chodili do hor a tam si přesně na minutu na určených místech vyměnili s Poláky ruksaky – v našich byly potraviny a konzervy, v polských byly knihy, jsme takto přenesli několik tisíc knih... Skrytá církev měla po celém území ČSSR kontaktní osoby a místa, kam se pak knihy rozdávaly. Nikdy jsme je neprodávali. Naše kapucínská větev, přestože jsme existovali jen ve skrytosti, neoficiálně, měla tehdy skoro vše společné: vše jsme si financovali z vlastních peněz – výdělků, ale i jiných finančních podpor od jiných tajných skupin.

Ústav paměti národa připravoval již delší dobu tento dokumentární film. Jako poslední, s kým rozhovor natáče-

li, jsem byl v březnu tohoto roku i já. Těší mne, že také použili myšlenku z mého vyprávění: Stopy ve sněhu:

...Jednou jsme šli na domluvené místo v horách, bylo to začátkem podzimu. Zatímco dole bylo pěkně a relativně teplé počasí, nahoře již poletoval sníh, chvíli se držel na zemi, po čase ale přece jen roztál. Dva partáci – jeden z naší skupiny a druhý z polské, dávali pozor, jestli je čistý vzduch – spatřili najednou dva vojáky se psem. Dali nám znamení, okamžitě jsme ztichli a přilepili se k zemi, ani jsme nedýchali, krve by se v nás tehdy nikdo nedořezal. Dodnes mám před očima tu scénu: vidím nohy vojáků, leželi jsme v prudkém svahu v lese, po hřebenu vedla hranice, slyším, jak spolu mluví, vidím a hlavně slyším dech vlčáka. Trnuli jsme, jestli uvidí stopy a vycítí nás pes. Ani jedno, ani druhé. Prošli kolem nás, odešli, my jsme rychle skončili svou práci a sestoupili zpátky do doliny.“

Petru Žaloudkovi byla při promítání filmu udělena pamětní medaile Ústavu pro odhalování zločinů komunismu: „Za osobní účast v boji proti komunistickému režimu a za aktivní činnost při organizaci pašování a distribuce literatury“ – jak to stojí v ocenění, které obdržel z ÚPN.

GRATULUJEME!

Zdroj informací: www.peterzaloudek.com

Mauthausen

Dne 24. 10. 2015 se žáci a žákyně škol Komenského účastnili pietního aktu v Mauthausenu na počest zavražděných československých občanů. Dne 24. 10. 1942 bylo 294 žen a mužů z území protektorátu Čech a Moravy zavražděno v rámci tzv. heydrichiády. Na jejich počest se koná každoročně pietní akt, aby jejich jména nebyla nikdy zapomenuta.

Mojmír Stránský, gymnázium Komenský

Konzentrationslager Mauthausen (die „Todesstiege“)

Udělení ceny Centrope 2015

Již po deváté byla udělena cena Centrope za výjimečné výkony v oblasti regionálních aktivit přesahujících hranice země. Od roku 2006 jsou takto ohodnoceny aktivity ve čtyřech zemích, jež spolu hraničí – Česko, Slovensko, Rakousko, Maďarsko. V jednotlivých zemích probíhá výběr kandidátů na cenu Centrope, národní vítězové jsou poté nominováni do závěrečného kola, v němž komise iniciátorů této ceny – Stadt Wien a Raifaserlandesbank NO-Wien – zvolí konečného vítěze.

Letošní slavnostní udělení ceny Centrope se konalo oproti minulým letům nebyvale brzo, a to již začátkem září

(2. 9. 2015). Oceněna byla paní Monica Culen, obchodní vedoucí a spoluzakladatelka hnutí Rote Nasen (Červené nosy) v Rakousku. Ve svém děkovném projevu přiblížila přítomnému publiku činnost organizace nejen v Rakousku. Závěrečné vystoupení dvou klaunů organizace navodilo pak úsměvnou atmosféru pro neformální rozhovory při následném malém občerstvení. Zářijový termín zřejmě způsobil, že řada pozvaných se nemohla z různých důvodů aktu zúčastnit, a tak konání slavnostního aktu v předsálí Steinsaal II působilo trochu „namačkaně“.

mb

KRÁTKÁ OHLÉDNUTÍ

Tisková konference města Brna v MAK

10. září 2015 se konala v MAK – Lounge, Stubenring 5, tisková konference města Brna za přítomnosti Petra Vokřála, starosty města Brna, J. E. Jana Sechtera, velvyslance České republiky ad. Ředitelka Marie Kučerová, ředitelka Filharmonie Brno, představila a zvala na Mezinárodní hudební festival Brno – Moravský podzim a informovala o plánech orchestru v dalších letech. Filharmonie Brno byla založena 1. 1. 1956 a slaví v sezóně 2015/16 šedesát let svého působení. Slavnostní koncert v novém roce, přesně na den založení, bude replikou koncertu z roku 1956: Houslový koncert Petra Iljiče Čajkovského, koncert bude rozšířen o hudební novinku Miloše Štědrone k němé filmové reportáži z britského zájezdu Filharmonie v roce 1966.

Termíny hostování Filharmonie Brno v Rakousku:

- 02. 12. 2015 Konzerthaus Wien: *An Evening with Avishai Cohen*
- 22. 05. 2016 Musikverein Wien, dirigent Aleksandar Marković, Piano Duo Silver-Garburg
- 11. 06. 2016 Casino Baden, dirigent Norbert Pfaffmeyer
- 23. 06. 2016 Elina Garanča – mezzosoprán, dirigent Karl Mark Chichon
- 20. 08. 2016 Horn, Festival Allegro Vivo, dirigent Bijan Khadem-Missagh

Jako další program byly představeny nejzajímavější termíny kulturní a turistické sezóny na rok 2016. Podrobnější informace přineseme v příštím čísle časopisu *Kulturní klub*.

V letošním roce připomínáme Vánoce v Brně.

www.gotobrno.cz

Vysvěcení duchovního otce Lic. Pavla Dubovského

12. září 2015 se v Muttergotteskirche, Jacquingasse 12, ve třetím vídeňském okrese konala oslava 30. výročí vysvěcení duchovního otce Lic. Pavla Dubovského, který je duchovním otcem slovenské komunity.

Gratulujeme!

Svatováclavského posvícení

V pondělí 28. září 2015 se na českém velvyslanectví ve Vídni uskutečnil již 17. ročník Svatováclavského posvícení v rámci tradice u příležitosti českého státního svátku – Dne české státnosti, který připadá na 28. září. Letos se na velvyslanectví představil Olomoucký kraj, a to z pohledu cestovního ruchu, gastronomie a regionálních specialit (např. olomoucké tvarůžky, ale i šnečí farma). O květinovou výzdobu se postarala Flora Olomouc a o dobrou náladu hudební soubory Hanácká mozeka Litovel a Old time Jazzband. Dopoledne proběhla v Českém centru za účasti vel-

vyslance Jana Sechtera, hejtmána Olomouckého kraje Jiřího Rozbořila, ředitelky Czech Tourism Yvetty Polasek prezentace Olomouckého kraje.

www.central-moravia.cz; www.facebook.com/informacni.centrum.olomouc; www.ok-tourism.cz

Koncert sboru Václav

10. října 2015 se uskutečnil koncert duchovní hudby chrámového sboru Václav v kostele Nejsvětějšího vykupitele na Rennwegu. Čtyřiadvacetičlenný sbor ze Staré Boleslavi pod taktovkou sbormistryně Marie Nohýnkové a varhaníkem Ondřejem Valentou přednesl skladby Franze Biebla, Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany ad.

Ivan Pinkava: V noci jsou židle

Do 13. října byla otevřena výstava Ivana Pinkavy *V noci jsou židle* v Českém centru v Herrengasse. Ivan Pinkava se narodil v roce 1961 v Náchodě. V roce 1986 absolvoval na FAMU, obor Umělecká fotografie. Od té doby se věnuje volné fotografii. Od roku 1988 průběžně vystavuje např. v Německu, Francii, Itálii, Velké Británii, USA, Izraeli, Mexiku atd. Dosud nejrozsáhlejší výstavu uspořádal v roce 2004 v galerii Rudolfinum v Praze. Jeho fotografie jsou zastoupeny v českých i světových soukromých a veřejných sbírkách a jsou publikovány v řadě knih a katalogů. Je zahrnut do německé encyklopedie světových fotografů *1900 bis Heute*. Autorská monografie *Dynastie* byla oceněna jako nejkrásnější česká výtvarná publikace roku 1994, kniha *Memento mori* získala v USA ocenění nejkrásnější umělecká zahraniční publikace za rok 2001 a kniha *Heroes* byla oceněna jako Nejkrásnější česká kniha roku 2004. V letech 2005-2007 přednášel na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, kde vedl ateliér fotografie. Příležitostně se účastní jako pedagog autorských dílen v Čechách i v zahraničí, např. ve Francii a USA. V současné době žije poblíž Prahy.

Seminář na podporu vývozu českých potravin do Rakouska

21. 10. 2015 se na Velvyslanectví ČR v Rakousku uskutečnil odborný seminář na podporu vývozu českých potravin do Rakouska. Cílem půldenní akce bylo zajistit českým potravinářským firmám fundované informace o podmínkách na rakouském trhu s potravinami, o nových trendech a očekáváních rakouských konzumentů a současně jim zprostředkovat cenné zkušenosti českých firem, které již na rakouský trh v uplynulých letech vstoupily. Mediálním partnerem velvyslanectví byl přední rakouský magazín v oboru potravinářství *Regal*.

Narozeniny Karla Kolaříka

21. října 2015 slavil na velvyslanectví 70. narozeniny krajan Karel Kolařík. Gratulace se mu dostalo od „domáčího pána“, velvyslance ČR Jana Sechtera, starosty města Vídně Michaela Häupla, komerčního rady Eduarda Haranta (kteřý letos oslavil své 85. narozeniny), generálního ředitele Budějovického Budvaru Jiřího Bočka a dalších hostů. Karl Kolarik, jehož předci (otec) pocházeli z jižních Čech, se stal jakýmsi velvyslancem české pivní kultury v Rakousku. V pivnici se již v roce 1926 začal točit Budějovický Budvar a na jídelničku se objevily některé české speciality. Největší budvarská pivnice na světě se kvůli obrovskému zájmu

hostů rychle rozrůstala a dnes v ní najednou může sedět až 2 400 lidí, z toho 1 600 na otevřené zahradě pod kaštanu. V roce 2004 zvolili Vídeňané Schweizerhaus vůbec nejoblíbenějším místem ve Vídni.

Gratulujeme!

Premiéra komedie *Ein bisschen Ruhe vor dem Sturm*

21. 10. 2015 měla rakouskou premiéru v divadle Nestroyhof Hamakom komedie *Ein bisschen Ruhe vor dem Sturm* od Teresie Walsler. Asistentkou režie je Andrea Ozábalová a Luisa Berghammer.

Theater Nestroyhof Hamakom, 1020 Wien, Nestroyplatz 1
www.hamakom.at; Tel.: 01 890 03 14

Film *Koza*

23. a 25. 10. 2015 byl v rámci Viennale v historickém sále kina Metra promítnut česko-slovenský film *Koza (2015)* za přítomnosti režiséra snímku Ivana Ostrachovského. Obsah: Bývalý olympionik, boxer Peter Baláž, přezdívaný Koza, žije se svou partnerkou Míšou v ghettu sociálně vyloučených. Míša nečekaně otěhotní a je rozhodnuta nechat si dítě vzít. Nutí Kozu, aby sehnal peníze na potrat. Koza, který už delší dobu netrénuje, se rozhodne vstoupit opět do ringu, ale nechce vydělat na potrat – chce získat peníze na to, aby Míšu přesvědčil, že si dalšího potomka mohou dovolit. Koza se tak vydává se svým manažerem na „turné“, ve kterém však nejde o vítězství, ale o to, kolik úderů dokáže Koza vydržet...

Dr. Kalinová (členka Klubu přátel Rakouska a zakládající členka Spolku Malostranský hřbitov) u hrobu prof. Niemetschka na vídeňském hřbitově St. Marxer

Výstava *Mozart in Prag / Mozart v Praze*

27. 10. 2015 byla v muzeu Landstrasse otevřena přednáškou pražské historičky Dr. G. Kalinové *Mozarts Prager Freunde und der Kleinseitner Friedhof / Mozartovi přátelé*

lé a Malostranský hřbitov v Praze výstava *Mozart in Prag / Mozart v Praze*. Výstava je otevřena do 20. 12. 2015.

Franz Xaver Niemetschek / František Xaver Němeček (24. 7. 1766, Sadská – 19. 3. 1849, Vídeň) byl český filozof, pedagog a hudební kritik. Pocházel z hudební rodiny. Napsal první biografii Wolfganga Amadea Mozarta. Byl jedním z prvních hudebních kritiků v Praze. V roce 1802 se stal profesorem na pražské univerzitě. Jedním z jeho žáků byl např. skladatel Jan Hugo Voříšek. Byl čestným občanem Plzně a Prahy. V Praze na Malé Straně žil v blízkosti bydliště Josepha Dusčka / Duška a byl častým hostem na hudebních setkáních na Bertramce. V roce 1820 odešel po neshodách s univerzitními úřady do Vídně. Zemřel ve Vídni ve věku dvaosmdesáti let a je pohřben na hřbitově St. Marxer.

Slavnostní setkání na velvyslanectví

Ve čtvrtek 29. října 2015 připravilo Velvyslanectví České republiky ve svých prostorách slavnostní setkání u příležitosti státního svátku České republiky. J. E. velvyslanec Jan Sechter pozval diplomaty, podnikatele i krajanskou veřejnost. Generální sponzor Top Hotel Praha zajistil bohaté občerstvení, o víno se postaralo Vinařství Kněžní Hora s. r. o., o budvar firma Kolarik.

Velvyslanec Rakouska u Bohuslava Sobotky

Předseda vlády Bohuslav Sobotka 4. listopadu 2015 ve Strakově akademii přijal velvyslance Rakouské republiky Ferdinanda Trauttmansdorffa u příležitosti ukončení jeho diplomatické mise v Praze. Za zásluhy o rozvoj česko-rakouských vztahů a za téměř šestileté diplomatické působení v České republice udělil velvyslanci Trauttmansdorffovi premiér Sobotka medaili Karla Kramáře.

Medaile Karla Kramáře je pamětní medailí udělovanou předsedou vlády jako poděkování za prokazatelné zásluhy o obnovu demokracie, práv a svobod člověka. Medaile byla vytvořena u příležitosti 90. výročí vzniku první česko-slovenské vlády a pojmenována po prvním československém předsedovi vlády Karlu Kramářovi. Návrh medaile připravili Jiří Fidler a Jan Novák, výtvarně ji zpracoval akademický malíř Jindřich Žáček.

Delegace poslanců ve Vídni

Ve dnech 4.-6. listopadu 2015 uskutečnil Volební výbor Poslanecké sněmovny PČR, který se věnuje mediální tematice, pracovní návštěvu Vídně. Fungování veřejnoprávních médií a zákonodárství upravující tuto oblast měla delegace (ve složení Martin Komárek, Vítězslav Jandák, Nina Nováková a Vladimír Koníček) možnost prodiskutovat se zástupci partnerského Ústavního výboru Národní rady. V průběhu návštěvy měla delegace rovněž příležitost se seznámit s fungováním rakouských televizí, a to jak během návštěvy soukromé (ATV), tak i veřejnoprávní (ORF) za účasti generálního ředitele ORF Alexandra Wrabetze. Odlišný pohled na rakouskou mediální scénu poskytlo delegaci setkání s vedením Klubu rakouských novinářů (Österreichischer Journalisten Club), nezávislé apolitické organizace sdružující přes 7 000 novinářů.

Mezinárodní strojírenské fórum

17. listopadu 2015 ve Vídni proběhlo Mezinárodní strojírenské fórum / International Machinery and Plant Engineering

Forum 2015. Konference a B2B matchmaking, které pořádá Hospodářská komora Rakouska a mezinárodní síť Enterprise Europe Network, jsou teritoriálně zaměřeny na firmy z celého světa, které mají zájem získat nové informace v oblasti strojírenství, rozšířit si svou síť kontaktů a nalézt nové obchodní partnery.

<https://www.b2match.eu/machinery2015>

Komorní koncert RSKS

19. 11. 2015 prebehol v priestoroch spolku RSKS komorný koncert *Skvosty majstrov svetovej klasickej hudby pre husle a klavír* v podaní umelkyň: Sandra Frátriková – husle, Beáta Tomčányiová – klavír. V programe odzneli diela od F. Kreislera, N. Rimského Korsakova, I. Zeljenku, B. Bartóka, F. Chopina, M. de Fallu a A. Piazzollu.

Katarínsky večer

21. 11. 2015 se konal v renomovaném vídeňském Heuriger Wolf tradiční hudebně-taneční Katarínsky večer s hos-

ty ze Slovenska a s bohatým kulturním programem: koncert Old Time Band s Fonny Fellows (melodie dvacátých až čtyřicátých let), cimbálka Miroslava Dudíka, vystoupili krojovaní sólisté slovenských tanečních souborů ad. Organizace: Helena Steiner.

www.skundwien.at

Prezentace románu Milana Ráčka

21. 11. 2015 proběhla v „Ungersböck-Keller“ Sitzendorf/Im Winkler prezentace románu Milana Ráčka *Freiheit hinter dem Stacheldraht...: Lebenssplitter bis 1968*. Moderace se ujal Johann Winkler, Universitätsbibliothek Wien. Pořádala Kulturinitiative Sitzendorf an der Schmida und Edition Roesner/Krems.

Vystoupení Lumíru

29. listopadu v 8:30 v rámci nedělní mše v českém jazyce vystoupil česko-slovenský pěvecký spolek Lumír v kostele Panny Marie na Nábřeží (Maria am Gestade).

HISTORICKÁ OHLÉDNUTÍ

27. října 2000 zemřela v Salzburgu slavná filmová herečka třicátých a čtyřicátých let minulého století Lída Baarová, vl. jm. Babková.

1. října 1900 vyšlo ve Vídni první číslo *Dělnických listů*, prvního deníku ve Vídni. Noviny byly orgánem Sociálně demokratické strany a jejich cílem bylo hájit zájmy dělní-

ků. Měly již tradici jako čtrnáctideník (od roku 1890) a jako týdeník (od roku 1895). Vydavatelem deníku byl Josef Tobolka. 1. ledna 1926 se název novin změnil na *Vídeňské dělnické listy*. Ty pak v roce 1934, kdy byla rozpuštěna Sociálně demokratická strana v Rakousku, zanikly. Po druhé světové válce byla sociální demokracie obnovena, noviny však nikoliv.

Nové úřední hodiny

konzulárního oddělení Velvyslanectví ČR ve Vídni

PO 8:30-11:00 14:00-15:00 (na žádost – výdej dokladů)

ÚT 8:30-11:00

ST 8:30-11:00

ČT 8:30-11:00

PÁ 8:30-11:00

Zápis - Obecná škola Komenský

Zápis do 1. třídy Bilingvní obecné školy Komenský pro školní rok 2016/2017

Zápis do 1. tříd obecné školy se konají v týdnech od 11. 1. do 22. 1. 2016 v ředitelně školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien. Prosím o vyjednání termínu pro zápis.

Einschreibungen für die 1. Klassen der Volksschule Komenský für das Schuljahr 2016/17

Die Schuleinschreibungen für die 1. Klassen VS für das kommende Schuljahr 2016/17 finden in den Wochen vom 11. 1. bis 22. 1. 2016 in der Direktion der Komenský VS, Sebastianplatz 3, 1030 Wien statt. Ich bitte um eine Terminvereinbarung.

Podklady pro zápis do 1. třídy

Unterlagen zur Schuleinschreibung

Schulanmeldung (přihláška)

Vereinbarung + 70,- Euro Kaution (smlouva se zřizovatelem a 70,- euro kauce)

Meldezettel (potvrzení o trvalém pobytu)

Geburtsurkunde (rodný list)

Staatsbürgerschaftsnachweis (potvrzení o státním občanství)

Versicherungsnachweis (e-card) (doklad o pojištění)

Taufschein (křestní list)

Foto (für Schülerausweis) (1 fotografie na školní průkaz)

Anmeldung Nachmittagsbetreuung (přihláška do družiny)

Bankeinzug Schulgeld (bankovní příkaz)

Na budoucí prvňáčky se velmi těšíme!

*Mgr. Dipl. Päd. Marcela Ofner,
ředitelka VS, BS Komenský*

Einladung zum Konzert

Das Bläserquintett der Camerata Musica und das Flötenensemble querArt werden im Rahmen des Henriettenmarkts weihnachtliche Stimmung mit Stücken von Mozart, Bach, Haydn, Schubert, uvm. verbreiten.

WANN: 11. Dezember 2015, 19 Uhr

WO: Reformierte Stadtkirche, Dorotheergasse 16, 1010 Wien

Eintritt frei, Spende erbeten

Wir würden uns sehr über Ihr Kommen freuen!
Camerata Musica Wien, T: +43 (680) 334 72 35,
M: office@cameratamusica.net
http://www.cameratamusica.net,
https://www.facebook.com/CamerataMusicaWien

58. Krippenschau in St. Peter: *Krippen aus der Buckligen Welt*

Peterplatz 6, 1010 Wien
Täglich 0:00-18:30, Unkostenbeitrag

Informace o českém kroužku

Kroužek je určen pro česky mluvící děti ve věku 4-6 let. Jeho cílem je, aby dětem byla zprostředkována hravou formou jazyková výuka (např. pomocí předškolních materiálů, společenských her, písniček apod.). V neposlední řadě má také vzniknout prostor, ve kterém můžou mluvit česky i s jinými dětmi.

Do – 27. ledna 2016, každou středu, 16:00-17:30

(s přestávkou)

Kde: Gymnázium Parhamerplatz (Parhamerpl. 18, 1170 Wien)

Kolik: náklady na 14 lekcí po 1,5 hodinách na celý semestr činí EUR 125,-

Kontakt: Veronika Janýrová, M: 0660/3194058,
M: VeronikaJ@gmx.at

2015_11_09_FlüchtlingshilfelmSalesianum_EbrahimLena-Mohammad.jpg: Ebrahim, Lena und Mohammad (v.l.n.r.) beim Deutsch lernen.

Zur Information:

Bildung und Freizeit für Flüchtlinge im Salesianum

Deutschkurs, Beratung, Sport und Wohnraum: Die Salesianer Don Boscos erweitern im Salesianum Angebote für Flüchtlinge. Für zusätzlichen Deutschkurs werden Freiwillige gesucht.

35 Asylwerber zwischen 16 und 30 Jahren lernen im Salesianum in Wien in einem Intensivkurs vier Mal pro Woche Deutsch. Begleitet werden sie von 40 Freiwilligen, darunter einige Deutschlehrerinnen und Studierende verschiedener Fachrichtungen. Die Teilnehmer stammen mehrheitlich aus Syrien und sind sehr motiviert. Der 17-jährige Mahmoud erzählt: „Ich konnte in Syrien die Schule nicht mehr abschließen. Ich bin seit drei Monaten in Österreich und möchte schnell Deutsch lernen und den Schulabschluss schaffen. Dann will ich Medizin studieren.“ Der Deutschkurs ist eine der neuen Angebote der Initiative „Don Bosco für Flüchtlinge“, die im September von Salesianern Don Boscos gemeinsam mit Freiwilligen initiiert wurde.

Schon seit Monaten besuchen jeden Montagabend rund 40 unbegleitete, minderjährige Flüchtlinge das Jugendzentrum „Sale für Alle“. Sie wohnen im Flüchtlingsquartier in der ehemaligen Zollamtsschule in Erdberg. Freizeitangebote wie Fußball, Volleyball, Tischfußball und eine Zirkusschule werden von Freiwilligen betreut. In Räumlichkeiten der Pfarre Neuerdberg, die von den Salesianern betreut wird, wohnt seit Mitte Oktober eine

vierköpfige Familie aus dem Iran. Pfarrangehörigen renovierten im Vorfeld die Wohnung und begleiten die Familie.

Das Salesianum im 3. Wiener Gemeindebezirk ist eine Einrichtung der Salesianer Don Boscos. Über 200 Studierende aus 30 Nationen finden hier ein Zuhause. Mehrere soziale Initiativen wie das Kinder- und Jugendzentrum „Sale für Alle“ und seit kurzem „Don Bosco für Flüchtlinge“ sind in dieser Ordensniederlassung beheimatet.

Informationen:

Don Bosco für Flüchtlinge:

www.facebook.com/donbosco.fuerfluechtlinge

Mag. Sophie Lauringer

Öffentlichkeitsarbeit Salesianer Don Boscos

DON BOSCO magazin St. Veit-Gasse 25, 1130 Wien

Tel.: +43/1/878 39-520, Mobil: +43/(0)664/824 36 02,

presse@donbosco.at

www.donbosco.at

Kniha *Nový vývoj národnostných skupín vo Viedni*

Inštitút pre národnostné skupiny spája rôzne etnické skupiny v Rakúsku s cieľom vyzdvihnúť spoločné črty do centra pozornosti. To sa mu opäť podarilo vydaním knihy *Neue Entwicklungen der Volksgruppen in Wien*. Dielo bolo predstavené vo štvrtok 5. novembra v Presseclub Concordia predsedom Heinzom Tichym a členmi predsedníctva Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen, Volksgruppeninstitut Richardom Baslerom zo skupiny Viedenských Čechov a Ernő Deákom z maďarskej národnostnej skupiny. Na 308 stranách zväzku *Neue Entwicklungen der Volksgruppen in Wien* je poskytnutý priestor členom uznaných národnostných skupín, ako aj nemecky hovoriacej väčšine. Nové poznatky o seba porozumení a vytváraní identity národnostných skupín, ťažkosti s určením ich veľkosti alebo aj vplyv rozšírenia EÚ na národnostné skupiny tvoria základ diela, ktoré umožňuje nahliadnúť na 30-ročnú prácu ARGE a vyzdvihuje význam zachovania tejto inštitúcie.

Basler: „Ide o zachovanie jazykov a kultúr národnostných skupín“

V predslove knihy spomína zástupkyňa primátora Maria Vasilakou výstavbu Ringstrasse pred 150 rokmi a s ňou súvisiace jedno z najpríťažlivejších miest Viedne. Miesto, ktoré ponúklo prácu, na základe ktorej si mohli mnohí prisťahovalci, a to hlavne Česi, „vybudovať existenciu“. Tým je táto nádherná ulica „kolískou multikultúrnej, pulzujúcej Viedne“. Táto vítaná pluralita znamená podľa Richarda Baslera z Wiener ARGE für Volksgruppenfragen ale aj zachovanie jazykov a kultúr národnostných skupín. Problémom je tu ale „úplne nedostačujúca možnosť školského vzdelávania v jazyku národnostnej skupiny, prípadne výuka jazyka na úrovni materčiny. Aj sám Školský spolok Komenský, ktorý disponuje viacerými typmi škôl, je s uspokojením dopytu finančne úplne preťažený. A to preto, že financie plynú z prostriedkov podpory národnostných skupín, ktoré neboli zvýšené už vyše 10 rokov. Na druhej strane nemôžeme zabudnúť ani na to, že táto podpora má slúžiť celkovo zachovaniu skupiny. Nie je možné toho dosiahnuť,

ak sa zachovanie národnostnej skupiny zredukuje na jednu školu. To ani zďaleka nestačí. Preto už roky požadujeme, aby zákonodarca našiel v oblasti vzdelávania národnostných skupín rozumné riešenie," hovorí Richard Basler.

Deák: „Časy sa zmenili“

Písal sa rok 1983, keď sa ARGE für Volksgruppen po prvýkrát definovala a podnikla prvé spoločné kroky. V predslove knihy pripomína Karl Schwarzenberg spoločnú históriu národov, ktorých menšiny našli v Rakúsku nový do-

Zleva: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, Mag. Dr. Marie Brandeis, ing. Helena Basler - KLUB, v pozadí DI. Vlado Mlynár - RSKS - při tiskové konferenci v Presseclubu Concordia

mov. Tieto menšiny nezostali v priebehu desaťročí rovnaké, či už ohľadne počtu členov alebo ich identity. Ernő Deák sa tejto téme venuje bližšie: „Pred 30 rokmi bolo cítiť eufóriu. Medzietnická spolupráca, ako sa môžu národnostné skupiny spojiť a spoločne zastupovať záujmy spoločnosti. Keď sa teraz pozerám okolo seba, nepovedal by som, že táto eufória bola pred 30 rokmi bezdôvodná, ale to, že časy sa zmenili.“ Deák sa pýta, aký majú dnes národnostné skupiny postoj voči väčšinovému obyvateľstvu, ale aj medzi sebou. Prišlo k určitej dezintegrácii, pokračuje Deák: „Každý iba pre seba, bez ohľadu na iných. Je to niečo, čomu by sme mali venovať pozornosť. Tu musíme prepnúť na červenú. Tak to nemôže ísť ďalej! Spojili sme sa, táto kniha je produkciou našej produkcie, to je naozaj pozoruhodné. Len – robíme to pre národnostné skupiny, ale čo to znamená, že skupiny nemajú veľký záujem?“

Tichy: „Schmelztiegel“ Viedeň má zaistiť etnickú identitu

Pre predsedu Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen Heinz Tichyho je jeho práca kľúčom k multikulturnej Viedni, ktorý poskytuje možnosť zachovania vlastnej identity národnostných skupín. „S vedomím, že sa to nedá z jedného dňa na druhý, musíme mať veľa trpezlivosti. Naším motorom je, a to sa ukazuje aj v knihe, že pre toho, kto to chce, je možné zaistiť mu jeho etnickú identitu. A to aj v takom veľkom meste, akým je Viedeň, ktorá môže pre niekoho naozaj predstavovať veľký Schmelztiegel.“

Neue Entwicklungen der Volksgruppen in Wien. Asi 30 tematických príspevkov známych expertov tak zachytilo aktuálny obraz diskusie národnostných skupín vo Viedni, s výzvou k novému rozmachu pospolitosti Viedenských národnostných skupín.

Es werden folgende Schwerpunkte untersucht:

- * Identität
- * Recht
- * Sprache
- * Die Volksgruppen in Wien
- * Aus der Vereinsgeschichte

Erschienen im Auftrag der Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut
Redigiert von Richard Basler und Heinz Tichy
Herausgeber und Verleger: *integratio*, Ernő Deák
Wien 2015

ISBN 978-3-9501662-7-9

Preis: €20,-

Preise verstehen sich ohne Versandkosten von €1,60 Österreich und €4,50 Europa.

Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut

Stromstraße 18-20/9/1, 1200 Wien

Fax: +43 (0)1 / 79 88 454

www.volksgruppen.org

office@volksgruppen.org

Die Beine der Spitzentänzerin – Roman von Anja Krystyn

Nora ist eine attraktive Frau auf dem Weg zur persönlichen und beruflichen Spitze. Ihre Kompetenz im Job ist so berühmt wie ihre schönen Beine.

Die Diagnose Multiple Sklerose schmettert sie nieder. Sie glaubt kein Wort und spielt weiterhin die Strahlfrau. Als es unerträglich wird, muss sie sich zur Wahrheit bekennen.

Alle raten Nora, mit MS leben zu lernen. Sie glaubt nicht an das Urteil „unheilbar“ und hinterfragt die Regeln unserer Erfolgsgesellschaft, nach denen sie lange gut gelebt hat. „Immer besser, immer höher“ zieht als Lebensmotto nicht mehr. Was dann?

Als sie ihr Leben radikal ändert, stößt sie auf massiven Widerstand ihrer Umwelt. Viele sind von ihrem Leben frustriert oder überfordert, aber niemand will in Wahrheit etwas ändern. Nora bleibt mit ihrer Krankheit allein.

Sie ist überzeugt, dass schwere Krankheiten vor allem durch psychosoziale Umstände entstehen. Ihre Suche nach dem rettenden Funken wird zum Wettlauf zwischen Hoffnung und Verzweiflung. Wird sie es am Ende schaffen?

Das Buch ist um € 19,90 im Buchhandel oder unter office@der-verlag.at erhältlich.

Anička Krulišová píšící pod jménem **Anja Krystyn** je dcerou známé krajaneky, sokolky, ses. Anny Krulišové. Anička se narodila v Ostravě a s rodinou přišla jako sedmiletá do Rakouska, resp. Vídně. Vystudovala na Vídeňské univerzitě medicínu, navštěvovala Johns Hopkins University a School of Advanced International Studies v Boloni, kde se věnovala studiu politologie a mezinárodnímu oboru. Je také autorkou společensko-politických textů a divadelních kusů. V letech 1996-2009 bydlela v Berlíně, od roku 2009 se usadila ve Vídni. Její mateřštinou je čeština i němčina, ovládá angličtinu a italštinu. S roztroušenou sklerózou se sama potýká již od let studií a neustále zkoumá její příčiny a původ, které jsou vzdor nejnovějším lékařským průzkumům dosud neznámé.

Prezentace knihy se konala v Kardinal Konig Haus ve 13. vídeňském okrese v pondělí 28. září 2015.

Ivana Denčevová – Michal Stehlík a kol.: Rozdělení železnou oponou

Pavel Landovský, Jiří Gruša, Sláva Volný, Jiří Němec, Zdeněk Mlynář, Otta Bednářová. Šest jmen reprezentujících tisíce osudů statečných lidí, které od jejich blízkých oddělily ostnaté dráty železné opony. Ivana Denčevová a Michal Stehlík, autoři cyklu *Rozdělení železnou oponou*, který vznikl na stanici Český rozhlas Plus, právě na jejich příkladu podávají podrobné svědectví o životních peripetiích lidí v konfliktu s minulým režimem. Byli připraveni nejen o domov, ale také o kontakt s těmi neblížejšími. O tom v knize mluví ti, jejichž dětství a dospívání formovala zkušenost „dítěte třídního nepřítele – emigranta“. Publikaci doplňuje množství unikátních fotografií, poznámek a doprovodných studií dalších spolupracovníků, jež se zaměřují například na aktivity Státní bezpečnosti. Součástí knihy je samostatně neprodejné CD MP3 se záznamem rozhlasových pořadů *Rozdělení železnou oponou* z vysílání Českého rozhlasu Plus.

PhDr. Ivana Denčevová (*1965), rozhlasová redaktorka a publicistka, která se kromě jiného specializuje na témata z našich soudobých dějin.

Doc. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D. (*1976), historik a slovakista, působí v Národním muzeu a na Filozofické fa-

kultě UK v Praze. Věnuje se českým a slovenským dějinám v 19. a 20. století, konkrétně tématům česko-slovenských vztahů, situaci československého venkova v padesátých letech 20. století. Je autorem několika publikací s tematikou soudobých dějin a několika výstavních projektů.

ISBN 978-80-87530-68-9, počet stran 248, cena 269 Kč.

Přemysl Janýr – druhý díl textů, které v průběhu let psal pro Britské listy

Druhý díl knihy obsahuje zejména texty s historickou a ekonomickou tematikou. *Esej o Cikánech* shrnuje informace a úvahy, které čtenář v této hutnosti a komplexnosti jinde nenajde. Další texty se věnují působení a roli Edvarda Beneše a jeho dekretů i jejich důsledků až po současnost. Nemusím asi připomínat, že radikálně polemizují s tradovanými mýty o mnichovské zradě či posledním demokratickým prezidentovi. Navazují příspěvky k roku 1968 a k listopadovému vývoji. Ústředním tématem textů s ekonomickou tematikou jsou kooperativní a konkurenční vzorce chování. Zejména v souvislosti s tím, co nazývám specificky českým vztahem k cizímu majetku. Uvádím ho do souvislosti s dnešním stavem české ekonomiky i společnosti a srovnávám její vývoj v historickém a mezinárodním kontextu. Výběr textů doplňuje několik recenzí. S výjimkou Klausova Evropeismu kriticky referují o nových titulech zahraniční literatury, zprostředkujících aktuální poznatky o fungování člověka a společnosti.

<http://www.susa.cz/kniha/Aby-se-u-dalo-zit-II.html>

<http://www.kosmas.cz/knihy/211491/aby-se-tu-dalo-zit-ii/>

Helena Kokešová: Eduard Albert (1841-1900). Český intelektuál ve Vídni

Vědec světového jména a zástupce české lobby ve Vídni Eduard Albert, lékař – chirurg, pedagog, literární kritik, překladatel, básník, mecenáš a politik, patří mezi nejvýše strannější osobnosti českých a rakouských dějin 19. století. Kniha Heleny Kokešové sleduje všechny rozměry Albertova života a působení, jeho rodinné zázemí, vzdělání a odbornou kariéru ve Vídni, Innsbrucku i Praze, vlastní literární tvorbu i rozsáhlé dílo překladatelské, společenské vztahy i všestrannou mecenášskou činnost na podporu mnoha českých literátů, umělců a vědců, církevních institucí i mnoha jednotlivců. Rozsáhlá pozornost je věnována Albertovu celoživotnímu zájmu o politiku a jeho efektivní činnosti v řadách tzv. české lobby ve Vídni. Albert byl politicky nejbliže Masarykovým realistům, vztah k nejvýznamnějším osobnostem této skupiny (Masaryk, Kaizl, Goll) je důležitým tématem knihy, stejně jako Albertův komplikovaný vztah k České akademii věd a umění. Stranou nezůstává ani „druhý život“ této vsutku renesanční osobnosti, Albertův odkaz v české společnosti i v rakouském a německém prostředí.

Vydáno: 19. 1. 2015

Vydání: první

Formát: 145 × 205 mm

Vazba: Vázaná

Počet stran: 328

EAN: 9788074294723

**Tomáš Sedláček und Oliver Tanzer:
Lilith und die Dämonen des Kapitals.
Für eine vielseitigere Ökonomie**

Ein tschechischer Volkswirt und ein österreichischer Journalist untersuchen die Wirtschaft psychoanalytisch. Das Resultat ist ein wahnwitziger Ritt und ein Plädoyer für eine vielseitigere Ökonomie.

Autoři:

Tomáš Sedláček je hlavní makroekonomický stratég ČSOB. Působil jako poradce prezidenta Václava Havla a v letech 2004-2005 jako poradce ministra financí. Přednáší filozofii a ekonomii, dějiny ekonomických teorií a aktuality na FSV UK a hostuje na dalších univerzitách. Je stipendistou Yale University. Ze všeho nejraději jezdí na kole (nejrychlejší dopravní prostředek v centru Prahy) a lyžuje.

Oliver Tanzer (*1967) je vedoucí redaktor týdeníku *Die Furche*. Byl dlouholetým korespondentem ORF u EU v Bruselu, pracoval jako redaktor pro deníky *Der Standard* a *Profil*.

Vydáno: 28. 09. 2015

Počet stran: 352

Vazba: Vázaná

Carl Hanser Verlag, München, 26 €.

ISBN 978-3-446-44457-7

ePUB-Format: ISBN 978-3-446-44458-4

Dějiny československého komiksu 20. století

Nakladatelství Akropolis uvádí na trh rozsáhlé akademické *Dějiny československého komiksu 20. století*. Přehledně organizovaná, čtivá, ale přitom odborně fundovaná publikace představuje dosud nejrozsáhlejší a nejdůkladnější zmapování historie domácího komiksu. Třísvazkový komplet, sestávající ze dvou bohatě ilustrovaných výkladových knih a doplňkové rejstříkové brožury, sleduje vývoj a osudy komiksové formy na území dnešního Česka a Slovenska od jejich počátků v česky a slovensky psaném periodickém tisku pozdního Rakousko-Uherska až po překotný rozvoj po roce 1989. Publikace zároveň nabízí příležitost k poupravění či přímému vyvracení mnoha často tradovaných zjednodušení či omylů, týkajících se malého významu či přerušované kontinuity místní komiksové tradice. Rovných 1 000 stran výkladového textu doprovází více než 550 barevných reprodukcí a 88 stran rejstříkové brožury. Publikaci připravil čtyřčlenný autorský kolektiv z Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v rámci grantu GA ČR (hlavní redaktor Pavel Kořínek).

www.dejinykomiksu.cz.

ucl.cas.cz/cs/ff.upol.cz/gacr.cz

<http://www.akropolis.info/kniha/1472/Dejiny-ceskoslovenskeho-komiksu-20-stoleti>

21. ročník Českého kalendáře právě vyšel

Kdo kalendáře ještě nezná, najde o nich vše důležité také na webu: <http://mck.cesky-dialog.net/cesky-kalendar>.

Jako dárek pod stromeček: poslední publikaci Evy Střížovské *Všechny moje Ameriky* – díl Cali o Kalifornii a tam žijících Čechů. Více informací o knize: <http://www.cesky-dialog.net/clanek/6711-vsechny-moje-ameriky/>

V omezeném počtu a za sníženou cenu jsou k dispozici i starší publikace Evy Střížovské, některé starší ročníky *Českého kalendáře* a také poslední DVD s filmem *České kořeny ve Vídni*.

www.cesky-dialog.net

Prezident Zeman představil knihu o Pražském hradě

Prezident Miloš Zeman představil novou obrazovou publikaci o Pražském hradu Herberta Slavíka. Při slavnostním křtu mluvil o tisícileté historii Hradu a tradicích s ním spojenými. „Soustředil jsem se na místa, kde se odehrávají významné státní akty, jako je třeba jmenování vlády, státní recepce, oslavy státních svátků, přísahy vojáků na nádvoří, a samozřejmě jsem se snažil dostat i do míst, které užívá prezident republiky ke své běžné pracovní agendě,“ řekl Herbert Slavík.

Úspěšný Pařížek

Dušan David Pařízek získal 2. 11. 2015 ve Vídni za svoji inscenaci *Die lächerliche Finsternis / Směšná temnota od Wolframa Lotze* prestižní cenu Nestroy 2015. Vídeňská divadelní cena Nestroy je nejdůležitější rakouskou divadelní cenou a je udělována od roku 2000. Když Dušan D. Pařízek před třemi lety kvůli špatné grantové politice zavrhl své úspěšné Divadlo Komédie a opustil Prahu, tušilo se, že se ve světě neztratí. Že se z něj ale tak rychle stane mezinárodní hvězda, se nečekalo. Jeho inscenace pro vídeňský Burgtheater byla nyní v prestižní anketě 42 kritiků ze všech německy hovořících zemí Theater heute (Divadlo dnes) vyhlášena Hrou roku a posbírala dalších pět ocenění.

Jeho režijní práce se podle něj neliší od toho, co dělal v Divadle Komédie. Dušan David Pařízek: „Mé inscenace

Dušan David Pařízek

pořád vypadají stejně, dramaturgicky jsou vystavěné způsobem, který jsem se snažil zformulovat jako divadelní názor už v Komedii. Vždy je v tom přítomná jistá anarchie, důraz na živost dialogů, kontakt mezi jevištěm a hledištěm, scénografie rozvíjející se během představení. V Praze jsme nechali v *Procesu* rozpadnout dřevěnou kostku, ve které odehrál celé představení Martin Finger. Ve *Směšné temnotě* děláme něco podobného, dřevěnou scénu během představení herci postupně rozsekají na kousky. Zkrátka vytváříme systém, který zničíme, a vznikne z něj něco nového. Co jsme deset let předtím dělali v Praze, tady ocenilo široké spektrum novinářů, diváků a kolegů, kteří pracují v divadlech, protože takové postupy neznají.“

Dušan D. Pařízek je hlavním režisérem Volkstheatreu, kde již uvedl s úspěchem hru rakouského autora Thomase Bernharda *Alte Meister / Starí mistři*. Další pozitivně přijatou inscenací byla hra Petera Handkeho *Selbstbeziehung / Spílání publiku*, Volx/Margareten.

Sejdeme se na vídeňském hřbitově aneb Strážci bezejmenných

3. 11. 2015 byl v Rakouském kulturním fóru v Praze, Jungmannovo náměstí 18, představen dokumentární film Václava Müllera *Sejdeme se na vídeňském hřbitově aneb Strážci bezejmenných*, poté následovala přednáška Jiřího Kamena o vídeňském kultu mrtvých, vídeňských hřbitovech, předčasných pohřbech a o vídeňských podobách smrti v literatuře a filmu.

„Vídeňana poznáš podle jeho pohřbu,“ domnívá se Hermann Bahr. Smrt pochází z Vídně, zpívá o tom Georg Kreisler v písni *Der Tod, das muss ein Wiener sein*. Na okraji Vídně, u jižního cípu Dunajského ostrova, leží Hřbitov bezejmenných. Od poloviny 19. století tam odpočívají stovky anonymních obětí Dunaje. Dobrovolný správce Josef Fuchs ale nedopustí, aby jejich příběhy upadly v zapomnění. Sám udržuje hroby v dokonalém stavu, protože to slíbil dědečkovi. První neděle po Dušičkách patří ojedinelé ceremonii.... To přijdou na Hřbitov bezejmenných desítky lidí, aby si připomněly památku utonulých. Rybáři postaví vor, který ozdobí květinami a pošlou dolů po proudu. Vor symbolizuje náhrobní kámen pro oběti, které nebyly z řeky nikdy vyloveny. Na hřbitově zapálí svíčku...

Václav Müller je autorem cestopisných reportáží a dokumentů, především pro pořady České televize *Objektiv* a *Na cestě*. Spisovatel, kulturní publicista, autor rozhlasových her a dokumentů Jiří Kamen je mimo jiné autorem románu *Hugo* o židovském básníkovi Hugo Sonnenscheinovi nebo rodové kroniky *Kinžál* o červené limonádě a válce v poušti. Loni vydal knihu *Češi patří k Vídni* o vlivu českého živilu na rakouskou metropoli.

Miloš Zeman jednal s předsedou rakouské Spolkové rady o migraci

Migrace a koordinace českého a rakouského postupu v této otázce dominovala jednání prezidenta Miloše Zemana s předsedou rakouské Spolkové rady Gottfriedem

Kneifelem. ČTK to po jednání sdělil ředitel zahraničního odboru prezidentské kanceláře Hynek Kmoníček. Dalším tématem rozhovorů byla regionální spolupráce, zejména příhraničních regionů. Obě strany vyjádřily s touto spoluprací spokojenost. Právě úzká spolupráce sousedů podle Hynka Kmoníčka svým způsobem nahrazuje nutné kroky ve chvíli, kdy je Brusel pomalejší než dynamicky se vyvíjející krizová situace. V otázce migrační krize se Miloš Zeman s Gottfriedem Kneifelem také shodli na nutnosti ochrany vnějších hranic EU a nutné angažovanosti všech evropských spojenců, včetně Evropské komise.

Smlouva o trojstátním hraničním bodu Dyje – Morava

Velvyslanec Jan Sechter spolu s velvyslancem Slovenska Jurajem Macháčem a velvyslankyní Elisabeth Tichy-Fisselberger na rakouském ministerstvu zahraničních věcí podepsali Smlouvu mezi Českou republikou, Rakouskou republikou a Slovenskou republikou o trojstátním hraničním bodu Dyje – Morava.

Vláda ČR schválila povinnou školku i jednotné přijímačky na SŠ

Od září 2017 by měl být povinný poslední rok předškolního vzdělávání, na jaře téhož roku by se měly poprvé konat jednotné přijímací zkoušky na maturitní obory středních škol a od roku 2021 by měla být pro některé obory povinná maturita z matematiky. Tyto novinky, které ministerstvo školství zapracovalo do návrhu novely školského zákona, schválila vláda. Schválením povinného posledního roku předškolního vzdělávání vláda vlastně podpořila prodloužení povinné školní docházky o jeden rok. Vzdělávání by se mělo odehrávat především v registrovaných státních nebo soukromých mateřských školách. Dalšími možnostmi jsou přípravné třídy základních škol nebo domácí vzdělávání. Ke vzdělávání doma by rodiče potřebovali povolení od ředitele mateřské školy a dítě by do této MŠ docházelo na pravidelné přezkušování.

Vláda ČR schválila zvýšení daňových slev na děti

Daňové zvýhodnění na druhé dítě by mělo od příštího roku stoupnout o 1 200 korun za rok a na třetí a další dítě o 3 600 korun. Počítá s tím novela zákona o dani z příjmů, kterou schválila vláda. Na tiskové konferenci po jednání vlády o tom informoval ministr financí Andrej Babiš (ANO). V roce 2017 by mělo podle plánů ministerstva financí nastat další zvýšení. Pro rodiny s jedním dítětem se výše slevy měnit nebude.

Starší lidé budou mít občanky na delší dobu, rychlé pasy zdraží

Úřady asi budou lidem starším 70 let vydávat občanské průkazy s prodlouženou platností. Doklady budou na 35 let místo obvyklých deseti. Podraží takzvané expresní pasy, jež budou nově s biometrickými údaji. Rozhodla o tom Sněmovna, když schválila s úpravami soubor vládních novel příslušných zákonů. Lidé zaplatí podle předlohy

za expresní pas 4 000 korun místo nynějších 1 500 korun. Pas ale bude nově se strojově čitelnými biometrickými údaji a jeho vydání potrvá nejvýše šest pracovních dní místo nynějších 15 dní. Novinkou je také to, že lidé budou moci požádat o cestovní pas na jakémkoliv úřadu a tam si jej také budou moci vyzvednout. Nyní mohou žádat a dostat pas pouze tam, kde mají trvalé bydliště. Do předlohy se navíc dostala ve Sněmovně úprava, podle níž si lidé budou moci pasy i občanské průkazy vyzvednout i na jiném úřadu, který uvedou v žádosti. Za takovou službu by zaplatili stokrát.

Člověk v tísní a filozof Hrubec převezmou Cenu evropského občana

Humanitární organizace Člověk v tísní a filozof a sociální vědec Marek Hrubec v Praze převzali Cenu evropského občana. Evropský parlament takto letos za přispívání k evropské integraci a za podporu společných hodnot ocenil celkem 47 občanů a organizací ze všech 28 členských států Evropské unie. „Letos porota především ocenila občany, kteří poskytují zdravotní služby a potraviny nejchudším, solidaritu, vzdělání a pomoc v boji proti radikalizaci ve společnosti a při ochraně práv osob,“ uvedla předsedkyně poroty a místopředsedkyně parlamentu Sylvie Guillaumeová.

Za nevládní neziskovou organizaci Člověk v tísní, která pomáhá lidem už více než dvě desetiletí, cenu převzal její ředitel Šimon Pánek. Filozof a sociální vědec Marek Hrubec byl oceněn za svou práci na severovýchodě Burundi, kde založil univerzitu. Cenu evropského občana (Civi Europaeo Praemium) uděluje Evropský parlament od roku 2008.

Generální ředitel Českého rozhlasu Peter Duhan rezignoval

Generální ředitel Českého rozhlasu Peter Duhan ze zdravotních důvodů rezignoval k 3. listopadu na svou funkci. Na zasedání Rady ČRo to oznámil její předseda Michal Stehlík. Rada rezignaci vzala na vědomí a Duhana vyzvala, aby se nadále zdržel zásadních personálních, ekonomických a programových rozhodnutí. Rada se dozvěděla o jeho odstoupení těsně před tím, než začala jednat o podezření, že porušil zákon zaměstnáváním svého syna. Duhan se jednání nezúčastnil. V pozdějším tiskovém prohlášení uvedl, že ho mrzí okolnosti, které mu nedovolí dokončit šestiletý mandát. „Nechtěl jsem nadále čelit tlakům, kterým jsem byl vystavený od některých členů Rady ČRo a dozorčí komise, která je jejím poradním orgánem,“ také napsal.

Prozatímním šéfem Českého rozhlasu bude ředitel odboru techniky a šéf týmu pro digitalizaci ČRo Karel Zýka. Rozhodla o tom Rada Českého rozhlasu. Zýka povede rozhlas tři měsíce do zvolení řádného generálního ředitele. „Mezi mé úkoly bude patřit zejména uzavření letošního hospodaření, budeme také pokračovat v rozjetých projektech ČRo i v digitalizaci rozhlasového vysílání. Klíčovým tématem pak bude sestavení rozpočtu na rok 2016,“ uvedl v tiskovém prohlášení Zýka, který se kvůli zahraniční služební cestě zasedání rady nezúčastnil. Zýka zdůraznil, že neplánuje žádné významné zásahy do chodu rozhlasu, který je podle něj v dobré kondici. „Mým cílem je, abych ČRo

po třech měsících mohl předat ve stejném dobrém a stabilizovaném stavu nově zvolenému generálnímu řediteli,“ uvedl Zýka, který má za sebou například zkušenost z působení v prvním soukromém celoplošném rádiu Alfa nebo televizi Prima, kde šest let řídil síť regionálních televizí.

Senát ke Dni státnosti ocenil 17 osobností

Herec Jiří Bartoška, ústavní expert Václav Pavlíček, diabetolog Jaroslav Rybka nebo ředitelka České asociace paraplegiků Alena Jančíková patří mezi sedmnáct osobností, které letos obdržely stříbrnou pamětní medaili Senátu. Při příležitosti svatováclavského svátku – Dne české státnosti – jim je předal předseda horní komory Milan Štěch (ČSSD). Mezi laureáty převažovali vědci. Ocenění byli fyzik a zakladatel elektronové mikroskopie v někdejší Československu Armin Delong, bývalý ředitel Ústavu organické chemie a biochemie Zdeněk Havlas, vedoucí oddělení virové a buněčné genetiky při Ústavu molekulární genetiky Jiří Hejnar a odborník v oblasti analytické chemie Pavel Jandera. Z lékařů byli spolu s Rybkou vyznamenáni neurofyziolog Josef Syka a expert v oblasti klinické biochemie Josef Hyánek, který se věnuje dědičným poruchám metabolismu. Medaili obdržela rovněž historička Milada Jenderová, chemička Jana Roithová, odborník na strojně-technologická zařízení pekáren Josef Skalický nebo jedna z vůdčích osobností české makromolekulární chemie Karel Ulrich. Ocenění byli také expert v oblasti družicových navigačních systémů a jeden ze zakladatelů družicové navigace v Československu František Vejražka a dlouholetý prezident Diecézní charity Hradec Králové Josef Suchár. Jediným, kdo medaili nemohl převzít osobně, byl sociolog Vladimír Rys, zastoupil ho jeho synovec. Vlády podle Štěcha nevěnovaly v uplynulých desetiletích výzkumu a vzdělanosti dostatečnou pozornost. V posledních měsících se sice tento stav zlepšil, potřebná zásadní systémová změna ale nenastala, řekl.

Ve středu 14. října ve 14:45 začala sloužit cestujícím nová železniční zastávka Znojmo nemocnice na trati Znojmo – Moravské Budějovice – Okříšky, jako první zde zastavil vlak Os 24811

Jak již název zastávky napovídá, využití najde mezi pasažéry směřujícími do znojenské nemocnice, cestu vlakem od Moravských Budějovic však může výrazně zkrátit i obyvatelům severní části města. Stejně tak cestujícím z obcí na trati 241 lépe zpřístupní centrum města. Měsíc trvající výstavba si vyžádala investici 3 milióny korun, přičemž město Znojmo se podílelo částkou půl miliónu. Podle platného jízdního řádu zde v pracovní dny zastaví 11 (v pátek 12), v sobotu 7 a v neděli 6 vlaků v každém směru. Takto výhodná zastávka v blízkosti centra okresního města může významně změnit pozici železniční dopravy na dané trati. Shodou okolností se právě nyní řeší také návrhy nových jízdních řádů pro další období, zajímalo nás tedy, zda nebo jak se existence zastávky v centru Znojma na nové koncepci GVD projeví. Projekt Veřejná doprava Vysočiny, v rámci něhož je řešen komplexní návrh dopravní obslužnosti kraje, totiž zahrnuje i trať z Okříšek do Znojma. Podle webových stránek Kraje Vysočina je VDV pravidelným tématem

zasedání krajské Dopravní komise. Podrobnosti o tomto projektu a vyjádření Kraje Vysočina zjišťujeme.

Ing. Jiří Zajíček

Richard Picker

Chtěl bych informovat o smrti dr. Richarda Pickera, velkého člověka, který zemřel v září ve věku 82 let. V sedmdesátých letech minulého století založil spolu s dalšími kněžmi iniciativu Priester ohne Amt, Kněží bez úřadu, k níž se dnes v Rakousku hlásí asi 700 kněží, suspendovaných kvůli tomu, že se oženili (je to téměř jedna třetina oficiálně působících kněží). Velmi známý byl ani ne tak kvůli této iniciativě, jako spíše kvůli tomu, že býval častým hostem v televizi i v rozhlasu, kde se ad hoc – rychle, srozumitelně, stručně a moudře – vyjadřoval k tématům „na hraně“, ať už teologicko-medicínským, nebo církevním, k nimž se žádný jiný kněz nebyl ochoten veřejně vyjadřovat, jako je např. povinný celibát, sexualita, exorcismus, papežství, církevní morálka apod. Čtené byly také jeho pravidelné sloupky v periodikách *Kurier* a *Kirche intern*.

Richard Picker se narodil v roce 1933. V mládí prošel výcvikem tzv. Hitlerjugend, což jeho psychikou otřásl natolik, že se z toho musel prakticky celý život léčit. Paradoxně mu v uzdravovacím procesu nepomohla katolická církev ani studium teologie a kněžství, ale – jak říkával – teprve následné studium psychologie a psychoterapie. Do roku 1970 působil jako kněz v akademickém vysokoškolském prostředí, kde přednášel a zároveň fungoval pro vysokoškoly jako duchovní. V roce 1970 se oženil a oficiální kněžské služby se musel vzdát. Studoval pak psychologii a psychoterapii a od roku 1974 až do své smrti působil jako vysokoškolský pedagog a psychoterapeut.

Napsal několik knih, z nichž nejznámější jsou *Pluriformes Christentum*, Herder, Wien 1970; *Österreichisch-Katholisch*, Ephelant, Wien 1990; *Krank durch die Kirche. Katholische Sexualmoral und psychische Störung*, Böhlau, Wien 1998; *Die kostbare Entdeckung. 45 Briefe zur Gestalttherapie*, Edition Neue Wege, Gössing 2000; *Heiliger Spagat. Ein Handbuch für das die Kirche begehrende Volk*, Edition Va bene, Wien – Klosterneuburg 2000; *Das Ende vom Lied? Positionen eines Lebens zwischen Hitlerjugend, Psychotherapie und Kirche*, Cernin-Verlag 2005.

Jak napsal *Kurier*, Richard Picker v Rakousku zásadním způsobem ovlivnil svou pastýřskou činností, knihami a komentáři podobu diskuse a rozboru ožehavých společenských a církevních témat. Tak jak se podařilo německému teologovi Eugenu Drewermannovi knihou *Der Kleriker (Klerik)* rozebrat podstatu církevně-katolického klerikalismu až do morku kostí a dešifrovat tento stav jako mocensko-diskriminační nástroj, povedlo se Richardovi Pickerovi dešifrovat sexuální nauku katolické církve jako touhu po nekontrolovatelné moci a manipulaci jiných. Exorcismus je podle něho uplatňování zlostnatělých středověkých metod na vyhánění zlých duchů, proti nimž staví metody moderní vědecké medicíny, psychologie a psychoterapie.

Za svůj přínos a sblížení moderní psychologie s teologií obdržel Richard Picker v roce 2002 rakouský čestný kříž za vědu a umění. Jeho manželka Christl vystudovala podobně jako on psychoterapii a společně vedli vlastní ordinaci. Vychovali tři děti.

Čtyři osobní poznámky nakonec:

1) S Richardem Pickerem jsem se roky pravidelně setkával na měsíčních setkáních členů Priester ohne Amt. Občas celebroidal mši a kázal, ale i jindy bylo nesmírně zajímavé poslouchat jeho komentáře, postřehy, zkušenosti či nejčerstvější zážitky. Vycházela z nich pokora, moudrost a hluboká víra. Jeho znalosti z oboru sexuální morálky byly zřejmě natolik dobré a potřebné, že ho zvali do kněžských seminářů k diskusím se studenty teologie i přesto, že byl jako ženatý suspendovaným knězem.

2) Často jsem se s ním potkával přímo na ulici, neboť jsme byli čirou náhodou téměř sousedi. Většinou jsem v těch chvílích raději zmlkl a nechal hovořit jeho. Ve svých vzpomínkách se občas vracel k tomu, jak je problematické, když se kněz ožení – na mysli měl hlavně starší generaci kněží. Mnozí z nich ho vyhledávali, když měli partnerské problémy. Říkával mi: „Petře, ty naše ženy jsou svěťce, když to s námi dokážou vydržet roky, ba dokonce celý život. Když si jen vzpomenu, jak nás kdysi v semináři deformovali a zbavovali lidskosti a zdravého rozumu a vtoukali nám do hlavy, že už jen pouhý pohled na ženu je hřích, jak jsme se báli jich dotknout, i když jsme se rozhodli oženit, chovat se jako normální lidi a ne jako zakomplexovaní sexuální maniaci... Ach, co nás to jen v těch seminářích učili...“

3) Krátce před smrtí navštívil Richarda Pickera kardinál Christoph Schönborn. Nevíme, o čem spolu hovořili, ale jak mi řekli Richardovi příbuzní, bylo to prý velice hezké a bratrské setkání. Richardovi se už špatně mluvilo, ale jinak všemu rozuměl a komunikoval. Kardinál se ho zeptal, jestli si přeje, aby mu udělil svátost pomazání nemocných. Richard přikývl, že ano. Když mu udělal křížek na čelo, požádal kardinál Richarda, aby on požehnal jemu. Richard opět přikývl, ale byl už slabý, a tak kardinál uchopil jeho ruku a udělal si s ní křížek na čelo sám. Že navštívil „odpadlého kněze“, způsob, jak s ním komunikoval a nakonec si jím nechal požehnat, bylo od vídeňského kardinála nesmírně hezké gesto skutku bratrství a milosrdenství. Kéž by se podobným způsobem chovali i k jiným kněžím, kteří se oženili a přišli tak o možnost nadále vykonávat kněžskou službu, všichni biskupové na celém světě.

4) Pohřeb Richarda Pickera 24. září ve Vídni byl velikou manifestací Kněží bez úřadu. Přišlo jich mnoho a všichni měli na sobě štólu, symbol kněžské moci, v zelené barvě naděje, jak si to přál zesnulý. Naděje, že jednou nesmyslné nařízení povinného celibátu pro výkon kněžské služby v katolické církvi skončí.

Richard, R. I. P. Díky za všechno, co jsi pro ženaté kněze, ale i pro celou církev, vykonal.

Peter Žaloudek, Vídeň, září 2015

JUBILEUM

Libri prohibiti

15. října 1990 byla v Praze na Senovážném náměstí otevřena knihovna Libri prohibiti. Hlavní část fondů tvoří sbírka československého samizdatu. Součástí fondů je i soubor novin, časopisů, letáků a dalších tiskovin ze srpna 1968, rozsáhlý je i font tiskovin exilových organizací.

Pastoralamt der Diözese Linz

Fremdsprachige Seelsorge Tschechische und Slowakische
<http://seelsorgelinz.bplaced.net>**Katolické společenství Čechů a Slováků
v diecézi Linz**Kapuzinerstraße 55
A-4020 Linz
Tel. (0732) 7610-31 38
Fax (0732) 7610-31 38
e-mail: fremdsprachige.seelsorge@dioezese-linz.at
www.dioezese-linz.at

Vážení a milí přátelé,

koncem měsíce srpna opustil **P. Martin Talnagi** duchovní službu pro naše krajany. Od založení **P. Josefem Valeriánem** v roce 1969 se zde vystřídalo již několik kněží. Vzpomeňme na **P. Michala Kapláňka**, **P. Jaroslava Platunského**, kteří delší dobu mezi vámi obětavě pracovali a o vás duchovně pečovali. Pak následovalo období **bez kněze**, takže jsem dojížděl každou sobotu z Vídně. V září 2008, tedy před 7 lety, jsme zde přivítali nového kněze, **P. Martina Talnagiho**. Byl jsem za to vděčný, neboť tím se moje dojíždění do Lince z Vídně zredukovalo. V sobotu 5. září letošního roku uvedl do služby našim krajanům **Prof. Dr. László Vencser**, jménem **linecké diecéze**, hned dva kněze, kteří se budou střídat. Jsou to **Dr. Krzysztof Drzazga**, který je kaplanem ve Vöcklabrucku, a **Mag. Dr. Peter Prochác**, který je kaplanem v Gallspachu. Tím je duchovní služba zajištěna a z toho máme všichni velikou radost. Bohu díky! Za ta uplynulá léta (už je to 46 let) se zde mnoho lidí vystřídalo. Přišli a odešli. Zárukou kontinuity je od začátku pan **Viktor Kraus**, kterému za to zvláště děkujeme. Děkujeme místnímu biskupovi **Ludvíku Schwarzovi** za místnosti v Kapuzinerstrasse a za všechno, co k tomu přináší. Děkujeme také **představenému Milosrdných bratří** za propůjčení kostela a jídelny. Děkujeme těm z vás, kteří jsou ochotni převzít některé úkoly v našem společenství. Závěrem děkujeme každému, kdo sem přicházíte, abychom se společně modlili, společně zpívali a společně oslavili Nejsvětější Trojici, na přímluvu Panny Marie, Pomocnice křesťanů.

Naši noví kněží nemají možnost častěji dojíždět do Lince, proto je návštěva klubovny jen po dohodě s Viktorem Krausem, mobil: 0660 1954 909, a s Jindrou Svehlíkovou, mobil: 0699 1001 8216. Budova, kde se nachází **naše klubovna a knihovna**, se bude nejspíše koncem roku 2016 bourat a stavět nová. Děkujeme za pochopení.

Pravidelné bohoslužby (mše svatá nebo pobožnost) se konají v kostele Milosrdných bratří v Linci **každou sobotu v 16:30 hod.** Před mší svatou je příležitost ke svátosti smíření a po každé bohoslužbě **setkání věřících** v jídelně nemocnice v areálu kostela.

Prožíváme dobu adventní a připravujeme se na Vánoce. Přeji Vám, abyste o letošních Vánocích nově objevili úžasnou hodnotu Božího příchodu na tento svět.

Linec, 4. 12. 2015

P. Dr. Jan Horák SDB

Freunde
der Slowakischen
Kultur

Zum achten Mal in Wien

Traditionelle slowakische Weihnachten Slovenské Vianoce

Die bekanntesten slowakischen Weihnachtslieder und
Weihnachtsmusik bringen unvergessliche traditionelle
Weihnachtsstimmung aus der Slowakei

Mitwirkende:
Das Orchester SLUK
und sein Gast Terchovská muzika

6. Dezember 2015, 14:30 Uhr
Franziskanerkirche
Franziskanerplatz, 1010 Wien

SLUK (Das Slowakische Volkskunstensemble) ist das einzige
professionelle Kunstensemble in der Slowakei, welches sich seit dem
Jahr 1949 der künstlerischen Aufarbeitung und Interpretation der
slowakischen Volkskultur widmet. Die slowakische Volkskunst wird
in authentischer Weise auf höchstem künstlerischen Niveau in sehr
erfolgreichen Programmen dargeboten.

Bis heute begeisterte das Kunstensemble die Zuschauer bei
Auftritten in über 60 Ländern auf fünf Kontinenten. Zu SLUK gehört
neben dem Tanzensemble weiters ein Volksorchchester und eine
Gesangsgruppe, welche auch mit eigenen Musikprogrammen in
Begleitung von professionellen Sängern und Multiinstrumentalisten
auftreten.

TERCHOVSKÁ MUZIKA ist eine besonders originell klingende Form
der slowakischen Volksmusik auf traditionellen Instrumenten. Sie
wurde letztes Jahr in die Liste des Weltkulturerbes der UNESCO
aufgenommen. Diese repräsentative Liste enthält auch das
slowakische Musikinstrument Fujara, auf welchem im Konzert
das Lied „Stille Nacht“ erklingen wird.

INFO UND KARTENVERKAUF:
SK&Wien 069911225099,
skundwien@gmx.at, www.skundwien.at

EINTRITT:
Erwachsene: EUR 15
Kinder: EUR 7

Mit freundlicher Unterstützung:

VŠE ALUMNI AUSTRIA

Nově vzniklý klub VŠE Alumni Austria zve všechny absol-
venty VŠE Praha žijící v Rakousku do svých řad.
Přihlaste se na:

e-mailu: vsealumniaustria@gmail.com
facebooku: **VŠE Alumni Austria**

Těšíme se na Vás a Vaše náměty pro činnost klubu!

Bläserquintett der Camerata Musica Wien & querArt

Adventkonzert

Mozart – Schubert – Bach – Haydn

11. Dezember 2015

19:00 Uhr

Reformierte Stadtkirche

Dorotheergasse 16

1010 Wien

Eintritt frei, Spende erbeten

Konzert im Rahmen des Henriettenmarkts

**Kunsth Handwerk
&
Punsch
&
Köstlichkeiten**

KOMENSKÝ
SCHULVEREIN · ŠKOLSKÝ SPOLEK

Kindergarten
Volksschule
Sekundarschule
Wiener Mittelschule
Oberstufenrealgymnasium

Mateřská škola
Obecná škola
Sekundární škola
Videňská střední škola
Reálné gymnázium II. stupně

Školský spolek Komenský hledá od září 2016 vyučující/vyučujícího
jazyka českého a výtvarné výchovy na poloviční úvazek.

Požadovaná kvalifikace:

- vysokoškolské vzdělání v oboru český jazyk – výtvarná výchova, učitelský obor pro gymnázia (5.-12. ročník)
- znalost jazyka německého minimálně na úrovni C1
- občanská bezúhonnost
- praxe vítána, ale není podmínkou

Žádost, životopis a kopii vysokoškolského diplomu zasílejte do konce ledna 2016 na adresu:

pRG/ORg3 des Schulvereines Komenský
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31
1030 Wien

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLEK SOVA
SLOWAKISCHER SCHULVEREIN
Otto-Bauer Gasse 23/11, A-1060 Wien

Tel.: +43 1 596 13 15
Email: sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Sekretariát: utorok / *Dienstag* 9.00 – 10.30
Štvrtok / *Donnerstag* 18.00 – 19.30

Utorok / Dienstag 8.12.2015

MIKULÁŠKA BESIEDKA
NIKOLOFEIER FÜR KINDER

Divadlo pre deti **JGT Zvolen** nás pozýva na divadelné predstavenie | *Das Kindertheater JGT Zvolen ladet uns zur Kindertheatervorstellung ein*

HĽADÁ SA MIKULÁŠ

v utorok / *am Dienstag* **8.12.2015**
o / *um* **16.00** hod./ *Uhr*

v divadelnej sále **Komesky Schule**,
Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Vstupné / Eintritt: 10,-€

členovia spolkov / *Vereinsmitglieder* **5,-€**

Po predstavení príde Mikuláš so svojou nádielkou! Vstupenky si rezervujte do 1.12.2015 mailom - elena.mandik@utanet.at
Napíšte **meno, telefónne číslo a počet detí.**
Vstupenky si možno vyzdvihnúť v pokladni divadla ½ hodinu pred predstavením.
Veranstaltung in slowakischer Sprache

Piatok / Freitag 11.12.2015

MUZIKÁLOVÉ PREDSTAVENIE

Pozývame vás do Bratislavy na Novú scénu na muzikálové predstavenie

MATA HARI

s výnimočnou Sisou Sklovskou ako legendárnou tanečnicou, kurtizánou a špiónkou. Uvidíte príbeh osudovej ženy, ktorá víťazila i trpela, ženy, z ktorej sa stala legenda.

v piatok / am Freitag 11.12.2015
o / *um* **19.00** hod./ *Uhr*

Nová scéna, Kolárovo nám. Bratislava
Vstupné pre dospelých členov spolku SOVA

15,-€ na osobu

Doprava individuálne

Objednávky záväzne do 15.novembra 2015:
elena.mandik@utanet.at / 0680-12 60 341

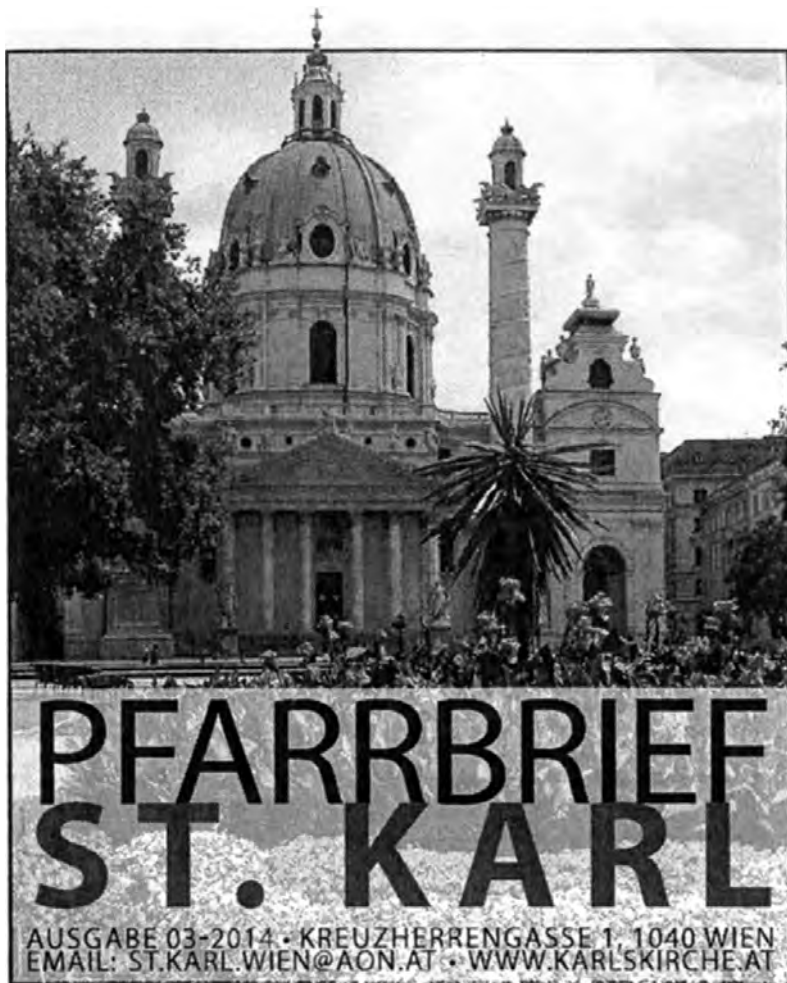
Pripravujeme

Maškarný bál s pirátmi v januári 2016

Jarný tábor na strednom Slovensku pre deti vo veku 6-16 rokov v termíne od 20. marca do 25.marca 2016

Letný tábor v Tatrách pre deti vo veku 6-16 rokov v termíne od 2., prípadne 9. júla 2016

HEILIGE MESSE

Montag bis Freitag 18:00 Uhr,
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonn- und Feiertage 11 & 18 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde
vor Beginn der Messen
und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!**Die Kirche ist geöffnet:**

Montag-Freitag 7:30-19:00 Uhr
Samstag 8:30-19:00 Uhr
Sonntag 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Montag-Freitag 8:30-11:30 Uhr,
Tel.: 504 61 87
Fax: DW 13
eMail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Verein-
barung mit der Pfarrkanzlei

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2015 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2015 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2015 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**
SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2015, viz též: www.kulturklub.at)

Rozměry v cm	Měsíční poplatek v €
2,5 × 5,2	9,50
3,3 × 10,0	24,00
6,5 × 5,2	24,00
7,0 × 8,5	39,00
7,0 × 10,5	48,00
5,0 × 17,3	52,00
12,5 × 17,3	125,00

Inzeráty otiskujeme v černobílém provedení.
Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 4 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).
Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria Creditanstalt
IBAN: **AT03 1200 0006 8303 5901**
SWIFT: **BKAUATWW**
účel: **inzerce**

Kontakt:

- Tel.: **+43/(0)699/195 440 77**
Fax: **+43/(0)1/7988454**
e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

ředitel ing. Martin KRAFL
tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!

Slowakisches Institut

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26
1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

INFO:

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/sivieden

e-mail: si.wien@gmx.at

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus

1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

theaterbrett@gmx.at

www.theaterbrett.at

Tel. Vorbestellungen unter

0676/7345566

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at

www.slovaci.at

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

Fa. Malermeister Benedek Kolenyak

- Stuckarbeiten
- Putztechniken
- Innen - und Aussenputz
- Renovierung
- Trockenbau
- Malerarbeiten
- Ausbau

und alle Arbeiten rundum Hausbau wie Estrich, Boden, Fliesen, Maurer Arbeiten.

Wir sind eine kleine Firma, aber mit guten Referenzen und Super Preisen mit Sitz in:

A-2145 Hausbrunn, Bezirk Mistelbach, NÖ

Mehr Info unter www.malerei.eu.sk oder unter Tel.: 0043 676 7417 564

**PENZION NA NÁMĚSTÍ
BUCHLOVICE**

www.namestipenzion.cz

nám. Svobody č. 221

687 08 Buchlovice

tel. 777 090 545, 572 595 116

AEROBIK

S KWETKOU

od ledna 2015

vždy v úterý v 18:00

Sokolovna Steinergasse 7,
1170 Wien

Bližší informace:

dr. K. Ozábalová,

tel: 0699/ 10 88 97 51

**Aircraft Gewerbekälte GmbH
KÄLTE- & KLIMATECHNIK**

Dipl. Wi. Ing. (FH) Markus Stefan
Brigittenuer-Lände 156-158, 6/15, 1200 Wien

E-mail: m.stefan@aircraft-gewerbekaelte.at

Tel.: +43 699 109 50 189

www.aircraft-gewerbekaelte.at

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

**MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE**
>>> *sleva pro krajany*

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at

www.kulturklub.at

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. 06 991 991 1111

www.hroch.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6

tel./fax: +420-220 511 681

KLP koniasch@gmail.com

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,

www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11:00-15:00, 17:00-23:00 hod.

Restaurant

Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

rodina

Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Lux Böhmisches Kuchl

SPECIALITY ČESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNĚ

OTEVŘENO: pondělí – pátek

11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schloßelgasse 18

tel.: +43-(0)1-402 57 31 (rodina Ficencova)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25%

Täglich Mittagsmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

**ZLATNICTVÍ
HODINÁŘSTVÍ
RICHARD ARNOLD**

Opravy šperků
a hodin, předělávky,
vlastní výroba (též
u doneseného materiálu
1100 Wien, Buchengasse 88

Tel./fax: 604 54 85

po-pá 9-12 a 14-18 hod.,
so 9-12 hod.

POHÁDKA**Karel Jaromír Erben: Zlatovláska**

Byl jeden král a byl tak rozumný, že i všem živočichům rozuměl, co si povídali. A poslouchajte, jak se tomu naučil.

Přišla k němu jednou nějaká stará babička, přinesla mu v košíku hada a povídá, aby si ho dal ustrojít: když ho sní, že bude všemu rozumět, co které zvíře v povětrí, na zemi i ve vodě mluví. Tomu králi se to líbilo, že bude umět, co nikdo neumí, dobře babičce zaplatil a hned poručil sloužícímu, aby mu tu rybu k obědu připravil. „Ale,“ prý, „ať ji ani na jazyk nevezmeš, sic mi to svou hlavou zaplatíš!“

Jiříkovi, tomu sloužícímu, bylo divné, proč mu to král tak tuze zapověděl. „Jakživ jsem takovou rybu neviděl,“ povídá sám sobě, „vypadá zrovna tak jako had! A jaký by to byl kuchař, aby ani neokusil, co stojí?“

Když to bylo upečeno, vzal kouštíček na jazyk a ochutnával.

Vtom slyší kolem úst něco bzučet: „Nám taky něco! Nám taky něco!“ Jiřík se ohlíží, co to, a nevidí než několik much, co kuchyní lítaly. Tu zas venku na ulici někdo siplavě volá: „Kampák? Kampák?“ A tenčí hlasy odpovídají: „Do mlynářova ječmene, do mlynářova ječmene.“ Jiřík koukne oknem a vidí housera s hejnem hus. „Aha!“ povídá, „taková je ta ryba?“ Už věděl, co je. Čerstvě vstrčil ještě jeden drobet do úst a pak hada donesl králi, jako by nic nebylo.

Po obědě poručil král Jiříkovi, aby mu osedlal koně, že se chce projet, a on aby ho doprovázel. Král jel napřed a Jiřík za ním. Když jeli po zelené louce, poskočil Jiříkův kůň a zařehtal: „Hohohoho, bratře, mně je tak lehké, že bych chtěl přes hory skákat!“

„Což je o to,“ povídá druhý, „já bych taky rád skákal, ale na mne sedí starý; skočím-li, svalí se na zem jako měch a srazí vaz.“

„Aťsi srazí, co z toho?“ řekl Jiříkův kůň. „Místo starého budeš nosit mladého.“

Jiřík srdečně se té rozmluvě zasmál, ale jen tak potichu, aby král nevěděl. Ale král taky dobře rozuměl, co si koníci povídali, ohlídl se, a vida, že se Jiřík směje, ptá se: „Čemu se směješ?“

„Ničemu, královská Jasnosti: jen mi tak něco připadlo,“ vylmouval se Jiřík. Starý král však už ho měl v podezření a koňům už taky nedůvěřoval; obrátil a zas domů.

Když přijeli do zámku, poručil král Jiříkovi, aby mu nalil do sklenice vína. „Ale tvá hlava za to,“ povídá, „jestliže nedoleješ, anebo přelegeš!“ Jiřík vzal konvici s vínem a leje. Vtom přiletěli oknem dva ptáčkové; jeden druhého honil, a ten, co utíkal, měl tři zlaté vlasy v zobáčku. „Dej mi je,“ povídá ten jeden, „však jsou moje!“ – „Nedám, moje jsou! Já si je zdvihl.“ – „Ale já je viděl, jak upadly, když se zlatovlasá panna česala. Dej mi aspoň dva.“ – „Ani jeden.“

Tu ten druhý ptáček za ním, a ty zlaté vlasy pochytil. Když se tak o ně letmo tahali, zůstal každému v zobáčku jeden, a třetí zlatý vlas upadl na zem, jen to zazvonilo. Vtom se Jiřík po něm ohlédl a přelil.

„Propadls mi životem!“ vykřikl král. „Ale chci s tebou milostivě naložit, když té zlatovlasé panny dobudeš a přivedeš mi ji za manželku.“

Co měl Jiřík dělat? Chtěl-li svůj život zachovat, musil pro pannu, ačkoli nevěděl, kde ji hledat. Osedlal si koně a jel kudy tudy. Přijel k černému lesu a tu pod lesem u cesty hořel keř; zapálili jej pasáci. Pod keřem byl mravenčí kopeček, jiskry na něj padaly a mravenci se svými bílými vajíčky sem tam utíkali. „Och pomoz, Jiříku, pomoz,“ volali žalostně, „uhoříme, i naši mladí ve vajíčkách.“ On tu hned z koně dolů, keř utal a oheň uhasil.

„Až budeš potřebovat, vzpomeň si na nás, a taky ti pomůžem.“

Potom jel tím lesem a přijel k vysoké jedli. Na vrchu na jedli bylo krkavčí hnízdo a dole na zemi dvě krkavčata pištěla a naříkala: „Otec i matka nám uletěli, máme si sami potravu hledat, a my ubohá písklata ještě lítat neumíme! Och pomoz, Jiříku, pomoz, nasyť nás, sic umřeme hladem.“ Jiřík se dlouho nerozmýšlel, skočil z koně a vrazil mu do boku meč, aby krkavčata měla co žrát. „Až budeš potřebovat,“ krákorala vesele, „vzpomeň si na nás, a taky ti pomůžem.“

Dál už musil Jiřík pěšky. Šel dlouho, dlouho lesem, a když konečně z lesa vycházel, viděl před sebou daleké široké moře. Na břehu kraj moře dva rybáři spolu se hádali. Chytili velikou zlatou rybu do sítě a každý chtěl ji mít sobě sám. „Má je síť, má je ryba!“ A druhý na to: „Málo by ti tvoje síť byla platná, kdyby mé lodi a mé pomoci nebylo. Až podruhé zas takovou chytíme, bude tvá!“ – „Ne tak, ty na druhou počkej a tuhle mi dej.“

„Já vás porovnam,“ povídá Jiřík: „Prodejte mi tu rybu, dobře vám ji zaplatím, a peníze rozdělte mezi sebe napolovic.“ I dal jim za ni všechny peníze, co měl od krále na cestu, nic si nenechal. Rybáři byli rádi, že tak dobře prodali, a Jiřík pustil rybu zas do moře. Vesele zašpláchala vodou, pohroužila se a pak nedaleko břehu ještě jednou vystrčila hlavu: „Až mne, Jiříku, budeš potřebovat, vzpomeň si na mne, odsloužím se ti.“ A po té se ztratila.

„Kam jdeš?“ ptali se rybáři Jiříka.

„Jdu svému pánu, starému králi, pro nevěstu, pro zlatovlasou pannu, a nevím ani, kde ji hledat!“

„Och, o té ti dobře můžeme povědět,“ řekli rybáři. Je to Zlatovláska, dcera králova z křišťálového zámku tamhle na tom ostrově. Každý den ráno, když se rozednívá, rozčesává své zlaté vlasy; jde záře od nich po nebi i po moři. Chceš-li, sami tě tam na ten ostrov dovezeme, protožes' nás tak dobře porovnal. Měj se však na pozoru, abys pravou pannu vybral. Dvanáct je panen, dcer královských, ale jen jedna má zlaté vlasy.“

Když byl Jiřík na ostrově, šel do křišťálového zámku prosit krále, aby svou zlatovlasou dceru dal jeho panu králi za manželku.

„Dám,“ řekl král, „ale musíš si ji vysloužit: musíš za tři dni tři práce udělat, co ti uložím, každý den jednu. Zatím si do zejtrka můžeš odpočinout.“

Druhý den ráno povídá mu král: „Má Zlatovláska měla tkanici drahých perel; tkanice se přetrhla a perly se vysypaly do vysoké trávy na zelené louce. Ty perly všechny musíš sebrat, aby ani jedna nechyběla.“

Jiřík šel na tu louku, byla daleká široká, klekl do trávy a začal hledat. Hledal, hledal od rána do poledne, ale ani

perličky neviděl. „Och, kdyby tu byli moji mravenci, ti by mi mohli pomoci!“

„Však tu jsme, abychom ti pomohli,“ řekli mravenci, kde se vzali, tu se vzali, ale kolem něho se jen hemžili. „Co potřebuješ?“

„Mám perly sebrat na té louce, a nevidím ani jednu.“ „Maličko jen počkej, my je za tebe seberem.“ A netrvalo dlouho, snesli mu z trávy hromádku perel, nepotřeboval než na tkanici navlíkat. A potom, když už chtěl tkanici zavázat, přikulhal ještě jeden mraveneček, byl chromý, noha mu tehdáží uhořela, když u nich hořelo, a křičel: „Počkej, Jiříku, nezavazuj, nesu ještě jednu perličku!“

Když Jiřík ty perly králi přinesl a král je přepočítal, ani jedna nechyběla. „Dobřeš udělal svou věc,“ povídá, „zejtra ti dám jinou práci.“

Ráno Jiřík přišel a král mu řekl: „Má Zlatovláska se koupala v moři a ztratila tam zlatý prsten, ten musíš najít a přinést.“

Jiřík šel k moři a chodil smutně po břehu; moře bylo čisté, ale tak hluboké, že nemohl ani dna dohlédnout, a což teprve na dně vyhledat prsten! „Och, kdyby tu byla má zlatá ryba, ta by mi mohla pomoci!“

Vtom se něco v moři zablesklo a z hlubiny navrch vody vyplynula zlatá ryba: „Však tu jsem, abych ti pomohla. Co potřebuješ?“

„Mám v hlubokém moři najít zlatý prsten, a nevidím ani dno.“

„Teď právě jsem potkala hbitou štiku rybu, nesla zlatý prsten na ploutvi. Maličko jen počkej, já ti jej přinesu.“ A netrvalo dlouho, vrátila se z hlubiny a přinesla mu štiku i s prstenem.

Král Jiříka zase pochválil, že dobře svou věc udělal; a potom ráno mu třetí práci uložil: „Chceš-li, abych svou Zlatovlásku tvému králi dal za manželku, musíš jí přinést mrtvou a živou vodu; budeť jí potřeba.“

Jiřík nevěda, kam se pro tu vodu obrátit, šel nazdařbůh kudy tudy, kam ho nohy nesly, až přišel do černého lesa. „Och, kdyby tu byli moji krkavci, snad by mi pomohli!“

Tu se mu nad hlavou cosi šustlo, a kde se vzali, tu se vzali, dva krkavci: „Však tu jsme, abychom ti pomohli. Co chceš?“ „Mám přinést mrtvou a živou vodu, a nevím, kde ji hledat.“

„O té my dobře víme. Maličko jen počkej, my ti ji přinesem.“ A za malou chvíli přinesli Jiříkovi každý jednu tykvici plnou vody; v jedné tykvici byla živá voda, v druhé mrtvá. Jiřík byl rád, že se mu tak dobře poštěstilo, a pospíchal k zámku. Kraj lesa viděl od jedle k jedli rozpjatou pavučinu, prostřed pavučiny seděl veliký pavouk, cucal mouchu. Jiřík vzal tykvici s mrtvou vodou, postříkl pavouka, a pavouk se svalil na zem jako zralá višně, byl mrtev. Potom postříkl mouchu z druhé tykvice živou vodou, a moucha začala sebou házet, vyškřábala se z pavučiny ven a fuk do povětří. „Tvě štěstí, Jiříku, žes mě vzkřísil,“ bzučela mu kolem uší, „však beze mne sotva bys uhořel, která z dvanácti je Zlatovláska.“

Když král viděl, že Jiřík tu třetí věc taky dokázal, řekl, že mu svou zlatovlasou dceru dá. „Ale,“ prý, „musíš si ji sám vybrat.“ Potom ho vedl do jedné veliké síně, tam uprostřed byl kulatý stůl a kolem stolu sedělo dvanáct krásných pannen, jedna jako druhá; ale každá měla na hlavě loktušku dlouhou až na zem, bílou jako sníh, takže nic nebylo vidět, jaké má která vlasy. „Tuhle jsou mé dcery,“ povídá král.

„Uhodneš-li, která z nich je Zlatovláska, získal jsi ji a můžeš ji hned s sebou odvést; pakli neuhodneš, není ti souzena, musíš odejít bez ní.“

Jiřík byl v největší úzkosti, nevěděl, co si počít. Vtom zašeptalo mu cosi do ucha: „Bz-bz! Jdi okolo stolu, já ti povím, která to je.“ Byla to moucha, co ji vzkřísil Jiřík živou vodou. „Tahle panna to není – ta taky ne – ta taky ne – tahle je Zlatovláska! Tuto dceru mi dej!“ vykřikl Jiřík, „tu jsem vysloužil svému pánu.“

„Uhodls,“ řekl král, a panna hned taky vstala od stolu, odhrnula loktušku, a zlaté vlasy plynuly jí hustými prameny z hlavy až na zem, a bylo od nich tak jasno, jako když ráno slunéčko vyjde, až Jiříkovi oči zacházely.

Potom dal král na cestu své dceři, jak sluší a patří, výbavu a Jiřík odvezl ji svému pánu za nevěstu.

Starému králi se oči jiskřily a poskakoval radostí, když Zlatovlásku viděl, a hned poručil, aby se přípravy dělaly k svatbě. „Chtěl jsem tě sice dát oběsit pro tvou neposlušnost, aby tě krkavci snědli,“ povídá Jiříkovi, „ale žes mi tak dobře posloužil, dám ti jen sekyrou hlavu srazit a pak tě dám počestně pochovat.“

Když Jiříka odpravili, prosila Zlatovláska starého krále, aby jí toho mrtvého služebníka daroval, a král nemohl to své zlatovlasé nevěstě nijak odepřít. Potom ona srovnala hlavu Jiříkovi k tělu, pokropila ho mrtvou vodou, a tělo srostlo s hlavou, takže po ráně ani památky nezůstalo; pak ho pokropila živou vodou, a Jiřík zase vstal, jako by se byl znovu narodil, čerstvý jako jelen a mladost jen se mu z tváře svítila. „Och, jak jsem to tvrdě spal!“ povídá Jiřík a mnul si oči. „Ba věru, tvrdě jsi spal,“ řekla Zlatovláska, „a kdyby mne nebyvalo, na věky věků by ses byl neprobudil!“

Když starý král viděl, že Jiřík zas ožil, a že je mladší a krásnější než prve, rád by byl taky tak ještě zas omládl. Hned poručil, aby ho taky stáli a pak tou vodou pokropili. Stáli ho a kropili živou vodou pořád, až ji všechnu vykropili, ale hlava nijak mu nechtěla k tělu přirůst; potom teprv začali mrtvou vodou kropit, a v okamžení přirostla; ale král byl zase mrtev, protože už neměli živou vodu, aby ho vzkřísili.

A poněvadž království bez krále nemohlo být a nikoho tak rozumného neměli, aby všem živočichům rozuměl jako Jiřík, udělali Jiříka králem a Zlatovlásku královnou.

VÁNOČNÍ POEZIE

Jaroslav Kolář: *Vánoční poezie*

Vánoce – slovíčko krásné
kouzlo, které rázem svět promění
rozsvítí se svíce jasné
rozzáří se oči krásně
a do duše vrátí víru
že si v pohodě a míru
užijem hezkých pár dní
Až teplé světlo zhasne
nezapomeňte, co všechno se změnilo
potom předsevzetí krásné
čisté jako světlo jasné
do nového roku neste s sebou
a když třeba nohy zebou
věřte, že i led se ve vodu promění.

**Karel Kryl: Vánoční
(Knížka Karla Kryla)**

Dříve než ze stromečku
opadá jehličí
lůžko ti jmelím ozdobím
Dám fotku do rámečku
olovo zasyčí
Tvůj krajíc chleba
ráno ptákům rozdrobím

Za tebe sfouknu svíčku
jablko rozkrojím
Bude to hvězda či snad kříž?
Tvé jméno na balíčku
k ostatním připojím
To abys nemyslel
že už k nám nepatříš

Za okny spadla vločka
a zvonek cinká
Ježíšek zavřel očka
a tiše spinká
Josef mu ustlal měkce
V krabici od koleck
spí
tichounce
spí

Kus loje pro sýkory
Na stole cukroví
Od zítřka noci ubývá
Mráz cukrem pokryl hory
Panáček hadrový
a jedna židle
jedna židle
přebývá

Jaroslav Seifert: Vánoční koleda

Holoubek přinesl v zobáčku
Popelce oříšek zlatý.
A když ho Popelka rozlouskla,
byly v něm bálové šaty.

Co všechno v takovém oříšku
ukryto ještě být může!
Byly tam hedvábné punčochy,
střevíčky, vějíř a růže.

Kdybychom takový dostali,
to asi bychom se měli!
A teď si každý představme,
co bychom v oříšku chtěli.

Chtěla bych kožíšek z beránka,
je teplý, na zimu hřeje.
Já zase kalhoty z manšestru,
v tuhletěch zima už mě je.

Já bych chtěl brusle na kličku,
už dlouho myslím na ně.

Když ty chceš brusle, já bych chtěl
veliké, kované sáně.

Když ty máš sáně, já chtěla bych
prstýnek s kamínkem rudým.
Pak začli své chudé koledy,
pod okny zpívali chudým.

A někde dostali jablíčko,
jinde i oříšek k tomu.
S koledou obešli celou ves,
nesli si uzlíčky domů.

Doma hned rozlouskli první dva,
ale před dětskými zraky
skořápky leželi bez jader.
A třetí? Byl prázdný taky.

(mk)

Jaroslav Vrchlický: Vánoce

Hlas zvonů táhne nad závějí,
kdes v dálce tiše zaniká;
dnes všechny struny v srdci znějí,
neb mladost se jich dotýká.

Jak strom jen pohne haluzemi,
hned stržásá ledné křišťály,
rampouchy se střech visí k zemi
jak varhan velké píšťaly. –

Zem jak by liliemi zkvetla,
kam sníh pad', tam se zachytil;
Bůh úsměv v tvářích, v oknech světla,
A v nebi hvězdy rozsvítil.

A staré písně v duši znějí,
a s nimi jdou sny jesliček
kol hlavy mé, jak ve závějí
hlas tratících se rolníček.

(mk)

Můj duch zas tone v blaha moři,
vzdech srdcem táhne hluboce,
a zvony znějí, světla hoří –
Ó Vánoce! Ó Vánoce!

(mk)

Adam Michna z Otradovic:**Chtíc, aby spal**

Chtíc, aby spal, tak zpívala
synáčkovi
matka, jež ponocovala,
miláčkovi:
Spi, nebes dítě milostné,
Pán jsi a Bůh,
pěje ti v lásce celý ráj
pozemský luh.

Dřímej, to matky žádost je,
holubičko
v tobě se duše raduje,
ó, perličko.

Nebesa pěji chválu tvou,
slávu a čest,
velebí tebe každý tvor,
tisíce hvězd.

Ó lilie, ó fialko,
ó růže má,
dřímej, má sladká útěcho,
zahrádko má!
Labuti má a loutno má,
slavičku můj,
dřímej, má harfo líbezna,
synáčku můj!

Miláčku, spi a zmlknete,
andělové,
před Bohem se mnou klekněte,
národové,
nastoupil v pravdě boží Syn
na naši zem,
přinesl spásu, pokoj svůj
národům všem.

(mk)

Jan Neruda:**Ukolébavka vánoční**

Spi, Jezulátko, spi!
Zas chudých lidí chudé dítě
jen do jesliček položí Tě –
ach, kolikrát už lidstvu dáno
a Jidášů vždy zaprodáno,
spi, Jezulátko, spi!

Spi, Jezulátko, spi!
A nabeř v spánku nové síly,
máš konat ještě mnohou míli,
té cesty lidstva ku spasení,
té ještě dlouho konec není –
spi, Jezulátko, spi!

Spi, Jezulátko, spi!
Za tvé o bratřích naučení
svět vezme Tě zas do mučení,
a než se lidstva pouta zdrtí,
je třeba ještě velkých smrtí –
spi, Jezulátko, spi!

(mk)

Jiří Wolker: Koledy

Na náměstí vyhrávají koledy
tři přesmutné trumpety:
mlha, bláto, sníh.

A na konci města
vede do chaloupky cesta.
Třebas právě nový člověk po ní na
svět přišel
a rozhazuje bílý křik na nahé stěny,
že už je tu,
malý, živý, narozený,
maminčinou bolestí požehnaný.
Že se narodil z rány,
tak na něj dýchají, tak jej zahřívají
z jedné strany krev
a Pán Bůh z druhé strany.

Svatý Štěpáne,
smutný den přinesl jsi ve džbáně,
promáčené boty děrami pláčí,
ale to jsou přec nejděčnější
posluchači
poselství radostného,
chlebička na černé míse
přineseného,
protože jsou nejbliž trumpety tvých
přesmutných,
jako je: mlha, bláto a sníh.

(mk)

**Václav Renč: Už dávno dudy
nedudají (Zpěvy u jesliček)**

Už dávno dudy nedudají
okolo Betléma.
Jen smutné větry smutně hrají,
smutna je duše má.

Už dávno nikde nečekají,
že ze tmy vzejde jas.
Jen smutné deště smutně hrají
pro nejsmutnější čas.

Naděje dávné vítr žene
okolo Betléma.
Kdo stojí o nás odsouzené?
Smutna je duše má.

**Václav Renč: Mlč, Janku,
malověrný Janku (Zpěvy u jesliček)**

Mlč, Janku, malověrný Janku,
ovečky plaší pláč.
Ty čekej v bdění, čekej v spánku.
Však duše tvá ví nač.

Čekej, jak v Písmě stojí psáno:
Pomine jednou tma,
uprostřed noci vzejde ráno
a hvězda radostná.

**Václav Renč: Vstávají ze sna
pastýři (Zpěvy u jesliček)**

Vstávají ze sna pastýři
a diví se a žasnou.
A bez váhání zamilují,
kde vidí hvězdu jasnou.

Nad holým chlévem z kamení,
co hledí dolů k městu,
hoří to Boží znamení
a osvětluje cestu.

Svolává k chlévu ze všech stran
i anděle i lidi.
A kdo má srdce dokořán,
každý to světlo vidí...

Jan Skácel: Vánoce dospělých

Radostí dětí ohřejí si ruce
budou se usmívat a říkat
jsou tady Vánoce
a bílou nití zaobroubí mráz
to roztřepené
co se v nich obnosilo za tak dlou-
há léta

A budou trošku veselí
a trošku smutní
a trošku pobavení sami sebou
a ticho roztáhne svých deset prstů
před jejich tváře
a zamrzne do opuštěných ulic

A teplá ramena stromečků
vtlačí se do oken až bezdětní
půjdou si po večeri na procházku
a budou se držet za ruce
a budou si dětmi
a každý z těch dvou
bude se snažit být ten dospělejší
pečovat o toho druhého
protože venku je kluzko
a uvnitř Vánoce

**Karel Jaromír Erben: Štědrý den
(Kytice)**

I
Tma jako v hrobě, mráz v okna duje,
v světnici teplo u kamení;
v krbu se svítí, stará podřimuje,
děvčata předou měkký len.

„Toč se a vrč, můj kolovrátku,
ejhle adventu již na krátku
a blízko, blizoučko Štědrý den!

Mílotě děvčeti přisti, mílo
za smutných zimních večerů;
neb nebude darmo její dílo,
tu pevnou chová důvěru.

I přijde mládenec za pilnou
pannou,
řekne: Pojď za mne, dívko má!
budiž ty mi ženkou milovanou,
věrným ti mužem budu já.

Já tobě mužem, ty mně ženkou,
dej ruku, děvče rozmilé! –
A dívka, co předla přízi tenkou,
svatební šije košile.

Toč se a vrč, můj kolovrátku,
však jest adventu již na krátku
a přede dveřmi Štědrý den!”

II
Hoj, ty Štědrý večere,
ty tajemný svátku!
cože komu dobrého
neseš na památku?

Hospodáři štedrovku,
kravám po výslužce;
kohoutovi česneku,
hrachu jeho družce.

Ovocnému stromoví
od večere kosti
a zlatoušky na stěnu
tomu, kdo se postí.

Hoj, já mladá dívčina,
srdce nezadané:
mně na mysl jiného,
jiného cos tane.

Pod lesem, ach pod lesem,
na tom panském stavě,
stojí vrby stařeny,
sníh na šedé hlavě.

Jedna vrba hrbatá
tajně dolů kývá,
kde se modré jezero
pod ledem ukrývá.

Tu prý dívce v půlnoci,
při luně pochodni,
souzený se zjeví hoch
ve hladině vodní.

Hoj, mne půlnoc neleká,
ani liché Vědy:
půjdu, vezmu sekeru,
prosekám ty ledy.

I nahlédnu v jezero
hluboko – hluboko,
milému se podívám
pevně okem v oko.
...

KULTURNĚHISTORICKÁ DATA

1310

1. 11. Jan Lucemburský (1310-1346), provázen Petrem z Aspeltu, překročil se svým vojskem české hranice.

28. 11. Vojsko Jana Lucemburského dosáhlo městských bran Prahy.

3. 12. Byla dobyta Praha.

9. 12. Jindřich Korutanský s manželkou Annou se odebral do Tyrol. Jindřich užíval až do své smrti (2. 4. 1335) titulu „král český a polský“.

Vánoce Sněm v Praze, na němž slíbily české stavy věrnost novému českému králi a Jan Lucemburský naopak udělil šlechtě privilegium, přinášející značné ústupky z jeho panovnické moci.

Kolem 1310

První zmínky o existenci cechů v Praze.

1310-1315

Připomíná se tzv. *Dalimilova kronika*, české anonymní veršované zpracování dějin Čech.

1375

12. 12. Zemřel moravský markrabě Jan Jindřich (mladší bratr Karla IV.). Zanechal po sobě hospodářsky konsolidovanou Moravu, v níž vládl pořádek a klid. Když po něm nastoupili jeho synové Jošt a Prokop, rozpoutaly se mezi nimi spory a hádky, jež přerostly v otevřeně ozbrojené střety.

1420

1. 11. Bitva u Vyšehradu – Pražané oblehli Vyšehrad a za pomoci svých spojenců porazili Zikmundovo vojsko sestávající především z Uhrů a Moravanů. V bitvě zahynula elita moravské šlechty.

24. 12. Vůdčí hejtmanskou osobností na Táboře se stal Jan Žižka, muž středu.

1425

24. 11. Při táborské výpravě do Rakous byl při obléhání Retzu smrtelně zraněn Bohuslav ze Švamberka, který velel husitským polním vojskům po Janu Hvězdovi z Vícemilic (ten se smrtelně zranil při dobývání Mladé Vožice, když nahradil Jana Žižku). Do čela polních vojsk byl zvolen Prokop Holý.

1555

23. 12. V Kutné Hoře se narodil Mikuláš Dačický z Heslova, spisovatel († 25. 9. 1626). Dačický z Heslova je autor memoárů a veršovaných satirických a vlasteneckých skladeb. Dačický vyrůstal v početné rodině Ondřeje Dačického, jenž na sklonku života získal dědičný přídomek z Heslova. Jejich erb navazoval na erb zámožného kutnohorského rodu Práchnanských, z jehož poslední generace pocházela Mikulášova matka. Od roku 1577 žil Mikuláš Dačický trvale v Kutné Hoře jako jediný mužský potomek svých rodičů. Dědičný podíl mu umožňoval, že se nemusel věnovat výdělečné činnosti. Až do zralého věku žil nevázaným životem, byl stíhán pro výtržnictví a pro zabití soupeře v šarvátce. V kladrubském klášteře, kam byl dán na vychování, zís-

kal Mikuláš Dačický právnické a literární vzdělání. Po uzavření sňatku v roce 1590 začal Dačický měnit svůj způsob života, účastnil se důlního podnikání a zajímal se o memoárové zápisky předků z matčiny strany vedené již od doby Vladislava II. Jagellonského, tj. od 15. století. Všiml si událostí v zemi i mimo ni. Dílo Dačického se uchovalo pouze v rukopise, vydáno bylo až mnohem později.

1580

19. 11. Zemřel Jiří Melantrich z Aventina, humanista a nakladatel (* 1511). Byl nejvýznamnějším českým tiskařem a nakladatelem 16. století. Ze své tiskárny na Starém Městě pražském postupně vybudoval podnik světového významu. Základem jeho ediční činnosti se stala *Bible Melantrichova*. Kromě náboženské literatury se ale věnoval také tisku humanistické tvorby a latinských básnických sbírek. V letech 1547-1580 vydal přes 230 knižních titulů, psaných především česky. Narodil se jako Jiří Černý v Rožďalovicích na Nymbursku. Pocházel z chudé kališnické rodiny a o jeho dětství a mládí není nic známo. První zmínka je až z roku 1534, kdy se stal bakalářem na artistické fakultě Pražské univerzity. Podnik, nesoucí nadále Melantrichovo jméno, fungoval až do roku 1621, kdy byl při pobělohorských konfiskacích zabaven jezuitu a zrušen. Jeho zakladatel upadl v zapomnění a novou vlnu zájmu o něj vzbudilo až národní obrození v 19. století. Roku 1910 začalo pak název Melantrich používat nakladatelství České strany národně sociální, které za první republiky patřilo k tuzemské špičce. Jeho budova na Václavském náměstí se zapsala do dějin především během sametové revoluce díky proslulému balkónovému proslovu Václava Havla. Samotný podnik ale přechod k demokracii nezvládl a roku 1999 zanikl.

1620

8. 11. Bitva na Bílé Hoře: stavovské vojsko bylo poraženo vojskem císaře Ferdinanda II. a Katolické ligy. Z celkem podřadné porážky (z vojenského hlediska) se stala Bílá hora tragickým symbolem a těžkým traumatem českých dějin. Vlády se opět ujal Ferdinand II.

9. 11. Fridrich Falcký opustil Prahu. O českou otázku ztratil zájem, avšak titulu český král užíval do své smrti roku 1632. Praha byla vystavena loupění a drancování vojskem Maxmiliána Bavorského.

23. 11. Ferdinand II. zrušil platnost majestátu (1609) jeho přestřížením.

1630

15. 11. Zemřel Johannes Kepler (* 27. 12. 1571) – německý matematik, astrolog a astronom. Především ve starší české literatuře se používá i počeštěná forma jeho křestního jména (Jan Kepler). Několik let působil v Praze na dvoře císaře Rudolfa II. V Praze také formuloval dva ze tří tzv. Keplerových zákonů.

1670

15. 11. V Amsterdamu zemřel Jan Amos Komenský, pedagog a učenec (* 28. 3. 1592). Komenský, latinsky Iohannes Amos Comenius, německy Johann Amos Comenius,

byl poslední biskup Jednoty bratrské a jeden z největších českých myslitelů, filozofů a spisovatelů pobělohorské emigrace. Narodil se v roce 1592 v Nivnici u Uherského Brodu na jihovýchodní Moravě. Rok 1628 přinesl tvrdé stíhání nekatolíků, proto Komenský odcestoval do polského Lešna. Toto město bylo azylem pro členy Jednoty bratrské. Anglický parlament pozval Komenského do Anglie, aby zde vytvořil Akademii věd, jejímž cílem mělo být šíření jednotného vzdělání a jednotného jazyka po celém světě. Dalším místem, které Komenský navštívil, bylo Švédsko, pak se na delší dobu se usadil ve Východním Prusku. Neopouštěla ho víra v to, že se vyhnanci jedou vrátit zpět do vlasti. Po tom, co se opět vrátil do Lešna, mu zemřela druhá žena.

V době švédsko-polské války se Lešno ocitlo v plamelech a Komenský tím přišel o všechny svůj majetek a velkou část svých rukopisů. Největší ztrátou bylo zničení slovníku *Poklad českého jazyka* a také spisů, ve kterých Komenský spojoval všechny vědní obory. V roce 1648 jeho víra v návrat emigrantů do Čech vzala za své, když byl uzavřen Vestfálský mír (byla jím zakončena třicetiletá válka). Zklamán Komenský se s národem rozloučil, ale nepřestával věřit v lepší budoucnost českého a moravského národa. V roce 1656 Komenský z Lešna odešel a usadil se u přátel v Amsterdamu. Byl slavný a uznávaný. Ve Švédsku, v Holandsku i v Uhrách procházely školy reformou podle jeho zásad. Představitelé Harvardské univerzity v Americe chtěli poznat učení Komenského a pozvali ho na návštěvu.

Do náboženských i filozofických spisů Komenského jsou vepsány jeho osobní i společenské rozpory a boj víry s rozumem. Komenský se snažil nalézt pevné životní jistoty a snažil se spojit umění s vědou a víru s naukou. I přesto, že zažil odloučení od vlasti, ztrátu svých žen a utrpení třicetileté války, stále doufal a věřil v lepší zítřky. Je pohřben v Naardenu – jeho památník je pod ochranou České republiky.

1695

28. 11. V Plzni byl popraven Jan Sladký Kozina (* 10. 9. 1652), sedlák, jeden z vůdců protifeudálního povstání Chodů proti W. M. Lamingerovi (Lomikarovi). Jménem Chodové byli v minulosti označováni královští poddaní pověřeni úkolem střežit zemskou hranici. Kroniky, listiny a místní názvy Chody dokládají od počátku 14. století v oblasti Českého lesa kolem královských hradů Domažlice, Přimda a Tachov. Strážní služba Chodů spočívala především v obchůzkách po zemské hranici. Tyto obchůzky daly Chodům jméno. Chodové při nich zjišťovali, zda nehrozí nebezpečí nepřátelského vpádu do země, ale hlavně zda nedošlo k posouvání hraničních mezníků, zda bavorští sousedé netěží na českém území dřevo nebo zda se zde dokonce neusazují. Za odměnu Chodové rovněž poskytovali ozbrojený doprovod cestujícím. I Chodové ovšem byli poddanými, nikdy nebyli osobně svobodní, jejich vrchností však nebyla šlechta, ale sám panovník, kterému patřily hrady v Domažlicích a v Tachově a hrad Přimda. Čeští králové Chodům postupně udělovali v průběhu 14. a 15. století a ještě počátkem 16. století řadu výsad. Klíčový význam pro svébytné sociální postavení domažlických Chodů měla listina Jana Lucemburského z 16. března 1325, podle níž měli napříště užívat na soudech práva města Domažlic. Dalšího úspěchu dosáhli roku 1456, kdy chodské obce společ-

ně zakoupily chodské rychtářství v Domažlicích. Kooperativně uspořádaný celek jedenácti chodských obcí tvořil jednotnou obec s vlastní pečeti, praporcem, samosprávou, společnými výsadami. V 16. století se postavení Chodů začalo zhoršovat: Upadal význam chodské strážní služby, neboť se stabilizovala hranice a skončily války. Současně s rozvojem vrchnostenského podnikání se objevila snaha utužit osobní závislost poddaných v Čechách. Zatímco ve středověku byla plně respektována zvyková práva, v této době se uznávalo jen to, co bylo stvrzeno písemně. Chodští sedláci, neovládající latinu ani písmo 14. a 15. století, neznali práva, vkládali v dobré víře do svých „pergamenu“ více, než v nich skutečně bylo.

Lamingerové přišli na Domažlicko nejspíše z Chebska. Po bitvě na Bílé hoře byl rodu zabaven majetek, ale jeho část pro sebe zachránil Volf Vilém, který včas přešel na stranu císaře a pomáhal mu. Brzy se stal císařovým oblíbencem a zásluhou konfiskací se stal i pánem Chodů. Roku 1623 zahájili Chodové jednání o potvrzení svých privilegií. Laminger mezi tím stále více potlačoval chodské svobody. Začal žádat roboty, které Chodové ze zásady odmítali, nařídil jim odevzdat střelné zbraně. Navíc začalo období rekatolizace. Císařova rozhodnutí z let 1628-1630 znamenala konec chodské svobody. Ukládala Chodům slíbit vrchnosti poddanství a poslušnost. V suplikách císaři i české komoře v letech 1652-1670 Chodové žádali o potvrzení svých privilegií, protestovali proti robotám a různým projevům nevolnictví a současně zpochybňovali legalitu prodeje chodského zboží a královských lesů Lamingerovi. Odpor Chodů Lamingerovi překážel v podnikání. Využil proto některých netaktických činů Chodů a obvinil je ze vzpoury hrozící přeskocit i na jiná panství. To byl pro úřady účinný argument. Dvorským reskriptem z 24. března 1668 bylo oznámeno, že Chodové pozbyli rebelií svých starých práv a privilegií a odkazují se k poddanské poslušnosti k Lamingerovi. Jejich privilegia byla tak výslovně zrušena.

Chodové se však nevzdali a rozhodli se vyslat do Vídně deputaci se žádostí o potvrzení jejich starých výsad. Roku 1692 se do Vídně vydali sedláci Jan Sladký, řečený Kozina, z Újezda a David Forst z Tlumačova a s sebou měli i dvě originální privilegia. Spolu s nimi se do Vídně vydal i Matyáš Just. Ve Vídni si najali advokáta Wilhelma Strausse. Císař netušil, co Chodové požadují, a proto reagoval nezávažně, choval se k Chodům vlídně a pak nařídil pražským místodržícím celou věc prošetřit. Chodové si však přijetí u císaře vyložili jako své vítězství. Brzy také přestali robotovat. Laminger okamžitě Chody obvinil ze vzpoury a žádal hrdelní tresty. Reskriptem z 12. ledna 1693 byla žádost Chodů o potvrzení privilegií císařem zamítnuta. Chodové nemohli uvěřit tomu, že je císař zradil. Vydali se proto znovu do Vídně. Císař jim předal list, který měli odnést do Prahy, v němž nařizoval místodržícím, aby Chodům vysvětlili, že jejich privilegia byla zrušena. Delegáti, mezi nimiž byl opět Kozina, se však mylně domnívali, že zvítězili. Na Chodsku mezi tím došlo k povstání, proti kterému zasáhlo vojsko. Původní návrh rozsudku byl pro vůdce Chodů mírný, jeden rok nucené práce pro Kozinu, Syku a Justa, půl roku vězení pro barona Tunkla. Laminger však chtěl Chody jednou provždy zastrašit a přičinil se o radikální zvýšení trestů, tři vůdci Chodů měli být popraveni, dva vypovězeni ze země, dvanáct potrestáno nucenými pracemi a Tunkl měl být potrestán pevnostním vězením. Císař však tres-

ty zmínil a rozhodl o popravě jen jednoho z Chodů. Protože jeden z kandidátů, Kryštof Hrubý, ve vězení zemřel, rozhodla komise pro Kozinu. 28. 11. 1695 byl Jan Sladký Kozina v Plzni popraven oběšením.

Pověst o Lomikarovi je zpracována např. ve známém románu Aloise Jiráska *Psohlavci*, ale i v jiných dílech českých autorů (B. Němcová, J. Š. Baar ad.). Poprava Jana Sladkého Koziny je popsána i v několika kronikách, včetně jeho známého zvolání: „Lomikare, Lomikare, do roka a do dne zvu tě na Boží soud.“ Lomikar skutečně po roce zemřel na mrtvici, zrovna ve chvíli, kdy se na hostině posmíval neaplňným Kozinovým prorockým slovům.

1715

14. 11. Byl položen základní kámen k novému kostelu sv. Petra a Pavla na Zderaze. Bývalou osadu Zderaz, která se rozkládala mezi dnešním Karlovým náměstím a Jiráskovým nábřežím ještě před vznikem Nového Města pražského, dnes již připomíná jen ulice Na Zderaze a pár staveb. Na konci 12. století se v těchto místech tyčila místa až dvacet metrů vysoká Břežská skála, na které stával hrádek Zderaz, kolem kterého se rozkládala malá obec. Jejím farním kostelem byl románský kostelík sv. Václava, později goticky přestavěný. Osada patřila řádu křižovníků Božího hrobu, kteří v těsné blízkosti osady založili klášter (zhruba v místech nádvoří dnešní ČVUT) a roku 1190 postavili kostel sv. Petra a Pavla. Po mnoha letech fungování a mnoha přestavbách byl nakonec klášter i s kostelem pobořen za husitských válek, a i když byl později znovu postaven (1715) a obnoven, křižovníci ho nakonec opustili. Za josefinských reforem byl v roce 1785 zrušen a zbořen kolem roku 1905, kromě kaple Božího hrobu. V letech 1872-1873 byla na rohu Resslerovy ulice a Karlova náměstí postavena novorenesanční budova Českého polytechnického ústavu království českého (dnešní ČVUT) a vedle ní emeritní dům zestárlých kněží, vybudovaný současně s kostelem sv. Karla Boromejského. Domov pro kněze byl později zrušen a budova byla připojena k technice, zatímco kostel sv. Karla Boromejského byl v roce 1935 obnoven jako chrám pravoslavné československé církve a přejmenován na kostel sv. Cyrila a Metoděje.

1745

23. 12. V Drážďanech v Sasku zemřel Jan Dismas Zelenka, český skladatel, jeden z nejvýznamnějších skladatelů období vrcholného baroka. Jeho skladby nabízejí pohled do světa jednoho z neoriginálnějších a nejpozoruhodnějších hudebních génů – Zelenkova hudba udivuje i po více než 270 letech. Dokonce i pro člověka 21. století je velmi nekonvenční. Zelenkův přínos spočívá především ve specifické, nápadité, vždy překvapující harmonizaci, dokonalosti umění kontrastu a originalitě instrumentace.

Jan Dismas Zelenka se narodil 16. října 1679 v Louňovicích pod Blánkem, kde se mu pod vedením jeho otce Jiřího, louňovického kantora a varhaníka, dostalo základů hudebního vzdělání. Studoval zřejmě v Praze, kde je od roku 1704 doložena také jeho kompoziční činnost a kde pobýval u svých podporovatelů, svobodných pánů Hartigů. V roce 1710 nebo 1711 odešel do saských Drážďan, kde se stal kontrabasistou dvorní kapely Augusta Silného. V letech 1716-1719 studoval Zelenka ve Vídni u věhlasného mistra kontrastu, císařského kapelníka Johanna Jo-

sepha Fuxe. Pro velkolepé slavnosti korunovace habsburského císaře Karla VI. českým králem na podzim 1723 napsal Zelenka hudbu k velké alegorické opeře o životě svatého Václava *Sub olea pacis et palma virtutis* a orchestrální skladby (*Ouvertura in F, Sinfonia concertante a moll, Hipocondria*). Další léta Zelenkova života už nebyla tak šťastná. V roce 1733 jmenoval nový král, nástupce Augusta Silného, královským kapelníkem Johanna Adolfa Hasse, příznivce italské opery a nového hudebního stylu. Zelenka se věnuje především práci na církevních skladbách (napsal na dvacet mší, tři rekviem, oratoria, lamentace pro sólový hlas s komorním instrumentálním doprovodem, *Missae Ultimae*). Umírá v noci z 22. na 23. prosince 1745 v Drážďanech a na Štědrý den ráno je pochován. Jeho dílo bylo uloženo do archivních skříní drážďanského chóru jako majetek panovníka a nebylo možné je opisovat či vydávat (tento zákaz porušil ale např. Bachův syn Wilhelm Friedemann, když pro svého otce opsal Zelenkovo *Magnificat*). Za života získal Zelenka obdiv svých současníků (J. S. Bach, G. Ph. Telemann) i žáků (J. J. Quantz, J. G. Barter, J. G. Rollig). O znovuoživení Jana Dismase Zelenky v Čechách se zasloužil Bedřich Smetana, který v drážďanském archivu opsal a v Praze na slavnostech Novoměstského divadla v roce 1863 uvedl jednu z orchestrálních suit, a o znovuoživení v cizině se v současnosti stará český dirigent Václav Luks s orchestrem Collegium 1704. Významný zelenkovský letopočet najdete přímo v názvu souboru: první zmínka o Zelenkovi jako skladateli se objevila v roce 1704.

25. 12. Uzavřen drážďanský mír mezi Rakouskem, Saskem a Pruskem. Potvrdil Prusku držbu Slezska a Kladska. Ve střední Evropě zavládl mír.

1765

26. 10. V Přešticích se narodil Jakub Jan Ryba († 8. 4. 1815, Rožmitál pod Třemšínem), český hudební skladatel přelomu klasicismu a romantismu. Sbíral lidové písně a sepsal je do sborníků českých písní. Jeho nejslavnější, dodnes nejhranější a nejpoblíbenější skladbou pro vánoční období je *Česká mše vánoční*. Má český text, protože Ryba byl toho názoru, že „z latinsky zpívaných žalmů nemá náboženský užitek ani zpívající ani poslouchající“. I další svá díla psal s českým textem. Od roku 1788 až do smrti působil jako učitel v Rožmitále. Na místě jeho smrti v roce 1854 postavili lesní dělníci kamenný křížek, v roce 1933 byl doplněn kamennou mohylou, která zde stojí dosud.

1775

26. 11. Začalo pravidelné měření teplot a zapisování počasí v pražském Klementinu (někdy se uvádí, že započalo už v lednu 1775).

1780

29. 11. Zemřela Marie Terezie, česká a uherská královna, rakouská vévodkyně (* 13. 5. 1717). Marie Terezie se narodila jako nejstarší dcera Karla VI. Po smrti otce 20. 10. 1740 se Marie Terezie ujala vlády, bylo jí třidvaacet let a nikdy se jí nedostalo žádného státnického vzdělání. Sama panovnice později řekla, že při svém nástupu na trůn byla bez peněz, bez vojska, bez zkušeností a rádčů. Podle pragmatické sankce (stanovovala nedělitelnost dědičných zemí habsburského domu a nástupnictví podle

prvorozenosti, v mužské i ženské linii), měla legálně nástupnické právo, ale na západě i na severu se okamžitě přihlásili se svými fiktivními nároky na habsburské dědictví sousedé: kurfiřti saský a bavorský a pruský král Fridrich II. Právě ten byl nejvíc nebezpečný. A konflikt nakonec vypukl koncem roku 1740 a dnes je znám jako války o země Koruny české. Válka s Pruskem přinesla hospodářskou krizi pro obě strany, naděje na vrácení Slezska byly nulové. Když zemřel bavorský vévoda Karel Albrecht, vybojovala si Marie Terezie zvolení svého manžela Františka Štěpána Lotrinského římskoněmeckým císařem (1745).

Marie Terezie, česká a uherská královna, rakouská vévodkyně

Za vlády Marie Terezie došlo k významným reformám v soudnictví, finančnictví a školství, k celním úpravám, k zakládání manufaktur a k rozvoji průmyslové výroby. Budovaly se nové cesty, zlepšovalo poštovní spojení, byla zavedena jednotná soustava měr a vah, jednotná měna. Z habsburského konglomerátu se stal moderní centralizovaný stát. Marie Terezie i přes vládu osvícenského absolutismu zůstala značně konzervativní přesvědčená katolička protireformačního zaměření. Některé názory osvicenců jí byly cizí. Ministry a rádce si však vybírala z jejich řad. Mezi nimi byli: kancléř Kounic, osobní lékař van Swieten, právník Martini, prvorozený syn a od roku 1765 spoluvladař a císař Josef II.

Reformy provedené za vlády této panovnice oslabily český stát, např. upřednostňováním němčiny na úřadech a ve školách a také poněkud problematické bylo zrušení české kanceláře a vznik nového útvaru, který sama panovnice označila za „německé dědičné země“. Vytvořila tak základ rakousko-uherského dualismu a mnozí Češi tento akt právem považovali za konec ústavní existence českého státu.

Marie Terezie vládla čtyřicet let. Porodila šestnáct dětí, deset z nich přežilo. Dynastické sňatky jejích potomků jí vynesly titul tchyně Evropy.

31. 12. Nástupce trůnu Josef II. vydal nařízení, kterým se rušily náboženské misie, dohlížející na pravověrnost v zemi a pátrající po zakázaných knihách.

1795

6. 11. Jiří Antonín Benda (30. 6. 1722, Staré Benátky – 6. 11. 1795, Bad Köstritz, Sasko) byl významný český skladatel období klasicismu. Studoval u piaristů v Kosmonosích a u jezuitů v Jičíně. V obou kolejiích se tradičně pěstova-

la hudba a Benda si odtud odnesl též znalost působivého řečnického projevu a zásad správné deklamace, což velmi ovlivnilo jeho hudební zaměření. V roce 1742 se odstěhoval do Berlína, kam byl pozván i s rodiči pruským králem Friedrichem II., jenž byl obdivovatelem jeho bratra, skladatele a houslového virtuosa Františka Bendy. Roku 1750 se Jiří Antonín stal rovněž kapelníkem, a to u durynského vévody Friedricha v Gotě. Krátce byl ředitelem hudby hamburského divadla. V roce 1781 navštívil Paříž, kde měla premiéru jeho opera *Romeo a Julie*. V Německu pobýval až do roku 1778, kdy se pokusil získat ve Vídni místo kapelníka u německé opery, kterou chtěl zřídit Josef II. Vku su vídeňského publika však nevyhověl a roztrpčen neúspěchem rezignoval na skladatelskou dráhu a zbytek života strávil putováním z místa na místo a věnoval se plně filozofickým úvahám. Není bez zajímavosti, že byl členem zednářské lóže.

Význam Jiřího Antonína Bendy spočívá především v oboru melodramu, kterého byl zakladatelem. Zvláště jeho první díla *Ariadna na Naxu* a *Medea* reprezentují tuto hudební formu. Přes zmíněný vídeňský neúspěch se však Benda dočkal ocenění u mnoha významných osobností uměleckého života, jeho skladby výrazně zapůsobily např. na Mozarta, který obě výše uvedené skladby zbožňoval natolik, že je neustále vozil s sebou. Rovněž básník Friedrich Schiller uvádí, že Bendova *Ariadna* je výjimečné dílo, které se ho zcela zmocnilo. Benda zpracoval též Shakespearově tragédii *Romeo a Julie*.

1805

29. 11. Začalo označování pražských domů popisnými čísly platnými dodnes.

2. 12. Bitva u Slavkova, zvaná bitva „tří císařů“, za osobní účasti Františka II., Alexandra I. a Napoleona I. Proti 75 tisícové francouzské armádě postavili spojenci 91 tisíc mužů. Napoleon dokonale využil zdejšího terénu k vítězství, celá operace trvala zhruba šest hodin. Ztráty spojenců činily 15 tisíc mrtvých, přes 12 tisíc raněných a dalších 30 tisíc zajatců. Francouzské ztráty byly asi poloviční.

Na počest obětí Napoleonovy vítězné bitvy u Slavkova byl postaven památník Mohyla míru podle záměru kněze A. Slováka jako naplnění jeho myšlenky učinit z centra někdejšího bojiště pietní „místo světla“, memento válek. Je dominantou i přirozeným středem chráněné památkové zóny Slavkovské bojiště. O státních a církevních svátcích a významných dnech a také po celý červenec a srpen je památník slavnostně osvětlen. V renovovaném muzejním objektu sousedícím s památníkem mohou návštěvníci zhlédnout netradičně pojatou multimediální expozici *Bitva tří císařů. Slavkov / Austerlitz 1805* a v muzejním pavilónu expozici *Fenomén Austerlitz*. V areálu památníku probíhá každoročně na přelomu listopadu a prosince pietní akt k uctění padlých jako vyvrcholení vzpomínkových akcí k výročí bitvy.

6. 12. Na slavkovském zámku bylo podepsáno příměří mezi Francií a Rakouskem.

26. 12. V Prešpurku (Bratislavě) byla uzavřena mírová smlouva mezi Františkem II. a Napoleonem I. po jeho vítězství v bitvě u Slavkova. Rakousko muselo odstoupit Francii území Benátska, Istrii, Dalmácii, část Tyrolska s Vorarlberskem (bavorskému králi), souhlasit se vznikem bonapartistického Italského království a Rýnského spolku. Rakousko

naproti tomu obdrželo vévodství salcburské. Hlavním důsledkem debaklu ve třetí koaliční válce však byl zánik Svateříše římské národa německého (zrušen tím starý svazek českého království s Říší).

1810

16. 11. V Praze se narodil Karel Hynek Mácha († 6. 11. 1836), český básník a prozaik, představitel českého romantismu a zakladatel moderní české poezie. V roce 1832 ukončil Karel Hynek Mácha filozofii a pod Jungmannovým vlivem začal psát české verše, které uveřejňoval v časopisech. Mimořádné nadání umožňovalo Máchovi syntetizovat poznatky získané studiem filozofie a rozsáhlou četbou cizích spisovatelů, zejména Byrona, a začleňovat je do vlastních myšlenkových a uměleckých postojů. Proslavil se jak svým životem, tak dílem, jemuž dominuje lyrickoepická skladba *Máj*, jedna z nejvydávanějších českých knih. Karel Hynek Mácha se účastnil českého společenského života, hrál v ochotnických divadelních představeních ve Stavovském a Kajetánském divadle. Patřil do skupiny spolupracovníků Josefa Kajetána Tyla. V roce 1836 byl *Máj* vydán autorovým nákladem. Mácha dokončoval v té době právnická studia. Získal místo advokátního praktikanta v kanceláři justiciára Durase v Litoměřicích. Zemřel zde náhle 6. listopadu 1836.

1815

23. 11. Bylo zrušeno vybírání mostného na Karlově mostě.

1840

1. 11. Josef Vincenc Rott založil na Malém náměstí na Starém Městě v Praze obchod s takzvaným norimberským zbožím, později známé pražské železářství.

1850

20. 11. Narodila se Charlotta Garrigue-Masaryková († 13. 5. 1923), manželka prvního prezidenta ČR Tomáše Garrigua Masaryka.

21. 12. Narodil se Zdeněk Fibich (21. 12. 1850 – 15. 10. 1900), český hudební skladatel. Vedle Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka byl nejvýznamnějším představitelem generace české hudby druhé poloviny 19. století. Na rozdíl od Dvořáka byl typickým představitelem hudebního romantismu. Jeho manželkou byla Betty Fibichová, česká operní zpěvačka (alt). Fibich studoval postupně ve Vídni, Praze (u Bedřicha Smetany), Lipsku, Paříži a Mannheimu. Větší část života působil v Praze, kde se věnoval komponování a výuce hudby. Kromě hudby se zajímal i o literární dějiny a malířství. V letech 1875-1878 byl kapelníkem Prozatímního divadla. Od roku 1899 do své smrti byl operním dramaturgem v Národním divadle. Zdeněk Fibich zemřel v nedožitých padesáti letech v Praze. Je pohřben na vyšehradském Slavíně.

1865

1. 11. V Plzni zahájilo činnost městské (právozářské) divadlo jako druhá stálá česká divadelní scéna.

1870

21. 11. V Praze zemřel Karel Jaromír Erben, český historik, právník, archivář, spisovatel, básník, překladatel a sbě-

ratel českých lidových písní a pohádek; představitel literárního romantismu. Narodil se 7. 11. 1811 v Miletině v rodině s řemeslnickou a písmáckou tradicí. Na studie si vydělával výukou hudby. Při studiu filozofie a práva se seznámil s Františkem Palackým, se kterým pak spolupracoval do konce života. Po vystudování univerzity procházel bezplatnou soudní praxí, přitom se věnoval vydávání starších literárních děl, překládání ze slovanských jazyků a lidové slovesnosti. Na Palackého doporučení mu české stavy nabídly možnost sbírat a v mimopražských archívech materiál k historii šlechticů. Asistentem a poté sekretářem Vlasteneckého muzea (dnes Národního) se stal v roce 1846 a zároveň byl jmenován členem Královské české společnosti nauk. Taktéž na Palackého doporučení se stal v roce 1851 prvním archivářem města Prahy. Konečně měl práci, která ho velmi slušně finančně zajistila. Vedle práce archiváře, která byla velmi náročná, se Erben věnoval vědecké práci. Byl spoluvtvořcem Riegrova *Slovníku naučného*, který byl první českou encyklopedií. Slovník obsahoval termíny z oborů slavistika a gramatika.

8. 12. Čeští politici v čele s Františkem Palackým a Františkem Ladislavem Riegreem podali říšskému kancléři promemoria o zahraniční politice habsburské monarchie. Pamětní spis protestoval proti národnostnímu útisku v monarchii a žádal přeměnu monarchie na svobodnou federaci národů s právem národního sebeurčení. Kancléř pamětní spis hrubě odmítl, nepředložil ho císaři ani sněmům a vrátil ho předkladatelům.

10. 12. V Brně se narodil Adolf Loos, architekt a teoretik, klasik moderní architektury, čelný představitel architektonického purismu. Spolu s Leopoldem Bauerem, Josephem Mariou Olbrichem a Josefem Hoffmannem patří k významným rodákům z Moravy a Slezska, kteří ovlivnili evropskou architekturu († 23. 8. 1933, Vídeň).

5. 12. Narodil se Vítězslav (Viktor) Novák (5. 12. 1870, Kamenice nad Lipou – 18. 7. 1949, Skuteč), významný český hudební skladatel, hudební pedagog, klavírista a nadšený horolezec. Z žáků kompoziční třídy Antonína Dvořáka na pražské konzervatoři vynikli jako skladatelé především dva: Josef Suk a Vítězslav Novák. Uvedeme-li v této dobové souvislosti ještě Leoše Janáčka i mladšího Bohuslava Martinů, máme před sebou nejvýznamnější české skladatele první poloviny 20. století.

Na pražské konzervatoři Novák studoval kompozici a hru na klavír (na provedení svých komorních skladeb se pak často podílel jako klavírista). Mocnou inspiraci jako skladatel nacházel v přírodě a – zejména v počátcích své tvorby (od přelomu 19. a 20. století) – ve folklóru jihovýchodní Moravy (Slovácka) a Slovenska. K prvním stykům s touto oblastí docházelo během letních pobytů ve Velkých Karlovicích na Valašsku. V roce 1909 byl Novák jmenován profesorem skladby na pražské konzervatoři a pak na její Mistrovské škole. Nabídku místa profesora na vídeňské Akademii nepřijal – nechtěl opustit české prostředí, které pro něho jako tvůrčího umělce mělo zvláštní význam. Mezi jeho nejznámější žáky patří Eugen Suchoň, Ján Cikker, Ladislav Vycpálek, Alois Hába, Václav Trojan, Jaroslav Krombholc, Václav Štěpán, Ilja Hurník, Vítězslava Kaprálová ad. V roce 1945 byli poctěni nově zavedeným titulem „národní umělec“ první dva skladatelé: Vítězslav Novák a Josef Bohuslav Foerster.

Skladatel Miloslav Kabeláč na Nováka vzpomíná: „Byl pevný, hrdý, nesmlouvavý, byl tvrdý až někdy paličatý. Byl dobrý až dobrácký, a současně ironický, sžíravě posměšný. Byl bohatýrský a junácky nezkratný. Humor byl jeho největším kouzlem, ale zároveň i nejstrašnější zbraní. Jeho způsob myšlení a vyjadřování nenechával lidi kolem lhostejnými – buď přitahoval, okouzloval, přesvědčoval, anebo dráždil.“

Novákova urna je uložena v podstavci Novákovy sochy od Jana Kodeta na pražském Petříně.

1875

4. 12. Rainer Maria Rilke (4. 12. 1875, Praha – 29. 12. 1926, sanatorium Valmont u Montreux ve Švýcarsku) byl jeden z nejvýznamnějších německy píšících lyriků přelomu 19. a 20. století. Napsal také jeden román a několik povídek. Jako první z pražských Němců si vydobyl světovou proslulost. Pro své temné, spirituální básně byl nazýván mágem sensibility nebo také básníkem smrti. Rainer Maria Rilke se narodil v Čechách, kde také prožil prvních dvacet let svého života. Život v Praze poznamenal jeho tvorbu – neopakovatelná atmosféra města obestřené podivuhodnou historií i legendami, města, kde se střetávaly česká, židovská a německá kultura. Vládl zde také zatuchlý maloměšťácký duch, který odsuzoval vše nespoutané. To vše mělo na vnímavou duši mladého básníka velký vliv.

Studoval literaturu, dějiny umění a filozofii na univerzitách v Praze a Mnichově, středisku tehdejší německé kultury. V roce 1896 odjel do Mnichova a od té doby strávil svůj život na cestách – navštívil Itálii, Rusko, africké země, Španělsko, Francii i Švýcarsko. V roce 1906 se R. M. Rilke setkal s českou hraběnkou Sidonií Nádhernou. Ta se stala až do Rilkovy smrti básníkovou blízkou přítelkyní. Několikrát ji navštívil na jejím zámku Vrchotovy Janovice v Čechách. Rilke jí také rozmluvil svatbu se spisovatelem a novinářem Karlem Krausem, který se o ni vážně ucházel. V roce 1910 se R. M. Rilke seznámil se svou další přítelkyní a podporovatelkou, kněžnou Marií Thurn und Taxis-Hohenlohe. Ta byla jeho doživotní obdivovatelkou a dala mu k dispozici svůj palác v Benátkách i zámek v Loučeni. Během první světové války byl R. M. Rilke nucen narukovat jako rakouský voják. Díky svým četným známostem však několikaměsíční službu strávil ve vídeňském vojenském archivu. Po první světové válce, kdy vznikla Rilkova vrcholná díla, žil převážně ve Švýcarsku.

1880

5. 12. Založena Ústřední matice školská v Praze.

1885

13. 11. Narodil se Václav Rabas († 26. 10. 1954), český malíř, který mezi prvními získal titul národního umělce. Byl členem Umělecké besedy, Spolku Mánes, spoluzakladatelem Sdružení českých umělců a grafiků Hollar a patřil mezi tzv. pátečníky. Maturoval na nejstarší reálce v Čechách v Rakovníku v roce 1904. Po vojenské službě byl o dva roky později přijat na Akademii výtvarných umění v Praze. Absolvoval sice všeobecnou část, ale ve speciální příliš dlouho nevydržel a studium přerušil. V roce 1909 vstoupil Rabas do Umělecké besedy, kde se pod vlivem ostatních členů zdokonaloval a zároveň hledal nový obsah tvorby. Svá studia dokončil u Maxe Švabinského, pod jehož vedením

pracoval od roku 1911. Po válce se v nově vzniklém Československu střídavě podílel redakčně na tvorbě časopisu *Život* a satirického časopisu *Nebojsa*. Zdokumentoval také stopy války na Slovensku. Dva roky byl v té době členem Spolku Mánes. Patřil též mezi pátečníky, čili se velmi blízce poznal s Karlem Čapkem i jeho bratrem a svým kolegou Josefem a dále např. s budoucím prezidentem Benešem. Znovu se vydal do Itálie a po návratu si zařídil obytný ateliér v Praze. Od roku 1923 byl předsedou Výtvarného odboru Umělecké besedy. Posléze se stal dokonce starostou Umělecké besedy. Jeho obrazy v té době úspěšně reprezentovaly české malířství v zahraničí (Varšava, Benátky, Vídeň, Paříž, Pittsburgh). Dne 9. listopadu 1945 se stal Václav Rabas jedním z prvních držitelů titulu národní umělec. Od roku 1950 ho stále častěji zrazovalo zdraví, což mu bránilo vrátit se na delší čas k tvorbě dalších rozsáhlých děl. Jeho život ukončil srdeční infarkt o čtyři roky později. V roce 1953 vydal knihu *Malíř o jaru veršem i štětcem*.

1890

5. 11. Narodil se Jan Zrzavý, malíř, grafik, ilustrátor, scénický výtvarník († 12. 10. 1977). Zrzavý byl významná postava českého výtvarného umění, představitel avantgardy nastupující začátkem 20. století. Učil se soukromě malovat u Karla Reisnera, Vladimíra Županského a Františka Ženíška. Od roku 1907 studoval několik roků na UMPRUM. Byl ale vyloučen, dále byl samoukem. V roce 1924 navštívil Francii (Paříž, Bretaň) a až do roku 1939 se do ní opakovaně vracel. Často ho motivovaly pozoruhodné krajiny – cizí (Francie, Itálie, Řecko) i domácí (Vodňany, Okrouhlice, Praha). Své náměty často opakoval. V letech 1913-1917 a 1919-1923 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes. V roce 1931 realizoval svou první scénickou výpravu pro Národní divadlo v Praze (Mozart: *Idomeneus, král krétský*) a pokračoval spoluprací až do roku 1959. Jeho režijním partnerem byl především Ferdinand Pujman, režisér a dramaturg opery ND, neboť scénografie Jana Zrzavého byla věnována téměř výhradně hudebnímu divadlu. V roce 1966 byl jmenován národním umělcem. Je pochován na hřbitově u římskokatolického kostela v Krucemburku.

8. 12. Bohuslav Martinů (8. 12. 1890, Polička – 28. 8. 1959, Liestal, Švýcarsko) byl světově proslulý český hudební skladatel hudební moderny 20. století. Jeho umělecký vývoj prošel od impresionismu přes neoklasicismus, expresionismus a inspiraci jazzem až k ryze vlastnímu kompozičnímu stylu. Na pražské konzervatoři, kterou navštěvoval v letech 1906-1910, prošel několika odděleními – studoval hru na housle, klavír a varhany. V letech 1920-1923 působil jako houslista v České filharmonii. Nadále ale skladbu studoval soukromě; ovlivněn českou hudební tradicí, impresionismem Clauda Debussyho a literární dekadencí. Teprve když měl za sebou první závažné kompozice, stal se v letech 1922-1923 žákem Josefa Suka. Od roku 1923 žil trvale mimo vlast.

„Umělec se stále ptá po smyslu života, svého vlastního i lidstva, hledá pravdu. Systém neurčitosti otevírá naše každodenní životy. Tlak mechanizace a uniformity je pro člověka impulsem k tomu, aby protestoval a umělec má jen jednu možnost, jak tento protest vyjádřit a tím je jeho hudba.“

Bohuslav Martinů zemřel 28. srpna 1959 ve švýcarském Liestalu a byl pohřben, podle vlastního přání, na Sachero-

vě pozemku na Schöenbergu. V roce 1979 byly jeho ostatky převezeny do rodné Poličky, kde byl pohřben vedle své ženy Charlotty, která zemřela v předcházejícím roce. V rodném městě je také zbudován jeho památník a muzeum.

1900

11. 12. Narodila se Hermína Týrlová († 3. 5. 1993), česká scénáristka, režisérka a animátorka. Jedná se o spoluzakladatelku českého animovaného filmu, jejíž tvorba je spojena s Filmovým studiem ve Zlíně.

13. 12. Karel Teige (13. 12. 1900, Praha – 1. 10. 1951, Praha) je znám zejména jako teoretik výtvarného umění a architektury, publicista, kritik, redaktor a organizátor českého uměleckého života ve dvacátých letech 20. století, kdy se stal vůdčí osobností avantgardního uměleckého sdružení Devětsil (1920-1932). V roce 1934 se stal členem pražské surrealistické skupiny. Od téhož roku až do své předčasné smrti vytvářel obsáhlý soubor téměř čtyř stovek koláží. Tyto koláže neměl možnost podstatněji zveřejnit. Dnes se ukazuje, že představují nepřehlédnutelný vklad do dějin evropského surrealismu a českého grafického designu, která klade důraz na typografii i na ilustraci.

1905

17. 11. Premiéra hry Aloise Jiráska *Lucerna* v Národním divadle.

20. 12. Václav Bednář (20. 12. 1905 – 12. 11. 1987) patří bezesporu k nejvýraznějším osobnostem poválečné éry českého operního divadla a především ke kmenovým pěvcům pražského Národního divadla této doby, kde působil téměř tři desetiletí. Byl jedním z nejkrásnějších hlasů, které se kdy na (nejen) českých operních scénách během jejich historie objevily, a zřejmě nejlepším českým poválečným barytonistou. Zvláště významným faktem je, že těžištěm jeho umělecké tvorby po celou jeho pěveckou kariéru byla interpretace děl českých a zvláště smetanovských. Jeho vynikající výkony v těchto dílech ho právem řadí zvláště k nejvýznamnějším pěvcům smetanovským.

1915

13. 11. Rozpuštěna Česká obec sokolská a Svaz slovanického sokolstva.

13. 12. Český místodržitel Coudenhove zakázal používat češtinu jako úřední řeč u zemské a okresní správy. Tímto činem vrcholilo perzekuční tažení proti českému kulturnímu a duchovnímu životu, kdy byly zakazovány knihy o české minulosti, došlo k uzavření školních knihoven.

1920

5. 11. Zasloužilý umělec Václav Lohniský byl český divadelní a filmový herec a režisér. Narodil se 5. listopadu 1920 v Holicích u Pardubic. V roce 1946 absolvoval pražskou konzervatoř. Chtěl být režisérem, na což se ze začátku připravoval hereckou prací v avantgardním divadle Větrník (1944-1946) a v divadle Mladých pionýrů (1946-1948). Poté již začal pracovat jako režisér v Ostravě a Plzni. Režiroval i opery Bedřicha Smetany. Od roku 1956 až do své smrti v roce 1980 pracoval jako šéfrežisér divadla S. K. Neumanna (dnes Divadlo pod Palmovkou) v Praze-Libni. V roce 1958 se stal ředitelem divadla. Hry, které režiroval, měly vysokou uměleckou kvalitu. Spolu s Jaroslavem Dudkem usiloval o žánrovou i tematickou pestrost re-

pertoáru. Za jeho vedení se divadlo orientovalo na veselohry (na scéně divadla působil i dramatik Jaroslav Dietl). Koncem šedesátých let vytvořil slavnou inscenaci Sofokleovy tragédie *Oidipús vladař*. Celkem režiroval 105 divadelních her.

Působil také jako herec ve filmu. Poprvé si zahrál v roce 1949 ve snímku *I andělé ztrácejí trpělivost*. K jeho nejznámějším postavám patří postava Smrtáka v pohádce *Dařbuján a Pandrhola*, doktora Chocholouška z komedie *Jáchyme hod ho do stroje!*, Hujera z komedie *Marečku, podejte mi pero!*, dále pak postava mnicha ve filmu Otakara Vávry *Kladivo na čarodějnice*. Hrál ve filmech *Vyšší princip*, *Všichni dobří rodáci*, *Holka na zabití*, *Dým bramborové natě*, *Krakonoš a lyžníci* ad. Hrál ve 129 filmech. Jeho manželkou byla Zora Jiráková, též herečka, jejich dcera Michaela Lohniská je také herečkou a v současné době působí v libereckém divadle F. X. Šaldy, kde byla i ředitelkou. Václav Lohniský byl velmi zapálen do své práce. I po třech infarktech neustále hrál ve filmech a režiroval hry. Bohužel to se mu stalo osudným. Zemřel 18. února 1980 při natáčení filmu *Krakonoš a lyžníci*. Když vystoupal na vysoký kopec, odkud měl na lyžích sjet dolů, dostal již čtvrtý infarkt a jeho srdce selhalo.

1. 12. Sochař Josef Mauder (1. 12. 1854, Praha – 15. 11. 1920, Praha) je autorem mohutných sousoší na vyšehradském Slavíně a pomníku J. Zeyera v Chotkových sadech. Mezi jeho další díla patří např. poprsí Bernarda Bolzana, pamětní deska Jaroslava Čermáka na Betlémském náměstí, pomník K. H. Borovského v Kutné Hoře, náhrobní reliéf v Hamburku, náhrobky dr. Braunera, Františka Věnceslava Jeřábka, Jaroslava Vrchlického, Boleslava Jablonského, prof. Weisse, Bernarda Bolzana, sochy portálu Bubeníčkova domu v pražské Náplavní ulici, reliéfy zámku Kysib, alegorie Síly a Moudrosti na radnici v Kolíně, alegorie Historie, Literatury a Přírodních věd na budově Národního muzea, alegorie Víry a Vlastenectví na budově Strakovy akademie v Praze, skupiny Psovodů na budově Městské spořitelny v Rytířské ulici a řada dalších. V duchu romantismu rozvíjel české novorenesanční sochařství. Záliba ve velké dekorativní malbě se projevil i v sochařské výzdobě Slavína v Praze na Vyšehradě. Absolvoval Uměleckoprůmyslovou školu ve Vídni, u Tomáše Seidana se učil modelovat. Svě umělecké sbírky odkázal Akademii výtvarných umění, aby z výtěžku jejich prodeje byla založena nadace umožňující studijní pobyty v zahraničí mladým umělcům. Jeho náhrobek je dílem jeho žáka Františka Bílka.

6. 12. Karel Kovařovic (9. 12. 1862 – 6. 12. 1920) byl český dirigent a hudební skladatel, v letech 1900-1920 byl šéfem opery Národního divadla v Praze. Je považován za nejvýznamnějšího českého operního dirigenta své doby. Velkou pozornost věnoval zejména uvádění děl českých autorů, jejichž partitury někdy podroboval vlastním úpravám (což je dnes vnímáno jako kontroverzní). Z Dvořákovy díla uvedl v premiéře operu *Rusalka* a scénické provedení oratoria *Svatá Ludmila*. Velkou pozornost věnoval také opeře *Dimitrij*, jejíž jednotlivé verze podrobil srovnávacímu studiu, na jehož základě vznikla tzv. Kovařovicova verze. Z ní pak vycházela většina dalších nastudování. Kovařovic se jako klavírista podílel také na premiéře Dvořákovy *Klavírního kvintetu A dur*, op. 81.

15. 12. Vlastimil Brodský (15. 12. 1920, Hrušov nad Odrou – 20. 4. 2002, Slunečná u České Lípy), přáteli a ko-

legy zvaný Bróda, byl významný český divadelní a filmový herec, dlouholetý člen hereckého souboru Divadla na Vinohradech (v Národním divadle vystupoval pouze jako host). Jako jediný český herec získal cenu Berlínského mezinárodního filmového festivalu Zlatý medvěd za roli v německém filmu *Jakub Ihář*. V roce 2002 získal Českého lva za nejlepší mužský herecký výkon v hlavní roli ve filmu *Babí léto*. Jednalo se také o výborného rozhlasového herce, několik desítek let působil v Československém rozhlasu jakožto populární skřítek Hajaja, jenž předčítal každý den dětem pohádky na dobrou noc.

27. 12. Jiří Sovák (27. 12. 1920, Praha – 6. 9. 2000, Praha). Označení komedián považoval populární divadelní a filmový herec Jiří Sovák za vyznamenání. Měl vždycky radost, když se někdo smál a sám uměl svůj chytrý humor rozdávat, třebaže tvrdil, že není „čistokrevný komik“. V paměti nejširšího publika proto zůstane především jako komediální herec a skvělý vypravěč.

1930

10. 11. Český herec Josef Vinklář se narodil 10. listopadu 1930 v malé vesničce Podůlší v Českém ráji. Po skončení války využil mladý Josef Vinklář své dramatické zkušenosti z Dismanova souboru a zaskočil v Intimním divadle bratrů Lipských. Tehdy byl náhodou přítomen jako divák Jan Werich, jemuž se nadaný mladík zalíbil a nabídl mu angažmá v Osobozeném divadle, kde strávil dva roky. V letech 1948-1950 Vinklář působil na scéně Východočeského divadla v Pardubicích. Poté přešel do Prahy, kde v letech 1950-1983 působil na scéně Realistického divadla Zdeňka Nejedlého na Smíchově. Po odchodu z Realistického divadla vstoupil na scénu Národního divadla, kde setrval až do svého skonu. Před kamerou ztvárnil Josef Vinklář celou řadu slavných a nezapomenutelných rolí. Debutoval v roce 1946 ve filmu *Nezbedný bakalář* v roli Martínka. Do duší malých i velkých diváků se výrazně zapsal svou postavou dobrosrdečného mladého kuchtyka chránícího „Myší kožíšek“ alias princeznu Ladu v pohádce *Princezna se zlatou hvězdou*. Naopak postavu veskrze zápornou ztvárnil ve filmu *Atentát*, kde mu byl přisouzen zrádce parašutistů Čurda. Filmové role se střídaly s těmi televizními, kde si ho diváci pamatují zejména jako inspektora Bouše v cyklech kriminálních případů z první republiky *Hříšní lidé města pražského* a *Panoptikum města pražského*. Tou nejslavnější rolí před televizní kamerou je bezesporu dr. Cvach v legendárním seriálu *Nemocnice na kraji města*. Tato figura, ač arogantní, velmi sebevědomá a veskrze nesympatická, je ne-

Josef Vinklář

odmyslitelně spjata s tváří Josefa Vinkláře a jeho nezaměnitelným hlasovým projevem.

Vzpomínky na svůj život vtiskl Josef Vinklář do své knihy s názvem *Pokus o kus pravdy*, která vyšla v roce 2000. Ve stejném roce obdržel Cenu Františka Filipovského za celoživotní přínos v dabingu. Milovníci filmů o markýze Angelice si jeho hlas budou jistě pamatovat ve spojení s advokátem Desgrezem. Na pozvání Klubu hostoval také ve Vídni, kde předvedl nejen své herecké – recitační umění, ale také stačil výbor Klubu „okouzlit“ při společné večeři. V létě 2007 zkoušel Josef Vinklář novou roli ve hře *Malá hudba* od Pavla Kohouta. V novém divadelním projektu se však již diváků nestihl představit. Navždy odešel do hereckého nebe dne 18. září 2007 v nemocnici na Homolce, kde podlehl zákeřné chorobě.

24. 12. Skladatel a dirigent Oskar Nedbal (26. 3. 1874, Tábor – 24. 12. 1930) patří vedle Josefa Suka a Vítězslava Nováka k nejvýznamnějším žákům Antonína Dvořáka. Narodil se v jihočeském Táboře v rodině Karla Nedbala, výrazné osobnosti tábořského kulturního života, zakladatele Filharmonického spolku, který od roku 1877 existuje dodnes (pod názvem Komorní orchestr Bolech). Oskar Nedbal s tímto tělesem pravidelně spolupracoval jako violista a dirigent již od svých pražských konzervatorních studií. Profesionální mezinárodní hudební kariéru rozvinul již v devadesátých letech 19. století jako violista slavného Českého kvarteta. Od roku 1906 do vzniku Československé republiky (1918) působil ve Vídni. Již 26. srpna 1902 dirigoval v zábavním parku v Prátru tzv. Obří orchestr, s nímž provedl poprvé ve Vídni celou Smetanovu *Mou vlast*. Na podzim roku 1907 vznikl na základě veřejné poptávky Orchestr hudebních umělců (Tonkünstlerorchester). První koncert se uskutečnil 10. října 1907 a podíleli se na něm tři dirigenti, z nichž měl být vybrán příští šéf: Nedbal, Bernhard Stavenhagen a Hans Pfitzner. Zvítězil Nedbal a jeho středeční, čtvrteční a nedělní koncerty se staly na třináct let pevnou součástí vídeňského hudebního života.

Záhy po příchodu do Vídně dostal ještě další nabídku, a sice od ředitele Lidové opery (Volksoper) na místo jejího dirigenta. Nedbal nabídku přijal a s úspěchem nastudoval Wagnerova *Bludného Holandana*. Premiéra byla 4. října 1908 (v den jmenin císaře Františka Josefa, k jejichž oslavám se divadla pravidelně připojovala). Brzy však Nedbal divadlo opět opustil. Jeho odchod se později vysvětloval averzí a intrikami rakouských nacionalistů vůči českému dirigentovi, Nedbal se však především chtěl věnovat svému orchestru. A také skladbě. Jeho největším a trvalým úspěchem se pak stala opereta *Polská krev*, premiérována 25. října 1913 ve vídeňském Carlově divadle: „Dávno již zde ve Vídni nepronikla žádná opereta tak jako Nedbalova, a to jak textem, tak hudbou,“ psalo se. „Nedbalovy nápady nesly vždy značku lehkého slohu, byly svižné a nescházelo jim srdečnosti a citovosti.“ Nebo: „Slovansky zbarvená hudba nadchla všechny posluchače. Celá opereta je založena hudebně na vysokém uměleckém niveau, což jednomyslně i kritiky uznáváno.“ Patřil ve Vídni k nejčastěji uváděným autorům a reprízy jeho operet dosahovaly trojciferných čísel. Spolupracoval též s řadou vynikajících zahraničních divadelních a symfonických orchestrů (včetně České filharmonie) a brzy si vydobyl renomé světově uznávaného dirigenta. Jeho skladby z mládí jsou věnovány především komornímu oboru (písně, skladby pro klavír, housle, vio-

loncello) a neprávem stojí v pozadí jeho pozdější úspěšné tvorby jevištní (balety, operety).

Nevybíravým nacionalistickým útokům byl Nedbal naopak vystaven po návratu do vlasti, do nově založené Československé republiky. Úspěchy ve Vídni Nedbalovi doma neposloužily, nebyl zde vítán. Vytýkalo se mu odrodilství, „pokleslá“ opereta, loajalita s monarchií a leccos dalšího. Dirigentské zásluhy o uvádění české hudby byly zapomenuty, u českých orchestrů pro něj nebylo místo. Od roku 1923 působil v čele Slovenského národního divadla v Bratislavě. Přestože výrazně pozdvihl uměleckou úroveň tohoto divadla, finanční problémy vyřešit nemohl. Pod jejich tlakem a vlivem nemoci ukončil svůj život sebevraždou v chorvatském Záhřebu.

25. 12. Mezi první české zvukové filmy patří i silně vlastenecký snímek *Fidlovačka*, který měl premiéru v roce 1930. *Fidlovačka* se stala jedním z prvních zvukových filmů, kde poprvé na plátně zazněla i národní hymna, neboť píseň *Kde domov můj* byla součástí Tylovy předlohy. Převedením textu na plátno vznikla naivní, vlastenecká veselohra o ševcovské cechovní slavnosti, zněla národovecká hesla a převažoval operetní ráz. Nenáročný snímek potěšil hlavně venkovské publikum, jemuž byl v první řadě určen. V dobovém tisku byla *Fidlovačka* označována za „první ryze český zvukový a mluvicí film“. Režie filmu: Svatoopluk Innemann, scénář: Ruda Jurist, Karel Tobis na námět Josefa Kajetána Tyla, kamera: Václav Vích, hudba: Erno Košťál. Obsazení: Antonie Nedošinská, Slávka Tauberová, Růžena Šlemrová, Jindřich Plachta, Jan Marek, Josef Rovenský, Jiří Sedláček, Eman Fiala, Marie Grossová, Čeněk Šlégl, Otto Zahrádka, Slávka Doležalová-Kulhavá, Otakar Mařák, Růžena Pokorná, Betty Kysilková, Emilie Nitschová, Ella Nollová, F. X. Mlejnek, Václav Pecián, Václav Menger, Emil Dlesk aj.

1935

14. 12. Oficiální abdikace prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

18. 12. Volba E. Beneše (1935-1938) prezidentem republiky. Pro Beneše hlasovalo 340 poslanců a senátorů, protikandidát B. Němec dostal 24 hlasů a 76 hlasovacích lístků bylo prázdných.

1940

5. 12. Jan Kubelík (5. 7. 1880 – 5. 12. 1940) byl významný český houslový virtuos a hudební skladatel. Na konzervatoř byl přijat Otakarem Ševčíkem dříve, než to dovoval řád školy. Jeho profesor na něm aplikoval svou novou metodu a během šesti let z něho udělal dokonalého umělce. Při absolventském koncertě v roce 1898 v Praze vyvolala úžas jeho interpretace Paganiniho *Houslového koncertu G dur*. Po koncertech ve Vídni o něm hudební kritikové psali, že by ho ve středověku „upálili jako čaroděje“. Kubelík postupně navštívil mnohá evropská města. V Anglii ho přijala královna Viktorie, v Rumunsku dostal nejvyšší řád od královny Carmen Sylvy, v Římě byl hostem královské rodiny a papež Lev XIII. mu propůjčil vyznamenání Řehoře Velikého. Londýnská Filharmonická společnost jej jmenovala čestným členem, rodiště Paganiniho Janov mu udělilo zlatou medaili. Podobných vyznamenání přijal mnoho.

Ve svých dvaadvaceti letech zastínil všechny žijící houslisty včetně Kreislera, Sarasateho, Hubaye, Wilhelmje, Joa-

chima i Ondříčka. Vládl brilantní technikou, svou hru dovedl stupňovat až k démoničnosti. Vzdušnosti a lehkosti výrazu dosahoval vahou silně napjatého smyčce. Hrál na světově proslulé Stradivariho housle Emperor z roku 1715. Celý život neúnavně propagoval českou hudbu a pomáhal českým umělcům – nejen vahou své autority, ale značné příjmy mu dovolovaly poskytovat i finanční podporu dokonce takovým tělesům, jakým byla Česká filharmonie. Svým postojem i vynikajícím mistrovstvím se Kubelík stal vzorem dalším generacím českých hudebních umělců.

Domů se natrvalo vrátil v roce 1938. Za okupace připravil s Českou filharmonií deset koncertů s padesáti díly světové literatury, které hrál z paměti na důkaz svého nestárnoucího umění. 11. května 1940 měl koncert v sále sokolovny v Neveklově, v milovaném kraji svých předků. Ten, který procestoval největší a nejslavnější sály celého světa, nevěděl, že toto jeho veřejné vystoupení je už poslední. Zemřel po operaci jater. Místem jeho posledního odpočinku se stal Slavín na Vyšehradě.

1945

29. 10.-4. 11. Proběhla měnová reforma.

6. 11. Jmenována druhá poválečná vláda Zdeňka Fierlingera (ve funkci náměstka předsedy vlády nahradil Josefa Davida Jaroslav Stránský a ministrem spravedlnosti se stal Prokop Drtina).

14.-15. 12. V Praze proběhl I. sjezd Svazu osvobozených politických vězňů.

20. 12. První spolková vláda ve složení členů tří v parlamentě zastupujících stran ÖVP (Rakouská lidová strana), SPÖ (Sociálně demokratická strana Rakouska) a KPÖ (Komunistická strana Rakouska) pod vedením kancléře Leopolda Figla (ÖVP) se ujímá vlády. Ten samý den zvolilo Spolkové shromáždění Karla Rennera (SPÖ) prvním prezidentem druhé Rakouské republiky. Právník Dr. Karl Renner (14. 12. 1870, Dolní Dunajovice / Unter-Tanowitz – 31. 12. 1950, Vídeň) byl rakouský sociolog a marxisticky orientovaný politik Sociálně demokratické strany Rakouska. V letech 1918-1920 byl prvním kancléřem Rakouské republiky. Dipl.-Ing. Dr. h. c. Leopold Figl (2. 10. 1902, Michelhausen, Rakousko – 9. 5. 1965, Vídeň) byl rakouský křesťanskodemokratický politik, představitel Rakouské lidové strany. Byl kancléřem Rakouska v letech 1945-1953. V letech 1953-1959 byl ministrem zahraničních věcí ve vládě Julia Raaba.

První zasedání Národní rady

1950

14. 10. Znovuotevření Burgtheateru hrou Franze Grillparzera *König Ottokars Glück und Ende / Sláva a pád krále Otakara* s Attilem Hörbigerem v roli Rudolfa Habsburského. Franz Grillparzer (15. 1. 1791, Vídeň – 21. 1. 1872, Vídeň) byl rakouský spisovatel a dramatik. Roku 1825 byla uvedena jeho tragédie *König Ottokars Glück und Ende / Sláva a pád krále Otakara*. Jejím hrdinou je Rudolf I. Habsburský a český král Přemysl Otakar II., který je zde líčen jako vášnivý uzurpátor. Hra vzbudila velkou nevoli mezi českými buditeli a on sám se při své návštěvě Prahy následujícího roku pokoušel Čechům vysvětlit, jak to myslí. Šlo mu o prapůvodní ideály habsburské dynastie, nikoliv o útok na české vlastenecké myšlení. V každém případě se *Šťestí a pád krále Otakara* překladu do češtiny dosud nedočkal.

Burgtheater

27. 11.-2. 12. V Praze proběhl politický proces s devíti pomocníky biskupů v čele s olomouckým generálním vikářem a světícím biskupem dr. S. Zelou. Všichni obžalovaní byli odsouzeni k vysokým trestům (internace).

1960

16.-17. 11. Národní shromáždění projednalo a schválilo zákon o třetí pětiletce (1961-1965). V rozporu s reálnými možnostmi byly do ní zahrnuty dva náročné úkoly – modernizace a rekonstrukce a další podstatný rozvoj, které přesahovaly objektivní možnost československé ekonomiky.

20. 11. V Královské oboře v Praze bylo otevřeno Planetárium.

15. 12. Národní shromáždění schválilo nový školský zákon, který prodlužoval povinnou školní docházku na devět let, zaváděl do škol výrobní praxi a uzákonil studium při zaměstnání.

1965

15.-18. 11. Na plenární schůzi ÚRO vyvrcholil konflikt ve vedení odborů v otázce úlohy odborových organizací a závodních rad v souvislosti s ekonomickou reformou. Spor se vyhroutil mezi předsedou odborů a předsedy několika odborných svazů s komunistickým vedením. Předseda Zupka rezignoval, neposlušné předsedy postupně oddělení ÚV KSČ odstavilo.

1970

9. 11. Byla otevřena dětská nemocnice v Praze-Motole.

28. 11. V Dobříši zemřel Jan Drda, prozaik, novinář, dramatik a filmový scénárista, autor moderních pohádek (* 4. 4. 1915, Příbram).

1. 12. Podle sčítání lidu, domů a bytů mělo Československo 14 344 987 obyvatel (ČSR 9 807 697 občanů).

10.-11. 12. Na zasedání ÚV KSČ byl přijat dokument Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. Toto zasedání definitivně uzavřelo období tzv. pražského jara a zahájilo proces totální normalizace života celé společnosti se všemi průvodními znaky teorie a praxe neostalinismu.

21.-21. 12. Federální shromáždění ČSSR schválilo změny ústavního zákona o československé federaci (posíleny centralizační prvky a oslabeny kompetence republiky).

1980

8. 11. Byl dokončen poslední úsek dálnice Praha – Brno – Bratislava v celkové délce 317 km.

9. 11. V Paříži zemřela Toyen (vlastním jménem Marie Čermínová), česko-francouzská malířka a grafička, jedna z představitelk evropského surrealismu (* 21. 9. 1902, Praha).

13. 12. Byl ukončen provoz tramvajové dopravy na Václavském náměstí v Praze.

1985

2. 11. Do provozu byla uvedena trasa B pražského metra, vedla z Florence na Smíchovské nádraží.

24. 11. Byla zahájena stavba televizního vysílače na Žižkově.

1990

16. 11. Federální shromáždění schválilo zákony o navrácení majetku KSČ a SSM lidu ČSFR, zákon o uprchlících a zákon o mimosoudních rehabilitacích.

12. 12. Po napjatém jednání mezi slovenskou a českou reprezentací schválilo Federální shromáždění novelu ústavního zákona (tzv. kompetenční zákon), na jehož základě byly delegovány na republiky pravomoci, které měla dosud v rukou federace.

1995

28. 11. V Paříži podepsal ministr zahraničních věcí Josef Zieleniec dohodu o vstupu ČR do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

13. 12. Po rekonstrukci byl otevřen Veletržní palác jako sídlo Sbírký moderního umění Národní galerie. Veletržní palác je příkladem raně konstruktivistické stavby, mezním bodem ve vývoji moderní české architektury a svědectvím o době svého vzniku.

Veletržní palác navrhli architekti Oldřich Tyl a Josef Fuchs. Půdorys kopíroval asymetrický pozemek bývalého areálu továrny na hospodářské stroje. Zhodnocení budovy slavným architektem Le Corbusierem, který Veletržní palác na začátku října 1928 navštívil: „První dojem z obrovského paláce je impozantní. O mém návrhu na palác Společnosti národů v Ženevě se tvrdilo, že je nerealizovatelný. Pražské veletrhy prakticky vyvracejí takové námitky: jsem šťasten, že v Praze je realizován obrovský palác, architektura pojatá v tom duchu, jak ji propagují [...],“ píše Karel Teige v rozhovoru s Le Corbusierem v *Rozpravách Aventina*.

Veletrhy se v paláci konaly až do podzimu 1941, po válce budova sloužila dopravním úřadům vlády, které jej pro veletrh uvolnily až na podzim 1946. Poté palác převzala exportní společnost Kovo, zřídila si v něm kanceláře a v přízemí otevřela Tuzex. Naopak restauraci a kavárnu uzavřela, kino v podzemí, kam se vešlo až 600 diváků, fungovalo až do požáru v srpnu 1974. Po rekonstrukci 13. prosince 1995 zde Národní galerie otevřela stálou expozici moderního a současného umění. Stálým expozicím jsou vyhrazena tři a půl patra, půl patra a dva ochozy slouží krátkodobým výstavám, doprovodné či samostatné akce se konají v Malé dvoraně, v horních patrech sídlí administrativní Sběrky moderního a současného umění a lektorské oddělení.

2005

Vítězslav Jandák je v čele žebříčku popularity českých politiků

Během stovky dnů, které zatím strávil Vítězslav Jandák v křesle ministra kultury, nestačil nástupce Pavla Dostála provést žádné zásadní kroky. Veřejnost však zaujal řadou slibů a návrhů a ocitl se v čele žebříčku popularity českých politiků. Jandák se těší podpoře premiéra Jiřího Paroubka (ČSSD), který o něm hovoří jako o možném členovi příští „vlády talentů“. Jako nestraník získal také nabídku vést jihočeskou kandidátku sociální demokracie pro volby do sněmovny v příštím roce.

Klausa přetahování s Paroubkem nebaví

Střety a přetahování s premiérem Jiřím Paroubkem (ČSSD) považuje prezident Václav Klaus za skoro nedůstojné. „Spor, střet, konfrontace za každou cenu, přetahování se a různé věci mě nebaví a myslím, že to nebaví také nikoho z naší veřejnosti,“ uvedl Klaus v diskusním pořadu televize Prima. Po nástupu Paroubka do čela vlády se oba politici otevřeně střeli již několikrát – například kvůli zahraniční politice země a pohledu na evropskou integraci. Naposledy se spor mezi Strakovou akademií a Hradem rozhodl kvůli jmenování Davida Ratha ministrem zdravotnictví. Klaus se obával možného střetu zájmů kvůli Rathově působení ve funkci prezidenta České lékařské komory, a váhal proto s jeho jmenováním.

Česká vláda sice souhlasila s možností korespondenčního hlasování ve volbách, ale...

Vláda souhlasila s možností korespondenčního hlasování při volbách do Poslanecké sněmovny a Senátu. Ministři schválili novelu příslušného volebního zákona, bohužel s touto předlohou nesouhlasili poslanci. Tak zůstává nezměněná skutečnost, že lidé musí hlasovat pouze osobně ve volební místnosti, či mimo svůj volební okrsek s voličským průkazem.

Stavebnice Merkur bude mít muzeum

Už od roku 1920 se v Polici nad Metují vyrábí stavebnice Merkur, která bezpochyby patří mezi vůbec nejslavnější české hračky všech dob. Kovové dílky, spojované šroubky s matičkami, okouzila nejenom generace dětí, ale promluvila občas i do vývoje vědy. Například akademik Otto Wichterle podle svého tvrzení právě na přístroji sestaveném z dílků Merkur vyrobil své první kontaktní čočky. Stavebnice pro její schopnost podněcovat fantazii a široké možnosti využití vysoce oceňují i současní odborníci

a některé její díly využívají i rakouské základní školy. Představitelé Police nad Metují se proto rozhodli, že vybudují v prvním patře bývalého učiliště muzeum věnované této stavebnici i některým dalším produktům zdejší hračkářské firmy, zejména kovovým vláčkům. V muzeu by se mělo objevit například obrovské ocelové město, které na námět z románu Julese Verna vybudoval jeden z nejvýznamnějších sběratelů Merkuru Jiří Mládek z Roudnice nad Labem. Jestli tedy v následujících letech budete mít cestu do Police nad Metují, nezapomeňte se vypravit do muzea, které možná mnohým z vás připomene kreativní zábavy vašeho dětství a mládí.

(MaFr)

Pražské Příkopy a vídeňská Kärntnerstrasse na stejné úrovni

V České republice se často ironicky poznamenává, že vyrovnávání se zeměmi staré členské patnáctky Evropské unie probíhá v cenách podstatně rychleji než v jiných oblastech. Přinejmenším u nájmu prodejních ploch tento názor potvrzuje průzkum společnosti Cushman & Wakefield/Healey & Baker, který tradičně vytváří žebříček nejdražších obchodních tříd světa. Stejně jako loni si první pozici udržela newyorská Pátá avenue, kde zaplatí nájemce obchodní plochy za 1 metr čtvereční měsíčně průměrně 963 eur. Z druhé pozice vytlačila letos hongkongská Causeway Bay pařížskou Avenue des Champs Élysées, která skončila na pomyslném bronzovém stupínku. Pražská ulice Na Příkopěch a vídeňská Kärntnerstrasse pak skončily na shodném sedmáctém místě. Na obou ulicích platí nájemci průměrně 160 eur měsíčně. Zatímco pro Kärntnerstrasse to znamená udržení dřívějších pozic, pro českou metropoli to znamená posun o jednu příčku nahoru. Až daleko za Prahou a Vídní se pak na 30. místě umístila slavná budapeštská ulice Váci a o 37. místo se pak dělí nejluxusnější třídy Bratislavy a Varšavy. Za zmínku také jistě stojí, že v první dvacítkě se neumístila žádná berlínská lokalita, neuplatnilo se ani centrum Evropské unie Brusel. Zatímco postavení Kärntnerstrasse jako tradiční luxusní třídy patrně nikoho nepřekvapuje, stejná pozice pražských Příkopů vzhledem k odlišné kupní síle v obou zemích může poněkud zrazit. Odborníci však upozorňují, že českou metropoli považují mnohé mezinárodní společnosti za velice prestižní místo, mimo jiné i proto, že každoročně přiláká obrovské množství turistů. Na Příkopěch se usazují zejména renomované značkové firmy, které vytlačují prodejce běžného zboží. Přesto však podle mnohých pražských obchodníků nesídlí ty nejdražší a nejexkluzivnější firmy na nejluxusnější adrese ve městě. Koncentrují se hlavně na Pařížské třídě, nedocilují však takového obrátu, aby si mohly dovolit pronajmout provozovny na Příkopěch. Tam se uplatňují spíše firmy jako je švédská módní společnost H&M, která nabízí zboží přístupné přece jen širšímu okruhu zájemců než třeba značka Louis Vuitton sídlící v Praze na Pařížské třídě a ve Vídni na Kohlmarktu.

(MaFr)

2010

Symbolická Horáková od Olbrama Zoubka

Symbolická postava ženy a pamětní deska se jménem Milady Horákové se stala součástí domu v Bieblově ulici v Praze na Smíchově. V tomto domě sídlí sbor Československé

církve evangelické, jejíž členkou se Milada Horáková spolu s manželem stala před pětasedmdesáti lety a až do svého uvěznění se pravidelně účastnila bohoslužeb. Staršovstvo sboru se proto rozhodlo uctít její památku tak, aby byla trvale zachována. Olbram Zoubek vytvořil symbolickou postavu ženy, která je odvrácena od diváka a hledí na desku s textem, oprátkou a růží. Vybízí tak příchozího, aby přistoupil k jejímu boku a přečetl nápis a zamyslel se. K tomu ho také vedou kamenné desky v trávě. Sochař vytvořil dvoumetrovou bronzovou sochu i desku s detaily zdobenými zlatem bez nároku na honorář.

Letošní rok je rokem šedesátého výročí popravdy Milady Horákové, mimořádné osobnosti českých dějin, která byla ve zmanipulovaném procesu odsouzena k trestu smrti a poté v pankrácké věznici popravena. Horákovou připomíná v Praze několik pomníků a pietních míst. Například loni vznikl pomník na Pankráci. Její jméno nese také nedávno zřízené gymnázium v Praze 4.

Generál Alois Eliáš má v Praze novou pamětní desku

„Nevezmu-li to, dostanou to lumpové, vezmu-li to, oprátka mne nemine.“ Tato slova pronesl generál Alois Eliáš, když se rozhodoval, jestli přijme nabídku stát se předsedou protektorátní vlády.

Armádní generál (in memoriam) Alois Eliáš (29. 9. 1890, Praha, Královské Vinohrady – 19. 6. 1942, Praha – Kobyliská střelnice) byl český voják, politik, hrdina domácího odboje za druhé světové války a předseda protektorátní vlády mezi lety 1939 a 1941. Za svou odbojovou činnost byl nacisty jako jediný premiér okupovaného státu popraven. Po válce byl komunisty obviněn z kolaborace s nacistem. Úplného očištění se dočkal až v roce 1996, kdy obdržel Řád Bílého lva in memoriam a v roce 2006 byl v Národním památníku na Vítkově v Praze pohřben se všemi vojenskými poctami. Při příležitosti 120 let od jeho narození mu byla na Kolovratském paláci v Praze odhalena pamětní deska.

Papež přijal v Římě české poutníky

Setkáním poutníků s papežem Benediktem XVI. v chrámu svatého Petra vyvrcholil třídenní program české Národní pouti do Vatikánu. Papež na generální audienci česky poděkoval za milé přijetí, kterého se mu dostalo při jeho loňské návštěvě v ČR, a udělil celé české zemi zvláštní požehnání. Biskupové mu předali darem drahocennou bibli se zlatotiskem. Přijetí u papeže byla přítomna i vládní delegace, vedená ministrem zahraničí Karlem Schwarzenbergem. Zúčastnila se ho i manželka prezidenta Livia Klausová. Papež přijal na 1 300 českých poutníků v aule Pavla VI. v bazilice svatého Petra společně s jednou skupinou z italské diecéze. Odpolední program pokračoval děkovnou bohoslužbou v chrámu svatého Petra, kterou vedl pražský arcibiskup a český primas Dominik Duka.

Prezident Wulff: Němci nesmí zapomenout, jaké utrpení Čechům dřív způsobili

„My Němci jsme Čechům v době okupace způsobili nevýslovné utrpení. Když myslím na vyhlazení Lidic a Ležáků a zločiny Terezína, tak jsou to nepochopitelné hrůzné činy,“ nezastírá německý prezident Christian Wulff, který přijel na svou první návštěvu Prahy ve funkci hlavy německého státu. Německo se vypořádává s děsivým obdo-

bím nacionálního socialismu celá desetiletí. Pozorně sleduji snahu dopátrat se utrpení Němců v době odsunu. Příkladem jsou Postoloprty, Brno, Cheb, stejně jako plánované otevření Muzea dějin Němců v Čechách, kde je patrný zájem právě o tuto poválečnou dobu.“

„O to větší je dar, že v době usmíření a porozumění vycházíme spolu tak dobře a s takovým respektem,“ ocenil jednapadesátiletý Wulff současné vztahy mezi oběma zeměmi, které jejich představitelé opakovaně označují za nejlepší v dějinách.

Dvě třetiny lidí nespokojeny s vývojem země, 17. listopad neslaví

Dvě třetiny lidí nejsou spokojeny s vývojem v České republice po pádu komunistického režimu. Podle více než 70 % dotázaných země stále nedosáhla úrovně vyspělého demokratického a právního státu. Svátek 17. listopadu spojený s pádem totality většina lidí neslaví. Vyplývá to z internetového průzkumu společnosti Sanep, který má ČTK k dispozici. Navzdory všeobecné skepsi ale většina lidí deklaruje hrdost na svoji zemi a národnost. Češi se považují za vlastence, uvedl průzkum. Největší nespokojenost prý pociťují především voliči komunistů a sociální demokracie. Někteří z nich se domnívají, že v minulém režimu bylo lépe než dnes. Je jich ale menšina. Skoro dvě třetiny Čechů by totiž i přes kritiku politických poměrů a úroveň demokracie dobu totality zpět nechtěli, zjistil Sanep.

2015

Nový pomník Milady Horákové

65 let po vynesení rozsudku trestu smrti se JUDr. Milada Horáková, oběť nejznámější československé justiční vraždy, dočká dalšího svého pomníku. Bude odhalen v Praze 16. listopadu tohoto roku. Pomník je symbolickým ztvárněním morálních hodnot a odvahy Milady Horákové bojovat za národní identitu proti nacismu i komunismu. Postaven bude na dohled od Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, v parčíku na konci Sněmovní ulice, kde bude doslova „dohlížet“ na české zákonodárce. Sedmičlenná odborná komise posoudila třiadvacet návrhů v řadě konané architektonicko-výtvarné soutěži, která se uskutečnila díky iniciativě Nadačního fondu Stránský, za podpory Městské části Praha 1 a pod záštitou ministra kultury ČR. Pro úhradu nákladů na realizaci pomníku zřídil Nadační fond Stránský speciální transparentní účet 8123455001/5500. Výši prostředků na kontě a připsání svého vkladu si může každý zkontrolovat na www.nfstransky.cz.

MUDr. Martin Jan Stránský: „Jsem přesvědčen, že pomník dr. Milady Horákové ve Sněmovní ulici nabývá v souvislosti s dnem v české vrcholné politice, postrádající často jakoukoli důstojnost, stále většího významu.“ Vítězný návrh akademického sochaře Josefa Faltuse zobrazuje řečnický pult, za kterým stála Milada Horáková u soudu, s mikrofonem. Na něm sedí skřivánek. „Ten ptáček je Milada Horáková. Změnila se v něj a odlétá za svobodou. Je to silně symbolické,“ popisuje Josef Faltus podobu pomníku. Pult stojí na desce, na níž jsou slova Milady Horákové, které napsala ve svém posledním dopise před popravou: „Padám, padám, tento boj jsem prohrála, odcházím čestně. Miluji tuto zemi, miluji tento lid, budujte blahobyť. Odcházím bez nenávisti k vám. Přeji vám to. Přeji vám to...“ Tato slova budou přeložena do čtyř světových jazyků.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301,
1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické
(Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ

po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne
možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63,
termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:
Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

**Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER**
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakischn.com

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte
Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
office@pavlina.at, www.pavlina.at

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Volksschule Sir Karl Popper
1150 Benedikt, Schellingerg. 1-3
Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správe krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Viedeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Viedeň 1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou neděli a svátek v 08:30 hodin.

KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů", Viedeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobotu v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

KOSTEL "Don Bosco", Viedeň 3., Hagenmüllergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Mateřská škola
Ředitelka: Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: Dipl. Päd. Marcela Ofner
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní sekundární škola
(3. + 4. BS)
Ředitelka: Dipl. Päd. Marcela Ofner
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
1. + 2. Klasse (model WM)
Ředitelka: Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien,
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.orgkomensky.at

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

**POKOJNÉ A RADOSTNÉ VÁNOCE
A ŠŤASTNÝ A ÚSPĚŠNÝ
NOVÝ ROK
2016!**